

Handschrift *B 117*

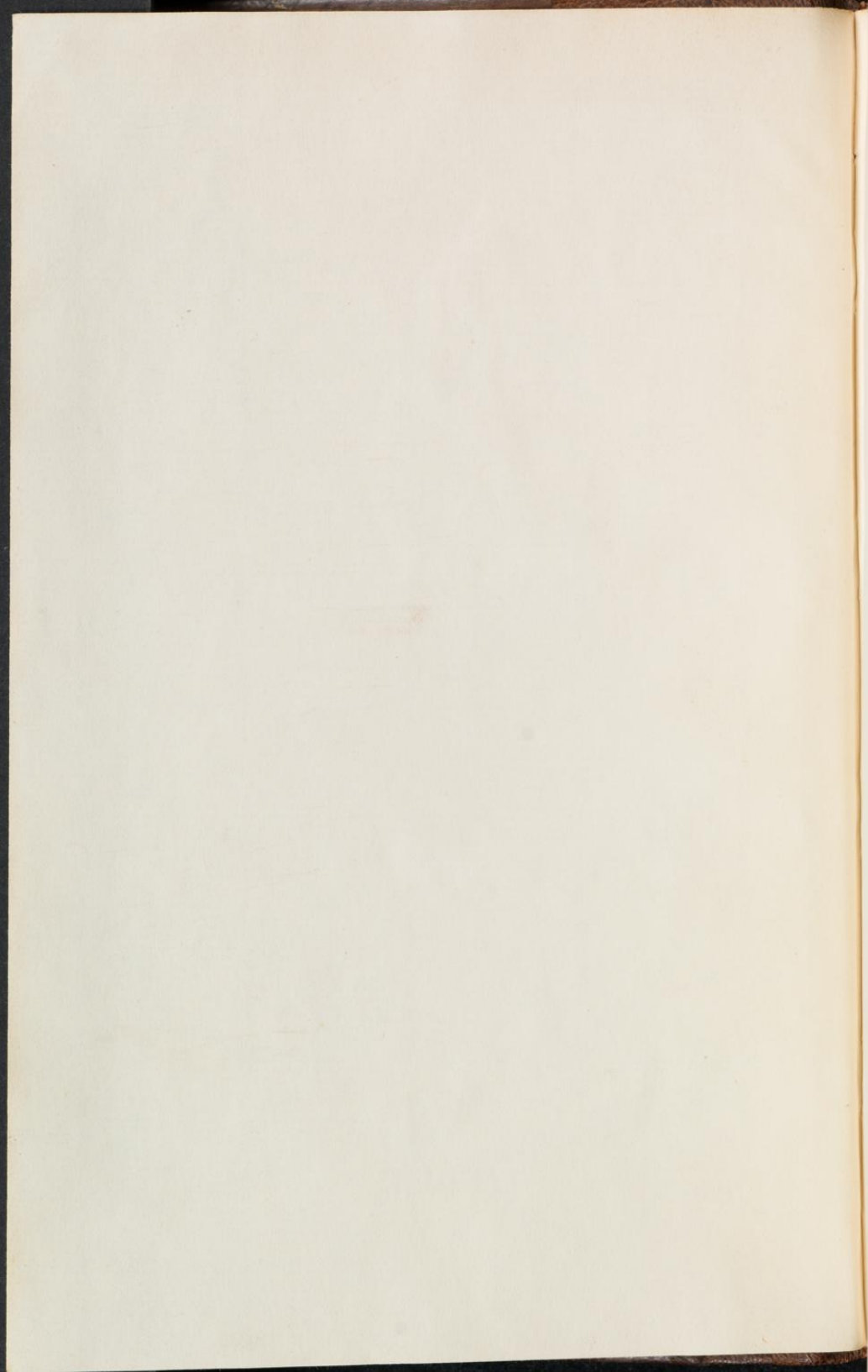
im Besitz *in Landes- u. Volksbibliothek, Jindolhof*

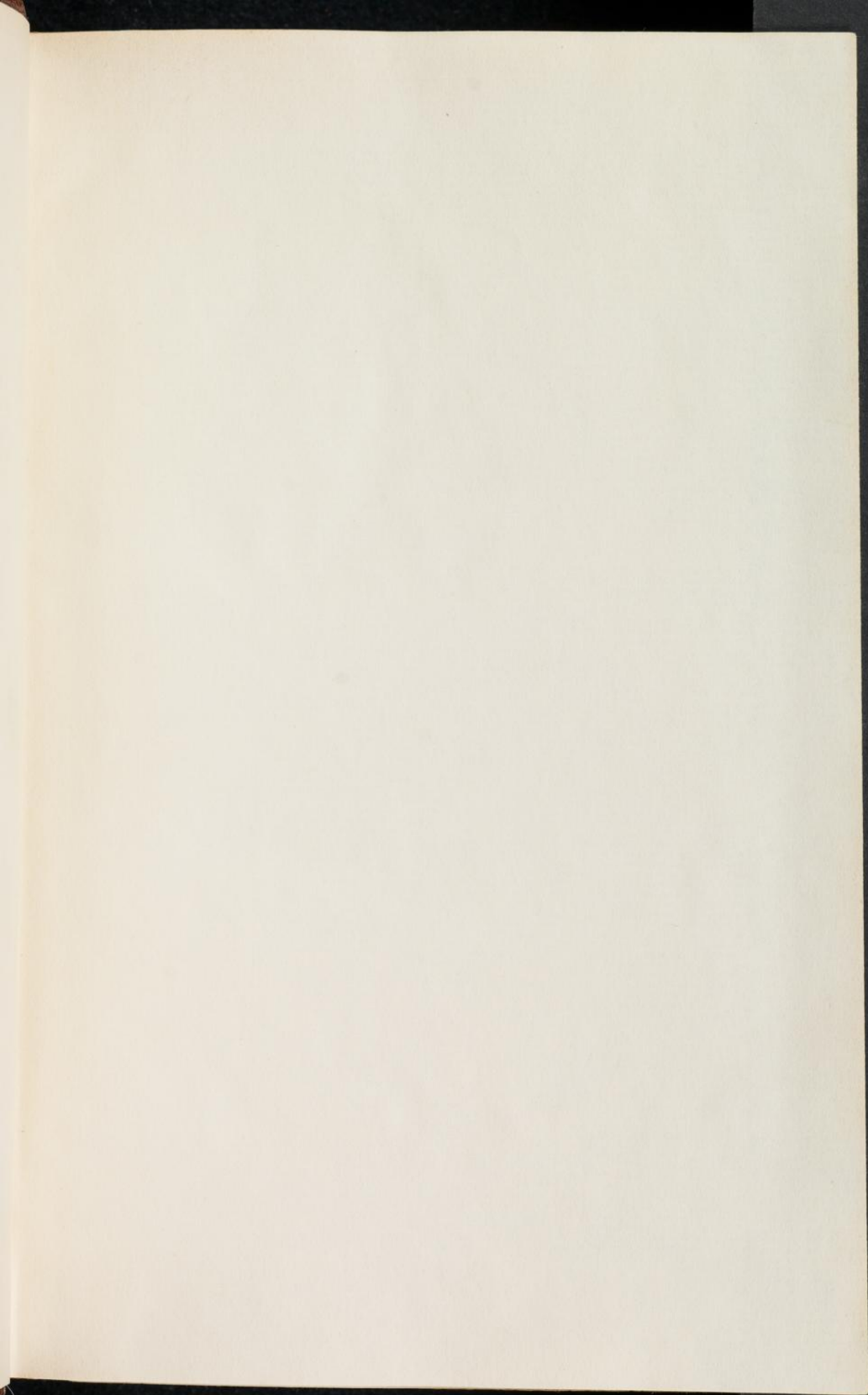
ist nach den Grundsätzen der Königl. Preußischen
Akademie der Wissenschaften zu Berlin

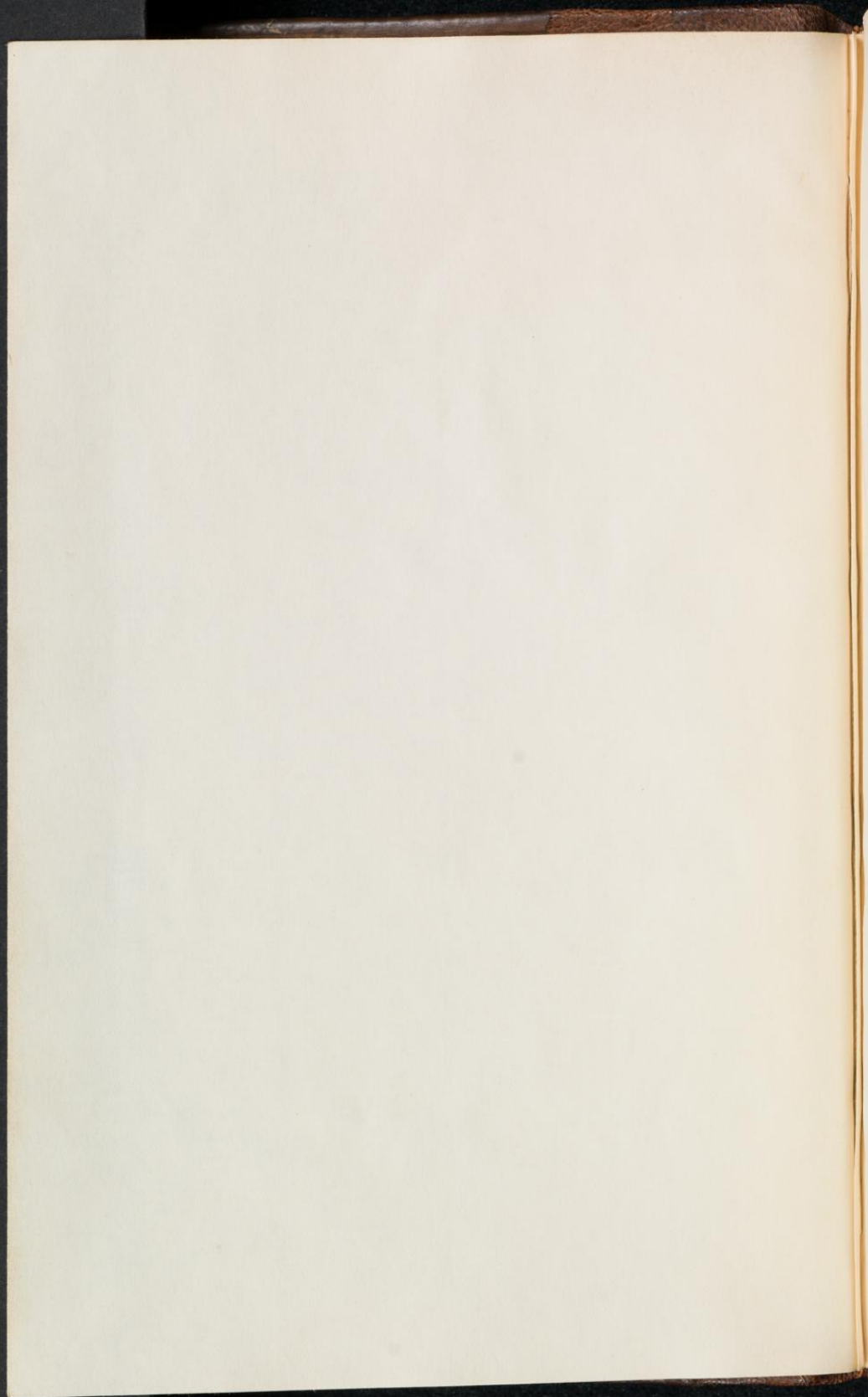
von Herrn *Otto Gräters*

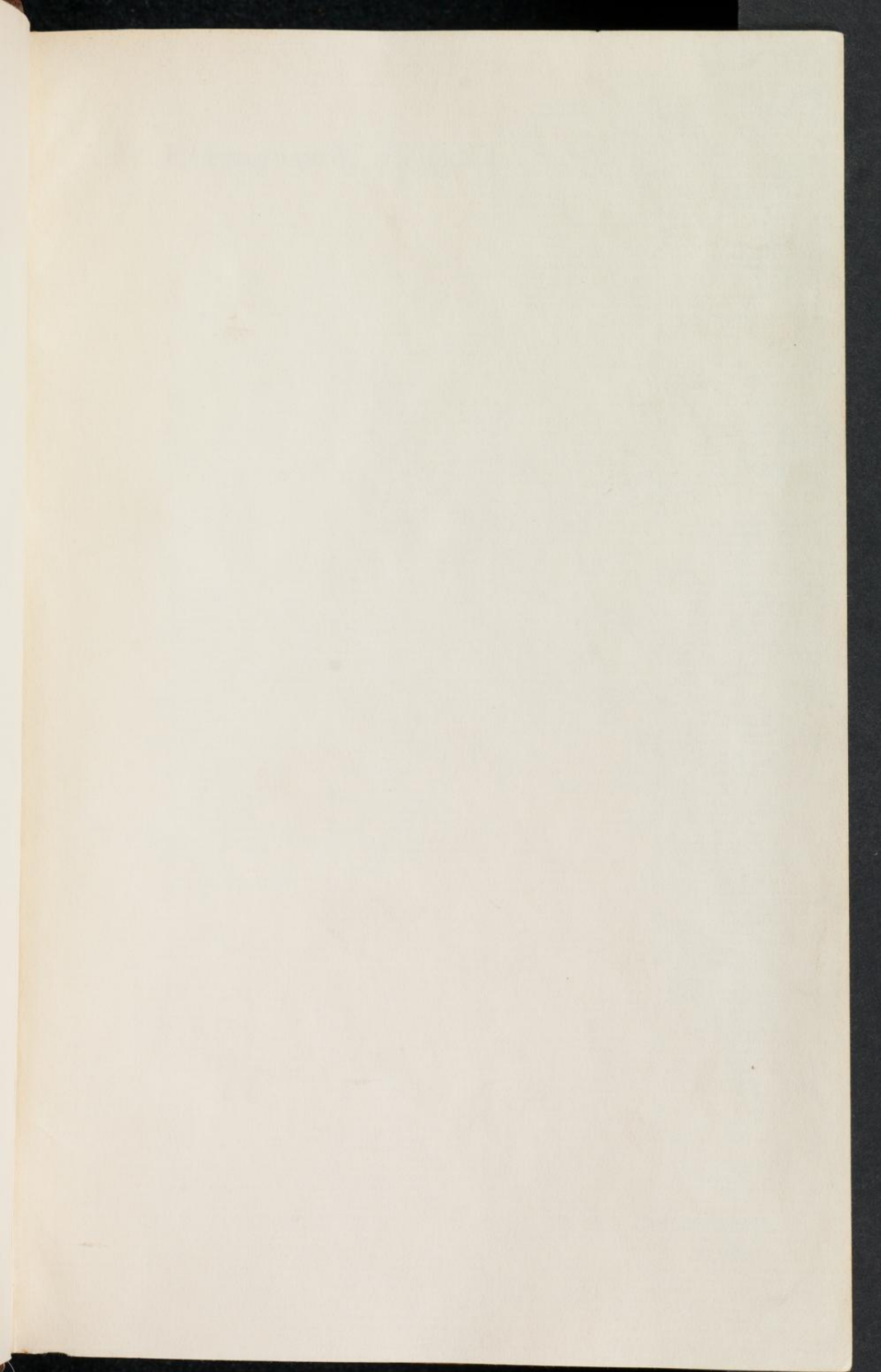
im *Sommer* 1913 aufgenommen worden.

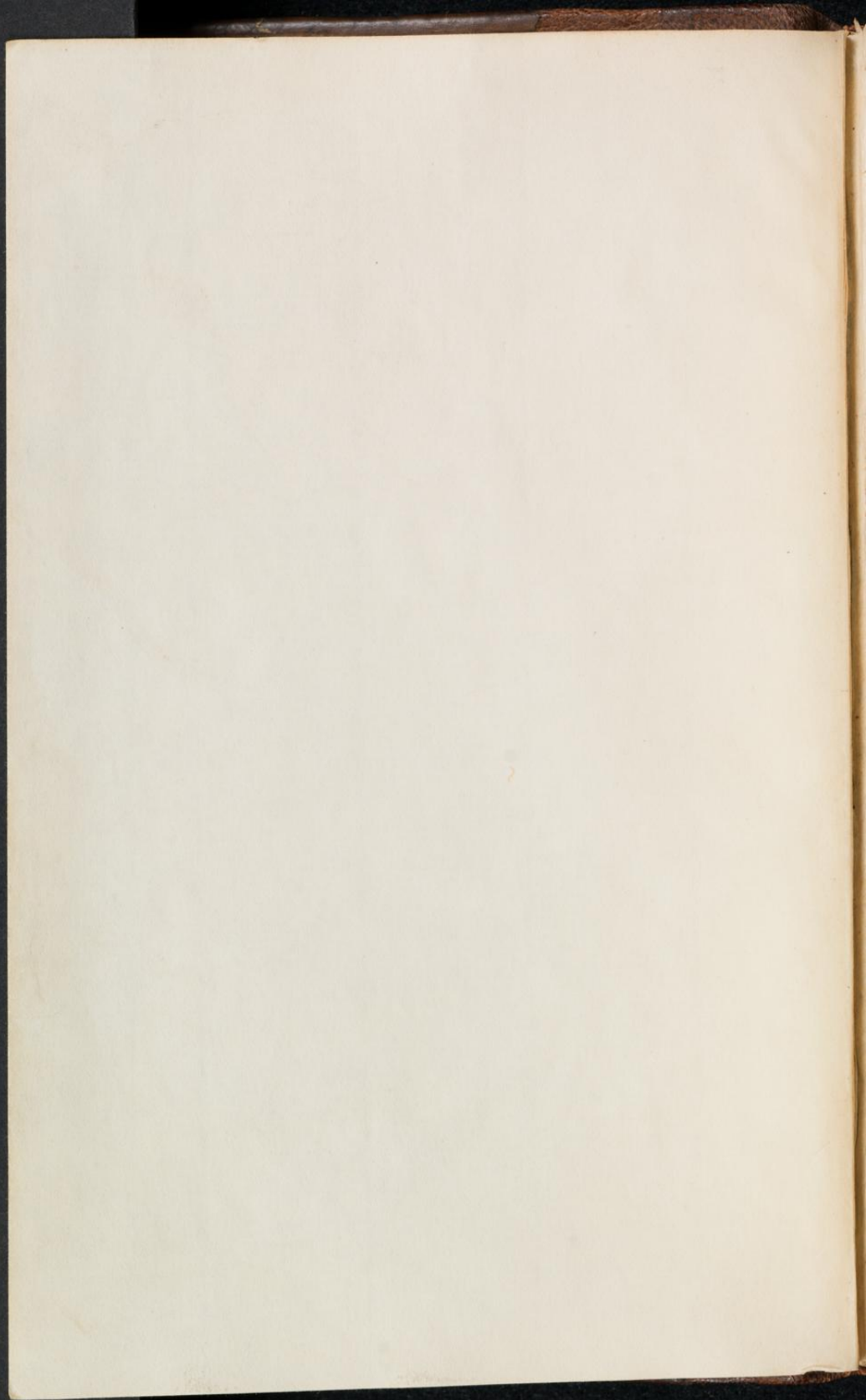
B 119

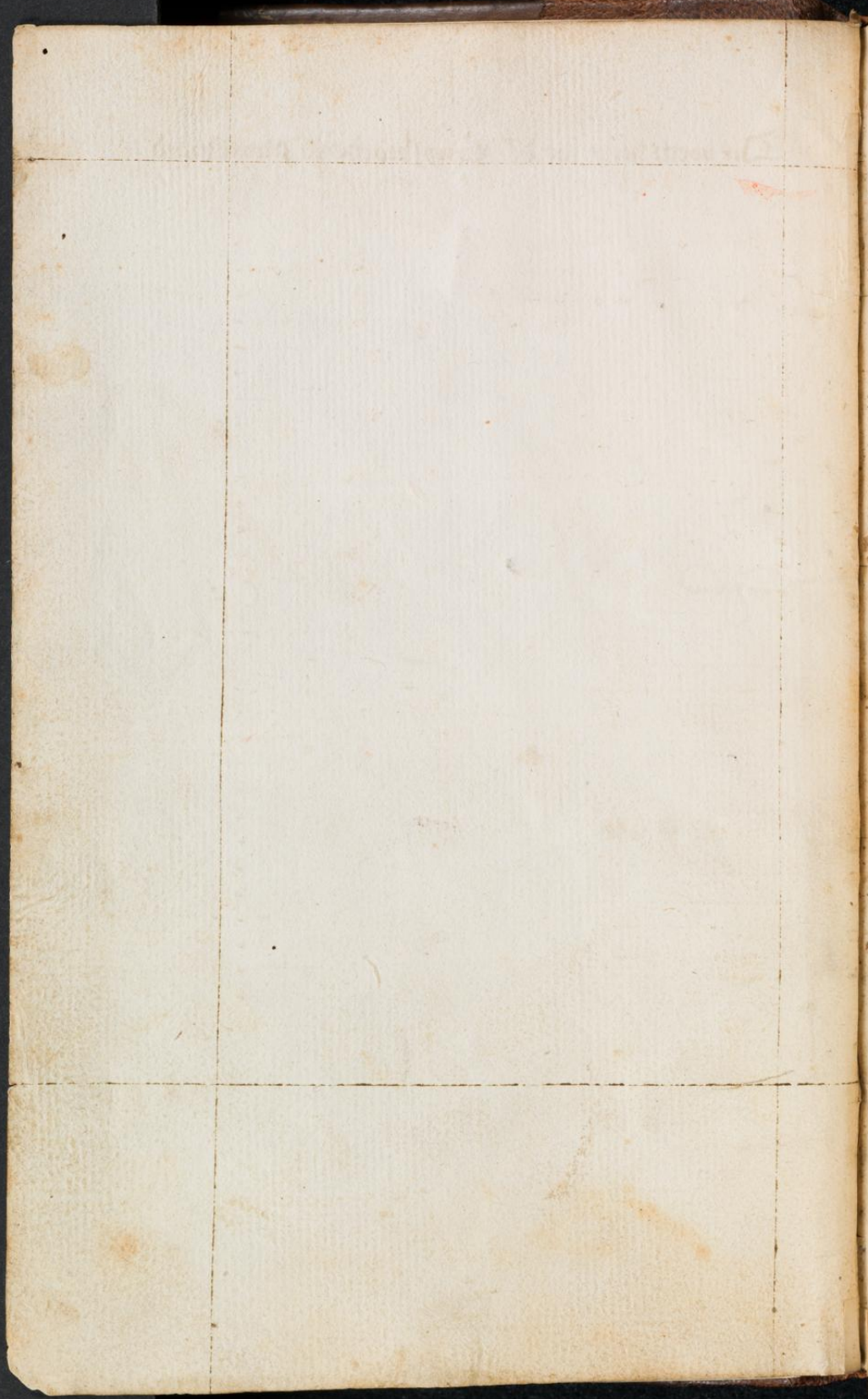

Dit boeck hoert toe de Crupbroeden i Martbroed

B 119

Wijr beghijnt dat boeck her Johān luesbroeckes

Dan twelf doechde. van den syn. der helligher scrift :

It boec leert vā twelf grade der doghtē dē vñ woe die ene doghet comet wte der andere. Die ierste doghet is oetmoedicheit. Die ander is ghehoorsamheit. Die derde is vertijmge eyghens willē. Die vierde is vduuldicheit. Die vijfde is afgescheidenheit. Die seste is woe die mynsche syne werke werket vp dat hogeste. Die seuende is woe dat neyghinge to ondoe ghede sonder volborde of consent alle tijt vromē den guede mynsche. Die achtede is woe die wil le al dynck vermach. Die negende is woe die mynsche om sal hebben als he gesundiget heuet. Die tiende is vā twierhande rouwe die ene is synlic of vleischlic. vñ die ander is gotlick vñ auernatuerlick. Die eilfte is vā penitēcie.

onrusticheit

Van der oetmoedich

Want wy vā doghedē sarnuē willen so ist wael recht dat wy an die doghet beghynē daer cristus vñse getrouwe vrient anbegā vñ leghen se toe enē fundamente. Vñ al hadde cristus alle dogheden volmaketliker dan se enyghē creature vmer meer hebbe mach nochtant sunderlinge hadde he vertarē oetmoedicheit. Waer by dat se gheite is die doghet xpi als sunte pauwel secht. gherne wil ic my vbliden in minnetuicheit vp dat die doghet xpi in my bluc. **¶** Art

welker doeghet men vstet die oetmoedicheit.
vñ also ons xpus selue lerende spreket. Leert
vā my dat ic sachtmoedich bin vñ oetmoedich
vā herten. Geliker wijs also een werltlic mīsche
om vblidē solde mochte he wat doen daer he
den keyser mede behagē vñ alre gelikes mede
werdē mochte. Also soldē wy ons vblidē als
wy cristū die een conynck der conyngē vnde
een heer der hezē is mochtē behagē vñ gelikē.
Vñ also gheen werltlic mīsche om schamen
en solde toe doen daer he den keyser mede ge
lijt werdē mochte. Voel myn soldē wy ons
schamē to doen daer wy cristū alre gelikest
mede werdē mochtē. Vnde want xpus die
oetmoedicheit sunderlinge vertāē heuet om
oer edelheit vñ vruchtbaerheit so ist waer re
cht dat wy se verkiezen vme synre ewiger eē
wille. Wat oetmoedicheit is ene fonteyne al
re doegede sonder welcke doeget geen doe
get en is. Want sūte gregorius secht dat al
le guet veruacit vñ verderuet tensy dat
et in oetmoedicheit cristelic behued werde.
Vñ als een ander helige secht. Dat beter is
die doeget met gedaen dan vā der doeget
to houerdigene. Vñ want alle geleerde
doegede meer een val is dan doghet sonder
oetmoedicheit. so ist ons noet dat wy die oet
moedicheit leegē to enē fundamēte. vp dat
wy een gewaerth leuē daer vpsichthē mo
gen. Vnde want wy vp oetmoedicheit be
ghynnē wille so ist noet dat wy wetē wat

oetmoedicheit is **O**etmoedicheit dat is
nedermoedicheit of diepmoedich vñ is ene
vynvè dighe nedermyge ofte nederbughen
des herten vñ des gemoedes voer die hoge
werdicheit gades **O**yt lietet vñ gebiedet
gerechticheit vñ auer myds caritate en ka-
ne dat mynende herte myt gelatē **A**u solet gy
wetē dat sunte bernardus scriuet vā troyerhā-
de oetmoedicheit. Die ene is claer vñ myt
heet vñ die ander is claer vñ heet. Die oet-
moedicheit die claer is vñ myt heet. die wert
meer geocfent wte redene dan wt mynen.
Als dan die mynsche aensien wil die groet-
heit gades vñ die cleyneheit sijn selue vñ
dat om god dan so getrouwe geweset heuet
vñ he om weder so ontrouwe. **V**ñ he dan
aensien wil myt redene wat god is vñ
wat he om gedaen heuet vñ wat he seluen
is vñ wat he tegen om gedaen heuet so vint
he mēnige schone redene wil he et nauwe
merkē die om toenē dat he om billike nederē
vñ oetmoedighē solde. **V**ñ wāt he meer oefet
redene dan myne daer vñne is dese oetmoe-
dicheit meer claer dan heet. **V**ñ auer myds
mēnige schone redene die he beuindē mach
daer he om mede to gade kriet yn aensiene
wat god doet om gedaen heuet vñ wyse he
is vñ wat he weder mysdaen heuet vñ wyse
he selue is. so nederit he vñ versmaect om
selue wael. mer he en kant myt wael hīde
dat om een ander vsmade. **W**āt ale men

on vsmact so wort he vstuert vñ geroert /
vñ die redene wort vduutert die om tonē
solde dat he om seluē versmadē solde / vñ ver
gijt alle des dat om die redene getoent had
de / **W**ant oetmoedicheit vñ alle doegden
sijn een werck des wille / vñ also wy die
doget bekēnen aumyds verstandemisse /
also smackē wy se auermyds myne / wāt
sonder myne en smaeket gene doget auer
naetuerlūck. **D**ie ander oetmoedicheit
die heit vñ claer is die wort meer geoefent
wt myne dan wt redene nochtant nyet
sonder redene / **A**ls dan die oetmoedige
mynende mysche al syne crachtē vergaet
dert heft auermyds myne vñ om gheheel
to gode kiert / vñ dan vā gade wort beoert to
besiene wat god is / vñ he dan onfueit dat he so
groet is vñ so wonderlike dat alle vstandige
creaturē daer in twuelē vñ die allene so hoge
vñ mechtich is dat he alle ~~creaturē~~ creaturē van
myte geschaepē heuet / vñ al vsmact dat he
wil / vñ ons to so groter edelheit vertiefen wol
de vñ vertarē heft dat ic nyet enkan vstaen
wee he ons meer edelheidē solde mogē hebben
gegeuē / wāt god en vmochte nyet dat wy god
vā natuerē wesen soldē / **W**ant dat hoert om
allene to / vñ des en heuet he niet aumyds
sijnē werckē mer he heuet ons daer to gescha
pen dat wy god sijn soldē vā graciē / vnde
ene selicheide ene vroude vñ een rycke mit
om besūtē ewelūck in mynen vñ nyet vā

natuerē vñ he heft vns geschapē to synen
 belde vñ to synē gelike mer vñ genaden.
 To synen belde op dat wy bequeme soldē sijn
 om to ontfaene vñ een myt om to sijn yn
 mynen. To synē gelike graien to ontfaen
 vp dat wy om gehijck mogē werde yn doge
 den. Vnde heuet hemel vñ eerde vñ al dat
 daer hynen is geschapē om ons to diene vp
 dat wy om allene diene vñ syne gebade hal
 den soldē vñ ewelick salich myt om wesen
 solden. Vnde wy dan om wet gehorsam
 en werē als wy soldē mer willens en wetē
 vñ eygenre quaetheit om tegens geweset heb
 ben vñ syne gebade gebrackē auermyde
 welke ongehorsamheide wy verboerhad
 den die ewige selicheit vñ vdiēnt to sijn
 een brant der ewiger hellen ewelick myt
 rechte. Vñ dan die grote here onfarch dat
 wy ewelick verlaerē soldē bliuē. Vñ heuet
 ons so seer gemynt dat he syne emgen soe
 ne die die onbegripelike claerheit is
 daer god die vader om seluē vñ alle dync
 yn bekent die een is myt om yn wesen
 vñ in nature oumyds welke claerheit
 alle dyncz geschapen sijn vñ is een ex
 emplaer alre creatuerē vñ een spiegel
 sonder vlecte der mogētheit gades vor
 ons nyet en heuet gespaert mer heuet
 on geleuert to der doet om ons to breu
 gen to der ewiger salicheit daer he ons
 to geschapen hadde. Alsoe dan die oet

to rechte vñ dat ons geen puer creatuer vlesē
 en mochte ontfaemde om dat wy ewelick
 verlaerē soldē bliuen

moedige mīnende mynsche myt mīnende
ogē ansuet die groetheit des herē vñ sy
ne trouwe. vñ wyē he is. vñ wat he om
gedaen heuet vā puezre mīnen vñ waer
ōme. vñ dat he des te meerre myt en is.
Dñ dan ansuet wat he seluē is. vñ wat
he myfdaen heft teghens dē groetē herē.
so kriet he vp om seluē mit so groter vñwer
dicheit dat he myt wēt wat he gedencken
mach. **W**at he en wēt gene stat noch vñ
weerdicheit die he gedenckē ofte vñndē kan
om en dunctet dat he voel meerre vñwer
dicheidē vñ nederheidē weerdich is. vñ
om verwondert dat he om seluē myt meer
re omweidē en heuet. vñ wat he daer to
doen mochte en wēt he nret. vñ dan en
wēt he myt wat he denckē mach dan dat
he synē getrouwe vzeint claegē vñ ouer
geue om gelijck vñ synē handē. vñ ver
tien syns selues to gronde. vñ late om
doen al dat he wil. et sy myt om seluen
of myt synē creature. vñ daer vñ geuo
elt he vrede. vñ den vrede en mach mye
manit vstuerē. wāt he so neder gedaelt
is dat on gene creature vñndē en mach.
Wñ al weert sake dat on enygh creature
daer vñndē mochte. vñ se om bedruckte
de vñ versmade vñ he des beroert wo
erde. wāt luttel mynsche vynt men die
men. myt bedruckten en mach. **D**at en
solde he myt nemē vā der hant des my

5
sthe noch daer omme den mynsche yn omwer
dicheide hebbe. mer he soldet nemē vā der
hant gades. al vor sijn beste. vñ dat god myt
den mynschen vp om vracth als mynschen
ynstrumēten. vñ gade af myt enē oetmoe **†** daer
digē hertē dancken vnde vblidē om des
dat god sijnre myt vergetē en hadde. Want
voel sekerre ist lijde vñ vdract to hebbe vp
vertrike dan des to ontberene. Wat god is
myt de genē die yn lidene is. vñ lidē toent
ons dat wy sijn. welick ons oetboerliker is
dā of wy kende den loep des hemels vñ alle
dat daer onder is. Als dan die oetmoedige
mynende mynsche vā gade weder geroert
wort om to lauene vñ to danckene vñ des
waer neemt. vñ myt alle dat he geleeste kan
genoeth wil sijn den heroeie gades vñ dan ont
steken wort vā mynen omme gade genoeth te
sijn. vñ om dan getoent wort wat sijn here
sijn god yn mynscheliker nature gewracht he
uet. Woe he die ar meste die nederste vñ die
versmaedste was die ve vp vertrike geryset
heuet omsynen willen. Vñ voert ansuet sy
ne merkelike quedertiere oetmoedicheit ge
truwe leue. dat al vol waerachticheiden vol
myldicheide vñ dogentfambheide was niemā
de mye en gebrack. noch gebreke en mochte
die sijns behouede. In welike leuene he voel
wonders vñde mach vñ meer dan ymant
om gesetgen mach wil he des waer nemen
vñ myt mynenden ogen ansien. Vñ dan

voer ansuct dat sijn here sijn god gelede heuet
den schandeliksten versmadesten vñ bitter-
sten doet den ye mensche leet. **V**nde dat he
nauwe enē dropel blodet in syne pijsen
lichome beheit vñ dat sijn helige heflike
lichom also doergatet vñ geschoeit was dat
men nauwe een punt vā eemre natelē daer
an vryde mochte geheele. **V**nde se om den
doet an dedē die he van metē to also groter
eren gestapē hadde. als ene selicheit myt om
to besittene. vñ he dat leet vā mynen om
die mynsdaet die se om mynsdaen hadde die se
om ondedē. vñ he viel trouwe gekzeirt was
to om daer he hencet an den cruce ynso groter
bitterliker schandē. syne arme vntlaken om
to ontfangene. sijn houet geneyget om to kus-
sene. sijn herte ontlakē om daer yn to wone.
sijn bloet gestoert om daer yn to wassene.
Vnde al ist deryne dat ic v seluē mach tegens
dat gy in v seluē vryden soelt wilt gy des
eenpartlikt waer nemē vñ wyt mynenden
ogen ansien. **V**ñ dat wy allene om des myt
gedanctet en hebbē dat onse hē onse god alle
dit wonder in mynscheliker nature gewa-
rht heuet. mer ductenwyl ondancbaer vñ
oet vermetē heben. myt ons mer mēnich-
weir. **V**ñ dat he ons gespaert heft yn on-
sen sunden vñ behoet vñ oet mēnigē baden
to ons gesaent heuet die wy alle gedodet vñ
vsmact hebbē. **D**an hebbē wy die badē ga-
des gedodet vñ versmaect. als wy guede

vnamigen vñ quede exempelē vā gudē
 kelligē luden yn ons gedodet hebben om onse
 ongeordēde geno echte genoch to sijn. Als dan
 die oetmoedige mynende mynsche al dit wō
 der ansuet vñ meer dan ic gesegge mach
 sal he yn om seluē onderuynden wil he et
 ernstelic waernemē. sundertinge ante
 siene wyre he is die et gedaen heuet also hijs vo
 er gesacht is vñ waer vme vñ wie wy syn
 vñ wat wy weder mysdaen hebben vñ setten
 onse cleinheit voer syne goetheit. vñ syne trou
 we voer onse ontrouwe. vñ alle die trouwe
 die wi vā om verstaen kūnen dat se alse me
 chts en is tegē dat se in oer seluē is. Want
 se en is niet myre dan he seluē is vñ he is
 god vñ al dat wi vstaen mogen wo groet
 dat sy dat is creature vñ also hoge als god
 is hauē creature. also hoge is die trouwe die god
 is hauē dat wy vstaen mogē vā synre trouwen.
Vn al syn syne werke groet die he genracht he
 uet yn mynschelijker nature nochtant syn se de yn
 tegens die grondelose trouwe vñ myne die on
 daer to dwanc. **W**ñ wy dan ansien onse cleynheit
 vñ mēichuoldige mysdaet vñ al cleyne is dat
 wy vstaen mogen vā onser omverduheit te
 gens dat in der waerheit is sofsteet in ons vp
 also grote omverduheit to ons seluē dat wy ny
 et en wetē wat wy dencke mogen. vñ ons
 verwondert dan dat wy gade niet hebbe yn
 meerre werduheidē vñ ons yn meerre onwer
 den. **W**an sal mochte wy gade also voel wer

dicheidē gegeuē als alle creaturē ve gedede of
doen mochte na in elcke ogenblitke et solde
ons alse met dunckē. **Vn** al mochte wy ons
seluē yn also groter onwerdicheidē hebbē als
alle creaturē ve ghaddē et solde ons alle der
ne dunckē tegens dat wy verdient hebben.
Dat wy also grote heit also vole mysdaen
hebben. **vn** wy so cleyne syn **vn** so onwer
dich die ons so puerlike gemynt heuet dieso
wonderlike groet is. **Als** wy dit al ansien
wille so sal in ons vstaen also grote weerdit
heit to om. **vn** onwerdicheit to ons seluē dat wy
anders met en solē künē gedenckē dan wy
ons geheelike latē **vn** to gronde ons selues ver
tren **vn** steruē in gade **vn** daer solē wy vynde
een selich leuē **vn** smaken dat ny nyemant en
gesmakede die syns selues to gronde nye en
vtrude na wyse der ondoget noch en stauf in
gade ouer myds vnthogen **vn** gebreken yn
mynen. **Sy**ret so dat wy vmermeer vnse ge
schapēheit mogē vliessen wy en moete crea
turē bliuē. **Want** selich syn se die in gade
steruē se solen woertyn roeste vā oere arbe
de **vn** oere werckē solē om nauolgē. **Want**
yn eliken tokeer dat se om to gade kiere yn
mynen so onthogen se om seluen yn gade ou
myds. **Vn** dan volgē om oere werke na. **Wat**
se daer een myt gade syn yn mynen. dat is ba
uē alle werckē der crachtē. **Vn** also se om ontho
gen yn gade ouer myds mynen **vn** weerden
een myt om. also vntsincken se oere seluen

mynen

7
ouermiddes oetmoedicheidē yngade daer se
oere selue to gronde steruē yn gade vñ weer-
dē en leuen myt om vñ daer heft he om ont-
hoget ouermiddes myne yn gade vñ to gronde
gestorue ouermiddes oetmoedicheit ene hoedde
vñ dat is god. Want also hoge is god onder
ons als he is haue ons al ist sake dat die
wertē vñ die oefenyngē die daer to leyde
myt gelijck en syn. Vnde weert sake dat
wy ouermiddes die gracie gades onde onse oe-
fenyngē vñ sunderlyngē antefiene die
groetheit gades vñ syne truwe vñ vñse
cleynheit vñ vñtruwe als ic durtwile ge-
secht hebbe. wāt et is so mynlyck vñ genoeth-
lyck te anfiene vñ ^{so} makelick dat my vñ on-
dort dat wy des emich tijt mogen vergeten
to oefenē dat wy nre daer to en que men.
vñ wy vñs selues to gronde kunde gesteruē.
Seyt na den wesenē mer yn der vñdoget
vñ vñs seluē versmadē dat nochtāt to ver-
wonderē is. daer vñme en sole wy myt af-
latē dat conparlick to oefenen. Want et
is die vruchtbaerste oefenyngē die ic nu
wet te comē haestelick to gewariger oet-
moedicheit. Vñ al mochtē wy ons to den
eerste to gronde myt versmaen wy solden
doch ene beque myt heyt yn vñs maken ou-
ermiddes die gracie gades vñ vñse eenpaerlike
oefenyngē bet vñ haestelike vñs to la^{te}ne
vñ en soldē myt so smaerlike berouet weerde
noh myt so groter vñvērde valle vñ die

gene die ons druckē also of wy des myt en oefen
den. **W**āt als wy gewaer werdē dat wy be
roet werē so folde wy wise gemoede to gade
kierē vñ ansemeat vnse getrunne wortut gedaē
heft vñ wie he is vnde dat he so oetmōdich so neder
vñ so vngachtet was dat he was als een stene
kē daer mē vp tredet vñ myt genaer en weer
det. **A**ls he oet spraket dor des ppheten nuont
ic bin een worm vñ myt een mynsche vñ ene
verwerpinge des volkes. **A**ls dan die myn
nende mynsche dat ansemet so wort he myt so
groter vnnwērdē vp om seluē siende. dat vñ
synē willē myt liden en mach. vñ he so ^{he} wote
vm om geleden heuet. **J**a vñ vm die mynsdaet
die wy vdiēnt haddē tegē em die vnse here vñ
vnse god is. vñ die vns to also groter erē ge
scapē hadde. vñ so puerlike gemynt heuet dat
he em seluē nauwe gelidē kan. **V**ñ die vnnwee
dicheit die he dan vp om seluē heuet die sachtet
seer dat he den genen die em dat liden andoet
ynso groter vnnwērdē myt en heuet als he sol
de en kierde he em myt so groten vnnwērdē
myt vp om seluē. **H**ier wil he dat lijn voer
getoent is comparlick oefenē vñ myt mynnde
ogen ansemen vñ des wael waer nemē vñ dan
to sijnre puerre eren. **W**ant edelre is die eer
gades puerlike voer to sette vñ daer vme to
done vñ to late dan vme die vruchtē der
doget. **W**ant myne oefenē to gade wert vñ
edelre dan doget to oefenē vñ gade. **W**ant
myne is die torteste wech die to gade wert

leert

leert. **V**n daer vme weerdē dat al meest gevoelt
 ke mynchen die meer oefene myne dan dogede of
 te werke der dogeden. **W**ant gene doet en
 smaket ouer naetuerlic sunder myne. **W**ant
 myne is een forme der dogede. **W**nde dan sole gy
 ouermyds oefenynge vā mynen v seluē yn so
 groter vnnweerdē hebbē dat gy allene v seluē myt
 versmaen en sult mer gy sult oec wael lidē mogē
 dat v ander mynsche versmaen. **W**nde myt
 allene dat v ander mynsche vsmaen. mer sult
 v oec verblidē dat mogē versmaet sijn. **A**lso veer
 als gy des gene sake gerechtelc en sijn. **W**nde
 myt allene verblidē dat men v vsmade. mer
 alle dat liden dat men v andoen mach sal v
 cleyne dunckē vmsyne ewiger euen willen.
Vn vn den meestē lidene soelt gy den meesten
 smact vnydē. **W**at daer mede sult gy em alre
 gelikest weerdē vñ behagē. **W**at geen dynck
 vpcertike en is edelre dan dogen vñ liden
 van mynen vms gades willen. **W**ant hadde
 enyck dynck edelre geweset / god die vader heb
 det syne lieuē sone gegeuē. **L**aet vns dan geer
 ne liden vpdāt wy vnsen getruwē vrient
 gelike vñ behagen mogen. **V**n en laet vns
 nyet groet wegē dat wy liden of genedert
 weerdē. mer laet vns groet wegen dat god
 gewoerdiget dat wy to sijnre euen rechtē lidē
 solēn mogen. **W**ant ouermyds lydene so come
 wy to gemariger bekēnyse vns selues. vñ yn
 der gemariger bekēnyse vns selues so beuynde
 wy gewaerige oetmoedicheit. **W**ant sunte

bernaert secht dat oemodicheit is ene deget myt
welker die mynsche em seluē snoede kent ouer-
myds gewarē bekēnē sijnē selues. **W**ant nū
mermeer en dwelt he die een gewarich nauo-
ger is der waerheit. **W**ant die waerheit en
mach niemant bedriegē. **V**n ist dat gy v vnde
spiegel der waerheit seluē wilt nauwe mer-
tē gy en sult v seluē nūmermeer bedriegen
noch bedragē weerde. **W**ant als kēnisse
der waerheit yn vns vp geet so vndersoecht
se die nacht der vnnwetenheit. se vdrift die
geuynsicheit. se vnderket valscheit vñ vdel-
heit. vñ se brenget ene hulpe der oetmoe-
dicheit. **W**ant als die waerheit den mynsche
toent wat he is vñ wat he mysdaen heuet
vñ dagelikes mysdoet. want als **dauid** secht.
Vre mochte alle die gebreke bekēnē so ne-
dert he em. vñ ouermyds der oetmoedicheit
so versmaet he em seluē. **V**n want die oetmoe-
dicheit is ene myne der nederheit vñ ver-
wozpeheit. **A**ls die mynsche dan ouermyds kē-
nisse sijnē selues em seluē vsmaet gewaerlick.
so wil he oec sonder tyruel dat on andere
mynsche veruueerde vñ vsmaen. **W**ant
anders en vsmaede he em seluē waerachte-
lic myt. noch en were een gewarich oetmoe-
dich mynsche. **W**ant he noch myt en mynt
nederheit vñ vsmaet te sijn. **V**n also als
die houerdige mynsche em seluē haue alle
andere mynschen mynt myt also he is. mer
also he went te sijn vñ yn sijnē selues oge

9
eerfam vñ groet dūctet vñ begeert dat en
ander mynſchē voer groet vñ eerfam achten.
Also begeert die geware oetmoedige myſche
die om ſelue yn vnnocerdē vñ vſmaetheidē
heuet. dat en andere mynſchē oet yn vnnoc-
erdē vñ vſmaetheidē hebbe. Want eendyn
dat ic myet lief noch weert en hebbe en vſmae
ic myet allene noch en verweype. mer my
dūctet dat et alle andere myſchē oet vſmae
ſoldē yn verweype. Also doet die geware oet-
modige myſche die ouer myds kēmyſſe ſyn
ſelues em ſelue vervnnocerdiget. vñ myet al-
lene vſmaet em ſelue mer em dūctet dat
he meerdich is vñ verdient heft dat en alle
andere myſchen yn vnnocerdē vñ yn ver-
ſmaetheidē ſoldē hebben. Vñ dit ſoelt gy
wete iſt dat wy verblidē als men vns eer-
doet. vñ bedrouē als men vns verſmaet.
dat wy dan mynen gheert to ſyn. Want
wy vbliden vns in der ere. vñ als men vns
vſmaet ſo en kūne wi des myet gelike dra-
gen want wi vns bedrouē. Nu mochte ymāt
ſeygen dat voel myſchen ſyn die em vbliden
als menſe eert. vñ bedrouē em als men ſe
vſmadet. die nochtāt em ſelue als em dūc-
ket yn vnnocerdē hebbe vñ yn myſhagene.
mer deſe en hebbe die doget der oetmodicheit
myet. So wre dat myet gelijc en mynt dat
men en vſmaet. mer verblidet dat mē em
ere doet. he ſal wete dat he em ſelue yn
der waerheit noch myet en myſhaget. vñ

en sal niet wene ^{dat} dehe gewarich oetmoedich
sy. **W**n daer vme die em noch aldus ge
uoelt. vñ daer die wortele der houerdien
yn groet vnde heerschapret. he sal wete
dat he noch myet oetmoedich niet sonder
truyel houerdich is. **W**ant also lanige als
wy myet blidelic vñ gkerne en nemen ver
smaetheit vñ vm gade myet en mynen ver
worpenheit. also lanige sole wy wete dat
wy gewarich oetmoedich noch myet en sijn.
noch yn der waerheit vns myet en vsmaen
al mochte vns duncken dat wy vns ver
smaden. **S**unte thom⁹ satuet to eeme
m⁹ vrouwe vñ secht. **H**auē al spreket he
so vlu die geuinsede oetmoedicheit vñ na
volge die waerachtige oetmoedicheit die
cristus geleert heuet. yn welker gene ho
uer die vborzen en schuelt. **W**ant vole
mynsche volge den scheme of den schyme
deser doget. mer luttel volge waerachte
lic ere waerheit. **W**at et is wal luyt to
hebbene een versmaet cleet to dragene
vñ sachte grote. vñ des anders hande to kusse
ne. vñ gaen myt nederlagē houede. myt
nederlagē ogen. vñ myt den monde to la
uene die oetmoedicheit en nederheit. vnde
myt lansome denlikken stemmen voert tobray
gen die woerde. duchte te suchte. vñ sich belie
een sunder vñ een vmulte mynsche. **D**it sijn
die teikene der oetmoedicheit vñ is guet seker
ist dat he gemoyet wert myt ene deyne of

lichten woerde of werke. so boert he snellic
 vp die wimbrawē sijnre ogē vñ vpracttet
 sijn houet vñ die dellike geluct sijns mondes
 wort ver wandelt yn een pluch ropē of yn
 vnsachtē ant wordē. dit en geluket der oet
 moedicheit myet. Aldus en dede cristus myet.
 Want he heft vns myt sijnē exempelē gele
 ert een ander oetmoedicheit daer he vns
 mede trectket em nato volgē vñ secht. Leet
 vā my dat ic sachtmodich byn vñ oetmoe
 dich byn vā herten. Die asse he vmalediet
 waert so en vermalediede he myet weder
 vñ doe he leet so en danwede he myet. Wel
 ke oetmodichhede vns bewiset sunte peter
 die secht. Weset bar mhartich vñ oetmodich.
 nemant geuede quaet voer gilet. noch mala
 dijt voer vermaledijt. Alle geuynsichede yn
 woerden vnde yn seden weerde vā dy geno
 mē. vnde in allē verdrietē so hebbe behage
 like woerde. Want vduidicheit des vnrech
 tes bewiset den waeren oetmodigē. Dit selue
 tuget oet gregorius die secht dat droefnyssē
 vñ veruolghinge tonē wat yn vns verbor
 gen was. Want also als die houerdigen
 em verblidē vā der eer die men em doet
 also verbliden die oetmodigen em dultke
 wile vā dat se versmaet weerde vme dat
 se voelen dat ander lude volgen dat ordel
 dat se van em seluen bynen yn em hebbe.
 Vnde daer vme die oetmodige mynsche
 en nedert em myet geuynstlic noch myet

no

allene myt der tuncgē mer myt dē wert-
ken vñ yn der waerheit. Vñ verblidet em
als he vernemet dat andere mīschē vāem
voelē nederheit vñ vsmadicheit als hefel-
uē vā em geuoelt yn der waerheit. **W**āt
een geuarich oetmodich mīsche en wil myt
sijn geachtet oetmodich mer vnweerdich
vñ verblidet em als he vsmact wert.
bedrouet em als he geeert wert. he such-
tet yn voerspode. vblidet yn wederspo-
de. he heft amyt yn rīcheidē. he weynet
yn weldē. he wert gecruceget yn hoedheidē.
vñ yn gebreke vblidet he em. tītlic lof ver-
smaet he. **A**lre erē achtet he em vmoer-
dich. geuīnsicheit vluet he. vñ mynt die
waerheit. erdesche dynge vīget he. vñ
begeert die ewige dynge. vñ en bekenet
gene dynge die der werlt to behoerē. vñ dat
he verdene mach dat hemelsche guet. **E**m sel-
uē en plecht he myt to vmetē. syne crachtē
ofte gracie die he heft en schraift he em myt to
mer bekenet oetmodelike alle gauē comedē
vā der godliker guderterenheit. he begeert
alle tijt verborgē to sijn of dat wesen moch-
te sonder schade sijn euenkerstē vñ dat
he myt enē cleynē beromē of houerdie myt
et besmytten en weerde. vñ he vblidet em
oec vā der gerechticheit gades die dat gheheng

41
get dat he bedructet vñ vsmaet wert van
sijnē euckerstē vp dat he em ydelike nyet en
verwane. he vblidet em oec vā der guetheit
gades die em vntretket houesche vñ smetke
de woerde der mynschē vp dat he allene yn
em vulmakelike rustē moge. vñ genuer-
like vblidet he em in versmaetheidē. **O**
vñ wo selige verwandelmuge der hant
des ouerste dat die gene die wende icht groet
wesende dat em nu duncket als of he nergen
to en dochte vñ claget seer dat he so vnbekēt
gewesen heuet em seluē vñ so cleynē gewegē
heft sijnē vnselicheit vñ so seer gemynt eigene
hoetheit. **H**ier wāt he ouer myds der waer-
heit geleert is to bekenē sijnē ewigē nannheit
vñ vnselicheit so duncket em dat em tobehoat
dat men em yn vnrweerde hebbe solde vñ dat
he vā em seluē vnrrecht ordel gegeuē heuet
vñ bedragē was do he ychtes waende to sijn.
Want sunte augustin⁹ secht dat die mynsche
vā em seluē niet en heft dan sunde. **V**nde
wo groet dattet sijnē sunde gade en weert
nyet guet. **V**ñ daer vme wānceer wi ychtes
wonen sijn vñ begeerē icht geachtet to sijn
so sijn wy bedragē. **V**ñ nemet hijs af een ex-
empel. **H**e sette et sijn twee mynschē die een den
anderē hetbende yn groter vnrweerde vnde
versmaetheidē dat he des anderē wille.
sijnē woerde vñ rade al tegē is vñ weder-
secht. vñ also he en yn vnrweerde vñ hate
heft so duncket em dat en alle anderē my

schen hebbē soldē. **Vn** also he em yn vntwe
erdē is also wil he dat en alle andere myn
sche hebben. **Vn** heft he enige natuerlike
gauen of gracen die en toenen mochtē die
begeert die ander dattet verborgē bleue vp
dat he myn geeert worde. **Vn** ist dat men
en eert of priset so hoert he dat node. mer
vsmact men en so vblidet he em. **Wilt** gy
dan oetmodich weerdē so doet v seluē also.
Vn dat een mynsche synē vyant quaet is
vnde schadelic tegen gade dat doet oet tegē
v seluē looflic vñ loenlic. **Want** gy genē vy
ant hebben en mogē die v schadeliker vs dā
gy v seluē geweset hebbet. **Want** kunde
gy v seluē wacl verwynē so en moget gy
genē vyant hebbē die v lettē kunde. **Wāt**
die werlt vñ die vyant vā der hellē en
stridē vp vns myet dan myt vns seluen
vñ myemāt en wort meer gequesset dan
vā em seluē. **Wilt** gy dan alle unwe vñ
de verwynen so verwynet. **eersten** v seluē.
Vn ist so dat gy die doget der oetmodicheit
volcroemlike besittē wilt so leert gade volcroem
like mynen. **Want** die myne is een moder
der oetmodicheit. **Vn** also voele als myne
to gade yn v vermeerret also voele meerret
oetmodicheit to v seluē. **Vn** ouermyds my
nen to gade wart so leert gy kēnē dat gy
v seluē to vnrechte gemynt hebbet. **Vn** die
myne to gade sal v lerē wo gy v seluē to
rechte mynen soelt. **Want** also veer mynet

72
gy v to redke als gy v voer die hoerheit ga
des nedert vñ vsmact. Vñ also voel als gy
v nederē künē vme gades willē also voe
le hoget god yn v. vñ also is hogen nede
ren vñ nederē hogē. **W**at daer wy ho
ffē ouer myds houerdicheit vñ eygene my
ne daer nedert god yn vns. vñ daer wy
vns nederē ouer myds oetmodicheit vnde
vertren egeme mynen daer hoget god
yn vns. **W**ant so voel als wi vns seluē
mynen vnordelike also voel mynet god
yn vns na wise der gracen vñ der do
geden. vñ also voel als wi vns seluen
nederē vñ versmaen vme gades willē
also voele meertret god yn vns myt
gracen vnde myt dogeden. **V**ñ also voel
als gracie vñ dogeden edelre sijn dan qua
ctheide vñ vndogeden also voel ist edelre
vns seluē to haten vme gades willen na
wise der doget dan vns seluē to mynē
na wise der vndoget. **N**och is een
oetmodicheit die noch dieper vñ edelre
is. **A**ls dan die ziele ouer myds myne vñ
langge oefnygge vñ manithuoldich
vermyne vñ steruē oer selues gestoruē
is. **S**icht na den wesene mer na der vñ
doget dat ze yn eer geuoelt ene gene
ychtheit to nederheidē. vñ die gene
chtheyt to nederheidē is recht als oftet
gemesent weer yn eer dat ze eer gene
tichte en daerf doen. **G**elint dat een

houerdich mynsche generget is weder he
dat weet of niet en weet dat men em ere de
de of voert sette. Also is die grond des oetmo
dygen mynsche generget to nederheidē vñ
vngachtet to syne. Vñ also die houerdy
ge em meest vbluet daer men em die mees
te eer bewiset. Also verblidet em die gront
oetmodige mynsche daer men en meest
nedert vñ versmaet. Want daer is alre
meest geestelikes smaktes vñ blytchapen
yne. Vñ dat aldusdarnich mynsche mochte
hebbē alle den smak vñ blytchap die alle ho
uerdige mynsche ve gehadde so weer die
smack al deyne tegē den smack den een
gewarich oetmodich mynsche geuoelt daer
he sijn selues vertpet voer die hoge weer
dicheit gades vnde dat puerlike vme syne
ewige ere. Want een gewarich oetmodich
gront en ist gene pyne dat he em nedere
mer grote vroude. mer dat men em grote
eer dede dat solde em pyne sijn. Want
em dunctet dat he eer vnwerdich is.
vñ sijn gront is generget to nederheidē
als gilbert⁹ secht. Dat die oetmodige niet
en is to rustē voer dat he die nederste stat
geuonde heuet vñ als he die heft dan is
heto vrede. Die nederste stat dat is niet
ergens beholdē na wise der vndoget. Vñ
want wi alle tijt hebbē af to leggene so
langge als wi sterflick sijn so sole wi alle
tijt staende wesen na der nēersten stat.

Want v̄nwerdē dat is weerdē **S**iet na
 wiſe des weſens mer na wiſe der unge
 licheit. **U**nde weert ſake dat ymant ſeg
 gen wolde dat v̄nſynckē yn oetmoedicheit
 dē die nederſte ſtat weer ic en wolde daer
 nyet v̄me ſtūdē. mer my duncket dat v̄n
 ſynckē yn oetmodicheit dat is v̄nſynckē
 yn gode. **W**ant god is die grond der oet
 modicheit v̄n god is bauē alle ſtat v̄n v̄n
 der alle ſtat allene hoge. v̄n tuſſchē die
 nederſte ſtat v̄nde nederheit is v̄nderſcheit
 na mynē dunctē. **W**āt die nederſte ſtat is
 myet ergens beholden na wiſe der v̄ndoget.
 v̄n nederheit beuindē dat is v̄nſyncken
 yn oetmodicheit. v̄n dat is een v̄nyetē
 yn gade v̄n ſteruē yn gade. **U**nde want
 wi alle tijt af to leggē hebbē ſo langge als
 wi leuen. v̄n myet hebbē af to leggē is
 die nederſte ſtat. **D**aer v̄me en k̄ūne wi
 die nederſte ſtat myet argen. **W**ant wre
 was ſo oetmodich he en hedde noch oetmo
 diger mogē ſyn. **O**f wie myde ſo ſeer he en
 hadde meer mogē mynen behalūē xp̄us.
 v̄n daer v̄me en moge wi die nederſte ſtat
 myet hebbē yn oetmodicheidē. v̄n daer
 v̄me ſo en late wi v̄ns myet genoegen ſo
 langge als wi ſterflit ſyn. **W**āt wi alletit
 mogen oetmodiger weerdē dan wi ſyn. **U**n
 dat is harde luſtelic dat v̄nſe here god ſo
 groet is dat wi em n̄mer meer genoech
 reuerēcie v̄n weerdicheit en ſolen mogē

doen. **I**n al mochte elc mynsche so veel doe
als alle mynschen vñ eriggelē yn elcken
ogēblitke. **D**er daer wi vns vntsynckē
yn oetmodicheit daer genoegēt vns vñ
daer doe wi em genoech myt emseluē wāt
wi daer een leuen myt em sijn. myt van
naturē mer na wise der vntsynckēheit.
daer wi ouermiddes oetmodicheit vnser
gestapenheit vntsynckē vñ vntulotē sijn
yn gade die een gront is der oetmodiche
it. vñ daer yn en gebreket myt want yn
sijn vns seluē vntsyncken yn gade vnde
daer en is noth geuē noth nemē. **V**ñ wāt
een oetmodich gront dat bequemeste vnde
puerste vñ starckeste wat is die gracie ga
des yn to vntfane vñ to beholdene vnde
daer god sijn gracie alre lieuest ynstodet.
laet vns dan oetmodich sijn. **W**ant oet
modicheit is so groet vñ so edel dat se ver
dient dat men myt leren en mach. vñ
se vntfangget vā gade dat se myt woer
dē wemāt toenē en mach. vñ se is een
wederhermaker der gebreker carita
tē. **W**ant als wi gedaen hebbē dat ga
de myshaget vñ dactē wile doen
meer dan wi gewetē kō. nē dan is
allene die oetmodicheit bequeme die
swoene weder toe make ne. want
een oetmodich belven vnser mysdaet be
haget gade vñ vgeuet dat mysdaen
was. **D**ie oetmodige mynsche en kan

em myet verheue noch mystroestē noch stri-
den noch glorie. noch en kan myet stride
vm dat syne recht to makē noch syne ge-
rechticheit to bredene mer to vbergene
he en were daer to gedreue vā gade of vm
grote orbar der mynsche als sunte pauwel
dede. vñ dat doet he myt pynē vñ groter
bedructheidē. want he is meer geneyget
verborgē te sijn. **D**ie oetmodicheit is
behoedersche der gracen. vñ se kan die gue-
dertierēheit gades also ordinerē woe se
meer to nemt so er dunktet dat se mynto
nemt. **W**ant al ist dat se koemt to den
hogeste grade der geestliker oefmynggen
em wert icht vnvoltomēheidē gelatē van
den ierste grade vp dat em dunktē mo-
ge dat he nauwe comē sy to dē iersten
grade. **D**ie dan voertgan wyl vnde
hoger weerdē. em is noet dat he oetmo-
delike vā om seluē geuoele. **W**āt he is
dwaes die yn enyger verdienstē of yn
helicheidē of yn wysheidē em betruwet
dan allene yn oetmodicheit. **W**āt alle
weerdicheit vñ edelheit is vnuuert vñ
vnedel dat en sy dat se oetmodicheit wer-
dich vñ edel make. **D**ie oetmodicheit is
allene bequemelic alle die stride der wy-
ande to schozene. vñ se is die allene bae-
te kan doen yn alle dnyngē. **I**f he sieck he
dankedes gade vñ nemt dat als van
der hant gades. **I**f he gesont he danket

gade vñ die eernstiger yn den dienste ga-
des. **V**ersmaet men en he dancket gade
daer af vñ dencket dat he dat vp em ver-
hengget vp dat he em nyet vewenē en
solde. **V**nde em duncket dat he des voel
meer weerdich sy dan menē em doen
kan. **D**oet men em eer em duncket dat
he des quellit weert is. vñ vsmact em sel-
uē die meer. **W**ant sunte gregorius secht.
Die den gode mynsilicē eert he geyfelt en en
prynde yn den heiten. of em duncket dat
et god vp em gestadet vm syne trantheit
dat he em nyctes to seer mystruwen en
solde. **C**ortelike gesecht een schalt oge heuet
he vp em seluē. **A**ls dat gode dat yn em
is to vclernē vñ verbergē. vñ een dery-
ne gebret groet to wegen vñ to tonen.
also veer alst yn em is. **V**n he heuet een
guderteer oge vp sijn euetzerste. als een
clerne doctet groet to wegen. of een gro-
et gebret clerne to wegen. of die tran-
theide of die menynnghe to vntschuldigen.
of dat god vp em gestadet heft vm
sijn beste vñ dat em namaels ene grote
hulpe wesen sal em seluē to meer to nede-
ren vñ de eernstiger sal sijn yn den
dienste gades. **O**f em duncket dat he
voel swaertlitzer solde geuallē hebben.
hadde he so seer betraet gewesen. vñ
dancket des gade dat he vp em nicht
en gestadet so grote becoringhe. **D**ie de

sen gront der oetmodicheit aldus besetē
 heuet he en heuet gene noet dat men
 em voele segge **Want** he vntfeet meer
 vā gade dan men em seggē mach vñ
 dan he seluē solde mogē seggē. **Want**
 se sijn allene die leertymder gades
 mer dat hñr geschēue is dat is vme
 yn den wech to comene to gewariger
 oetmodicheit vp dat die gene die be
 geerten hebbē to oetmodicheidē. dat se
 die bet sollen rukē mogē to meer begere
 wariger oetmodicheit vñ die bet bekēnē
 mogē wat oetmodicheit is vñ wat em ge
 braket to der oetmodicheit. **Wāt** een stedi
 ge heyte begerte is ene grote hulpe to to
 mē to gewariger oetmodicheit. **Vnde**
 wāt een oetmodich gemoede is dat beque
 meste vat die gracie gades yn to vntfane
 so duncket my dat een oetmodich gemo
 de dat der gracie gades genoech wil
 sijn vñ waerne men wil eenparlic dat
 vmyds gracie yn em vñmogē sal dat die
 geest der houerdicheit vermach yn den
 houerdigē mynschē. dat is. also em
 die houerdigē vblidet yn hocheiden
 vñ yn eien. also vnde voele bet vñ ge
 waerlitzer sal em die oetmodige ver
 bliden yn nederheidē vñ vsmactheidē.
Wāt eenparlicke oetmodige oefnyng
 ge des oetmodigē oumyds der gracie
 gades is mechtiger dan die ongeor

no

dende nature vñ v̄mach ouermyds oef-
wringge die houerdige neigtwingge
verwandelen yn oetmodiger geneich-
Want sunte **ambrosius** secht dat eenpar-
like oefwingge. maket een ander na-
tuer. dat is se doet verwādelen die
geneichtheit der nature. Vermacht dat
oefwingge. voele bet vermacht die gracie
gades yn den oetmodigē mynschen ver-
wandele eenparlike oefwingge die yn
geordende geneichtheit der nature. Vnde
daer v̄me wert vns gracie gegeuē vp dat
se een gelijc gades yn vns matie solde vñ
afleggē dat ongeordent were vp dat
god gene vnhebbelicheit yn vns en v̄-
de vñ vngelyndert yn vns werken
mochte syne lieueste willen. Want so
vole als wy afnemē na wyse der v̄ndo-
geden. also vole nemt god yn vns to
vñ werden em gelijc. Vñ als wy nyet
meer af to leggen en hebbe dat h̄yt nyet
sijn en mach. Want so langge als wy
sterflūc sijn so hebbe wy genōth af te leg-
gen. mer die mēst afleggē kan die is die
lylligeste vñ daer mach god alre vollen
comelikest syne lieueste wille mededoe.
Vñ al weert dat wy to den eerste daer
to nyet en kande gecome v̄smaet te sijn
sonder bedructheit des herten daer v̄me
en sole wy nyet aflate te stane na volto-
menre oetmodicheit. Want een oetmo-

dich mynsche vmyds die gracie gades ver-
 mach vole. **Vn** oet is een mynsche hebbe-
 liker vā nature to oetmodicheidē dan
 die ander vñ wort myn beruert yn ver-
 smaetheidē dan die vnhebbeliker is
 mer daer vme en is he nyet de hyliger
 mer die is hyliger die miliker strydet ver-
 myds die gracie gades vñ des meest waer-
 nemt. **Vn** vp dat gr to deser oetmodic-
 heit te bet comē mogē so sal ic v die substā-
 tie vā dat hijs voerscreuē is nyet cortē woer-
 dē seggē. Die to deser oetmodicheit comē
 wil he moet bekenē dat he vā em seluē
 nyet en vmach sonder die gracie gades
 vnde moet anseen die groetheit gades
 vñ syne truwe to vns vñ syne selues cley-
 nheit vñ vntuwe. vñ moet em to gron-
 de vsmadē leuē vñ dunckē latē dat mēs
 nūmermeer genoeth versmaen en mach
 al mochte he liden al dat alle creaturē
 ve geleden. vñ hijs wt sal yn em vntspr-
 ynggē ene vryheit to gade vñ koenheit.
Want so oetmodiger so vrier vñ koenre,
 wāt die oetmodigste is die vrieste vnde
 koenste. vñ he sal sijn gemoede vñ alle
 syne crachtē vp ruchtē gade to lauen vnde
 to danckē. **Vn** al mochte he gade so seer
 lauē vñ danckē als alle creaturē ve ge-
 deden yn elckē ogeblitke em solde danckē
 dat dat alte cleyne weer. **Vn** also en sal
 he em seluē nyet genōth künē versmaen

noch gade genoegh eren vñ lauē. vñ yn al
desen vntbreckē dat sal em best smakē
vñ en sal genē smac sockē yn geemre oef-
niggen mer al dat he doet dat sal he puerli-
ke doen to der erē gades. **W**nde al weert
so dat he swaerheit geuoelde yn den diens-
te gades dat sal he nemē vā der hant ga-
des. vñ dat dat god vp om vñhengt om
sijn beste. vñ em sal dunctē ouermids oet-
modicheidē dat em geestelic smac myt
to en hoert vñ sal gade myt em late doen
al wat he wil yn tijt vñ yn ewicheit. vñ
dat sal em bet smakē dan of he wunschē
hadde yn der ewicheit. vñ al ist lustelic
gade lauē bauē alle wert voele lusteliker
ist gade to siene. want et leidet dieper
yn gade vñ ys meer een lidē dan een
werke. **D**at wy dic doget der oetmodi-
cheit aldus vertigē motē des helpe vns
die gront der oetmodicheit dat god sel-
uen is. Amen. **Van gehoersamheit**
Want gehoersamheit die eerste doget
is der oetmodicheit so ist guet dat wy
vp dat fundamēt der oetmodicheit
stichtē gehoersamheit. **W**at is gehoer-
samheit. **G**ehoersamheit is ene doget
ouermids weldre die mynsche synen
eygenē willē vertryet vñ wtgaet. vnde
vertaefet to doene dat men em heitet
doen yn gade. **G**ehoersamheit is een
neder vnderdemich gebroecsam gemoe-

17

de vñ bereitwillicheit to allē guedē dyt
 gē. **G**ehoeersamheit maket den mynschē
 vnderdamich den gebadē vñ verbadē
 vñ den willē gades. **V**ñ se maket die
 synne vñ die voelike trachtē vnderda
 nich der ouerster redene **A**lso dat die my
 sche betemelike vñ redelike leuet. **A**nde
 se maket den mynschē vnderdamich vñ
 boersam der heiliger kerken vñ den saan
 mēten vñ den prelatē vñ eerre guder
 leer vñ oren gebadē vñ ore guden rade
 vnde allē den guden gewoentē die mē
 pleget yn der heiliger kerstēheit. **S**e ma
 ket oec den mynschē bereit vñ boetsam
 allē mynschē yn rade yndade vñ yndiēste
 lyflic vñ geestlic na dat es een ygelic be
 hoeft vñ na bescheydēheit. vñ se maket
 vrede yn vnsamenyggē. wāt yemant
 en mach gewarich vrede sam sijn dan
 die gewaer gehoeersame mynsche. **A**n
 he wort gemynt vā al den genen daer
 he by wandert. **W**ant he vertryet wil
 len vñ myet willē. noch he en berdet
 myet noch en vlangget sijn gebot mer
 also vroe als men em gebiedet so is he
 berede enē rewelike. **O** woe luttel vint
 mē die also vollicomē gehoeersā sijn
 vñ epgens willē vertegē hebbē dat se
 myet en willē dat god dede na oren
 willē mer die alletijt berert sijn to doe
 ne dat god oer here wil vñ sonder

vnderlaet spreken nmt sunte pauwel **H**ere
wat wiltu dat ic doe. **W**ant gehoersam
heit is ene doget sonder welck geen wert
so groet en is een voel cleynre wert watter
sy is voel beter gedaen yn gewariger ge
hoersamheide. **E**t sy mysse to hoere. **J**a oer
to lesen of to contemlere of bede of wat
gy mogē dencke. **N**emet twe cleynre wert
ke welc du wilt dat ene do wt gehoersam
heit vñ dat ander doe wt eygen willen.
dat ierste maket gehoersamheit voel edel
re vñ beter dan dat ander. **G**ehoersam
heit werket alletijt dat alre beste yn allē
dynggē vñ voer allē dynggē vñ oer en
druelt gerechte gehoersamheit nūmer
meer noch en vsümet nyet. **S**o wat ve
māt doet yn enyge dynggē die gude bere
de gehoersamheit en darf nūmermeer
gebeterē oer en gebreket geens gudes.
So waer die mynsche yn gehoersamheit
des sijns nyet en soeket vñ wtgaet sijns
selues vñ des sijns getroest daer an den
seluē moet god ingaen weder vā node
dat is also veer als wy vns selues vñren vñ
steruē na wise der vndogede. also veer
wort god yn vns gehoget na wise der
dogeden vñ sijne graciē. **W**ñ wo wy
meer vñ meer vns seluē vertren na wi
se der vndoget. wo wy vns seluē bet vñ
bet sijn na wise der doget. **W**ant noie
is bet sijns selues dan die sijns selues ge

weldich is. vñ die mach em sonder hynder
 vry vprichthē gehelic to gade. wāt he is
 sijns selues vry vñ heuet syne siele vñ sy
 ne hande to geuē waer he wil vñ wan
 neer he wil. vñ dat en mach nyemant
 doen dan die sijns selues gestoruē is yn
 gade na wise der vndoget. wāt wy en
 mogē nyet vergaen vñ die gevriet vñ
 vā gade ouermysdē gracie. Want die
 em seluē nyet en wil. den wil god. vñde
 yn em en sal nyet geuondē weerdē ic wil
 aldus of also. ofte dit ofte dat. mer he sal
 puerlic wtgaen sijns selues. vñde die
 sijns selues to gronde wtgaen kan die
 heft al dat he begeert. Want gades wil
 len mynt he bauē al dat em god geuen
 mach. vñ daer vñ daer vñme yn den al
 rebesten gebede dat men biddē mach
 dat is. **H**ere geuet my dat gy wilt vñ
 doet my na uwen willē yn alre wijs.
Dit gebet giet bauen vñ is hoger dan die
 hemel bauē der eerde. Want al ist harde
 genoethlic to geuoelē antworde vā gade
 yn vnsen gebede daer wy byddē vñme grā
 tie vñ vñme hulpe so ist voel genoethlicter
 to stane to den lieuestē willē gades vñde
 synē willē voer al vñ na al vñ yn al
 to begerē. Want dat was dat hogeste
 gebet dat xps vñse beholder ye gebedede.
 als daer he sprac na den lesten auent
 male. **S**diet vader mijn wille mer uwe

wille geschec. **D**at was den vader eendat
genoechlikeste dat eerlikeste vñ mynli
keste woert vñ vns dat ozbarlikeste vñ
seligste vñ den duuelē dat schandelikeste
vñ verueerlikeste dat cristus ye gesprac.
Want yn ouergeuene synes willē nader
mīscheit so sijn wi alle beholdē of wilsel
uē willen. **O**nde aldus wort dat willen
gades den mīnendē oetmodigē mīnsche
sijne hogeste vroude vñ alre meeste gelustic
heit na geestelike beuoelē. vñ hijs yn is
die nature gedructet to den nederstē vñ
god vbeuen to den hogestē vñ die mīnsche
is vntfandic alle der gauē gades. **W**at
he heuet sijn selues versaket vñ sijn
willē vertegen vñ al vm al gegeuen
vñ daer voer en eyssihet he noch en wil
myet. dan dat god geuē wil. **W**at dat
wi ons ouergeuē yn den willē gades daer
weerden wi gedopet yn den helligē gees
te vñ sijn die lzynder gades. **O**n wāmeer
men dat gebet also veer brengget so heft
men wael gebedē. **O**n als geware hoer
samheit myet hebbē en sal. it wille. also
en sal myet vā oer gehoert weerdē. it en
wille. wāt dat were ene vgifnisse der ge
wariger hoersamheit. **W**ant sunte au
gustinus secht. den getruwē diemre gades
en lustet myet dat men em segge of gebie
de dat he geerne hoert. mer em lustet to
hoerē dat men em geerne segge of gebie

Den wil. **W**n wāt wy dan gehoersamheiden
 geschreue hebbe so soect gy wetē dat voel
 puntē hoere to gewaerre hoersamheiden
 sal se volmaket wesen. **T**o den iersten be-
 hoert oer dat se wys vñ bescheide sy dat
 se wete dat men oer nyet verbiede noch
 gebiedē en mach tegē die gebade gades.
 want gene gehoersamheit en mach wesen
 tegē gade. mer gebiedet men enich dyne
 dat daer nyet tegē en is. als bedē vasten
 wakē vñ mēnich ander wert dat to lāt
 to seggē weer woe mē daer eenvoldiger
 yn gehoersam is so die hoersamheit vrucht
 barre vñ edelre ys. **E**n anderē male
 so sal se wesen sympel. dat is allene vñ die
 ere gades vñ nyet vñ sijn gewyn. **U**nde
 al ist so dat men enich leuē begerē mach
 vñme gehoersamheit wille vñ den dat god
 die begynlike sake sy. nochtan woe et
 quertliker to der eeren gades is so et beter
 vñ smaetliker is. want puerlike to der
 ere gades gehoersam te sijn dat behoert
 den soenē to vñ nyet den knechtē vñ dē
 huerlynggē. **W**ant die ere des vaders
 smaket em bet to behagene dan loen.
 vñ se nemē meer to yn enē werke dan
 die knechtē solden doen yn dusent yare
 die gade vñme loen dienē. **G**ehoersamheit
 sal oer wesen blide. want den blidē geuer-
 mynt god vñ die bedwonggē dienst en be-
 haget em nyet of luttul. wilt gy dan blide

lic gehorsam sijn so leert seer mynen. wāt
die myne maectet al licht. **T**en was me
wert so swaer die myne en verlichtedet
vñ duchte eer cleyne to offerē orē gemynde.
Gehorsamheit is oec plich. want se en ma-
ket geen meritē. also vroe als se hoert dat
gebot so is se bereit to done. **W**āt se geueelt
yn oer ene geneidheit lieuer to done dat
men oer heit dan dat se seluē angenamē
heuet. **W**ant se geueelt dat orē leue bet be-
haget dat se doet yn gehorsamheidē woe
cleyne dat weix dan emith wert dat voel
groter were wt eygenheidē. **W**ant oer
begeerte is alle tijt daer vp geset oers selues
to vertrene vp dat se to male gades sijn
mochte. **H**e is oec manlic vñ fier. **W**ant
dat men oer heit dat angript se myt so
sijn mode dat oer byna geen gebot to
swaer sijn en mach. **V**ñ al mochte se
allene doen al dat ye gedaen was et sol-
de oer alte cleyne duncken. **W**ant se is
so fier vñ vā so groter erē dat se al ver-
git dat se gedaen heuet of doen mochte
vñ suet allene an wat em to behoert
daer vme se dat doet vñ begeert meer
to done vñ is bereyder dan die gene
is die oer het hietē mach. **H**e is oec yn
mich. want wat se doet dat doet se wt
rechter menigge vme die eer gades
vñ myt vme den mynschē to behagē
ne. **V**ñ dat men oer hiet dat mynt se

van der hant gades. vñ al hadde se enich
wert begrepen dat is oer licht to laten.
als men oer enich druck gebiedet al
weer dat wert meerre dat se begrepen
hadde dan dat men oer gebode. Want
oer smaket bet gehorsamheit yn enen
clernē werke dan eygenheit yn enē
meerre werke. Vñ die wert dat ge
horsam to sijn swaer is he en smakede
ne geware horsamheit. Want so voel
als gotlic smar meerre is dan natuerlic
sma. also voel smaket gehorsamheit
bet dan eygenheit. vnde een wert dat
gedaen wort wt geware gehorsamheit
dan wt eygenheit. Want wat vme
gades ^{wille} wort gedaen vñ gelatē dat moet
god verant wordē myt emseluē. vñ des
vint men een exempel. **E**t was vp enen
grote dach dat graue nūnē soldē gaen to
den helligen sacramēte vā ordenē vñ een
pūczrouwe was daer mede die to den sa
cramēte soldē gaen vñ dat doen. **D**o quā
oer abdisse vñ beuael oer to gaen yn die
tokene vñ to doen dat daer to doen was
Die pūczrouwe ginc to hant daer mē
oer geboet sonder muurmerē vñ myt gto
ter ynnicheit doende dat men oer hiete.
Do alle die pūczrouwe dat sacrament
vntfanggē haddē. do spau daer ene
stēme vñ segede. **D**ie pūczrouwe die
yn die tokene gync heuet alre maerli

Exēpel

keest die vruchte des sacramētes vntfanggē
oum yds oer gehorsamheit. Laet vns daer
vme geen dynt wo groet dat sy myt soli
ker eygenheit besittē wy en mogen vri
lic vñ blidelic laten als ment vns vbiēdet
myt allene vā den genē die bauē^{oia} is mer
oer vā den genē die vns gelijc is. Want
die menyggē die wy haddē yn den grote
werke salt guet sijn dat is dattet to der
erē gades gedaen sy die behaldē wy yn
den dat wy vns laten vnder enē anderē
vñ daer to die doget der gehorsamheit
die gade voele bet smaket dan enyct
werck dat wy mogē doen wt eygenhei
den wo groet dat sy. Die geware gehor
samheit is oer oetmodich, wāt se is ene
dochter der oetmodicheit. Als dan die
oetmodige horszame myschē onsuēt dat
gehorsame leuē der lyilligē die eenparlic
daer na ghestaen hebbē vñ myt grote beger
ten wo se gehorsam sijn mochten vñ oer
eygē quēduncken vergetē hebbē. vnde
wan se oer seluē truntheit gewaer wor
den dat se sik snellike dan lieten. Vñ son
derliggē die gehorsamheit oer getruwē
vriendes die een here alre heren is dat
he gelatē vñ gehorsam was to den dode
des cruces, so wort he vntstekē myt be
geerte der gehorsamheit to allen guden
dringgē myt allene gade vñ sijnē prelatē
mer mer allen redelike myschē. vnde

woe se nederre sijn woe et em bet smaeket
 vñ lieuer gehorsam sijn. **W**ant den neder-
 sten gehorsam to sijn is meer steruens
 dan den ouerste. **W**ant so wi ons selues
 meer vñ meer wtgaen so wi em die vñ
 vnser wille to gronde gehorsam was myt
 allene sijnē vader mer gaf em auer yn
 die hande der sunder myt em to done wat
 se woldē vñ sonder adonē. woe wi em geli-
 ker sijn wo wi em bet behagē. **W**ñ al ist
 groet den ouersten gehorsam to sijn vñ ga-
 des wille. voele meerre ist den geliken
 gehorsam te sijn vñ gades wille. vnde
 alre meest ist den nederstē gehorsam to
 sijn. wāt daer is meer steruens yne. **S**iet
 so dat men den nederstē gehorsam wesen
 solde voer den ouerste. wāt men den ne-
 dersten myt sal horsam sijn alst die ouer-
 ste vboede mer yme dat die gehorsamh^t
 oetmodiger is vnder den nederstē dan
 vnder den ouersten vnde daer yme is
 se edelre. **S**iet dat een oetmodich gehor-
 sam mynsche na mynē dunckē mach dūc-
 ken dat he em genederē kan vnder ymā-
 de die nederre is dan he seluē na wise
 der vnwerdicheit vnde der vsaetheit
 mer he mach em nederē vnder die gene
 die nederre sijn na wise des stades vñ
Want een priester is hogere na stade
 dan een leyge mynsche. **O**f een prelact
 dan een subdraken. of een alde dan

een yūgge. **W**oe mochte een oetmodich
mynsche dencke dat ymat vmyeeder
vñ versmader wē dan he des en weet
it nyet. **V**n daer vme en kan ic
nyet gedencke woe em enich mynsche
mochte nederē vnder den die nederē
re were dan he ten weer na stade. **V**n
vp dat gy die vrucht der gehorsambheit
de bet mogē bekēnē so sal ic v seggen een
exempel wāt die exempelē berouwen
somsyt meer dan leryngge. **E**en leest
yn der vader boeke dat een alt vader
hiete synē yūgger gaen vñ vānggen
ene lewīne vnde brenggē se em. **D**ie
yūnggelinc gync snellike daer hodie
lewīne vant vñ sprac oer to vñ sege
de. **b**lijf staende vñ laet my v vāng
gē vñ byndē wāt myn vader heftet
my gehietē. **D**oe die lewīne dat hoer
de so bleef se stille staende vñ liet oer
bynden. **O**ns to een exempel dat geen
mynsche so wreet en is wil he em late
ouermyds gehorsambheit he en sal taen
vñ sachte weerdē. **W**ant alle vreselich
vñ wreetheit tēmet vñ sachtet gehorsam
heit. **E**en ander alt vader hiete synen
yūgger dat he enē dorrenstoc begietē
solde vñ die yūgger begoet den dorre
stoc so langge dat he groede vñ bloede
vñ vrucht brachtē ons to ener leryngge
dat nremat so droge en is vā der gra

Exempel

Exēpel

nen gades. wil he gehorsam sijn he en
sal groeyen vñ bloeyen vñ vrucht brenggē.
Want oet modige gehorsamheit is die
bequemeste stat die gracie gades yn to
vntfane. Die dan nauwe wil merckē
dat hyn geschreue is vñ begeertē heuet
to gehorsamheit he en sal nyet node ge-
horsam sijn mer blidelic vñ willichlic vñ
myt groter vroude. Want yn der mees-
ter gehorsamheit so sal he vyndē den mees-
ten smac vñ sal em voelē bereider to ge-
horsamheit to der ere gades dan ymāt
sal mogen wesen em to gebiedene

Ghy soelt oet **vā v̄tjngghe eyghes wil**
weten dat wt gehorsamheidē **len**
kumt vertyngge ergens willē vñ eygē
guetdankes. Want nyemāt en mach sy-
nē willē v̄tyen yn alle dynggē yn enē an-
ders willē dan die gehorsame mynsche.
Al mach men die wtwendige werken
doen vñ bliuē eygens willen. Vertyng-
ge ergens willē doet den mynsche leuen
sonder vertkiesen dyt of dat yn done of
yn laten to der ere gades na willē s̄ynre
prelatē vñ na rade alre guder mynsche.
Daer he by is na rethter bescheidenheit.
Wat is een eygē mynsche dan die nyet
gemeyne en is myt gode vñ myt gue-
dē mynschē mer wat he begript dat holt
he also eygentlic dat en nauwe ymant
daer af brenggē kan. Wat he holdet so

voel vā em seluē dat he em ouele late kan.
vnde dat kumt van houerdynen. vñ daer
vme en heuet he nūmer vrede noch et en
smaket em wat he doet. **W**ant he is vñ
heblie der gracen gades vñ he heft so
voel vertiefens nu dyt nu dat so solde he
geerne grote smac hebben vñ wael mit
gade sijn. dan solde he geerne grote tokier
hebbē to gade gelijc ander lude. Else nu
solde he geerne een arm mische sijn. dan sol
de he geerne yn ene cluse wesen of yn
een cloester. **D**an dūcket em dat rechte ^{em}
geschiede. **I**n der waerheit dit bistu
al seluē. vñ dat is eygē wille al en we
stu es noch en denckestu es niet. **N**ū
mermeer of seldē en steet vrede yn
den mynsche vp dat em kumt em van
eygē willen men merket of ^{men} merket
niet. **W**āt lieue maket vrede yn den
mynsche der rechte vntegē is die eygen
heit. **V**ñ wat hatet god meer vnden
mynsche dan eygen wille. **W**ant do en
wech den eygenē wille alse sunte bernart
secht vnde dy en sal wesen gone helle. **I**n
wat mochte dat helsche vuer bernē dan
yn den eygenē wille. **N**ū merket dat die
mynsche dese dringge solen vleen vnde
dese solen sote die steden of die wisen
of die lude of die menigge of die wet
te dat en is die schult niet dat v die
wisen of die dygge hynderē solden. du

bist sunder twyfel yn die dringgeselue
 dat dy tyndert. Wat du mynes dissel-
 ue vnordelike daer yn vn daer vme
 begynn an di selue ierst vn laet dissel-
 uen. In der waerheit du en vkeest vn
 lateste dy selue in den ierste to myne vn-
 ordelike vn ergentlike yn die dringge.
 waer gaest of vluest du vyndes daer
 tynder misse vn vnvrede yne et sy waer-
 it sy. Vn hyn vme we emselue nyet en
 laet of en pynt to late wo he veerre gaet
 wo he myn pynt dat he soket. Als die
 gene die syns wegges is verdwole wo
 he veerre geet wo he meer vdwelt. Wat
 wo he meer vkuust dyt of dat wo he meer
 eygens beholt vn veerre vdwelt. Wat sal
 men dan best doen he late em selue myt
 den ierste so heft he alle dynt gelaten.
 Waer wi vns selue vyden dat wi vns
 daer late solen dat is to vstanc na wi-
 se der vndoget vn der vngoordender
 mynen. Nu merket wat vngoordede
 myne is to vns selue. Doet men my
 schande of vneer of mynt men myn guet
 of wat dat sy. Ist dat my dat to seer be-
 dructet of vdructet dat ist dat ic my sel-
 ue to lief hebbe. wat geschiedet ene an-
 dere den ic so lief nyet en hebbe dat en
 solde my nyet so seer bedructe noch ver-
 dret noch tan dat die ander mynsche
 beter were dan ic bin. Vn dit moegdi

wete dat vngoordede myne is wat die be-
ter is dan gy den soldt vā recthe meer my-
nē. wat em god meer mynt. vñ also sol-
di meer medelidens hebbē emyt em
dan myt v seluē. **W**ant wat god me-
est myndat soldt wi oec meest mynen.
vñ yn vns en solde wy niet anders my-
nē dandat he mynde vñ yn vns hatē
dat god yn vns hatede. **W**eert dan dat
wy vns niet vnordelike en mynden
wi solden vns vbliden daer men vns
bedruckede vñ vuolgede. **W**ant mē
vuolget vñ bedrucket dat wi hatē sol-
de. **W**ñ wie is die em vtoernē solde
dat mē synē vrant hulpe vuolgē dan
die dwaes weer. also syn wi dwaes
dat wi vns bedrouē als mē vns vnt-
trecket dat wi myt ergenheit besiken.
Wñ wat is meer to hatene dan eygē-
heit die vns so voel lieues vñ ledes
vñ vdrietes doet dat wi vnse herte vñ
vnse gemoede niet vūlic vnde gelie-
lic en künē vprichte to gade als wi
wille. **W**ñ wat mynt god meer yn
vns dan geheelheit vns selues vñ dat
he sonder hinder yn ^omochte werke synē
lieuestē willē. **D**ie dan myn ergen-
heit heft yn em seluē die heft god al-
ler lieuest vñ he is em alre litest vñ
alre bequamest den lieuestē willē ga-
des to volbrenggē. vñ oec is he alre

wifest vñ gades vñ sijnre alre eygenst
 na wise der geordender mÿne. **W**ant
 so voel als wi gade mÿnē vñ behagen
 also voel sole wi vns seluē mÿnen. **W**ñ
 also wi eygenheit na wise der vngeor-
 dēheit solen vtyen also na wise der ge-
 ordenheit sole wi eygenheit begeren
 vñ beholdē. **W**ant wi moten die ey-
 genheit begerē vñ beholdē gade to mÿ-
 nen vñ to lauē vñ to diene ewelic vnde
 des en moge wi niet vtyen. **W**at et sal
 sijn vñse ewige leuē. **W**at ewelike sole
 wi gade mÿnen vñ lauē vñ solē voer em staē
 vppgericht. vñ dit leuē sola wi hebben
 vñ vns seluē vñ aldus sal god in vns reg-
 merē mit sijnre glorie. **A**lre daer wi
 gebreke oūmids mÿne vñ en wete wo
 wi gade lauē vñ mÿnē künē vñ vntho-
 gē vns seluē daer gedogē wi meer dan
 wi werke vñ weerde een leuē myt gade
 bauē vns seluē vñ steruē vns selues in
 gade. **A**lre daer wy vnthoget vñ gestor-
 uen sijn in gade oūmids mÿne daer
 sijn wi een leuē vñ ene mÿne myt gade.
 vñ dese dre maniere vā leuene solen
 wi ewelic geuoelē vñ lybbē sonder vñ-
 derlaet vñ die ene manier en sal die
 andere niet hynderē. **W**at daer wi
 gade lauē vñ mÿnē oūmids gracie of
 glorie daer solē wi alle tijt werkelic
 voer gade staen vñ alle tijt hūggerēde

vñ gelustende ewelic. **M**er daer wi
vns vñthogē oūmids myne daer lide wi
meer dan wi werke. **W**at dat wert dat
wi daer werke dat is een conuoldich
sympele mynende neyge yn die myne
die god is vnde dat is bauē werke vñ bege
ten der mynender aicht. **M**er daer wi
vñser gestapēheit vñthoget sijn oūmids
myne vñ myne sijn daer sijn wi sat vñ
daer en gebreket vns nyet dat mē seggē
mach. **W**ñ also als die eygene mynsche
em nyet wael gelatē en kan he en hebbe
lieuer dat men em volge dan he ymāde
volgede. wāt he is houidich. **A**lso een my
sche vñtrende eygens wille heuet lieuer
vñ is meer geneiget to volgē dan dat mē
em volgede et sy yn done yn latene of yn
lidene. vñ daer wert orsake vñ materie
der houerdien al ydreue vñ die oetmodi
heit volmaket yn den hogestē graden
vñ god wort des mynsche weldich. **A**l
sinnen wille vñ des mynsche wille wort
nyet den wille gades so veent dat hean
ders nyet gewille en kan noch begerē.
Dese heft rotgedan den alden mynsche
vñ angedaen den myen die vñnyet is na
den lieuestē wille gades vñ gemaket.
Want al liete een mynsche een conuol
ke of alle die werlt vñ em seluē behielde
so en heft he byna nyet gelatē. mer die
em seluē laet wat he dan beholt et sy

rijchheit ofte ere ofte wat et sy so heft he
gelatē alle dynct. **W**āt alle dinc kan
he orbarē to der erē gades vñ dispēsietē
als den se geleent sijn vñ beualē als een
knecht gades vñ nyet to besittē mit vñ
geordender lieue. **V**ñ als he zuet dat
een ander bet behouet dan he so dunctet
em dat et bet des anders is dan syne. **M**er
vā gronde is he meer geneiget nyets
vole vñde vñdes. dan voele vñledē to heb
ben vñ is meer geneiget to vñmaethei
den dan to eren. vñ vnder to sijn dan
bauē. **W**ant die werlt is em een cruce
vñ dat die werlt mynt dat en soket
he nyet. vñ dat he mynt des en lustet
der werlt oet nyet. **M**er als em dūctet
dat he yn wtwendigē werckē emyge
orbar doen mach et sy vñmāde to hel
pen to gadewart of dē sieckē to dienē
of die werckē vā karitatē to done. oet
wo grote neigynge he heuet to conuol
dicheidē he luert em blidelic wt daer he
hopet emge vruchte to done. **W**āt ka
ritate en soket des oerb nyet. **W**ant ge
en leuē en is beter noch edelre dan een
gemene. **W**ñ mynlic leuē noch lustiger.
Vñ wāt he geneiget is ynwarts
so mach he te sekere em herē wtwart
vñ myt myn tynders dan die gene
die meer geneiget is wtwart dan yw
wart. vñ al luert he em wtwart he

pynt em b̄nē to bliuē v̄n c̄mparlic s̄yn
ogē to godewart to hebbē. **V̄n** w̄nneer
he geuoelt dat he ydelic getruet is v̄n des
gewaer wort so keert he em haestelic to
gode myt groter vnwerdē siende v̄p em
seluē dat he so vnstedich is. **V̄n** wāt he
geen dinc myt liefsten en besit. also en
darf he em seluē gene grote cracht doen
yn of wtwart to kiere. **V̄n** wāt he me
er genougēt ynwart dan wtwart daer
v̄me is em s̄yn keer also berede ynwart
als wtwart. **Sūte peter** die segede. Here
wi hebbē alle dinc gelatē. **V̄n** he en had
de myt gelatē dan een nette v̄n een schyp.
W̄ir v̄p secht sūte gregorius. **So** wie lich
telic dat dorne laet die en laet myt datte
mer he laet dat alle werklike myschē mo
gen v̄crigē. **Ia** dat se mogē begerē. wāt
die s̄ynē willē laet v̄n emseluē die heuet
alle dinc gelatē also waerlic als of se s̄yn
v̄ri ergē werē v̄n hese besettē hadde yn
s̄ynre gewelt. **Wāt** wat gy myt v̄me gn
de willen begerē dat hebbet gy al beguē
v̄n doorgade gelatē. **Daer** v̄me spraket
v̄nse here **Selich** s̄yn die armē v̄a geeste
dat is v̄a willē. **S̄ymāt** en hebbe des ty
uel. hadde enyge beter wise gewesen
v̄nse here hedde se bewiset. **Also** he sprac
oer v̄p een ander stede. **So** wiemy volgē
wil die vertres s̄yn selues to den ierste
daer lichtet al an. **V̄n** daer v̄me nemet

waer uwes selues. vñ waer gy v vmdet
 daer laet v haestelic. **W**at wo gy v haef-
 teliker late so gy v lichteliker late soelt.
 vñ wo gy v ducker laet wo gy bequemer
 soelt weerde v to late vñ alle tyt meer
 puerlic to der ere gades dan vme die
 dogede. **E**n soelt wete dat nre mysche
 em so voel en geliet yn desen leuene he
 en vant em noch meer to latene. **O**eer
 lude sijn harde luttel die des to rechte
 waerneme vñ tyr ane begyne. **E**t is een
 gelijc weder gelt vñ wedertoep. **A**lso voel
 als gy wtgaet uwes selues vñ alre dyne
 rechte also voel noch myn noch meer so
 gaet god yn myt alde syne. **W**at also
 voel als gy uwes selues steruet. also voel
 leuet god yn v. **W**ñ daer vme laet rof-
 ten alle dat gy geleyste moge so vindy
 genware vrede vnde nergent anders
 vñ den vrede en sal nyemat moge ver-
 stoere. wat he sal yn gade geuestet sijn.
Die lude en droften nimmermeer ge-
 denken wat se dede also sere als se
 soldē dencke wat se were. wat were
 die mysche guet yn oere wesen so
 mochte oer werke seer lichte. **W**ant
 weerstu gerecht yn dyne selues gron-
 de so were alle dyne werke recht. **S**u-
 set men hillicheit vmer vp een doen
 mer dat en is dat beste nret. mensolde
 die hillichede sette vp een sijn. **W**ant

Die werckē en helligē vus myet en sijn
wi myet guet. mer sijn wi helligh so vñ
se werckē helligh. **Wñ** wo helligh vnse wer-
ckē sijn se en helligē vus myet also veer als
se werckē sijn. mer also veer als wi helligh sijn. **Wñ** als wi enē helli-
gē gront hebbē so helligen wi al vnse
werckē et sreten of slape of sprickē of wat
wi doen. **Wāt** also veer sijn se givet als
se wt groter mynē gedaen weerdē to der
ewiger eijē gades. **Wāt** die meest my-
net die ^{beuet} meest grotē grontes. **Wñ** hijn
vme solde wi al vnser eernst daer to
doen dat wi grotē vñ gudes grontes
weeren. myet allene dat wi doen mochtē
ofte dat die werckē werē. **Ic** staet vns
to merckē wat dat wesen guet maket
yn den gront. **Die** gront daer yne le-
get des mynischē wesen vñ syne selic-
heit vñ daer syne werckē oere doget
an nemē is dat syne gemoede givet
sy vñ seer vheue to gade myt mynen.
Paer vp settet al unse studerē vñ eern-
sticheit eenparlic dat v god givet wer-
de vñ daer vme doet vñ laet al dat
gy doet vñ laet yn der waerheit vñ
wo gy des meer vñ meer hebbet wo
al unse werckē woda nich se sijn meer
guet vñ gotlic weerdē. hangget v god
ane so hangget v alle guet ane. soket
gy allene gade so vindi alle guet yn
gade. **Wāt** die myet en beholt vme

gades wille die heuet alle dynē yngade
 als sunte pauwel secht. **W**n geen dynē
 en is gade behegeliker vñ vns vrucht
 barre dan puerlic to der ewiger erē ga
 des doen vñ late. noch oer lusteliker
 vñ dat nimmermeer sonder antwor
 de en mach sijn. **W**n oer en is geen
 bereder weitz to volcomēre doget to
 comē. **W**ant wie an gade hangget
 myt mynē vñ myt laue. god stortet
 alle guet yn em. **W**ant he alre bere
 deft is die gracie gades to vntfane.
Wn dat wi myt grote arbeide vñ
 pyne sochtē do wi vns seluē mende
 dat weitz vns nu gegeuē myt groter
 blijtschappē vñ vrouden als wi vns seluē
 verpē vñ gades waernemē vñ eenpar
 lic an em cleuē myt mynē vñ yn alle
 dynggē doen se oer beste wāt et kumt
 em al to punte. **L**aet vns dan blidelic
 vnse ergenheit vertien. wāt se is die
 quadeste beest vñ fenijnt die wesen
 mach. **W**āt also veer alst yn oer is
 so solde se geerne gade rouē syne macht
 syne wijsheit vnde syne gerechticheit.
Wāt se sege geerne dat he myt en wre
 ke of myt en wiste of en mochte wre
 kē oere sundē. **W**āt daer se wolde dat
 god oere sundē myt en kunde wreken
 daer wolde se dat he myt mechtich en
 weer. **U**nde daer he se myt en solde

weten daer wolde se dat he niet wils
en weer. **W**n daer hese niet en wreke
daer wolde se dat he niet gerecht en
weer. **W**n also die mynende gelate
ne mynsche lieuer hadde alle swaer
heit to lydene dan god die mynste pu
te vā syner ewiger eren ge mynret
solde weerde. also solde die eygene pro
pere gront rouē wille gade sijnre edel
heit vp dat he syne ergenheit beholde
mochte. **W**n welker vns behoede mo
te die sijn selues verteecth to den do
de des crucez Amen. **Van v̄duldicheit**

Wilt wt gelateheit des wille
kunt v̄duldicheit v̄n v̄n vā v̄dul
dicheide v̄cht sariue wille so ist ierst beho
erlic vns to wetene wat v̄duldicheit is.
Werduldicheit ene doget is die die stoer
heit alre v̄uolgyngge v̄n v̄smadicheide
alle geliyt dregen kan. **W**at v̄duldicheit
ludet so vole als een wert des vreden.
Want onmogelic ist v̄made vrede to
hebbene sonder v̄duldicheit. **W**at v̄dul
dicheit is ene medicine vā alre qualē.
Wn al ist so dat dat vleesch weert gepit
yn mēnyger maniere so blift die geest
gesact die v̄duldich is. **A**ls vns hē spre
ket. **I**n uwer v̄duldicheit des lichaams
so soelt gy besitte uwe siele. **D**ie v̄duld
heit des mynsche sachtet oer seer die
pyne v̄n sericheide des lichaams. **W**at

so he vnuerduldiger vñ vngesateder is
 yn der sielen so he meer gepijnt wert yn
 den lichame. Die dan gewarichlic ver-
 duldich weer he solde yn die meeste ver-
 uolgrugge vñ vsmactheide meest blitsca-
 pe vñ smakes hebbē. **W**at vme gade to
 der ewiger ere liden smactet wal. **U**nde
 wolde wi anshien wat die hyligē geledē
 hebbē wi en soldē niet allene vduide-
 lic lide mer vns daer yn vbliden. **W**at
 yn den meeste persson vñ pijnē so were
 se alre blidest. **A**ls sunte andrees die groe-
 te syn cruce do he et sach myt groter blit-
 scape vñ sprac. **I**c groete di cruce dat ic
 langge begeert hebbe vñ also voele
 sal ic mynen conynt meer glorioes sien
 als ic yn pijnē vñ yn tozmeten volstant-
 lic gedoge. **V**n als sunte vinctius die
 sprac. **I**c sal meer mogē liden dan gy
 my lidens mogē andoen. vñ so gy v meer
 toerne vp my so gy my genediger syt.
Want were wy gewarichlicke verdul-
 dich men mochte vns niet meer gudes
 doen dan men vns vvolgede vñ vsmac-
 de vñ so men vns des meer dede so men
 vns guderteenre were. **R**umer meer
 en lide wi so dorne dynt vme die ere
 gades. dat en is vns orbarliker dan
 men vns geue alle die werlt. **W**at
 wo dorne dat et sy dat wi liden vme
 die eer gades daer en sal vns god

myet myn voer geue dan em selue. **W**il
wi dan ansien die helligē wat se wullich
lic geledē hebbē vme gade die nochtāt
mynsche werē als wi sijn vñ dat wi
die hulpe hebbē die se haddē. so moge
wi vns wal schamē dat wi myet allene
myet lidē en künē mer oet myet lidē
en willē. **W**at god is also bereyt vñ also
metlich vns to helpene als he em was.
Vñ also wi dan myet allene aen ensien
der helligē lidē. mer dat lidē dat die
he om vns geledē heft vñ dē schande
likestē doet vñ die meeste martelhe
die ye mysche leet. daer he gehanggē
wart tussche twe dieue vñ een dropel
blodes myet en behielt yn synē duerba
rē lichame noch geheels e en was dat
en was geschoert vñ doerboert. **W**ie dā
wil ansien wie he is vñ dat he dat vā
puerre mynē geledē heft vme die my
dadē die se em haddē mysdaen diet
em an dedē. vñ die he vā myete to so gro
ter erē geschapē hadde. vñ dat he so
myelic was gekriet myt trouwē to dē
die em dē doet andedē. syne arme ont
lokē se to vntfane. sijn bouet generget
se to kussen. sijn herte vntlokē se daer
yn to wonēde. vñ mēnich wonderlic
teyke vā mynē em bewiset heuet. dat
alte lanc weer to vntreckē. **A**lder vme
dat dit is die meeste hulpe die wi mo

gen hebbe to v̄duldicheidē yn an to sien
 dat wonder dat god die here yn myn
 schelitzer nature geledē heft daer v̄me
 hebbe ic des h̄yn v̄maent. **V̄n** my v̄won
 dert alte seer wo vns enich d̄yn ver
 d̄ictē mach to lidene wo groet et sy.
Ja al wert die ewige helle v̄m synen
 willē als wi ansien dat he v̄m vnsen
 willen geledē heuet v̄n v̄m die myf
 daet die wi em myf daen hebbe. die
 allene is v̄n sonder em enis myet. v̄n
 he myet allene en is vnse exemplar der
 verduldicheit mer wil oec s̄yn die crone
 vnser verp̄ynens. **W**at he en wil myet
 dat wi to v̄geues lidē v̄n myet allene
 en wil he vnse loen v̄ vnse lidene
 ansien mer he wil vns geue alle die
 vrucht v̄ s̄ynē lidene. v̄n voel te kroen
 re moge wi s̄yn v̄ der vrucht s̄yns li
 dens dan v̄ vnse selues. **W**at sonder
 die vruchtē s̄yns lidens en mochte vns
 geen lidē vruchtbar wesen. **V̄n** wāt r̄is
 tus vnse getruwe veent den geen v̄n
 truwe verwegen en mach. s̄yns selues
 to gronde v̄tegen heft v̄n en heuet myet
 allene v̄duldlike geledē mer oec blide
 litte v̄m die eer s̄yns vaders v̄n v̄m
 vnse ewige selicheit. **L**aet vns oec ver
 duldlike nemē v̄m s̄ynre ewiger eie
 wille al dat vns to krumt et sy v̄ em
 of v̄ den mynschē. **W**at wil wi v̄dul

A
moeghe

Dich sijn gewaerlike so en sal vns geen
dync ontsaten. dat sy verluet vā eer-
desche gude of vā vrendē of vā maghe
noch van siecheide noch vā schande
noch doet noch leue noch begeruer noch
duuel noch helle. wāt wi vns gelate
hebbē yn rethet karitatē vnder den
lieuestē willē gades. **D**ie dan met
berispet en wert vā doet sunden yn
em ouergegeue heuet yn die hant
gades. den ist al licht wat god myt em
doen wil yn tyt yn yn ewicheit. **N**yt
deser doget der vduuldicheit wert oec
die mynsche gesint vnde gewapent
tege haestigen toern yn vnduldicheit
yn lidene dat men durwile vntfang-
get vā bynē yn vā butē yn ene bereet-
scap maket to mēngerhāde betozigge.
Want geware gotlike oefningge en sal
men nūmermeer an dē mysche sien
daer men met en vynt een ouergeue
gemoede alle dync to lidene wo swaer
dat sy eer he den vmaenē gades daer v-
me vthleue to volbrenggene al myt dē
wken daer mē den lieuen willē gades
mede bekent. also veer als syne cracht
vleyste mach. **S**o wat mynsche die yn
vngemake vnduldich wert gevōden
dat vngemat en maket met die quaet-
heit yn em. mer et apenbaert die quaet-
heit der vnduldicheit an em. **A**ls sunte

gregorius secht dat droefnisse vñ vuol
 grynge toene wat yn vns vborge was.
 vñ em is gescheen als enē copere pēnre
 der wile he yn den vuur nyet en is so
 schynt he wyt syluew mer als he kumt
 yn dat vuer so opēbaert he dat he cope
 re is. Dat vuer en maket dē pēnre
 nyet copere mer et opēbaert dat he co
 pere was vnder den same des siluers.
 Ihesu cristus vnse lieue here heuet vns
 mynsche vloest vp dat wi yn em vnde
 oumyds em soldē gotlic werde. Dan
 weerde wy gotlic als wy oumyds die gra
 tie gades die vngeordede nengrynge
 der sunde verwynen vñ smake die dryg
 ge die gotlic sijn. dat is also gade gesma
 ket alle gerechticheit vntfarmhertich
 gudeiticheit guetheit vnde alle do
 get dat vns oet oumyds die vdiensde
 vns here ihesu cristi smake soldē gerech
 ticheit vntfarmherticheit vñ alle dogede
 vñ also voel als vns alle dogede meer vñ
 meer smake also meer vñ meer sijn vñ
 gade gelyc vñ gotliker. Vñ also als
 cristus gotlike nature woende yn vnse
 myschelike nature dat syne gotlike mo
 gentheit luttel ymat verstonc mer
 men sach en wandelen als een arm
 mysche. also sole wi yn vnser myscheli
 ker nature wadelen dat oumyds die
 ynuonigge vnser here vnse mysche

like aemtheit mynāt an vns sal bekennē
nē vñ dat vnse leuē to male gotlic weer
de vñ mē an vns nyet en bekenne dan
dat gade to behoert. **V**ñ daer an en
lichtet nyet allene dat wi vā zoetē woer
de sijn vñ geestlic gelaet hebbē vñ dat
wi grote schijn hebbē vā hyllicheit vñ
dat vnse name wide vñ veer gedrezen
wert vñ dat wi groetlic genynt weer
dē vā gades vrendē vñ dat wi vā gade
verweent vñ grote beuoelē hebbē vñ de
dat vns duncket dat god alre creaturē
vgetē heft sonder vnse allene. vñ vns
duncket wat wi vā gade begerē dat vns
to hanttes dat gescheen sal. **D**it en ist
allene nyet lieue vñ de dat god van
vns erfhet. mer gades meynigge is
dat wi warichlic vñ vnbewegēt soelē
vondē weerdē vā lieue vñ vā leede.
dat is als mē to vns vñ achter rugge
vā vns spreket dat wi valsche vñ vñ
gewartige mynsche sijn vñ so wat mē vā
vns spreke mach daer wi vnser gude
namē mede berouet mogē weerdē
vñ oec nyet allene dat men vns queli
ke to spreket mer dat men vns quaet
doet vñ de vns aftreket vnse lijflike
noettroste wels wi nyet vntberē en
mogē vñ oec nyet allene an die noet
droften vergancliker dynngē mer
dat men vns scade doet an vnser

lyue dat wi zeer woerdē of wat pijnē dat
 et is die vns to lyflike arbeide comē mach.
Wn oec als wi yn vnsen werke doen dat
 alre beste dat wi künē vñ vns die myn-
 schē dat vkerē ten alre erchsten dat se
 künē. **W**n wi oec nyet allene liden
 vā den ludē mer ofte wi dat vā gadelidē
 also dat vns god al aftrectet syne tegē-
 woordicheit vñ gotlike troest. vñ he doet
 myt vns rechte of ene muere stunde tus-
 schē em vñ vns. vñ als wi yn vnsen
 lidene hulpe vñ troest zoekē an em
 dat he dan doet rechte als of he syn
 ogen geslotē hadde voer vns vñ schijnt
 als of he vns sien noch hoerē en wolde vñ
 vns laet staen vechten yn vnser noet.
 als cristus yn synre martelien gelaten
 was vā synē vader. **S**iet al hūz solden
 wi vns yn synre gotliker nature also
 vbergen dat wi vngeneiget stondē yn
 vnsen vntroeste vns myt geenze creatu-
 re to helpene dan allene myt woerdē
 die cristus sprac. **V**ader dijn wille die
 weerde an my volbracht. **W**ant dat was
 den vader dat genoethlikeste woert dat
 ye gesprake waert. vñ geen woert en he-
 uet god lieuer vā vns dan dat. vñ geen
 woert en is genoethliker vñ gelustiger
 dan dat. **W**n wie dat gesprekē kan
 yn der waerheit he en mach nūmer
 meer vwozede hebbē noch bedrouet

sijn. vñ he sal yn der meester gelatenheit meest smakes vñ vredes beuynde. wāt god is die gront der gelatenheit. vñ yn elckē ougeuene dat he em gelicit ouergift so gewoelt he dē gront der gelatenheit die onwandelbar is.

vā afghescheiden

Ho wie wil hebbē een afghescheidē leuē he moet wonē yn der stat vā iherusalem die ene stede is des vreden. vñ moet sijn sonder berispen vā doet fundē vñ vā vā ahe ongeordeder geneicheit der creature vā lieue vnde van lede. vñ sijn gemoede vñ ynderlic to gade vprichte vñ eenparlic des waernemē. vñ gades werē vñ berouē genōch sijn vñ moet stedelic to gade geneiget sijn. **W**āt afghescheidē leuē en is allene myt vā buten mer vā bynen meest. **V**ñ also die vñvulcomē mynsche moet die dringge vleen vā butē sal he om gelicit to gade kiere vñ dat myt groter pynē vñ arbeide. **W**ant die dringge die wi myt myt mynē besittē die vermanē oers selues. wil wi of on wil wy. **A**lso en darf die vñvulcomene mynsche die wtwendige dringge byna myt vleen wāt he der gene mit ongeordende lieften en besit. vñ sijn ynkeer to gade is em also bereet oūmyde myne vñ eenpatlike oefnygge vnde gades

waernemede dat he em gene cracht en
 darf doen yn den to keer to gade al
 vint he somtijt em gekeert to vnutte
 dyngge. Want onmogelic yst dat wi
 alletijt vpperichtet soldē sijn to gade
 wart also langge als wi sijn yn der tyt.
 mer also vro als die vultromene myn
 sibe gewaer wert dat he gekeert is to
 vnutte dyngge so keert he haestelic
 daer af mit grote vntweerde vp em
 selue dat he so vngestede is. Vn wat
 he sonder andeue vp die digge sady
 so mach he em daer af kerē sonder crach
 te. wat sijn ynkeer also bereet is als
 sijn wtkeer vn bereder. Wat he is meer
 geneiget inwart dan wtwart. Vn oec
 is to wetene dat die ene mynsche voel
 bereder is to gestedicheit dan die an
 der. Vn daer vme heuet he myn
 stidens te vngestedicheit. vn daer
 vme en is he die helliger met. mer
 die mest myne heuet vn gades bet
 waernemet vn den waernemene ge
 noech is dat is die beste. Vn et is durni
 le gescheet dat die gene voel eernstiger
 werē vn to vullcomēre leuene quemē
 die schalt werē vā nature vn vnbeque
 mer. dan die gene die gesater warē
 vā nature. Wat oūmids den eernste
 den se hebbē to gade vn bernede myne
 so wegen se oer vnstedicheit so zeer vn

myt so grote unwerde v̄m em seluē dat
ze nauwe em seluēn gelidē trūnen.
Wāt een deime gebiet wege se so zeer
dat nauwe een ander guet myſche
ene doet ſunde also zeer wege ſolde
Wū wāt ze so zeer wege so hebbē ze to
meerrē eernst em daer voer to lodene
v̄n dat is em ene grote hulpe to ge
stedicheit. v̄n dat wege ze meer v̄m
die eer gades dan v̄m em seluē. Wāt
et en is geen dynē so deime dat gade
myſhagen mochte v̄n em ze en we
gent meer dan woe groet verluēs
ze hebbē mochte. **W**nde woe ze meer
v̄n meer myne oefenē so ze meer
hebbelicheidē v̄n em makē v̄n ge
neicheit hebbē to den ze mynē. v̄n
to den gonē den ze mynē woe ze ge
stediger bliuē to oefene den ze myn
den. **O** hellige siele wes dan allene
v̄p dattu em allene sien moges den
du vercoren heues voer alle creature.
Wlu geuinsede tonygge. **W**lu van
dynē vriendē. **W**lu van v̄nmutter
geselschap v̄n alle schadelike mēnich
uoldicheit. v̄get dym volck v̄n dat h̄
d̄yns vaders v̄nde die conynē sal
d̄yne schoenheit begerē. **W**lu moet
allene myt den lichame mer oer
myt den herten v̄n myt andacht
mit v̄micheiden v̄n mit den geeste.

wāt god is een geest vnde daer yme
 en begeert he myet allene die eenheit
 des lichames mer des hertē. **Rochtāt**
 ist somtijt orbanlic dat wi vns allene
 haldē vā butē. wāt cristus vnse exemp
 laer die vlo somtijt allene beden. myet
 dat he des to done hadde mer vū vns
 to lerē also na to done. **Wn** also als ge
 de geselschap somtijt helpet. also is
 also quade geselschap een tynder den
 vnuolcomenē mynschē. mer alle tijt is
 vns noet emicheit vā hertē vū vā geeste.
Die is allene die myet en dencket dig
 ge die werltlic sijn vū myet en is licht
 uerdich to den diggen die nu tegen
 wordich sijn. vū die vsmaet dat voele
 mynschē tegens den willē gades be
 geren vū deent vdzreet dat voele my
 schē yn vnutter blytschapē besittē vū
 die schunven scheldyngge. vū die myet
 en voelt dat men em schade of schā
 de doet vū die vget dat men em myf
 daen heuet. **Ander**s en sijnit gy myet
 allene al weert gy myt den licham
 allene. mer heddēt gy dat hīr gese
 cht is al weert gy vnder dusent my
 schē gi werē allene. **Wn** ist so dat
 gi begeert to emicheidē vā herten
 vū van gedachtē te comen so hoed v
 harde nauwe dat gy myet curioes en
 sijn to vndesockē wandelīngge vā

mÿschē noch nyet lichtelic en ordelē
al dūcket v dat gi gebret vryndē in
uwē euckerstē mer meer pijn v to
vntschuldigē. **W**n en kundi dat
werck nyet vntschuldigē so vntschul
diget die menyngge of gy kunt. vnde
kūnet gy dat nyet gedoen so dencket
dat he dat vnywetende dede of weent
dat he bedrogē was. **W**n ist so dat gy
dat ingeenre wijs vntschuldigē of
bedecten en kūne so dencket in v
seluē dat he zwaerlic beroert was.
Wn dat gi lichte voel zwaerliker sol
dē mynsdaen hebbe had gy also beroert
gewesen als he was vñ soelt gade
danckē dat gy also nyet beroert en
werē vñ biddē mit grote eernste
voer en mit medelidē. **W**n bouen
al so hōp v voer vnyweerdicheit to
hebbē vp ander lude want dat is een
groet hynder to afgescheidenheit
wāt et maket voele quades vmodēs.
dat zeer one sake is der vngestedich.
mer hebbet een gudertiere oge mit
medelidē to ansiene die gebreke des
euenkerstē alle dynit to den besten
kerē. **V**n een schalt oghe vp v seluē
v seluē to gronde vs mane vñ een
tleyne dynit zeer to wegene vñ pr
net v dat gi geen dynit onordelic en
mynt so moget gy v kiere vā den

nō

dringge als gy wilt. **T**ens wart
 een wert gevraget enē gudē man
 dat sommige lude em zeer aftreckē
 vā den ludē vñ weiren geerne alle
 ne vñ daer an legē zeer oerē vrede
 als em dūctet dat ze werē yn der
 kerkē of allene ofte dat oer beste
 weer. **D**o sprac he. neent. **K**u mer
 ket waer vme. **S**o wie gerecht is
 yn der waerheit die is yn allē stedē
 vñ by allē ludē oer gerecht. **W**nde
 so wie vnrecht is die is yn allen
 stedē vñ by allē ludē oer vnrecht.
Wie is dan gerecht dan die ga
 de in der waerheit heuet. die heuet
 em yn allē steden vnde bi der stinte
 vñ bi allē ludē so wal vñ so recht
 als yn der kerkē of yn der camerē
 of yn der clusen. als vnse here sprac
 to den wiue vp den putte. dat die
 tijt comē solde vñ ze is nu dat men
 yn den tempele noch vp den berge
 anbeden en solde den vader mer die
 geware anbeders anbedē dē vader
 yn den geeste vñ yn der waerheit.
Wat is anbeden yn den geeste vñ
 yn der waerheit dan myt mynen
 an gade cleuen. die dan gade ge
 waerlyt mynt die anbedet gade
 yn den geeste vñ yn der waerheit.
Wat men mach myt gewaerlic

mynen des men myet enkent. Die
dan gade gewaerlic mynt he en heuet
gade myet allene to solkene yn emger
stat noch vā den ludē mer he vint
en yn em seluē. Want he is vns
naerre dan wi vns seluē sijn. vñ
he is vnse vntholt vñ wesen vnse
wesens. Ist dan dat he gade to rech-
te heuet vñ gade allene heuet. vñ
em seluē vnde alle dync vme gade
heuet. den mysche en mach myemat
lynderē. Waer vme die em aldus
heuet to rechte vñ gade allene me-
ent vñ mynt. den weerde alle
dync gotlic. wāt he vint gade in
alle dyncgē. vñ he heuet gade yn
alle synen werke vñ yn alle steden.
vñ alle des mysche gude werke wer-
ket god. Want wat dat werket saket
des is dat werke egentlike werkelike
vñ die werket principalic. Stene wi
dan gade puerlic alle yn vnser werke
vñ myne em yn der waerheit so moet
he allene vnse werke werke principalic
in den. Wāt dat is vnmogelic dat
ymāt solde gade menē puerlic vñ son-
der god. vñ die mysche en mach vā
nature bauē em seluē myet comē yn
bloter nature. vñ gade puerlic myne
dat vntyoget dat werke der nature.
Want natuer en mach oer seluē myet

vloecthne mit oer selue. vñ wāt he
gade maent vñ mynt puerlic yn al
synē werke daer vñe en mach em
nyemat hynderē noch manichuol
dicheit der mynsche of der steden.
Wnde wāt he gade soeket vñ smaket
in allē dinggē daer vñ en mach em
bi na nyemat hynderē vñ hier wert
in alle manichuoldicheit geemiget. Vñ
also als gene manichuoldicheit gade
vstoerē en mach. also en mach desen
mynsche by na gene manichuoldicheit
vstoerē daer he is een yn den enē.
Want et is bauē wert der crachte
daer gene vstoermisse comē en mach.
wāt et is in gade daer alle manichuol
dicheit tegewordich is vñ emich vñ
vñvmanuoldiget. Die mynsche sal
gade menē vñ mynē yn allē drnggē
vnde sal syn gemoede also wēnē dat
he gade alle tyt daer yne hebbe tegen
wordich in der menygge vñ yn der
myne. **A**derke woe du gade hadde
do du weerst yn der kerkē of yn der
cellen. dat selue gemoede beholt vñ
dreget mit di vnder die menichte vñ
yn die vnruste vñ yn die vngeluchteit.
Wāt wo gy v wilt hebbē yn den ge
bede in der kerkē. also hebbet v butē
uwē gebede. **W**āt die drnggē die
gy oefent myt lieftē butē uwē gebe

de die solē v voertomē yn uwē gebedē
erwer gy wilt of en wilt. **W**n als men
vā gelijcheidē sprēkē sal so en meent mē
nyet dat men alle wert gelijc sal ach-
tē of alle stede of alle lude vñ dat
weer harde vnrecht. **W**at et is een
beter wert bedē dan spynen vñ edel-
re stat die kerke dan die strate. **W**er-
du salst yn den werke vñ stedē een
gelijc gemoede dregē vñ een gelijc
truwe myne vñ ernst to gade. **W**eer-
gi dan also gelijc yn alle stedē vñ mynde
gade vñ meendē yn alle dynggē. so
en mochte nyemat behynderē der te-
genwoordicheit gades yn der waer-
heit. **W**en dat god aldus nyet tegē-
wordich en is mer die gade vā butē
nemē vñ soeken moet. wāneer he
is yn vngeliker geselschap dat sy yn
werke of yn steden so en heuet he
gade nyet yn synē gemoede vñ dan
is he lichte gehynderet wāt he en he-
uet gade nyet tegēwordich. **W**n wāt
he gade nyet allene en soeket noch
en meent yn alle dynggē mer em
seluē onredelike mynt vñ meent yn
den dynggē. daer vme en synt em
nyet allene hynder quaet geselschap
mer oet somtijt die gude. vñ nyet
allene die staten mer oet die kerke
wāt die hynder misse vñ yn em. **W**at

al dat he vnozdelic mynt dat hynderet
 em. vñ em en is god noch myet ge
 worden yn alle dinggē. dat is dat
 he gade in alle dinggen noch myet
 puerlic en meent noch en mynt.
Wāt neme he gade also. so weer em
 yn alle stedē yn alle tydē vñ bi allen
 ludē zeer recht vñ wal. **W**āt hadde
 he gade also. den en mochte em me
 māt nemē. noch sūns werkes en mo
 chte em mye māt hynderē. **S**ku mer
 ket waer yn leget dit gewarich heb
 ben gades vñ dat men gewarichlike
 gade hebbe. **D**at gewarich hebbe ga
 des leget an den gemoede vñ yndē
 ymwendigē vñ standigē tokkeer vñ de
 memigge gades. **D**ie mynsche en
 sal em myet genoegē late myt enē
 gedentē gades. **W**āt als em dat
 gedentē vntgynge so vntgynge
 em god. **D**aer vme sal men hebben
 enē gewesende god die veer bauen
 den gedentē des mysche is vñ alre
 creature. **D**ie heuet god gewesent
 in em. die em seluē kan vntthogen
 oumids myne vñ beuynde gade yn
 em bauē werke sūme crachte. **W**ant
 daer beuynt he yn em een enuoldich
 mynlic neigē yn gade sonder vnder
 laet vñ en wert nūmer gethyndert
 vā genē creature. **W**āt et is bauen

alle wert der creature vñ bauē lief vñ
leet vñ wandelbarheit. Also en mach
dat blote eenwoldige starende ogelijnna
myt gelyndert werdē vā belde noch
vā vnderfcheide wāt et is bauē alle in
derscheet vñ belde vñ en heft myt dan
gade voer. vñ also dat vstendige oge
gade ansuet yn gestelike beelde also he
ys vntfarmherticheit vñ guetheit. also
suet dat eenwoldige oge gade bauē alle
beelde. **W**ñ als god wandelt yn die crach
te der zielen myt sijnre graciē. also
woent he vñ bliuet yn dat wesen vñ
yn die blote gedachte der ziele die daer
sonder middel hangget vñ is een myt ga
de mit em seluē. **W**ñ die ouermids die
graciē gades vñ minne die werken
sijnre crachte vnt hogē kan die vnt
gade bloet vñ vngelidet yn die een
volde gedachte sijnre ziele vñ daer
neemt gracie oren orsprunt vñ vloret
to yn die crachte vp dat die ziele ouer
mids hulpe die gracie solde mogē comē
bauē werke oerre crachte daer die
gracie oere orsprunt neemt vñ is yn
gade. **W**āt gracie yn oere orsprunt dat
is god mer daer ze vloret yn vnser
crachte vñ wi daer mede werke daer
is ze creature. **D**ie dan gade aldus be
uindē heuet yn em seluē regnerē
de myt sijnre graciē vñ bliuende

myt om seluē bauē werke der crachtē
 die mach vngelyndert vā lieue vñ vā
 lede vñ vā mamthuldicheit der creaturē
 bliuē. **W**at god is yn em gewesent vñ
 he is hebbeliker vñ geneichtliker tē
 ynkerē dan ten wtkerē vñ die geneicht-
 heit vermaent oer selues waer dat
 die mynsche is. **W**ñ dese geneichtheit
 vñ wesentheit en vget oerre myt dat
 en weer dat die mynsche myt synen
 vrien willē em vā gade klerde dat he met
 geerne doen en solde. **W**at die god aldus
 beuunden heft die en solde em myt lich-
 telic vā gade mogē kere. **M**yt so dattet
 myt geschieen en mach. wāt men set
 myemāt setker also langge als he sterfluc
 is he en haddet vā apēbaringge. **S**o wāt
 mynsche die gade aldus gewesent heft
 yn em die mynt gade gotlike vñ yn dē
 luchtet god yn allē dnyngē. **W**āt alle
 dnyngge smakē em gotlic. wāt yn allen
 dnyngē smaket em god die alle dnynt keert
 to der erē gades vñ god vbeldet em yn
 allē dnyngē. wāt he die alle dnynt mynt
 vā der hant gades vñ danket vñ lauet
 gade yn allē dnyngē vñ yn em blicket
 god alle tyt vñ schrynet. wāt he gades
 myt grote eernste waer mynt. vñ wil-
 lens noch wetē em to genē vñulten
 dnyngē en kriert. **W**ñ also vro als he
 des gewaer wert dat he gkeert is to

vnutte dnynggē so keert he em haestelic
daer af myt grotter bitterheit vp em sel
uē vñ claget gade dat he so vnstedich is
vñ vpsēt yn em dat he nūmermeer
em daer to krete en wil. Dat is al vn
nutte vñ ydel daer die eer gades noch
orbar sijns selues vñ sijns euekersten
myt ymne gelegē en is. Die aldus
sijns selues waermynt he wert die mi
gelijndert wat he heuet dudzewile sy
nē gemynde tegēwordich. vñ des ge
lustet em alre best geliker wijs als de
hertelic dorstet. in den dorste. doet he
wal anders dan drincke. vñ he mach
wal andere dnynggē dencke dan den
dorst die em pyngtet. mer wat he
doet vñ by wen dat he is of wat he der
ket ofte werket yn em en verget dat
belde des drinckes myt so langge als
die dorst bliuēde is. vñ so dat langger
bliuēde is so die pyne meer wasset yn
den mynsche. Of die een dync zeer
mynt dat em anders myt en smaket
noch ten herte gaet dan allene dat he
mynt vñ meent. so waer die mynsche
is of by wen he is of wat he doet et en
verdrauet myt vā em dat he so herte
lic mynt vñ yn alle dnynggē so vynt
he des dnyngges belde dat he also mit
vñ is also vole tegēwordiger als die
myne trachteter vñ meer yn em yb.

he en soeket hijs to gene ledicheit noch
 ruste. wāt em en hynderit gene vnruste
 he is alle tijt bereit to hebbe yn syne tegē
 wordicheit dat belde of gelijcheit vā sy
 nē gemrnde. **O** lieueste also sal god gemyt
 werde yn vs dat wi dat belde sijnre myn
 nē vā sijnre tegēwordicheit dregē yn vs
 vñ yn al vnser werke yn alle stede by
 alle lude vñ by alle dnynggē. **W**at geli
 ker wīs dat god is yn alle dnynggē vñ
 alle dnynggē em tegēwordich sijn. also
 sal vs god tegēwordich sijn yn vnser
 monynggē yn vnser begeerte vñ oefenyng
 gē vñ yn alle dat wi doen vñ latē dat
 he allene die zake sy. **G**ade tegēwordich
 hebbe en mach men myt lerē allene
 myt bliene dat mē die dnynggē allene
 vā butē vle vñ een afgescheideheit der
 mynsche maket yn eeboldicheit. mer he
 moet ene vnrweudige enynggē lerē so
 waer he is alle tijt ofte by wen. **D**at die
 dnynggē so doerbreke dat ze om geen hyn
 der en sijn vā sijnē gemrnde gade vñ
 sal sijnē god yn em nemē vñ die crach
 telike myne vñ belde yn em hebbe yn
 ener wesseliker wisen dat is dat em
 god also geneuchlic vñ hebbelic. als of
 syne nature were gade tegēwordich
 to hebbe. **N**och nemet een ander ge
 luycnisse **E**en mynsche die wil schryuē
 lerē sal he die kunst kunnē he moet

em ducwil daer^{an} oefenē vñ vole nochtāt
wo zeer vñ zwaer dat et em wert
vñ wo vnmogelic dat et em dūctet.
wil he et ductre oefenē he sal ten leste die
kunst lerē al wert so dat he ten ierste
male myt en tonde lerē he moet ierste
een merke hebbē to elker litterē vñde
vast yn em beldē. als die he die litteren
wal heuet vñ die woerde dan boesta-
uen kan so wert he des grottes merkens
vñ der beldē te male ledich vñ dan schry-
ft he vrylt vñ lichtelike sonder kumer
of wat werke vñ kunst he geleert heuet
Also solde god oumyde eenparlike oefe-
nygge vñ gades waernemēde yn den
mynsche gewesent werde. **W**at god
wert vns vñ vermaent alle tijt neme
wi des waer. **W**ñ werē wi myt to an-
derē dryggē to vole gekeert so solde wi
gade alle tijt tegēwordich hebbē yn alle
dryggē yn al vnsen werke by allen
luden vñ yn alle tyde sijnis gesmake
vñ myt der formē sijnis beldē doerformet
sijn vñ yn em gewesent vñ geemyget
dat vns sijn tegēwordicheit sonder
allen arbeit vñ beldē eniges anders
besittē solde yn al vnsen werke by al-
len lude vñ yn alle dryggē to male
ledich blyuē na der geordender ge-
neidhtheit. **E**der die hijr to comē
wil he moet ernstich sijn vñde

gades waernemē eernstelic vñ den
 waernemene genoech sijn vñ geendyt
 myt ongeordēder liefsten besittē mer
 al to der puerre erē gades. vñ willec
 noch wetes gene vnutte dynē handelē
 trakterē mer alte hant als he des gemer
 wort dat he ze to hants vertve myt bit
 terē leetsyne vñ vnuerdicheit vp em
 seluē dat he so vnstedich is. **W**ant sal
 he comē to vulmakeder gestedicheit he
 en mach nyet beholdē. he moet al. vñ
 al geuē vñ dan sal em al yn alsmakē.
Wñ al weert dat he to den eerste hñr to
 nyet en queme daer vñ en sal he nyet
 latē to done dat he vmach. wāt dat en
 sal sonder grote vrucht nyet sijn. vñ de
 oer en mach men nyet to so groter hel
 licheit comē sonder grote arbeit. mer
 die zeer mynde he solde den arbeit de
 het dregē. want die mynt he en arbeit
 nyet. of he mynt arbeit to der erē ga
 des. **W**ñ oer ist den gode lude harde zuer
 gewordenē vñ oere vntbluē hebbē zehar
 de zeer gewegē. **W**ant et woende een
 guet man to brauessel. die syne vesper
 eens versleep. wāt he hadde lichte des
 nachtes to metten ghemest vñ do he vnt
 wakede do wart he myt so grote vnuer
 de vp em seluē gekeert dat he segede he
 were werdich dat men ene alle bra
 vant doer slegede. **W**elke vnuerdic

Exempel

heit om veel beter was dan of he to ves-
perē geweset hedde. **W**n daer vme we-
get zere uwe vntbluē vy dat gy die **woe**
ernstiger mogē bliuē. **Die mynsche syne woer**

Die lude vint men **ke werltliet op dat**
die daer to comē ast dat ze myt een
ste daer na staen wille dat em die dig-
gen daer ze by wandelē myt en hunde-
rē noch geen belde vā hynder yn em
en make. **W**at waer dat herte vñ ge-
moede val gadi is daer en mogen
die creature gene stat hebbē. mer daer
mede en sal vns myt genoegē vñ wy
solē vns alle dynē grotelic doen vromē.
et sy wat et sy waer wi sijn of no vrome
de die dringge sijn of no vngelic. vñ dan
ist vns eerst to male recht vñ myt eer-
vñ nūmermeer en sal die mynsche hyn-
an to den eende comē he en moge sonder
vnderlaet hyn an wassen vñ des meer
gewynen yn gewarigē tonemē vnde
wo die mynsche sal yn alle dringgen
vñ yn al syne werken een vste ndich
medewetē sijn selues hebbē vnde syne
ynwendicheit vñ nemē gade yn der
hogester wisen dat et mogelijk is. **W**at
die mynsche sal sijn als vnse here sprac.
Ghy soelt sijn gelijc den gene die alle
tijt waken vnde vntbeide die totomst
oerb herē. **D**ie nemet die dringge yn
der hogester wisen die alle dynē die

em to comē nemet vā der hant gades
 vñ dancket ~~gades~~ vñ lauet gade daer
 af vñ dat god gehengget ofte wēket
 vñ sijn beste. vñ al dat he hoert vñ
 suet vñ vncemt dat he dat kere to der
 ere gades en nauwe merke wo he et
 to den bestē kere mach. **W**āt die gade
 mynt em comē alle dync to gude vñ to
 hulpe. wāt he heuet een schalc oge vp
 em seluē to nederē vnder gade vñ to ne
 mene vā sijnze hant wes em to kumt.
 vñ dat clene to wege is tegē dat he ver
 dient heuet. vñ een-een gudertieren
 oge to hebbē vp sijnē euekristē wo he al
 dync to den bestē mach kere. **W**āt die
 gudertierene gront is allene hebbelic
 alle dync to den besten to kere vñ ga
 de yn alle dyncgē to hogene. wāt he
 is een leertync gades den god sijnē ver
 borgene wege tonēde is vñ he is vnt
 beidende vñ wacker nauwe to wach
 tene vā welker side he kumt den he
 vntbeidēde is. vñ he wachtet yn al dat
 he suet comē wo vre mede ze sijn of he
 daer het mede sy den vntbeidet. vnde
 also heuet die gudertierene gront een
 wetende waernemē vnser godes yn
 alle dyncgē. **H**in to behoert eernt
 vñ dit moet costen al dat men vrmach
 vñ nyet myn vñ dan wert die my
 sche gerecht vñ nemet gade yn alle

dynggē vñ vrynt gade gotlic yn alle dīg-
gen dit is yn werke ne vnde yn doge-
ne. Daer vme wie sijn werke wer-
ket yn enē gelikē mode in der waer-
heit des werke werē alle geliyt yn
den gemoede. **W**n den recht weer-
emstheue god also bloet in den alre
wertlikesten mynsche als yn den al-
re geestelikste mynsche. vade god
so waer weerde. **W**at god is so waer-
lic in den quade als in den guden na
sijns seluesheit. wat he is een vnholt
alre creature vñ is em naerre vnde
mywendiger dan ze em selue sijn
vñ is een wesen oers wesens. **D**ie
dan em selue vnthogē kunde na
wise sijnre wertliker crachtē ouer-
myds myne he vunde gade ynt ho-
geste sijnre gestapēheit daer he een
is myt gade sonder myddel. **V**nde
also ic gade yn my vynde also vñ
de ic en yn alle creature na wise
dat ze een sijn myt gade bauē oere
geschapenheit. **W**n aldus vynden
wi gade in alle creature geliyt.
Wn aldus een guet mynsche vrynt
oer gade in gude vñ in quade.
wat also he en in gude vrynt mit
sijnre gracie also vrynt he en yn de
quade mit sijnre wrakē. vñ also
he lauet die guetheit gades yn de

41
gude also lauet he die gerechticheit gades
yn den quade of die gudertiereheit ga
des die en spaert in synre quaetheit
vñ behoet vñ vbeidet vp dat he betze
re moge. **W**n also he lauet die guet
heit gades yn de die beholde soelen
sijn / also lauet he die gerechticheit
gades yn den die vdomet soele sijn.
Wn also he gade dancket vñ lauet
vā de gene die em vñ alle anderen
gude mynsche gudertiere sijn / also
oer dancket he vñ **W**n lauet gade vā
den gene die em vñ andere mynsche
hart sijn / vñ dencket dat he dat vp
em gehengget vñ oer beste. **W**nde
aldus so vrynt die gude mynsche yn
alle mynsche gade / vñ vp em come
alle dynct to gude / vñ yn alle dynct
gen so nemet he gade to den alre
edelste dat he geleyste mach. **S**ker
yn trouwe also vryt dat die mynsche
enryge wertlicheit of vngelicheit sel
uen sal wertre / mer dat em vā bute
to valt ziende of hoerende dat he
sijne god also tegewordich hebbe als
hijr gesecht is. **W**dant so wen god
yn alle dynctge also tegewordich is
yn synre vstandicheit dat is in sijn
blote stare dat daer haue alle belden
gade schouwede is vñ dat in em
beuunde heuet oumpde dogeden vñ

hellich leuē vñ geweldich is des to gebu-
kene oümyds eenuoldich vñ mynlic ge-
neichtheit to gade hauē wertē der aady-
te vñ al vnderfcheit. Die weet allene vā
gewarē vrede vñ heft een gewarich se-
lich leuē. **W**ant den gerecht sal sijn.
em moet vmer vā twee dyngge een
gesthyeen. enter he sal gade nome vñ
lere in den wertē. of he sal alle wertē
vntthogē oümyds myne vñ meer ga-
de gedogē dan to gade wertē. **W**nde
wāt die mysche sonder arbeit myt
en mach sijn. daer vme leer he gade
to hebbene yn alle dyngge. vnde yn
gehyndert to bliuē vñ sijnē werken
vñ yn alle stede. **W**n daer vme wā-
neer die geestelike mynsche het sal
wertē myt den ludē so sal he em
aachtelic verwarē vñ myt groter
staartheit yn syne memorie voerue-
mē sijnē god. also dat syne gedach-
tē vñ syne vstandemisse myt tenen
vromedē beldē anders vnledich en
sy noch vbeldet. **Woe die neyffiche-
toe. S**ondogede sōd rōset of voiboordē.
Op soelt alht vromē de guede mysche
wetē dat anstoet of neigmyt-
ge to vndogede en is yn den guden
mynschē nūmermeer sander grote
vrome vñ voertganc. **E**t sijn twe
mynschē. die ene si also dat em

geen gebret an en stoet of luttel. mer die ander sy also dat em anstotē die gebreke vā butē yn tegē wordicheit der dynngē vū dan wert he beweget. et sy vā toerne of ydele eeren of vā vnkusheit of vā gulsicheidē of anders yn wat manerē dat sy mer myt synē ouerste crachtē so steet he des to male ledich vū vnbewegē also dat he to male des gebretes myt en wil also dat he em myt toernē noch vnsate noch der sūde geen doen wil vū stridet tegē daer als ze em antomen. **Wāt** dat mochte sijn dat em die gebreke yn weren vā naturen alle mēnich die vā nature hōidich is of toernich of wo dat sy vū he en wil vmer myt vulbōde den sūden. **Dese** mīsche sal voel meer geloent wesen vū he sal die dogedē voel edele besitten dan die ander mīsche. **Want** vulcomēheit der dogeden kroemt vā stride als sunte pauwel secht **Die** doget wert vulbracht yn der crancheit. **Vū** daer vme ist vns noet dat wi becoert sijn. **Want** wie sal gecroent sijn dan die wittelike stridē **Vū** wo mochte wi stridē of mē vns myt an en vochte. **Vū** wat is my myt den verwymē ist dat ic yn den

stride niet gewesen en hebbe **W**nde schā
delic so achtte ic my weidich sonder ver
wijnē ofte victorie sonder strijt. **W**nde
wāt vnse leuē is val strydes vñ becozi
nggē vñ als een ridderscap vp eertijc
vñ wi vā vns seluē niet en hebben
die becozingge weder to stane dat
vns lief is. **W**āt wi hebbē lieuer die
machte vā gade dan vā vns seluē vñ
lieuer to synē willē stane dan win
schē to hebbē. **W**ant geen dynē en is
lustiger yn tijt noch yn ewicheit dan
sijn to wesen noch oet sekerre. **W**āt
also seker als god is so weer he die
to male sijn wēt vñ god weer sijn
engere dan ye dynē was of wesen
mochte. **W**ñ wāt wi sonder gade
niet en ymoge so is vns noet dat
wi eenpālic sijn waarnemē vñ sijn
ze hulpe vp dat wi alle becozingge
verwijnē mogē. **W**āt so ducke als
wi den vranit vñ syne becozingge
vrynē so vbliden wi die enggele
vñ eren gade. **O**et so soelt gi weten
dat geneichtheit to den sunden en
is geen sunde mer die to willen
vulbrenggē dat is sunde. **O**et soe
lt gi wēt dat sulke sunde sijn als
vmerne gedachte der vntuescheit
dat men qualike langge daer vp
dencken mach sonder sunde al en

wil mens nyet vulboordē. wāt ze
 den mynschē alte zeer beroverē to ge
 neichtheidē. vñ daer vme also vro
 als mens gewaer wert so sal men
 mit grote eernste daer aftziereñ
Wāt tegē alle sundē mach men
 vechte mer dese sunde sal men vlic
 en vñ daer vme ganslike gesprekē
 so ween rechte weer al hedde he ge
 walt to wunschē he en solde nyet
 willē wunschē noch begerē dat
 em neyngngge vnde betoringge
 der sunde vergynggē. **W**āt an die
 stunde weer die mynsche vngewaer
 net yn al syne werke vñ sonder sor
 ge bi den dynggē. vñ he solde oet
 derue den zege vñ dat loen dat em
 vā den stude kroemt. **W**āt dat is een
 vroem stidē die neigynngge vñ be
 coringgē der sunden vroemlike to
 verwynnē. wāt die bewegingge
 der vndoget ynbrenngget die doget
 yn den moet vñ verweket ernstiger
 te sijn in den dienste gades. vñ ga
 des vñ sijns selues bet waer te ne
 mē. **W**ñ dese neigynngge der sunde
 vmaent dē ernstigē myschē yn
 alle tidē vñ vren to oefenē yn den
 dogeden. **W**āt dat nauwe gewaer
 werdē der neigynngge to der vndoget
 vmacht den mynschē vñ vestet en

yn die doget. Daer vme wo em die myn-
sche kranker bekent vnde vynt wolie
bet des zeges waerneme sal vn der
startheit. wat die doget vn die vndoget
leget al an den wille. **Woe die wil al**

De mynsche en sal **Dynck v mach**
em geen dyngges to zeer verue-
ren noch en sal em mychtes to seer be-
droue noch va gade veer achtē als
he em vynt yn enē gudē wille. Die
doget vn alle guet leget an dē wille.
Wat v en mach myet gebreke ist
dat gi hebbet enē gerechte geware
wille. Weer gy myne wilt hebben
of oetmoedicheit of ander emyge do-
get ist dat gi dat crachtelic vn myt
al unen wille wilt so hebbet gy dat
vn des en mach v god noch geen cre-
atuer beneme vp dat urve wille een
godlic wille si vn gerecht. Een god-
lic wille is die al dat he wil dat wil
he to der ere gades. wat dat en heuet
die wille va nature myet. Vn ner-
gent yn en mach me bet bekenen
den godlike willen dan dat die myn-
sche allene meent die eer gades. Vn
den wille en mach geen dync ver-
winnen noch doet noch leue noch
helle noch duuel noch gen creatuer.
Myet en sal me wille ic wolde mer
men sal wille ic wil hijc to aldus

44

spren. **W**ant al weer een dynt ouer du-
sent mylen vñ wil ic dat myt vulcome-
nē wille hebbe ic hebt eygentliker dā
dat ic yn mynē schote hebbe vñ ic et
myet en wille hebben. **W**at die gude
wille en is myet myn mechtich vnde
crachtich to gude dan die quade wille
en is to quade. **A**l weert dat ic nūmer
meer en geen quaet weert en dede mer
heb ic den wille vulcomē to den qua-
den werke ic heb die funde als of ic dat
weert gedaen hedde. vñ also mochte ic
yn den gausen wille die funde doen
als of ic vole mynsche gedodet hedde vñ
ic et mytte werke nochtan myet en de-
de. **S**pyet dat ic seggē wil dat die funde
myt de werke myet meerre en sijn dā
allene die wille sonder wert. mer dat
consent of vulbordē vultrengget die sū-
de al en quemet nūmermeer to den
werke. wāt die funde lecht meer yn
den wille dan ynt weert. **W**aer vme
en solde ic dat selue myet v̄mogen yn
enē gude wille. **I**a voel bet vñ v̄nge-
like meer. **W**ant god werket myt
den gude wille des dat wert des gu-
den wille beginliker is dan des
mynsche. mer dat quade dat die wil-
le des mynsche wil dat heuet he vā
eygenze quaetheit. **W**ñ also vole
alse graue gades vñ die gude wille

meer v̄mach dan die quade wille allene,
also voele is die gude wille myt der gra-
cien gades mechtiger to v̄vbrennggen
dat he wil myt den wille, dan die qua-
de wille is myt synze eygēze quaetheit.

In der waerheit myt den wille v̄mach
it alle dync. **I**t mach alre myſche az-
beit dragē v̄nde alle armē myſchen
ſpiſen v̄n alre myſche wert werke,
of wat men gedencke mach hebbe
ic dat ganslike v̄n den wille, v̄n iſt
dat my allene v̄ntbreket yn der mach-
te v̄n wolde ic dat geerne doen kun-
de ic v̄n ic daer to do mijn v̄moge-
ſo hebbe ic dat yn der waerheit al
gedaen, v̄n dat en mach my nyemat
benemē noch berouē een ogeblit.

Want weer mijn wille meerze to
enē werke dat een ander dede v̄n
daer dat myne to dede dat wert to
wkenē v̄n ic des nochtan nyet v̄n
butē al en dede, ic ſolde v̄n de werke
meer loens hebbe dan die dat werth
wzachte. **A**der des en doer ic nyet
ſegge daer die myne v̄n die wille
gelyc groet werē yn alre wijs dat
he dan ſo grote loen hebbe ſolde die
dat wert nyet en wzachte als die
dat wzachte. **W**at een merteler
ſal hebbe die crone der martelien
die he nyet en ſal hebbe die die

mortelic myt gelede en heuet. al hadde
 he den wille so groet to der mertelic als
 die merteler hadde. **S**ier wolde ymat
 segge dat die vulcomene wille sonde wert
 also groet weer als myt den wille dat
 wert. ic en wil daer myt yn striden.
Wat die vulcomene wille ymach voel
 daer he dat sijn to doet ganslike dat
 he ymach. **W**at kunde ic yn der waer
 heit also vole wille hebbe of myne als
 he mysche hebbe mochte. yn gade also
 voele laue. dat heb ic al ist dat mijn
 wille geheel yn gerecht is. **D**en gerecht
 te mysche yn sijn vulcomen gude wil
 len en mach geen tijt to cort sijn. **W**at
 daer die wille also strect dat he gehelic
 doen wil al dat he ymach yn myt
 allene nu mer mochte he leue duset
 iaer he wolde dat al doen dat he be
 temelike mochte. **D**aer betaelt die
 wille also vole als men yn dusent
 iare mochte doen myt den werken
 yn dat heuet he al gedaen voer gade.
Hu is to merke waer die wille ge
 recty wille is. **D**aer is die wille gas
 yn gerecht daer he sonder alle ey
 genstap is na wise der vndogeden
 dat is als daer myt quades myt
 wetentheit yn de wille en is vnde
 sijn selues gebredicheit vntwillet
 of al vntgegaen is yn yn de willen

gades gebeldet ofte verwandelt is. also
dat he niet anders en wil dan dat na sy
ne bekenē gade behagelic is vñ dat be
wiset yn doene vñ yn latene als he mach
vñ meent dat behoerlic is. **W**ñ wo des
meer is so die wille gerechter vñ gewa
riger is. vñ yn also danē wille vñ mach
stu alle dinc et sy myne ofte wattu
wilt. **A**der dit saltu ganslic weten
als een mysche begeert dat he also hel
lich wesen wolde als ye mysche was
dat he daer om so hellich niet en is.
mer he is also hellich als sijn wille waer
achtich groet is. **W**ñ weer sijn wille
so groet yn vulcomelheit als ye myn
sche wille was. so weer he so hellich
als ye een mysche was. **D**et wat ic
begeert so en is nochtan mijn hellic
heit niet meerze dan mijn wille.
Aden mochte vragē wo mochte ic
to deser hellicheit comē daer tijt
vā gesprake is wat ic der niet en
beuynde yn my noch geware en
werde als ic se yn voele myschen
die groete werke bewisen vñ mē vmit
yn en grote oefeningge vñ wonder
des ic niet en hebbe. **A**der soelt gy
merkē twe dincge die an der myn
ne sijn. **D**at een is een wesen der
myne. **D**at ander is wert oft vbra
der myne. **D**at wesen der myne

is ene groetheit der myne vñ die is
 allene yn den wille. **W**at so wie meer
 willes heuet die heuet oer meer my-
 ne. **I**nder wie des meest heuet en weet
 nyemat vā den andere dat licht vbor-
 ge yn der ziele. **H**u is een ander dat
 is een yndru vñ wert der myne dat
 schijnt seer als ymtheit oefenigge vñ
 iubelire vñ dat en is altijt dat alre bes-
 te nyet. **W**ant dat en is vnder wilen
 myne myne nyet mie mach somtijt vā
 nature al sult smac vñ soetichheit heb-
 ben. **O**f die vrant mach den smac
 geue vñ den mynsche doen to schyn-
 ne. **W**ñ die des meest hebbē dat en
 sijn alwege die beste nyet. **E**t is oer
 nauwe to merke oft vā gade kroemt
Oer valt dat wal dat god sullre lude
 smac gest vñ geuoelē vñ een sme-
 ke vñ vñ een trecke vñ oer vñ
 vñ oer vñ dat ze seer daer mede
 vñtholde werde vñ namaels als
 ze meer myne gewyne so en hebbē
 ze lichte also vole geuoelēs nyet vñ
 daer an schijnt oer wael dat ze myn-
 myne hadde. **W**ñ ist dat ze sijt yn
 gade gansse vñ gestedige trouwe hol-
 den so ist nochtant to ziene ofte to
 male myne sy. **W**ñ et sy also noch-
 tat en ist ^{dat} alre beste nyet. **W**ñ dat sijn
 daer an. **W**at me sal solke iubilate

Exempel

latē doet een mynē werltz to werken
daer mens noet heuet geestlic oftelif-
lic. Want weer die myschē yn also
groter iubilacien of beschouwingge
als sunte peter of sunte pauwel ve-
was vñ wiste he enē ziekē myschē
die noetdrustich were eens suspens
of anders ychtes. dat weer vole be-
ter dat he syne oefenigge liete vnde-
diende den noetdrustigen myschē
yn meerre mynē. Want men en
mach die gebade gades niet laten
vme geen oefenigge wo groet ze
is vñ des nemet een exempel. **W**
was to bruesel yn sūte iohans galt-
huse ene deuote suster die dē ziekē
plach gudertiere to sijn. Eens do-
lacty ze vp oerē bedde vñ vnse here
ihesus xps quam bi oer liggēde als
een ranc kyndekijn. **D**o hoerde
ze dat daer was een ziek myschē
die hulpe to doen hadde. do stont
ze vp vñ ginc to em to done des
he behouede vñ liet vnser here al-
leen liggē. **D**o ze weder quam so
vant ze en als enē grote man den
ze liet als een ceyne kynt. vñ ze
sprac. **O** here woe groet sijt di nu
vñ he antworde oer. **A**lso byn ic yn
v herte vmeert vme dat gy my lie-
ten vme my vñ den troest de gy

vā my hadde vme mynē willē lieten
 vñ ghyggē to dienē mynē ledē. **W**n
 hijn vme en sal men nyet wenen
 dat men enyges gudes yn desen
 sal berouet werde. **W**at wat men
 vā mynē let vme guetwillicheit dat
 wert em voel edelre. **W**ant vnse here
 spreket. **S**o wie ycht let vme my. die
 sal hondertvolt weder vnfaen. **W**elt
 is dat hondertvoldige loen. **D**at is
 die smac die die mynsche smaket daer
 icht to der puere erē gades vercriget
 vñ lalet. **W**at hondertwerf is die smac
 meerre vñ edelre dan die smac is myt
 besittē yn eygēheidē. **I**a et sy oec dat
 die mysche grotelic begeer alsult tw
 est vñ beuoelē to gade als god ande
 re gudē mysche gegeuē heuet vñ god
 en geues em nyet. vñ let he em daer
 yn vnder den willē gades puertic vñ
 gade. **I**n der waerheit he salt gewaer
 liker hebbe dan of he dat hedde geuoel
 liker wijs. **W**at yn auergeuē des wil
 lē is hūdertvolt meer smakes vñ loens
 dan dat mē myt eygēheidē mach heb
 bē yn dat geuoelē. **W**at die ^{waer} mysche
 geerne hedde he vā gade et sy lijflijc
 of geestlic. dat vrynt he al yn gade wat
 gades gedogē is voel edelre dan to ga
 de werke. **G**ute paumel heuet vns
 bewiset dat mē somtijt sulke geuoelē

vā iubilatiē latē sal v̄m gade vā m̄nē
doe he sprac. **I**c hebbe gewunſchet v̄ban
nē to ſijn vā xpo v̄m die m̄nē m̄nre
brodere, dat mennde he yn deſer geue
liker wiſen v̄n met yn der wiſender
m̄nē dat he gade net gemynt en ſol
de hebbe. **W**at vā der m̄nē gades
en wolde he met geſcheidē ſijn v̄m
al dat geſcheen moechtē mer he mein
de yn de troeſte vā gade. **I**der gi ſoelt
wetē dat die v̄mt gades nūmermeer
ſonder troeſt vā en is. **W**at wat god
myt em doen wil ofte geue dat is
ſijn alre meeſte troeſt et ſy troeſt of
v̄ntroeſt. **P**ole lude mernē ze hebbe
gude wille nochtāt en hebbe ze genē
gude wille. **W**at ze wille hebben
oerē wille v̄n ze wille v̄ſen herē
lerē dat he em alſo v̄n alſo doe v̄n
deſe is vnrechte v̄n en is to male
geen guet wille. **I**den ſal an gade
ſoekē ſynē alre lieueſte wille v̄n met
dat he v̄ns geue na v̄nſer ſokelicheit
dit of dat to begerē al mochtet beſtaen
myt der grācien gades. wāt et is
vnvulcomēheit. **W**at god begert
bauē alle dynē vā v̄ns dat wi em
auergeue v̄nſen wille v̄n latē em
doen dat he wil. **I**n aldus mach
men yn alle dynge vrede hebben.
Do ſunte pauwel myt v̄nſe heren

Sprac vñ vnse here myt em. dat en
 droech al myt. to dat he synē wille
 auergaf vñ segedē. **H**ere wat wilt
 gi dat ic do. **D**o wiste vnse here wat
 wat he doen wolde vñ dat was vnse
 herē voel bequemer dan he gesecht
 hedde groet wüder to done dit af dat.
 wāt bauē al dat wi spreke of doen mo
 gē so begerit god dat wi spreke van
 butē vñ vā hynē. **H**e uuelicueste wille
 gesche. **D**o vnser vrouwe die enggel
 die badestap brachte al dat ze myt
 em sprac en hedde ze nūmermeer een
 moder gades gemaket mer also vro
 als zede wille auergaf so waert ze
 een geware moder gades vñ des ewi
 gen woordes vñ vntfenc altehant
 dē sone gades vñ wart oer natuerlike
 sone. **D**er en maket geen dynē den
 mynsche eer gewarich. dan yn vp
 geuene des wille. **W**ñ ynder waer
 heit sonder een waerathlich augeuē
 des wille yn alle alle dynngē so
 en hebbe wi to male myt myt gade
 gedaen na vultomēheit. **A**l machyt
 wal myt gade bestaen dit vñ dit to
 vkiezen yn den dat god die ouerhāt
 beholde yn den vkiezene. mer que
 met so veer dat wi vns alto male
 augeuē vñ vns alles dynnges dor
 god doerste twelste vitwendich vñ

inwendich so hedde wi al gedaen vñ myt
eer. vñ daer were wi alles dynghes so se
ker als god is vñ alle dync were vns ey
geme dan ye dync waert. vñ dan solde
wi smac hebbe de nyemat bute dit vdu
ue en mochte. **A**der luttel vynt men
der lude die aldus gelates wille syn vñ
der de wille gades ze wetent of en we
tens myt. **A**der men vynt der vele
die woldē die wise ofte dat guet hebbe
vñ dat en is myt dā eygē wille dat ze
doen. **D**ie gelatene mysche die synē
wille yn gade geuestet vñ augegeue
heuet die is des alto vrede wat god
myt em doet. **W**at dat is al syn wille
wat god vy em gestadet yn tyt vnde
yn ewicheit. **I**a ene aue maria gespra
ke yn den daer die mysche syns selues
vitgreet to der ewiger ere gades is be
ter dan dusent salter gelesē vit eygē
heidē vñ vme em selue. **D**ie myn
sche die also to male vitgegaen weer
waerachtelike myt alle den synē die
weē also rechte yn gade gesat so wā
neer mē de mynsche solde roere so
moeste mē gade ierst roere. wāt he
is yn gade vñ god is yn em vñ al
dat em to queme dat solde he vā der
hant gades nemē vnde dandre ga
de daer af vñ lauē vñ also vntfeng
ge he dat doer gade vñ et solde em

also zoete to come **W**at dor gade en
 mach myt come dat bitter is. **B**eliker
 wijs als een die dryncket dat moet
 ierst auer die tuggge wesen. **W**ant
 auer die tungge heft die dranck synen
 smac. **I**s dan die tuggge vngesunt van
 bitterheidē wo soete die wijn yn em
 seluē dan is he moet em bitter wesen
 vā der tuggē. **W**aerlic die em seluen
 to male vutgegaen weer na wise der
 vndoget yn yn gade gestorue die
 weer myt gade also vmehevaggen
 dat alle creature en mochte em myt
 werē ze en werde gade to iersten.
Wat wie aldus yn gade gelatē syn
 so wat an em comē sal dat moet dor
 gade comē an em daer nemet **S**ynē ^{dat}
 smac vñ wert rechte gotlike. **D**aer
 vme wo groet dat dat lidē sy lidet
 got to den ierstē. dat is vhenggedet
 god vp em vñ sijn beste so lidet oec
 die mīsche wal alst em to kroemt.
Wat he nemet dat blidelike vā der
 hant gades. **W**ñ myt vā dē genē die
 et em doen vñ dat werpet god em vñ
 sijn beste. **W**ant dat he dat blidelike
 ontfraen solde vā der hant gades weet
 em dede dat en heft he vā em seluen
 myt. **I**n der waerheit nūmermeer
 en velt enich lidē so groet an mīsche
 dat en sy gade tegen dat en weer
 vme die vrucht die dē mīsche vā dē

lide coemt. mer vā nature so is gade dat
lide tegē. **L**ide als lide al ist dat god ge
hengget vū alsulc guet alse he de mī
sche daer yne voerzien heuet vū wāt
god lidet myt den genē die em to ma
le em aūgegeue hebbe so coemt dat
doer em an em vū so wert dat van
rechte zoete vū gotlic. vū dan also
leef vsmahet als ere. bitterheit. **Z**oe
tichheit. **W**āt et nemet al synē smat
an gade vū et verbeldet em al vā ga
de vū wert gotlic. **V**ū lieuer heft he
bitterheit vnde vsmactheit dan zoetic
heit vū ere. **W**āt em duncket dat em
verbet to hoert vū bet denet heuet. **D**er
wāt ze em to gade gelatē hebbe so ist
em al genome dat em tocoemt. wāt
ze dat al vā der hant gades nemen.
So wāt desen mysche tocoemt dat ne
met he vā gade. wāt he myt anders
en mynt noch on soket vū em myt
anders en smaket dan god. so nemet
he gade vū bitterheit vū vū tegelheit
als vū der meester zoetichheit vū daer
luchtet dat licht vū der dunckerheit
vū daer weit men sijns gewaer. **W**āt
vūmogelic ist dat vūmāt solde gade to der
ewiger erē mogē lide he en solde gades
moten gesmakē. **V**ū al hedde he genē
geuoelikē smat vū em god alto male
verbergē wolde et solde em motē sma

50
kē als he yn em geuoelde dat he dat
ludē wolde to der ere gades. **W**at ^{om} gades
ere to bedē puerlic dat en mach niet
sijn sonder gottlike smac. **W**at sal dā
den ludē die leer of dat lūyt dan dat
ze dat orbare soldē als ze sijn yn die
dūckerheidē of yn lidene. **W**o wi
gade meer ergē sijn. so wi myn vns
selues ergē sijn. **D**ie mysche die
to male sijns selues vūtfegaen weer
yn gade na wise der vndogedē die
en mochte gades nūmer meer mis
sen yn genē werke. **W**n al weert dat
em die mysche vgrepe of misspreke
of dat wal sultze dyngge ynwalle
mochte die vnrecht weere daer vme
en sal he sijn weert niet late. **W**at
god dat begyn vā dē werke was
alst to sijne ere begūnē was so sal
he die mysdaet lichte vgeue. **V**nde
des vyndē wi een exempel an sunte
bernde vū an vode anderē helligē.
Wn sultzer ynwalle en mach mē yn
desen leuē to male niet quijt wesen.
Wat vme dat een luttel raues velt
yn dē koerne daer vme en sal men
dat edele koern to male niet ver
weipe. **I**n der waerheit die recht
weer vū niet gade wal kude vme
gaen den en woerde alsultze lyding
gē vū ynwalle nūmer meer sonder

grote vromē. **W**at dē gudē to mē alle dnr
to gude als sūte pauwel secht. **Woe die mī-**
Ische om sal hebn als he gesūdig; heuet
der waerheit. die sūnde en sal die
mīnsche niet wille doen vñ al dat gesche
en mochte yn tijt vñ yn ewicheit ierwer
doetlic of dachtlic vā enyger sūnde die he
gedaen heft. **W**at dat is wūder wo
em emich mīnsche vñtholdē mach dat
he niet en vñtsyndet in startker gro
ter mīnē als he ansuet dat em die ge
trīwe mīnētlīke god gebracht heuet
vīt enē sūndigē leuene yn een gottlic
leuen. **V**ñ vā enē viande gemaket
heft synē vrent. dat meerre is dan
een nre eertrike to makene. **N**ochtāt
den gerecht weer he en solde niet wil
lē na eenre wijs die sūnde daer he yn
geuallē was. dat die niet gescheen en
werē. **N**iet dat en sole em mīshagē
dat he se tegē dē wille gades gedaen
heft. mer also veer als em die sūnde
gebracht hebbē to der penitēcie. vñ
he nūmids se geoetmodiget vñ gene
dert is. **A**l is noch een edelre oerfakē
der oetmodicheit. **W**at vñse vrouwe
hadde meerre sake der oetmodicheit
dat ze god behodde vā sūndē dan ma
ria magdalena der god al oer sūndē
vīgaf. **W**at also als maria magdalena
vā der guetheit gades hadde dat er

oer funde vergeue worde. also hadde
vns vrouwe oer dat ze geen funde en
dede. **W**at edelre ist enē mysche to be
hoeden vā wunde. dan die wunde
to genesen. **A**lso ist edelre yn meer
danckes weert dē god behoedet van
funde. dan den he ze na vgift. **V**nde
so vns god meer gudes doet so wi em
meer schuldich sijn reuerēcie myt
oetmodiger weerdicheit. **W**n myet
allene vm die funde die he vns vge
ue heft. mer die wi gedaen solde heb
bē hedde he vns myet behoedet vā
gudertierēheit. **W**n oer myet allene
en sole wi em danckre vā syne wael
dadē mer oer vā dē waedadē die
he vns gedaen solde hebbē en hedde
vns eygene quaetheit gedaen. **W**n
die nauwe merke wolde he solde
ene edelre sake to oetmodigene v
dē vā der doget v n vā der guetheit
gades. dat he en gespaert heuet
v n dat he en behoet heuet vā dieper
to vallē yn funde dan he gevallen
was. v n syne funde em vgeue he
uet. **W**n wāt god alle uwe funde ver
geue heuet. so soelt gi em wal mogen
betruwe dat he des myet en hedde
gestadet he en wolde v beste daer vīt
treckē. **W**at wāneer die mysche v p
stet vīt syne funde v n em to male
daer aftriert v n kuset gade ewelike

to dienē vñ em allene toleuē. so doet die
getruwe mynentlike god recht of die
mynsche wre yn sundē en weer geual
lē. vñ v̄gift em alto male. vñ en wils
em oer een ogēblit nūmemeer laten
vntgēldē. vñ al weer oer so voele als
alle m̄schen ye gedede vñ den dat
ze em volcomē leet sijn om die pure
ere gades vñ dat ze em ~~vñ dat ze em~~
myshagē allene principalit om dat
ze gade myshagen. **W**at wo deyne
die rouwe is die men puerlic vngā
de heuet die is meerre dan dat die m̄
sche also grote rouwē hedde als alle
m̄sche ye gehaddē om em seluē. **G**od
die mach oer myt dē m̄sche alle die he
melicheit hebbē die he ye myt creaturē
gewan. vp dat he en anders bereit vint
vñ bequeme so en zuet he nyet an
wat he voer gewesen heuet. **G**od is
een god der legē wordicheit wo he den
m̄sche vint also nemet he en vnde
vntfeet en. vñ nyet wat he gewesen
heuet mer wat he to hantes is. **D**aer
vme alle schande vñ v̄smaetheit die
gade gescheen mach vā alle sunden
die wille geerne lidē vñ heft gelede
auer mēnich iaer vp dat die m̄sche
namaels come to enē gewarē beke
nē sijnre sundē vñ to enē gerechtē
wetene wo em god gemynt heuet
ewelike vp dat sijnre myne sijnre

danberheit syne weerdicheit vñ syne
 ernsticheit die meerte vñ die grotter
 worde to gade. Dit comt durwile vñ
 vesset grotelic vñ den mysche vā kre
 nissen der sundē. Vñ daer vme
 lidet god die schande der sundē vñ
 heft gelede vā den genē die he voer
 sion hadde dat he ze namaels to gwo
 te dnygge trecke wolde. Dit merke wie
 was vnser herē ihesus re die lieueste
 of die em hemeliker werē dan die apof
 tele. vñ der en bleef nre geen he en viel
 le yn sundē vñ die een swaerliker dan
 die ander. Dit heuet god yn der alde
 ee vñ yn der mer ee duchte gelede vā
 mysche die em namaels die lieueste wor
 den. Vñ oet vñemet men seldē dat re
 māt coemt to grote dnygge he en hebbe
 vmer. **W**ersten vcht mistrede. Vñ wat
 meent vnse getruwe vrint hñr me
 de dan dat wi syne grūdelose barm
 herticheit daer an solen betrene vnde
 wil vns manē to gemaeerer oetmodic
 heit vñ ernsticheit em ewelike voert
 meer to oefenē vñ myt mynē an em to
 cleuē. Wāt wānceer die rouwe aūnds
 gedētrene vmyet wert dat mē gesun
 diget heuet so sal die myne vñ bernē
 de oefenigge to gade gemeeitret werde.

D Vā tweehāde rouwe. die ey is sy
 ke of vleyschic vñ die ad is gotlic of
 he rouwe is twiechāde ainatuelic

die ene is beestelic of synlic of vleeschlic.
die ander is godlic vñ auernatuertic. Die
beestelike rouwe trecket alletyt nedermegt
yn enē meerrē leet syn vñ droefnyffe vñ
set of brengget enē myschē ofte he to hāt
solde veruazē vñ vntthopē. vñ daer blyft
die rouwe yn enē leedē vñ myshagē vñ
en werket gene vrucht noch daer en
coemt gene selicheit vit. wāt he holdet
den mynschē yn enē myshage also of
he to gade wret en behoerde. Wāt he
is meer om em seluē vñ vñ syn vluēs
dan vñ dat he gade mysdaen heuet.
Wñ al weer dese rouwe so groet als
alle creaturē re gehadde he en vdiē
sude de wret enē to vgeuene. Wāt he en
vntsprigget wret vit karitate die ene
zake is alles gewares rouwe. Hier
die gotlike rouwe is voel anders. Al
so vro als desen myschē syne sunden
myshagē so vecht he meer dat he gade
myshaget vñ mysdaen heuet dan syn
vluēs vñ kiert em to gade mytewigē
vp sette nūmermeer sunde to doen. vñ
vecht dat mynste punt meer vñ dē
dat he gade mysdaen heuet dan alle
die schade of schande die he vmermeer
daer vme hebbe mochte. Wñ wāt he
meer weget dat myshagē gades dan
syn vluēs so steet yn em vñ een waer
achticht betruwē to gade vñ maket
yn em een geuolē dat god syne sun
den vgeuē wil. Wāt die rouwe coemt

uit minnen die des ene zake was **W**at
 myne en mach nu mer meer sonder smac
 sijn. vñ hijs af coemt vñ die ziele ene
 geestelike vroude die ze vnttheffet uit
 allen leede vñ yamer vñ maket een vast
 vñ bunt myt gade. **A**n wat he groet weget
 dat em god syne sundē myt allene ver
 geue en wil mer dat he em werdiget to
 troestē vñ to helpē vā sinze grūdeloser
 gude. **V**n so em god meer troestet folk
 meer gewares rouwē heuet. **W**at als
 he ansuet die groetheit des herē vñde
 wie he is dē he mysdaen heuet vñ die
 grote here geworket em to troestē
 als hijs gesecht is so wert he vā rou
 wē so seer vntstetkē dat em duncket
 dat he nu mer meer rouwē genoeth en
 sal hebbe mogē. vñ en biddet myt al
 lene dat em god syne sundē vgeue
 dor syne guetheit. mer oec begeert he
 dat ze god vp em wreke na syner ge
 rechticheit also veer alst em laueliker
 weer. **W**at em god meer guder tierē
 is so he meer weget dat he mysdaen
 heuet. als sunte peter dede. doe he
 ansact die guder tierēheit gades sege
 de he. **O**ha vā my he wāt ic byn een
 sunder. **S**o wie daer to krūde comen
 dat he die gerechticheit gades so seer
 mynde vp em als syne barmhertich
 em soldē syne sundē vñ die pyne der
 sundē also vro vdeliget meer dē als
 ene drope waters yn enē heiten

auene. **W**n oer en lieuet dit geuele
gene arbeit mer grote vroude. **U**nde
voele lusteliker ist dat em die mysche
aigene to der gerechticheit gades
dan to der barmherticheit. **W**at daer
is meer steruec syne. **V**n so meer ster
uec so meer gewariges smaktes. **W**n
wo em die mysche gebrecliker vynt
vn meer myshagede em selue so he
meer sake heft vn om bet vbynden
sal an gade myt vnscheideliker my
ne. welke myne men nergēt bet
en mach bi betzene dan daer wi
bet vn gewaerlikrest gade sijn. **W**ier
die to desen vultome rouwe myt
come en kan he en mystroveste em
nochtar va der barmherticheit ga
des myt. **W**at is sijn rouwe also
groet dat syne funde em leet sijn.
vn he gewaerichlike wolde dat he
meer rouwe hedde vn dat meer vn
die ere gades dan vn sijn vlues. so
mach he ganslike betrouwe dat god
sijne funde em vgeue sal. **W**at al hed
de een mysche also grote bereetscap
sijne funde to vgene werde als alle
mysche verstaadde of hebbē mochte.
so weert nochtarleine tegē dat god
bereet is vnse funde to vgeuen wo
mochte wi ons dan mystroveste. **W**n

daer v̄m ist quet als die mȳsche em
 to gade kiere wil dat he vp syne ^{side} see
 v̄n clage ze v̄n der buchte myt enē bit
 terē leet sijn voer die voete vnser herē
 v̄n myt enē ganssen betruwe dat ze
 god em v̄geue sal. **W**at dat is v̄moge
 lic dat god de syne sunde myt v̄geue
 en solde die es em gerechtelike betru
 wede. **V**n wo mochte wi myt stroeste
 als wi ansien wille die grūdelose guetly
 gades die spreket doer den prophete.
Al mach enē moder oer enyge kynt
 v̄getē it en sal nochtan uwer met v̄ge
 tē. **V**n wat is die myne der moder to
 oerē enyge kynde tegē dat die myne
 gades is to v̄ns. **L**aet v̄ns dan myt
 enē berouwe vnse sunde groet wege.
Wat wo wi ze meer groet wege wo ze
 god bereder is to v̄geuene. **W**at een
 ywelic is alre beredest v̄n eernstlich af
 to doen v̄n to v̄ryue dat em meest te
 gē is. v̄n so die sunde meerre sijn so ze
 god lieuer oūmydrouwe v̄geuet. **W**at
 ze em meest tegē sijn. **V**n dan als em
 die mysche yn desen godlike rouwen
 verheffet to gade so sijn als syne sunde
 eer v̄swondē yn den afgūt der guder
 tiercheit gades dan men een oge mach
 te vp doen v̄n to slaen. **W**at al weer
 alle die werlt een v̄urich doet. v̄n daer
 meddes yn weer een luttel vlasses

dat en solde also vro nyet vutstekē sijn alle
god bereit is den sunder oore sundē to vge
uē als ze em waerachtelikē leet sijn. **W**at
tusschē die guetheit gades vñ den synesū
den genaelike leet sijn en is geen tijt
of myddel. vñ dan werdē ze to male als of
ze nyet geschēen en werē. **W**ñ dan wert
daer ene gransse truue tusschē gade vñ
den sundere. **W**at he is so houesich dat he
nūmermeer verwitē en mach dat he
eene ganslike vgeuē heuet yn den dat
die mīsche blift yn one gude leuē. **Vā pe**
Agrote penitēcie doen wāneer ze
grote vitwendige dnyngge doen als vaste
wakē vñ anders der gelikē dat men
penitēcie heit. **D**ie alre gewarigesse
vñ beste penitēcie vñ daer mē alre ho
gest mede toemt to gade dat is dat die mī
sche hebbe enē waerachtigē tokeer to
gade dat is to allē dogedē vñ me gade
myt enē vultomē afkeer vā allē dat
na synē bekenē tegē god is vñ des nū
mermeer to wille done vñ geen dny
dat geschēen mochte. **W**ñ dan een gans
betruuē to hebbe vp die guetheit gades
dat he vñ ewelike helpē sal. **W**ñ dese
tokeer sal he hebbe yn ener ynberogē
liker mīne to synē getruuē vriende
die also getruue is dat he nyemāt af
gaen en mach noch ny en dedel die es

em gerechtelic betruwede. vñ voert enē
 bernēden eertust vñ eenpartlike oeffenig
 gegade to danckē dat he en gespaert he
 uet yn syne sundē vñ genade gegeuē he
 uet dat em syne sundē leet sijn vñ num
 mermeer gene doen en wil vñ dat mē
 nith mysche ewelike sal vdoemt sijn die
 voele myn sundē gedaen heuet vñ die
 lichte somtijt heblitker to der gracie ga
 des was dan he ys. **N**yet dat ic seggē
 wil dat god een vitnemer der plonē
 is. wāt he en mach myemā vrecht doe
 mer alse he dat doet so ist sonder twi
 uel best. **W**āt den he syne gracie myet
 on giff ainnatuerlic dat is oer schult. **W**āt
 ze hebbē dat wal vdiēnt vñ enkūnen
 om myet behagē. **W**ñ wen he ze giff
 en mogē em myet beromē dat ze des
 vdiēnt hebbē. **W**āt ze vntfaen ze vā
 genadē. **M**er waer vme dat he ze den
 enē giff vñ den anderē myet dat en
 hoert myemāde to vnderfokene wāt
 syne ordele sijn vnbetripelic. mer dat
 is ganslic to holdene dat he myemā vñ
 recht en doet. **W**ñ yn welckē werckē gi
 die gudertierheit naerre geuoelt vnde
 smaket vñ heblitker maket uwe sundē
 to clagē vñ to wegē vñ gade meerre to
 betruwē den werke volget. **W**ñ also voē
 le als gi der werke meer vñ meer doet
 also voele doet gi gware penitēcie. **W**āt

geware penitētie is die gūtheit gades
vñ syne truwe to vns groet to wegene
vñ vns seluē yn grote vmyeerdē to hebbē
vñ vns werke cleine to rekenē vñ dat
wi quellit weet sijn dat god vns so gūe
dertiere heft gewesen vñ noch is. vnde
solē wy dat mynste gūet nū mermeer en mo
gē vāntwoerde. Vñ dat wi allene myt
en gebreke yn die grundelose truwe
die he to vns heuet mer oec yn die vntu
we die wi to em wart gēhat hebbē. Al
dus so solē wi cleine wegē dat wi doen
mogē vñ dat wi doen. Ja al mochte wi
al doen dat alle creature ye gededē. vñ
dat groet wegē dat vns vntblift. vnde
aldus so solē wi alle tijt eornstich bliuē
gade to hebbē yn weerdicheit vñ vns
yn vmyeerdē. Vñ gy solē wetē dat
geen oese mygge heblilzer on is die su
dē mede af to doen noch die pyne to
myren dan dese. Ja wal mochte die myn
sche vncortē stunde em seluē so anstelic
kierē vā allē sundē myt so warē mysha
gene vñ vmyeerdicheit sijns selues to der
ere gades al hedde he so vole sundē gedaē
als alle mysche ye gededē vā adams tide
vñ vmeineer gedaen solē weerdē dat
ze em gheheel vñ al vgeuē woerde vñ oec
die pyne. Ja al stouē he to hantes he voe
re vor dat aengesichte gades. Dat gene
quaetheit en mach verwegē dat myste

110

punt vā der guetheit gades yn den dat
 men en gans betruwē hedde to em
 Wāt een gewarē betruwē to gade vñ myshae
 gen vns selues is die weerdeste schat
 vñ deennode mede to ropē vñ to vcrigē
 al dat men begeert of begerē mach vñ
 meer dan mē begerē mach dat enicht
 is. Wāt doer dat en mach em god nyet
 vntkaldē he en moet geuē al dat men
 begeert. Wāt he is geraket vp die sy
 de daer he em nyet werē en kan
 Dit myshagē vns selues myt enē eerns
 tige willen nūmermeer sūnde to doe
 vñ myt enē gewarē betruwē to gade
 dat is gewarē penitēcie. Vñ dese peni
 tēcie toemt sundorlūtige den mysche
 alre vultoemlikest dat he em keer
 to dē weerdē lidē vnser herē ihū xpi
 vñ he syne bittere martelie syne schā
 delikeste doet vñ al syn leuē dat vult
 ruwē was yn em trecke so he naest
 kan vñ mach. Vñ nyet allene wat
 he gedaen heuet mer oec wat he is vñ
 dat he et al vā truwē vñ vñ syne wil
 lē gedaen heuet als duchte wille tyt
 voer getoent is daer vñ en wil ic
 daer nyet voel meer af seggē wāttet
 ymāt vdrietē mochte mer vñ dat die
 materie so mylic is vñ glorioes so ist
 lustelic daer af to spreke. Vñ oec ist
 wūder wo mē des een ogeblit vgteten
 mach of eytē anders af spreke mach

dan to anſiene ſyne hoedheit in truwe vñ
vñſe cleenheit vñ yntruwe. **W**at et is
die orbarlikreſte oefenigge ſchijr to comē
to enē miſhagene der ſundē vñ al dat
vñgeordent is. **L**aet vñſ dan geeerne oe
fenē dat lidē vñſes herē vñ meer ſyne
truwe to vñſ dan dat he geledē heuet.
Oer ſal die miſſche een gewoenheit yn
em makē dat he yn al ſyne werke em
vñheldē ſal yn die truwe vñ yn dat lieue
vñ yn die werke vñſes lieue herē yn al
ſyne done vñ latene. vñ oer als he ſelue
yn lidē is dat he alle tijt dēcke vñ moine
ſo wat em voertoeint. **L**ieue getruwe here
also als gy hebbet gemeent vñ wilt ewe
lic eer ic miſſche waert. also geſche ure
lieueſte wille vñ met die myne. **W**ant
ure lieue wille hebbe ic lieuer dā miſ
ſche yn der ewicheit. **D**ie beſte penitē
cie is dan to hebbe een vñheue gemoede
vā alle dīnigge die vñſ bynderlic ſyn
vñ dat tomale yn gade. **I**n welkē werke
gi des alre meeſt hebbe mogē dat werke
doet alre lieueſt vñ vrilikeſt. **W**ñ iſt dat
v enich vit wēduth werke hijs anhy
dert gerechtelic dat laet vrilit ſonder
ſorge vñ en weent niet dat gi daer
vme vñſumē enige penitēcie. **S**ier moer
ket harde nauwe dat gi v ſelue daer
niet yn en ſoeket. **W**at alletijt iſt ze
kerſt den wech to volgē den riſluſ vñ
ſyne heilige voer gegaen hebbe. **S**ier

die so amick weer dat he dat myt wal doen
 en kande dat he et dan to der ere gades
 late wrltke. **W**at god en zuet myt allene
 an wrlt die werke sijn mer meer wrlt
 dyne myne dyne weerdicheit vn gemoe
 de is yn den werke. **W**at vm vnse
 werke en is em also voel myt als vnse
 gemoede vn myne yn al vnse werke dat
 ist dat he bauē al vā vns begeert. **W**at
 sunte augustinus secht dat he harde gwich
 is die em myt gade myt genoegē en let.
Wat yn gade vrmnen meer dan men
 geuafē mach. **W**n al wat men vstaen mach
 vā der rÿcheit gades dat is als een punt
 vā der natelē tegē al dat geschapē is vn
 myre. **W**ant die rÿcheit gades is sonder
 mate. **A**uwe werke solē daer mede ge
 lauet vn geprifet sijn dat ze god weet.
Wat dat he myt en weet dat sal ewe
 lic vgetē sijn myt na wise der wrakē.
Wat dat god myt en weet myt gudertie
 rÿheit to louē dat weet he myt gerech
 ticheit to wrakē. **W**n also sy v genoeth
 yn tijt vn yn ewicheit vn yn al urwen
 werke dat gi em allene meent vnde
 mynt. also dat al urwe werke vulcome
 like urwe fundē boete. **D**er moechdi dē
 ken dat god een gememe vlofer was
 alle der werlt vn daer af byn ic meer
 dan tres schuldich dan of he my alle
 ne vloest hedde. **W**at vā elke myschē
 die vloest blift so sal ic ene sunderlyng

ge vroude vntfaen vñ enē eygenē smar heb
bē. **W**at vā elkē lauene dat he gade sall
uē fosat ic my vblidē. **W**at et sal vns hae
de wal smakē dat he gelauet wert de wi
mynen. vnde wo men en lauet meer
so et vns bet smakē sal. **W**ñ dat he oer een
vlofer is alles dat gy myt fundē an v
vderuet hebbet. **W**ñ daer vme gheuet
v gade gheheel vñ latet em doen myt v
wat he wil he salt al v makē dat gi ver
deruet hadde. **W**ñ wat gy aumyds sun
de vderuet hebbē al dat an v is. herte
sime crachte. lijf vñ ziele. daer vme
vliect yn em yn welckē dat geen ge
bret en is vñ daer alle guet vme is
vñ die v voele lieuer heft dā gi v sel
uē hebbet. vñ die v gemyt heuet do gi
v seluē hatedē vñ vderuedē. **W**ñ wat
he v myde do gi em tegē werē aumyds
vngelhocifamheit. voele meer so moech
dy em betruwē dat he v mynensal vnde
helpē vñ geuē al des v moet is als gy em
mynen vñ gelhocifam sijn wille.

Van demmoedicheit in anxtē vā welckē
dat komt ongekusticheit off ogenocchichē

Oculudē mach anxt vñ vngekus
ticheit daer afcomē dat dat leuen
vnses herē vñ der helligē also zeer streng
strengge vñ arbeitelic gewesen ys.
des vñ die mytche myet voelen v mach noth
vā brynen daer vp en is gedreue. **W**ñ
vme want em die lude so vngelijc

omrusticheit

daer yn vrynde so achtē ze em duchte veer
 vā gade als die geen hart leuē yn em en
 beuoelē. **D**at en sal men nyet doen.
Wat yn geenze wīs en sal em die my-
 sche nūmermeer veer vā gade geuoelē
 len vme cleine gebreke noth vme crā-
 heit vā naturē vme dat he gene grote
 penitēcie wtwendelic doen en kan noth
 vme gene ongelijcheit die he geuoelt
 yn den dienste vnser herē of to den do-
 gde. mer vmer so pīnt daer vme dat gi vve groete geb-
 gi nyet vm geen dynē dat geschieen **(alsoe vdrūet dat**
 mach yn der tijt noth vm steruē of
 vm leuē en wilt doen dat tegē gades
 gebot veer. **W**at so langge als mē enē
 ganssen willē heft nūmermeer to
 doen tegen die gebade gades so en sal
 he em nyet veer achtē vā gade al en
 mach he gene grote penitēcie doen.
Wat sūte pauwel secht dat oefenigge vā
 vitwendigē werckē doech luttel mer
 een gudertierē geuoelē of gudertierē
 heit doech to allē dynngē. wāt dat doet
 yn allē dynngē sijn baet. **Z**uet he enē
 mynshē grote penitēcie doen he danctret
 gade daer af dat he em die cracht vñ die
 gracie gegeuē heft dat he em vñ den
 helligen volgē mach yn penitēcien vñ
 yn gude leuene. **W**ñ als he zuet dat he
 des nyet doen en kan so denctret he dat
 he des nyet weert en is dat he hebben
 solde dat ander gude lude gehad hebbe

vñ vsmaect em seluē voer gade vñ ymnet em
dat to mynē yn enē anderē dat he seluen
myet en mach. vñ also maket he em dee
lathluch yn enē anderē dat he yn em sel
uē myet en v̄mach. **W**ñ ist dat he meer
mynen heft to enē hardē leuene vā pen
tēien dan die gene die grote penitēie doet.
vñ he dat geerne doen wolde v̄mochte
he dat. he sal meer geloent sijn dan die
gene die grote penitēie doet. **W**ñ daer
vm en wilt v̄ myet veer achtē vā gade
als gy vitwendelit gene grote penitēie
doen enkūnē. **W**at wo veer dat em die
m̄sche achtet vā gade nochtan en is god
myet veer he blijft alletijt by. vñ en mach
he myet b̄mē / he bliuet staende voer der
doer. als he secht yn **apocalipsi**. **I**c sta
voer der doer vñ cloppe. so wie die doer
v̄p doen wolde ic queme yn. vnde solde
myt em makē mijn auētmale vñ he myt
my. **D**a dē auētmale volgt ruste. **W**at
myemante n mach gware ruste hebbē
dan daer tristus mede etet vñ wei s̄ha
pet. dat is daer tristus yne woent. dat is
die x̄ps leuē yn em heuet daer leuet x̄ps
yne. **D**ie tristū volgt yn gewaerre ver
duldicheit vñ gewaerre m̄ne to gade
vñ to s̄nē euenkerstē heft. dat mynt
god meer vā vns dan die vitwendige
penitēie. **A**u vā desen strenggē nauol
gene so soelt gy mētzē waer to ḡme
est vā gade gedreue s̄jt. **D**at alle lude

58
en sijn met yn enē wege geropē to gade
als sunte pauwel sctyt. **A**lle mynsche en mo
gē met ene wise hebbē. noch een mynsche
alle wise. **E**en negelic halde syne gude
wise vñ trecte daer yn alle wise. vñ neme
yn syne wise alle gude wise. **W**at ver
wandelingge der wise dat maket som
tijt vnstedicheit. **W**ñ wat v mach geuen
ene gude wise dat moget gi vricgē yn die
ander ist dat ze guet si vñ lauelic. **W**ñ ist
dat gi gade meent vñ mynt vñ met an
ders vñ dat gi begerē dat alle mynsche ga
de meinē alle vñ mynē yn oerre wise dat
maket v deelachtich alle der guder wise.
Wat myne maket v deelachtich alle des
gudes dat gi yn enē anderē mynt. **W**at
alle mynsche en mogē met ene wise heb
bē noch enē wech gaen vā butē. mer ze
motē gaen enē wech vā hynē. dat is die
wech der mynē. **W**at die gade met en
mynt he is sonder wise een tropel. **W**ñ
aldus so mach men vstaen vā hardē le
uene yn penitēciē vā soltē heiligen
mynsche die zeer strenngge gewesen heb
bē yn penitēciē. **D**u mach men spreke
dat cristus vmer hadde die hogeste wise
vā leuene vñ der sal men myt rechte
volgen. **H**ij soelt gi merke vñ verstaē
wo dat men em sal volgē. **W**ant so wi
em geliker sijn so wi heiliger sijn. **S**per
yn alre wise en trūne wi em met geuol

gen wāt he vastede viertich dage. Also en
sal em wremāt des an nemē also na to
volgē. **W**n he heuet voele gemzacht daer
he yne gemeent heft dat wi em geeste
like soelen volgē mer met lijflike. **W**n
daer vme sole wi zeer begerē vnde daer
na staen. dat wi em vslandelike volgē.
Dat is to wetē wat he meest gemynt
heft vnden navolgene. **D**it heft he al
re meest vā vns gemynt dat wi em vol
gen solde myt mynē dat is em to mynē
vñ vnsen euekersten. **W**ant he secht
seluē. **H**ebbet vnderlyngge myne vnde
daer yn sal men bekenē dat gy myne
vūggere sijt vñ met allene angrote
penitencie vā buten doende. **D**aer yn
is beter to achten een verstandich gees
telic werck dan een lichamlit werck.
Wāt als xps vastede viertich dage.
also volgt geestelike na vñ pijn v to
vastē vā allen fundē. **W**n dat is to mer
kē dat gy uues selues waer nemē socht
vñ wāt to gy v alre meest geneiget
vñndelt to quade dat gy v daer yne la
ten vñ pijn v uwer vngoordender
neigginggē to weder staen. **W**āt yn
lichamlike dnynggē daer men grote
neigginggē to heft behoert em een my
sche meer vñ eerustliker to verwynē
Als yn al to wal eten vñ dymtre vñ
ander dnynggē met to vullēbrenggē
yn den em duntzet dat des geen noit

en is. **W**ñ den mynsche vs vnderwilen
 swaerre to vdragen een deime woert daer
 myt an en licht dan vnser lieue here
 ene grote slach of een smelyc woert
 was. **W**ñ daer vme pijnit v dat deime
 to vdragen om sijnre ewiger ere wil
 len dat die groet vdroech om uwer se
 licheit wille. **W**ñ aldus so sal die my
 sche vnser here navolgen yn allen
 dringgen na sijnre cranchte vnde
 en darf em nimmer veer wan gade
 achte so langge als he die gebade gades
 halden wil vñ em gehoersam sijn. **W**at
 so wi meer gehoersam sijn vñ oet mo
 diger so wi meer vdragen mogen
 vñ cristu bet navolgen. **W**ant wre
 nemat oet modiger en was noch ge
 hoersamer dan he seluen. **D**ie ge
 lauet moet sijn vnde gebenedijt
 ewelike Amen. Deo gratias

Een leser secht. **V**ieue broder wultu
 maal sterue so leue wal vñ dan leues so
 tu wal wan du dat guet doest vñ lidest
 duldelike dat quaet dat men dy doet
 vñ wan du di hoedest voer funde vñ
 dynē neesten van quade exempele vñ
 dattu lieflike myt dynē broderen vniga
 est vñ hebbest se lief vñ dat du oet wer
 dest vā en tictich lief gehad vñ dregest
 gerne al mans cranchteit vñ vultherdest
 daer an hent yn den eende.

LANDES-
 UND STADT-
 BIBLIOTHEK
 DUSSELDORF

**Hijr beghint die voerrede op sommighe suende
ke Collacien eps pateris ghehiete h ja bruckryghes**

Dyt is vergaddert wt den collacien Iher jo
hans bruckeryngkes. den vnse lieue he
lieuet wtghelordet vā den arberdelike stride
deser werlt vñ is gheglaen den werlt des ghe
meynen vleysches welckes name gheschre
uen moete wesen yn den boeke des ewighe
leuens vp dat he nu vnser lieue here vor vns bid
den wille dat wy dat holde vñ doen moeten. daer
he vns vake in synē collaen vā te seggen plach
vñ te wemanē. dat wy vns solde pynē te sterue
der werlt vñ der werltlicheyt **Vñ** dat wy ons
allene pynē vnser lieue here yn sympehre ghe
hoersamheit. yn reynheit vñ yn armoede te
dienē **Vñ** vners vns te hoede dat wy niet staē
na rijkeyde. mer arme lude tot vnser ghe
selchap te begheere **S**der solde ghy noch na de
ryke staen vñ niet na de armen. so weer my
lpeuer dat ghy alle doet weē. vñ dat drepēuene
weer een grūdeloes koltz **Die 1ste Collaen**

Dat herte der yungge ys als een tafele
dye onbescheue is. **Vñ** schryue se daer en
na niet wat gudes yn. so schryuet dye duuel
dat syne daer yn. als werltlike vleyschlike
ydel ghedachte. dat verlangge na synē alderē
vñ na synē vrynden mit en te spreken vnde
werltlike dinge te hoere **A**ls dyt een seer qua
et teyke ys. so ysset een seer guet teyke van
eenen gheestliken mynschen dye recht ver
uert ys veynghe dinge te hoere daer se vā
binnen veynghe verbedinge of hynder vā
kryghen mach. **V**nde en pynē wy nu vnse

herte myet te beschriue myt dogheden myt deuotion vn myt guden ghedachte. nūmer en komme wy daer to yn vnser alder. **W**āt so is die natuer vertoldet vnde vns en lustet gheene werltliker dynghen. vnde dye gheestlike dynghen en hebbe wy myet. **W**ā daer vme en hebbe wy gheene vrede. daer wy vp rusten moghen vā bynen. **D**aer vm folle wy nu een groot boeck maken myt doeghede vñ helligher oesemmyghe daer wy yn vnser oeder wt lesen moghen. **A**lso voele mochte wy nu yn vnser boeke des herte gaderen guden oesemmyghe vñ helligher ghedachte. dat vns alle die werlt to enghe woide. **W**ā wo wy dat boeck meere make ~~moete~~ wo die lere langher wert. **W**ant die tijt sal noch komē dattet vns seer rouwen sal dat wy des myet meer gheachtet en hebbe do et vns wal ghesedyt wart wat wy doen of dencken soldē. **W**ā daer vm laet vns nu yn vnser punctheit vuirichlike tot vnser lieue herē gheue vñ dye doghede ernstlike angrypen dye wile dattet vns ghesedyt wort. **W**ā en pyne wy vns hyn myet myt dogheden vnser lieue herē te soeken vp dat wy oen vrende moghen. yn der ewich en solle wy oen myet vrende noch yn den hemel. **W**ā die oen besotten wil in den hemel. die moet oen hyn yn der eerde soeken. **E**en mynsche dye yn eenē lieflike beweghe streekt vñ voele tyrancheit yn syke leert kēnē vñ beschreyen. die en sal myet voele

achten vp verheue. vp achter sprake. vp smerken of vp vnderze. mer he lieft vnsen lieuen here vor ogthen vñ dencket des sijns. **W**iso len al weghe yn gude begherten wesen al en werde wy ten ierste niet ghehoert **W**ant he lighe begherte makē voele guder oefenynge **H**ieromus secht **E**n guet wille ys een beghyn vñ alle gude **S**ake eenē gude wille yn dy vñ du salst groet guet verkrighe **E**n guet wille ys alweghe blide. bloue wy yn onsen passyen staende so en hebbe wy ghe nē guden wille. wāt een guet wille die gheet alweghe voert **E**n guet wille is daer dat werke na volget **D**ye eenē vasten wille heuet vñ al dye werlt niet te doen dat teghe vnsen lyeue leren is. dye syne wille also voelet to gade ghekwert / dye en darf niet cleymodich werde vnsen lyeue here te ontfane. al en voelet he ock dye vrucht niet yn em. **W**y soele oer vake een guet vpsate makē vor vnsē werke vñ vnder vnsen werke vñ segghe **L**yeue he ic beghoze dat ic hiyt v allene yn soeke moete. so solle ghy v yn ewycheit vynde. **V**ñ lyeue here velt daer hettes anders yn dat en ys myns wille niet. **W**ant soeke yck my seluen vñ den mynsche so verlyese yck et alte male **V**ñ niet allene yn deffen werke. mer oer yn eten vñ yn dynckē vñ yn slape vñ yn alle dynghē begheer ic dat yt v vñ uwe eer soeke moete vñ dat ic vñ alle mynsche so werde moete dat wy v

belaghtē vñ uwe eer sochtē vñ vermeerren
moeten. **W**y soldē vns aftredē vā gudertie
renheit der mynschen. **W**ant vnse lieue hē
heft syne bruet gheleydet yn dre woestene
vñ daer wyl he tot oerē hertē spreke. **V**n wy
soldē em vraghē hēue here wo sal ic my hyn
sme hebbe. **V**n he sal v antwoorde. gaet tot
ananyam als he tot sunte pauwel seggede
Wy soelē vns myt gude begheartē tot em
kyere vñ ductē segghē. **O**rn gude gheest
sal my leyde yn dat gherechte lant. vnde
Got wilt dencke yn myn hulpe. **O** here to dy
byn ich gheploen leer my doen dynē willē.
Vn Treck my na dy. **V**n Scheppe yn my een
reynē herte. vñ der ghelike. **W**ante kunde
wy vnser lieue herē voele begherē so hedde
wy es voele. **D**at helt sunte bernard voer
een groet quaet. als wy myt en mercken
als vnse lieue here teghewordyt is. **w**ante
dan solde wy eone vaste vpsate makē. also
dat wy dre gracie myt ydeliken ofte vsume
liken en vnsenghen. vñ prouē dan vns bes
te vñ segghen als iacob to den engel segghede
Ic en sal dy myt laten gaen du en benedies
my. vñ als dat die bruet yn den boeke der
lieue. **I**c hebbe ene ghevunde ic en wils
myt laten. vñ lieue here al en hebbe ick
es myt vdiert. **W**er barmherticheit en
is gheen tal. **W**y soelē vns ducte apen
bazen voer vnser lieue herē. vnse durs
ternisse vñ vnse ghebrecte betrenende. **V**n

wat ons ghebreket dat moghe wy daer ver-
 crighen ys dat wy ons bequeme makē te le-
 ren vñ te kēnen wat ons ghebreket ys **Vñ**
 als wy dat vp sette nyet to werke en setten
 vñ blyuē daer by als sijn se ons leet wy
 soelen daer ten lesten yne verhaeden **Sū**
 mer-meer en moghe wy selich werden. wyl-
 le wy ghecon berispen lyden **Dat** berispen
 solde wy nemen recht oft ons vnse lyue
 hoze van lyesten eenē bryef sende daer
 he ons yne vmaende waer wy om yne
 myshaghen ofte qelleke yne staen **Vñ**
 dat ys een wyffe weth ons te bekēnen
 vnse ghebreke vñ vnse beestlycheit dat
 wy gheerne lyden dat wy berispet wer-
 den vñ wat wy doen vñ werwert wy
 ons hoze. dat wy begheze berispet te
 werden **Clymacus** secht **So** wre gheene
 berispynghe hebbē en wil dye en kan
 nūmer selich werde vñ dye berispyng-
 ghe vsmact dye vsmact syne selicheit
Een dynct daer my ledest voer ys. dat
 so wemdy personē in vergaderynghe
 sijn dye oere armoede kēnen wyllen. vnde
 pynen sich te veruouwen dat men om
 oere armoede vñ ghebreke lere kēnen myt
 berispene **Daer** om soele wy begheerē dat
 men ons vnse ghebreke segghe. om also
 mede te voelen als een ander vā ons ghe-
 uoet. om also te kryghen kēnisse vnser
 funde vnde om penitencie daer voer te

doen vñ om te betere dre ghebreke dre yn
vns syn vñ se pijn wt vns te doen vñ dan
te kryghē eene forthuoldycheyt vns voer
dre funde te hoede. **Collacie**

Wat soele wy vns anders achten te we
sen dan vngheuallyghe mynsche. yst
dat wy om vns lreue here wyllē myt ghe
horsam wesen en wyllē tot der doet toe. vñ te
bugen vnde te lyden al dat wy moeghen
om em dre om vns ghehorsam heft ghe
weest to den dode. vñ yn heften om vns
ghedaen heft al dat he mochte. **Vñ** em mocht
te dre ghebredet den neghelen vñ den spe
re vñ der tronē vñ eonē rykelike creatu
re myt ghebadē hebbe dat se em myt ghe
questet en hedden. mer he wolde eonē ryk
liken ghehorsam wesen om vns te gheue
een exempel der ghehorsamheit. **Vnse**
auerghewen ys to den cruce te gaen. **En**
mynsche dre sydz myt wyllē heft gheoffert
dre en wyl myt verlost wesen vā den cru
ce. he settet al yn den ghoenē den he sydz
auer heft ghegheue. of he oen daer af doen
wyllē of daer an laten. **En** ghetruet myn
sche en kan myemāde ghehaten. al doet mē
em quaet he vgyftet lychtelyke. **He** en be
gheert oec gheue lecker spyse wāt he en
weet myt dan te steruē vñ voert vp te va
ren. **It** hebbes een quet betruwen yn vñ
sen lreue here gheue gy v tot oetmodygher
synpetre ghehorsamheit. vñ hoede v voer
eyghen wysheyt vnde mede regere. dat

dan dyt huys sal staende blyuē vñ ghy sult
 comen tot gheuaygher wijsheyt. **D**ye ghe
 waer ghehoorsame mynische en kan syck niet
 verheuen. al dede he myrakde. **W**at wa
 ryghe wijsheyt comet oūmyddes ghehor
 samheit vnt herte. mer dat moet ten eerste
 arbeit costen. vñ dattet ten eersten niet sma
 kelyck en ys. **S**ker vop soelen wanderey vñ
 den ghelouen als te ghelouē dat wy vnsen
 lieuen heren soelen behaghen oūmyds oet
 modygher sympele ghehoorsamheit. **V**ñ en
 wordet vns niet smakelyck. so soele vop
 kroenlyke ghelouē dattet vns hñ na comē
 sal tot meerre glorien. **A**er wy soelē truwe
 lyke blyuē vñ den dat wy begunen hebben.
Dat ys een corte regule. dy vrolike stēuen
 wyl. **D**ye pyne om syns selues wt te gnen
 vñ allen dynghe vñ ghelouē synē ouerste
Ick en kēne gheen dyng dat den mynische
 het helpen mach tot oetmodycheyt dan ghe
 hoorsamheit. niet allene den meerre mer
 oer den mynen. **D**ye allene ghehoorsam
 ys vñ den dynghe dye em mede. vñ niet syn
 vñ den dynghe dye em teghe syn vñ let sich
 dan duackē dat he ghehoorsam sy. dat leydet
 tot meerre blythheyt of to der helle. **D**ye vñ
 allen dyngē doen als se meynē dattet oerē
 ouersten lieff ys. dy en soelen voer sich sel
 uen gheen rede gheue noech se en soelē niet
 gheordelt werden. mer se soelen ordelen.
Sker dye denē wan men oen wat doen
 lyet. wat se daer yne hebben. of waer

om dat men oen dat doen lyete. Dye moeten
vor sytz selue rede gheue. **G**heen dynck en ys
v meer to rade dan dat ghy v tot ghehorsa-
mheyt gheue. **G**hehorsaamheyt ys een wech sun-
der myddel to den ewighen leuen. **G**hehor-
samheyt nympt voele degeliker ofsumens-
se af. **E**en ghehorsam mynsche heuet hi-
een hemelrike vnde hi- na. **G**hehorsa-
mheyt ys een bequeme wech tot iherusalom
te comen mer dye sytz myt gheue to ghe-
horsaamheyt. dye ghaen meer tot babilonien
wert. **D**ye sytz hi- verlust dye sal sytz
vor vnser lyeue here vnde. **D**ye sytz ghyt
tot ghehorsaamheyt dye en darf sorgghen noch
vor helle noch vor vegevuere. **M**er dye en
ys myt recht ghehorsam dye myt on spre-
ket vñ doet als he wet dattet synē ouste
alre lyeuest ys. **D**ye sytz noch myt auer en
heft ghegheue. dye gheue nu auer. al dat he
heuet. al dat he vmact. vñ al dat he ys. vp
dat he werde moghe dat he myt en ys. **V**ñ
segghe. **L**yeue here ic beuele v al myn last.
Lyeue here hebbe ic v vme my. so hebbe ic v
mers guden roep. **D**ye werpet enē grote last
vā sytz dye sytz to ghehorsaamheyt gheuet
wat daer moet vnser lyeue here selue voer-
sorghen. vñ wat ys meere vryheyt. dan gha-
des ergghen te wesen. **V**ñ myddes ghehorsa-
mheyt come wy tot krenysse vnser selues vñ
vnser lyeue here vñ wan he steruet en
darf he anders myt segghe. dan vader
yn dyne hande beuele vt mynē gheest.

Iyeue vader dat hebbe ic alweghe ghedae
 Als he dan comet vor dat ordel. so sal he sicut
 daer nide verantwordē vñ segghe **I**ck
 heb ghedaen als my ghesecht ys **I**ck heb
 be ghehorsam ghestest. **G**hehorsamheyt
 en kan oer niet verhouer drighe. se scriftet
 al gade to vñ oere ouersten. se en kan oer
 niet drouwt wesen **W**at et ys er al allemis
 wat god mit er doet vñ secht **I**yeue here
 wāt ghy et my seluen niet segghe en wilt
 wat ick doen sal. so wyl ick ghaen tot ana
 nyam vñ vraghen em wat ick doen sal.
Wo wy ons meer gheue to ghehorsamheyt.
 wo vns vnse lyeue here meer behoeden
 sal. dat men vns niet doen en lyete dan
 vns nutte ys. **A**lso als vnse lyeue here sun
 te pauwel wissede tot ananyam also secht he
 vns to. als wy vns betzerē wylle. gancz yn
 dye stat vñ daer sal men dy segghe wattu
 doen sact **S**omyghe woldē suct wal regere
 laten wolden dye ghoene dye se to regeren
 hebbē voelē als se. **B**roder gerlacus dye
 to grote beuoelē ghetomē was. dye stont also
 hedde he sijn ouersten wylle wt eenē went
 ken künē bekēnē. he soldet so vlytelike vil
 lenbracht hebbē als of he et om by ghehor
 samheyt ghebade hedde **D**er somyge
 mynsche sijn dye ghelykē den blyndon dē
 vnse lyeue here vraghede. wat wultu dat
 ic dy do **W**aerlike was he blynt. em hed
 de bet to behoert dat he ghevraghet hed

de here wat wy ghy dat yr doe **Een** ghe-
horfam mynsche gheet sympelike hene of
he yn sutz selue myet en wete. vraghet men
em wat. he berpchtet. vraghet men em myet
he swyghet. he let alle dynghe ghaen alse
se ghaen. **Wat** wy yn ghehorfamheert doen
dat ys al ghebet **Een** ghehorfam mynsche
ys een ghestoruē mynsche he leuet yn ga-
de vñ god yn om **Een** ghehorfam mynsche
heuet voele vordels **Wy** sollen vnsen ey-
ghene willē voer vnsen verreder hal-
den. **Wāner** wy willē dat men vns
volghe so syn wy alrede verradē volget
men vns yn eenē men moet vns vol-
ghen yn twee **Sunte bernart** secht.
Also als wy ghehorfam syn vnsen ouer-
sten also ys vnsē licham ghehorfam vn-
ser reden. dattet myet en velt yn berce-
rynghe dye em hynderē moghē. **Al** dye
ghoene dye syck bekere willē dye solen an-
sren **Wo** **sunte paulus** bekerynghe ghe-
west ys of he blynt ys rythes wat to weten
dat men em secht of he syck wal wy late
leydē to ananyam. dat he srende mach
werdē **Vnsē** lieue here seghede **sunte pau-**
wel dat he ghaen solde tot ananyam vñ
ananyas dat he ghaen solde tot **paulum**
Dat ys ghe waer ghehorfamheert dat wy
vns also hebbē yn vnsen ghebede yn vn-
ser leuen yn der kercken yn der tellen.
In vnsen spraken yn vnsen werken

vñ yn allen dat wy doen als wy meynen
 dat vnsen ouerste lyeuest ys **Sunte bernart**
 secht **Onse** lyeue here wolde lyeuer steruē
 dan synē hemelskē vader vnghehorsam we-
 sen **Daer** wt moghe wy mercke wo mysha-
 ghelyck dat vnsen lyeue here dye vnghe-
 horsamheyt ys **Wānceer** wy vns pynē te
 steruē om vnses lyeue here wylle yn ghe-
 horsamheyt so wyl vnsē lyeue here ^{ons} leuen
 wesen **Och** broders wylste ghy wo swaer
 dattet eenē truwen ouersten ys. dat syck
 sijn vergaderinghe daer ^{hōr} sorghe vor drecht
 met en pynen te steruē yn ghehorsamheyt.
 daer nochtā sonder twyuel ewygh leuen
 yn gheleghe ys. en dede dat he es vatre
 met ghezyerē en kan. et solde em voele
 swaerre wesen **Idc** en kēne gheen dynck
 dat verneghe mynsche bet helpē mach tot
 oetmodycheyt dan ghehorsamheyt met
 allene den meeste. mer oet den mynsten
Wan wy een dynck yn ghehorsamheyt
 doen. daer moet dye voor antworden dye
 et vns hiet doen mer dat wy by vns seluē.
 of by vnsen eyghenē vortzyesen doen. daer
 moete wy seluē rede voor gheue. **Unde**
 waer vns an twyuel daer solle wy rades
 vraghe. vñ al en worde vns dan dat naeste
 met gherade nochtā solde vns dat vnschul-
 dyghen dat wy et by rade ghedaen hebben.
Idc hebhet v wael eer ghesecht dat ghy ana-
 myas met vraghen soelen. met den dye vns

raden dat vnser nature vñ vnser soethe
lycheit mede ys. **E**n mynsche dyc ghe
horsamheyt ghelauet heft. vset dat he
syck nyet en wyl pynē ghehorsam te
wesen. so en kan he nūmer comē tot oet
modycheyt. **V**n en wil he syck nyet pynē
oetmodyck te wesen so en kan he nūmer
ghearygen den heiligen geest dyc den
geest cristi nyet en heft. dyc en ys sijn
nyet. noch he en ys gheen lūt cristi. mer
een doet lūt. **D**roders voele ys oerter dyc
des wyllen hebbe dat se myt syck seluen
smekre wyllē vñ mede raden vñ regie
ren. mer dyc syck so gheuoelē. dyc be
houē syck daer alre meest voer te hoede
vñ geuen syck alre meest vñ. eirst tot
oetmodyger sympelre ghehorsamheyt vñ
daer sijn soelē se leuē wo se rade solle. **W**y soe
len oet merke vñ vns vnder soeke of
yn vns sy dyc. **D**oeghede der gherech
ticheyt. dat ys. of wy enē yuweliken ge
uen dat sijn ys. **V**nsen ouersten ghehor
samheyt vñ eerwerdycheyt. **V**n besren of
wy also ghehorsam sijn yn den dynghe
dyc vns ~~dyc vns~~ teghen sijn. als yn de
dynghe dyc vns mede sijn. **W**at wy al
lene ghehorsam yn den dynghe dyc
ome mede sijn. of gerne doet vñ nyet
yn den dyngen dyc ome en teghe sijn.
vñ let syck dan dunckre dat he ghehor
sam sy. dat leydet vns tot meerre blit

heyt of to der helle. **V**n ofte se so oere
 ouersten yn eerwerdicheit liebbē ach
 ter rugge als voer synē oghē. vñ doer la^{mdjt}
 ke vā em en spreken. **V**n vnser euenē
 kerste maet te gheue vñ te helpē of se vnser
 yn ienighe dynghe behoue yn den wy et
 best wyltē. vnde vlytelike te helpē comē
 yn oere arberde. vñ oere last helpē drage
 vā binnen vñ vā buten. **V**n to vns seluen.
 of wy vns selue holden yn discipline. dat
 ys discipline. dat wy wederstaen vnse
 ghebreken vnde den quade daer wy to
 gheneigheit syn. **Collacie**

D Elrth syn dye armē vā gheeste
 wāt dat ritze der hemele ys oere.
 Dye armē vā gheeste dat syn dye
 vctmodigen dye oers seluen te male wt
 gaen se syn des to vreden wo ment myt
 em maket. se nemē des allene ware dat
 em yngesat ys vñ latē onē anderē bewa
 rē dat em beuolē ys. vñ dandē gade
 dat se syck moghē latē regierē. **D**ye ritze
 vā gheeste dat syn dye mede regierē wyl
 len. vñ syck settē bauē vnser hieue herē
 vnde denckē waer vm **dede got** dat. of
 wo en makede he dat also myt. of ^{me}mem
 de he daer mede dat he dat also makē
 de. vñ settē oere wylhent bauē dū wyl
 heyt vnser hieue herē. **O**fte de. vdomē
 litz werē dye syck vnser hieue heren
 gelucht makē woldē. als lucifer dede.

wo verdomelichs sijn dan dye ghioene dye
sijtz sette lauē vnsen lyeuē herē vñ endenc
kē myet dat se arme creature sijnt vñ schul
dych sijn oerē scthepper vnder danchte sijn.
Ody mochte wy den dach leuē dat vnse
ouerste wyre he oet were. dat he eenen vñ
weliken broder mochte ghebiedē so wal
dat em en tegghen weer. als dat em mede
weer. **V**ñ mochte vy seluē noch daer to
men dat wy et begheerde dat men vns doen
lyette dat wy noede deden. vñ dat wy vns
seluē lerde steruē ody wo grote vrede vñ
vroude solde wy daer yne beuoelē hijn
yn der tyt vñ hijn na yn der exoytcheyt.
Et ys al een bastart vroude also langhe
als men vns doen moet lyeten na vnse
wille vñ myet na den wille vnser ouerstē.
Een houerdych herte en heuet gheue macht
sijtz te gheue tot goldyestighen werken
Et ys versumede vñ vnachtsam dye dyn
ghe te doen dye et tot goddyestighen
werken leyden **E**t et kan myet voelen
dye dynghe dye et voelen solde. al sijn
vntblyuē. vñ waer sijn passyet wt tomē
vñ waer se to leyde **E**t ys vñbeuoelyt
sijnē euenē mynschē yn sijnē kranchey
den als he beghaen ys vñ belastet **E**t ys
hart vñ dorre to vntfaen dye gracie ga
des. als eene vurchtcheyt der ynwondy
ghier beweghynghe. dye comet vā leet
wesen der sunden of vā lyeflykē lyde

vnser lyeue here. **E**t en soeket der dynge
 myt et en achtet **E**er myt **E**n moeste wy
 myt vā noede oetmodyck wesen vnse lye
 ue here en hadde myt gheseghet **L**eeret vā my
 dat ict sachtmodyck vñ oetmodyck byn van
 herte **D**yt ys een grote sake der oetmodyck
 heyt dat wy dre so grote ghebrecke vñ mede
 lyke krancheyt hebbē. dat wy vns myt
 verteynē en künē noch cleyne gheuoele
 vā vns vnde dre hellpyghe dre doch so groet
 werē. sytz seluē so cleyne duchten als
 vnse lyeue vrouwe dre sytz reykende
 den mynste vnder allen mynschen **D**yt
 solde wy hebbē yn stede vaster oeffening
 ghe. **V**n vnse lyeue here dre een here
 aller creature vñ aller knechte was
 heuet eene forme des knechtes anghe
 namē vñ heuet vns den wech der oet
 modyckheyt voer gegāen vñ dyt soeket
 he yn vns **V**n wy en künē vnse ghebre
 ke myt verwynen dan myt oetmodyckheyt.
Vn dat en ys myt genoech to den ewi
 ghen leuen te komē. wy en moeten oet
 dre doghede hebbē. vñ dre moete wy
 myt oetmodyckheyt lerē vñ myt arbe
 de vertryghen vñ myt lyevedē behol
 den. **V**n dat sal vnse pater noster we
 sen **W**oe voele dat wy yn oetmo
 dyckheyt ghewassen sijn. **D**an moghe
 wy hāpen dat wy vy eenē oetmodyckhe
 grunde staen als wy vns seluē meer

vā lieuer ordelē dan eenē anderē **Vn**
denckē vū merckē gherne wat gudes
vā eenē anderē. vnde et ys vns suete
yffet guet daer vā te hoerē. **Vn** dat se groet
syn yn doegghedē. vū et ys vns swaer
vū recht myt wemodicheyt vemyghe crāts
heyt vā ente hore of te merckē vp dat wy
te meere reetstap hebbē vns vnderen te
veroetmodyghē. **Vn** dat wy gheerne oet
modyghē wercke doen vū ouer al dyc ne
derste stede begherē vū dyc snodestē spise
Eenē oetmodyghē broder solde dunctē
dat em onrecht ghescheghe wāneer em
een oetmodyck werck af ghenomē wo
de. **Broders** wy solde begherē arme
slauē vnde verlozen vatelen te wordē
vū vnses lieue herē wyllē vp dat wy
vns yn ewyghedē vryndē mochtē **Dat**
hoert oer tot oetmodycheyt. vā anderē
mynschē raet te vraghen. vū late vns
lerē yn allē dymghen. **Vn** wy solden
em ock vnsē ghedachtē belven wat
wy ghedacht hebbē vū wo veer wy
daer medē gheghaen syn. **Wat** by vns
seluē en kūne wy der myt verwynen.
Dat eenē aer ys also schoen als dat
ander dyc eenē bloen ys also schoen
als dyc ander mer dyc vrucht draghē
ofte vul vrucht syn. staen neder ghe
bughet yn oetmodycheyt. mer dyc ghe
ne vrucht en draghen. staen vpghe

rydhet yn houerdychteyt. als te dencke yc
 byn haue den broder. yc en darf dat. of
 dat myt doen. **U**pstaen walre. Dye dyn
 ghe vā bute. come wal yn gherwoente mer
 verteyne vñ voetmodyghen syn dye se
 kerste weghe **D**at ye vns een grote sake
 der oetmodycheyt dat wy kēne dat et guet
 weer dat wy so of so deden. vñ dat dan
 achter laten te doene. **D**ye veer den hely **S**yn
 ghe gheeft to vntfanghe dye sytz myt
 lyden en kune se en werde myt den
 meesten gherkent. vñ se en syn so groet
 by oere ouersten als een ander. se bliuet
 vā droghe herte **T**ot vpclymē en kran
 men myt gherome dan myt oetmody
 cheyt **T**ot alle vpclymē hoert arbeit soe
 ket dye weghe **D**ye oetmodyghen be
 schuldighē sytz alweghe **D**ye oetmo
 dyghe syn abweghe beamtet oer daer
 gheen anst anst en ys. **D**ye rechte oet
 modyghē mynsche en myt achtet wo syn
 broder vnde syn euen mynsche eme sy
 mor he merket wo he synen broder
 vñ euen kersten wesen mach yn aller
 gherechtycheyt. eme te doen vñ elken
 mynsche als he wolde dat men em de
 de **H**e heuet hēuer dat men em schel
 de vñ syn ghebreke segghe dan dat mē
 myt em smeket vñ em prijs gheuet
Een mynsche solde bewylen wat doen
 waer om he versmaet woerde. vp dat

em god schuldtych bleue. vñ he gade
myet schuldtych en weere. **D**roders dye
werlt wyl yn vryheyde staen laet vns
yn ampton leue. **D**ye werlt secht wy
en roue noch wy en stete myet. wy soele
wal ton enyghē leuen come. mer laet
vns ampt hebbe. **D**er dat moghe wy
al ver^{rommel}vullen vullēcomelyke vnde alle
ampt affsetten myt vnderdāmycheyt.
Diet allene en soele wy apenbaer
wesen vnse ouersten vnser wtwendy
ghen wercke mer wy soele also staen
dat wy begheerē dat em vnse ghedach
tē also apenbaer syn als vnse wer
cke vā hute. **V**ñ also staen dye wasse
vnde ghaen voert yn doghedē. mer dye
es myet en achte vñ ghaen daer mede
henē. dye staen amptelyke vnde beho
uē to te spene. **A**lso soele wy vns tot vnse
lyeue herē voeghe dat al vnse wylle
gherychtet sy na den lyeuestē wylle
gades. **U**ñ al vnse begheertē na den
begheertē vnser lyeue herē als he vā
vns begheert. **U**ñde al vnse wercke na
den eytschen vnser lyeue herē als he vā
vns eytschet. **A**lse wāner wy ghaen tot
vnser wercke dat wy dan vraghen.
Lyeue here wo wyl ghy dat yr dyt werck
doe. **V**nse lyeue here antwort vns
doer dye redē. arbeide also dattu myn
ner myet en vghetes. **G**ha wy to kerke
lesen. ofte beden. dat wy segghe. lyeue

Dye

he wo. wyl ghy dat ick v desen dyenst
doe. dat seggen ons dye heylighe levers.
als sunte augustinus. sunte gregorius.
sunte iheronim⁹ vñ sunte ambrosius.

Vñ wat ons dye segghe dat secht ons
onse he. wat he sprekret doer oen **Gha**
wy to den ethen wy soele denckre **I**yeue
here wo sal ic my nu hebbē. so secht ons
onse heylighe vader sunte augustin⁹ dat
wy soele ghaen to den ethen als to eenor
mediane of aefedye **S**oele wy myt yman
de sprekē. dat wy denckre **I**yeue he wo
wyl ghy dat ic my hñr yne hebbē sal

Comet ons yemighe quade ghedachte yn.
dat wy denckre. of dyt myn ouerste wiste
dat ic denckre soldestu dyt wal doeren
denckē doer ic dyt met denckre voer
mynē ouersten. wo doer ic dat dan
voer v denckre dye alle dynctz daerly
ker seet dan myn ouerste of ic seluen
vnde des ghelykes als wy sprekre dat
wy denckre **I**yeue here of myn ouerste
hñr teghemwordyck were. doerste ycial **d**an
dus wal sprekre vñ lachen vñ dese
ydelheyt doen **Vñ** also soele wy ons
yn alle dynghe hebbē oft onse ouerste
teghemwordyck were. recht als een
dye syctz vermyedet heuet synē herē.
of syner vrouwen to dyenē den he.
beghert to behaghe. suet dan syn he
dat he so ghetruwe ys achter synē

dan

87
rugghe als voer synē oghe. So vint he dat
tet een truwe knecht ys. **U**nde doe wy
remghe dnynghe et sy yn ghedachte wor-
den ofte werke. dye wy niet en dorste
doen voer den oghe vnser ouerste. dan
ys vns noet dat wy vnse bycht daer
voer doen. **W**attan yffet een enghe wech
yn dusdanygher nauherit der ghehor-
samheyt te staen. **W**n al moghe wy dnyng-
ghe doen dye gheen sunde en syn voer
vnser lyeue here. nochtan vp dat wy
altijt staen yn hellygher dyscipline. so
solle wy vns hert to gheue wāt wy schul-
dych sint vns to gheue tot oetmodygher
ghehorzamsheyt vm dat wy et ghelauet
hebbe. **W**n hedde wy et niet ghelauet
nochtan weer wy et schuldych wāt vnse
lyeue here synē hemelsche vader ghe-
horzams heft gherewesen to den dode to-
des cruces. **B**roders yt en hebbe ghene
begherte to tijtlyke dnyngen. noch daer
en byn yt niet ghyrich vme. **S**eer daer
steet myn herte na. **W**n al myn begher-
te dattet wat vorderē mochte dat yt
v segghe. **V**nse lyeue he ys dat beghe-
yn eme soele wy et begheynē wāt he
secht selue yn den ewangelio. **I**ch
byn dat begheyn dy v spreket. **U**nde
moyses secht yn genesy. **I**n den beghe-
ne schoep got hemel vn eerde als wy
vns seluen kranck ghevoelen yn

ynghē dynchē te doen. Dye vns teghē syn.
 so mochte wy denckē dattet vnse schult ys.
 vnde dat wy vns seluē dye krancheit ghe-
 maket hebbē vm dat wy vns niet weder
 en hebbē ghestaen yn anderē ghebrekē.
Sunte gregorius secht. dat ys den herē
 groet te make dat wy vntbrekē yn sner
 groetheit vñ wy soelē vns seluē tleyn le-
 ron werde. vñ dat vnse lyeue here yn
 vnser hertē groet mochte werde vnde
 daer vm en ys vnse lyeue here yn vnse
 hertē niet groet wāt wy vns seluē so
 groet syn. **Hijr** vm soele wy valke segghē
 lyeue hē wo soele wy v groet make mochte
 wāt al dye werlt dat niet to en mochte
 brenghe. **Vnse lyeue here** was yn **sunte**
agneten hertē also groet. dattet er al te
 wensch was dat er dye werlt gheue mocht
 te. alsulckē vuer der lyeue was yn oeren
 hertē dat se vuer noch swert noch ghe-
 ne pyne en vntfacht. **Dye** noch desen bra-
 degom vertypesen wolde dye moeste leere
 kennē waer he noch anhanghet dat he to
 der vertypesinghe niet ghetomē en kan
Vñ daer na dat wy bekēnē vñ belien
 künē. daer na salt vns afghenome vnde
 gracie weder ghegheue werde. wāt rech-
 te voert als vns dye sunde leet syn vñ
 wy se vmer niet hebbē en wille. so wer-
 de se vns vghēue. **Dier** wy soelē vnse
 wille durtē examinere vhoere ofte

§ Solden

prouē meer he recht sy. **W**āt een guet
 wille vs. daert werctz na volghet **B**ūte
bernt secht. **S**omvyghe mynschen syn
 den dunctret dat se om **x**pus wille gher
 ne steruē woldē. vñ segghe weert noch
 een tijt vā veruolgyngghe yt wolde
 my gheue yn den doet. **D**yt en moghe
 wy niet segghe so langhe als wy ver
 stuert werden yn hardē beryspenen
 vñ dye niet lyden en moghen. want
 wy veruēt vs vā eenē vlegghenē woer
 de dye sal niet moghe lyden den slach
 eens blinkende swerdes. **W**y oec vartē
 dendre wo spitz sunte **a**ūstīn of sunte
agnete hebbe soldē ofte se by vns tot vnsē
 lyeuē herē ghenghe. vñ segghe lyeue he
 yt wolde dat yt v myt so groter vurich
 lyeue vñ suetcheyt mijns herte vñ vñ
 der weipens mijns selues. kude vntfaen
 als v re hellighe vntfentz. mer daer is
 set alte veer **L**yeue herē kande yt doch
 den wille daer to kringhe. **V**ande wy
 noch vnsē lyeuē heren gheheelyke ver
 kypen he solde vns noch gheue dat vns
 vnmoghelyck vs. of dunctret **B**roders
 wille wy stantfastyck blyuē yn vñ
 heyt so moete wy staende blyuē yn vnsē
 lyeuē herē yn em stae wy. butē em val
 len wy waer wy vns kyerē **W**nde wy
 soelē oec ductre wyle segghe **G**ot wyl
 dencke yn myn hulpe. **V**ñ vns seluen

eme ppenen te offerē vñ segghe. **L**yeue hē
 yt wolde dat yt v myn herte vñ my sel
 uen altemale also helytze kunde offeren
 vñ gheue alse **s**unte **augustin** ofte ye my
 sche dede **V**ñ wāner wy dat yn helen
 wyllē vñ beghertē hebbē vñ myt sulker
 oeffenngghe als daer to behoert so en
 syn wy der offerhande myt veer. **V**nde
 veld daer dan wat krancheydē yn dat
 wyl vnse lyeue here ouersnen wāt wy
 en künen vnse herte myt byndē of
 bedwngghe **S**aker wy vnse lyeuen
 herē hebbē wyl dre moet al vñ al
 gheue yn helen ouergheue vñ wtghe
 em seluen vnde segghen. **L**yeue hē gheue
 yt my vñ v so hebbe yt vmer gude roep
Iu soele wy vnse brudegom croenē vñ
 segghe. **L**yeue here nu soele wy arme slauē
 wesen vnde dyenē v yn al dat wy vmoeghe
 vnde sayuē dy alle eer to vñ glorien
 vnde ^{ou}seluē alle krancheyt vñ vneer vñ
 vmerdygheyt alles gudes **V**ñ als dan
 dre achtēde dach der verrysemisse totumyt
 so soele ghy vns weder tronē mytter eroy
 ghen tronē. **V**ñ vntfae wy vnse lyeue
 herē myt gheestlyke wy en künē syner
 nūmer sacramentlytze selychlytze vnt
 faen **D**at ys vnse lyeue herē gheest
 lyken te vntfangghe. al den dngghen
 an tehangghen dre vnse lyeue here vā
 vns ghedaen wyl hebbē **V**ñ te spene

al dye dymghe dye wy doen offe wt gade
ghebare syn of myet vnde of wy vnsen lye
uen hezen daer yne meynde. **Vn** te we
derstaen alle dye ghebreke dye een myd
del make tusschen gade vn vns. **Vn** segg
ghen lyeue here dese ghebreke syn yn
my. als vnghehorsamheyt houerdrycheyt
vnljdesamheyt vntsculdymghe vmoer
dycheyt vp ene andere vn quade begheer
ten der gulsycheyt. der ydele glorien vn
der ghyrycheyt. **I**der yr wyl ymer traet
vraghe vn ynnen my na al myner machty
dye to verwymme. **Vn** we stedelyke yn
desen vlytelyke arbeidet vn aldus wse
lyeue here daghelykes entfeet gheest
lyke. dye vntfeet alweghe sunderlynghe
gracie als he vnsen lyeuen here sacra
mentelyke vntfeet. **Vn**de mach kroen
lyke to den hellyghe sacramete ghaen
al en voelet he syck vnder wyle also be
gherlyct myt als he et wal begherde.
Wy folden vns bylletest schame dat
wy so menyghē paeschen gheleuet heb
ben vn noch myt auerghhegheuen en
syn. paesche ys so voele ghesecht als een
auerghant. **D**aer vm ghae wy yn een
doester vm eene auerghant te doen
Dye wal auerghhegheuen syn. dye syn
selych. **I**der we den ghoene dye myt
auerghhegheuen en syn. **W**ant yr walde
dufent werue lyeuer myt eene werlt

no

no

lyken mynschen sterue. dan mytte dye
 yn cloesterē werlycke leue wyllē. **E**zer
 dye noch eenē auerghant. doen wolde
 gheboosamhey. solde oen daer to leyden.
 So we cleyne ys dye come to my. vñ dye
 sal alle wysheyt. leze. **D**en cleyne behoert
 to te hoere.

Oysrahel keer dy tot my vñ yt wyl
 my tot dy keren. **D**an keer wy vns
 tot vnsen lyeuē herē als wy vns pynen dye
 ghebreke wt vns te doen. dye een myddel
 makē tussche vnsen lyeuē herē vñ vns.
Wāt al dese tijt ys een rydderschap eens
 kersten mynsche eenē yuwelycke waerter
 te wesen vñ te verhalē. dat he vsümet he
 uet. **W**āt wy en hebbe myt allene ghesun
 dyghet yn gulsycheyt. mer oec myt sprycke.
 myt ghedachten mytte wyllē vñ begheer
 ten. **D**yt soele wy vns nu pynē te vhalē
 vñ te betere. als. aldus. **S**yn wy toornych
 dat wy dan myt mynlycke ghedachten
 lopen tot vnsē lyeuē herē vnde segghe.
Lyeuē herē een toornych mynsche en mach
 v vmer myt behaghe. **W**āt v stede ys
 yn vrede ghemaket. **V**ñ segghe. **L**yeuē
 broder. des herē stede ys yn vrede ghe
 maket vñ yt vdrue den herē vñ wer
 pe syn stede en wech. **V**ñ soeke raet
 wo wy dye toornycheyt. vñ ander ghe
 breke verwynē moghe. va vñ nemen
 oec vnder wijlen dyscipline vā buten.

mach men vns daer to helpē. **Al** dat
vns to kumpt vñ dat men vns doet.
dat soele wy nemē myt sachtmodyghen
woerdē vñ ghelate vā buten yn sachtmo
dyghē gheuoelē vā bynē vñ ghedencke
der groten sachtmodycheyt vnses lyeuē
herē vñ so sal vns syner sachtmodycheyt
verwunderē. **Broders** nye en hebbe ghye
sien dat se niet seer ghewassen sijn yn den
dyenste vnses lyeuen herē dye sprck met
en achtedē tot vrede samheyt des heertē
te gheuē. **Nye** gheue vrede en achtet
te haldē yn sprck seluē vñ yn eenē ande
ren. dye en soeket vnsen lyeuē heren
myt. noch en komet nūmer meer tot
ghewarygher wijsheyt. **Broders** wy
mochte twe hemelrike hebbe pynde wy
wy vns. **Voelē** wy verheffemynghē ba
uē vnsē broders. soele wy dencken. arme
mynsche du en kē nest noch dy seluē myt.
du en heuest noch gheene wijsheyt noch
verstandemysse. al duncket dy dattu
vmer vnsen lyeuē herē meynest of
dattu wat gudes wylle hebbes. ten ys
lychte myt also als dy duncket. al gheet
dye broder noch wat rundeliker hen.
du en weest myt wat gracie he vā byn
nen heft. **Vñ** ghlydē vns dat wy niet vñ
den of merke kunden wt ander lude
woerdē of vnamynghē ofte wt scrifte
daer wy vns mede nederdructē mocht

so

ten of verteynen **S**yn wy vnbijdesā
 so soele wy begheren dat men vns be-
 pe werwert dat wy vns kerē oec daer
 wy gheue schult en liebbē **S**yn wy gul-
 syth als wy ter tafelen comē so en soele
 wy niet eten. alse vertē des vns best
 lustet mer na dat vnser nature moet ys.
 vñ en wete wy des niet so moete wy raet
 vraghē **S**yn wy curvoes. dat wy denckē
 arme mynsche wat licht dy daer an.
 wer dattet een sadr ys of wattet ys daer
 dyn vleysch mede ghecledeet ys. mer du
 listt hijs dattu mytten brulachtes clede
 der lyeue ghecledeet soldes werdē **O**yt
 ys dye arbeit. dye penytencie ghehyete
 ys. vñ dye desen arbeit niet en heft
 dye en kan ten ewyghē leuē niet ghe-
 comē **V**ñ als wy yn desen arbeit staen.
 dan en soele wy oec niet begherē dat
 vnse ouerste myt vns smeptē **N**ier wy
 soelē vns hijs mede drynghe an vnser
 lyeuen herē om myt em verenyghet te
 werdē yn lyeue **W**ant vnse lyeue hē
 beghert sunder lynchē vā vns vnse her-
 te te keren tot em vñ wy soelē vns oec
 valre pynē dat wy vnser lyeue heren
 to vns negen myt sachtē vñ myt we-
 nen **V**ñ oec yn guden wtwendyghē
 werckē. gude oefenynghe vñ ghebede
 voer te nemē wo wy dat best doen
 mochtē na dē lyeuestē wyllē gades. mer

gacii

Daer moet groet arbeyt to. vy et eerste vñ
vredelyke te doen wat men vns doen het.
Wy moghe dencke wo grote vroude dye
hellyghe ghehad hebbe dye nūmermeer
drouyck en wordē. mer were allweghe
yn gude vrede oeres hertē. **V**n wy dye
alre ernsthaftigheste ys vnde alre meest
vlytcheyt heuet om dye doeghede. dye
ys dye alre meeste by vnsen lyeuē herē.
Een lerer secht. **D**an hebbe wy seghele
vñ bryeue dat wy krynder syn des emy
ghe leuens. **W**āner wy gherne stedecke
arbeydē wylle om dye doeghede to ver
kryghe vñ dye ghebreke wt te radē. **S**o
myghe ghaen yn vryheydē hen. recht
of se wal steruē dorste. **D**ier wylle wy
ghewaer wy wesen so moete wy vns wy
nen alle dnynghe te doen na den wyllen
vnses lyeuē herē. **V**n dan altoes yn my
nē tot vnsen lyeuē herē. dat waer om. om
te seen yn allē dat wy doen. wat vns
waer vme sal vns loen syn. **B**oete wy
vns seluē. oft den mynshē te behaghe
so sal dat vns loen syn. **D**ier soeke wy
vnsen lyeuē herē so sal vns lyeuē herē
vns loen syn. **D**aer vm laet vns alle
weghe guet doen om gades wylle also
dat wy yn allē dnyngen dye wy doen
vns pynē te hebbe eene gude hellyghe me
nynghe. **A**ls aldus. gha yc slapen. wat
soeke daer yne. dye regule ghebedet.

of doe anders enygh werck. enſchet dat
dye rede va. yr doe et yn ghehoſſaheyt

Wyl yr ſprekē. wat ſoetke yr daer yne-
dye broder ys bedruet. mer et ys ſilē-
cium tijt. nu en moet yr nyet ſprekē.
ſoe wil yr voer em bydde. Wyl yr hyn-
of daer ghaen ofte om cape. ofte der
ghelykē wnde yr dan dencke. enſchet
dat dye redē. neen. ſo hoedes dy. of dat
ſal dy to ſundē gherekent werden.

Azerſter Geerd. de grote. ſchrift enen
weghen vñ ſecht **E**en mynſche dy ſy-
ne ghedachten yn vnſen lyeuē heren
veſtyghē wyl of hebbē. dye moet dyt
voer nemē dat he gheen lyd en roere
ſonder noet vñ dattet dye redē tughe
dat ment doen ſal dye tunghe dat ſe
oer nyet en roere dan daer et noet ys.
dye oghe nyet vp en ſla. vñ voert dye
anderen lede des lychames. vñ oer
myt den voete nyet ghae. dye redē en
tughet dat ſe ghaen ſoelē. ſo ſal he wer-
den verluet. ghelijck dat dye ver-
duſterē dye der redē nyet en volgē.
al werttet ten yerſtē ſwaer et wert-
ten leſten ſoete wnde lycht. daer om
doe dy ſelue wat gheweldes vñ troef-
te dy dyns ſelues eene corte tijt. vñ
keer dy tot vnſen lyeuē herē **W**ant
een mochte ſyck ſo yn enen vren

to vnsen lyeuē herē gheue yā yn eenen
oghenblycke tydes dat he es yn ewyghen
den. dye het voer ~~voer~~ vñ yn eene toney
ghen dat he wederstet mach he alte
wunderlyke vrucht vntfanghē. wāt men
besmydet den wjmanckē wal yn eener
vre dat he daer na voele sghoner vrucht
voertbrenghet. Wy behoeuē oer harde nau
we te merken wo dat vns vnsē lyeue herē
alle dynck mach wesen **Da oia pñ vñ.**
Ghyf alle dynck vñ een. Dye sijnert
to der helle. dye doet teghen syne ton
scienciaen. Alse dye to der helle ghaen.
dye der reden myet en volghe. also ghaen
se to den ewyghē leuē. dye oer synlyc
heyt wederstaen vñ oerer redē volghe
vñ dat oer ghehlyket. Dye verlaire soon
dye al sijn guet ouele to ghebracht had
de quam daer to. dat he dye vertren
hodede. Ich hebbe amyt dat voele ver
trenhoeders sijn yn vergaderynghe.
dat ys dy vertren te hoeden der synlychert
te volghe. **Wet** dat wy vns voelē ghe
neyghet te wesen tot yemyghē dynghē.
als aldus. **Heuestu** mysse ghehoert vñ
dijn ghetijde ghelesen. nu wultu ghaen
spreken. wat soekestu daer yne. eyschet
dat dye redē neen. **Vñ** aldus soele wy
vns sijnē te wazē voer dye verke te
hoeden. als te spreke. of te hoere. of te
sren of yemych ander dynghē. te doen

daer dye synlycheyt na lopet. **S**unte iolhā
 gulden munt secht. **D**at vs dye meeste ghe-
 noechte dye yn der werlt vs. ghenoechte
 yn penytenciē te hebbē. **V**n sunte bernoat
 hadde daer grote ghenoechte yne dat he
 sycht pynde syner wallust te steruē. **V**n
 offer dat wy toe noch toe dye vertkē ghe-
 hoedet hebbē so soele wy vns nu pynen
 weder yn vnses vaders hulde te komē
 vñ segghen **I**ch sal weder kyre tot mynē
 vader **I**ch hebbe tot noch toe dye vertren-
 ghehoedet. **W**y soelē seluen vnderwylē
 vermanē als wy der synlycheyt volghē
 vñ segghē **D**u hoede vt echter dye ver-
 tre. **D**er rede te volghē vñ dye wallust
 verwūnen te hebbē. **D**at vs dye meeste
 wallust dye men yn der erdē hebben
 mach. **D**ye sycht pynet yn syner yunc-
 heyt teghē dye becoringhe te setten. dye
 soelē dat hemelykē broet eten. dat **S**unte
iohānes yn der hemelykē apēbaringhe
 sach. dat den ghenē wart ghegheue dye
 oere ghebreke vnde becoringhe yn oerer
 yuncheyt teghē staen. **D**aer vme stiydet
 cone corte tyt vñ schuwet al dye oer sake
 dye v bynderē moghē. **S**dyt ghenē dringē
 make wy den duuel also vrolyck als
 dat wy verflagghē werden yn der becoring-
 ghe daer vñ stiydet vromelyke vñ
 uwes brudegoms wyllē. dye beroyt vs
 v te helpē. **H**e verwachtet den stiydēde

vns

dy

he helpet den krankē. he kornet den ver
winnenden. **D**ye yn den meere weiz vnde
suctz an een plumykē of blat helde. wat
solde em anders volghē dan vdryncten.
also wy dye yn den meer deser werlt syn.
ys dat wy vns halden an afghaendē syn
ghe. wat sal vns anders volghē dan ver
drynctē. **D**at yseren ys hart vñ colt.
mer wo ment naerz den vure brenghet.
wo dattet hepter wordet vñ vuerighet vñ
ten lesten blentzet als vuyr also soele wy
vns pynē te komē by dye gheue dye vurich
syn. als wy vns hart vñ colt vñ vnbe
gherlyck voelē. **V**ñ wy soelē oec raet soe
ken wo men gheestlyckē leuē sal. dye ernst
stichteyt wyl vnse hēre voer een gwoet
pater noster. rekenenē. **V**ñ wy soelē wal
vatre vnse consciētien vnder soekē wo se te
vreden heft ghewesen. vñ wo se nu te vze
den ys. vñ wo se vrede solde wesen. vnde
vnser ruste vā bynē vnser hēre
an te syene. **W**ant also voele als wy dor
vernederynghe veer syn. also voele veer
re syn wy vā gheestlyckē leuene. **A**dyt
bekēnynghe vnser ghebreke moghe
wy se al betaelē. recht oft vnse hēre
ghe wolde. bekēne vñ hebbe leet wesen
vñ yr wylt vortgheue. **W**ant wo wy
meer krankheyde yn vns bekēnen. wo
vnse hēre dor myn kēnē wyl.
Een recht deuot mynsche. schurwet altyt

krancheyt te horen van eenē anderen.
 fact he. of hoert he se. he pinct se em te
 vntschuldpyghen vñ beschuldpyghet em
 selue altyt **E**en mynsche dreyware berou-
 wen steet vñ den men absoluerē mach.
 Dye en ys nūmermeer ledyck. **W**at dat
 myddel dat he ghemaket heft tusschen
 vnser lreuen herē vñ em. dat doet om
 also we. heft he syck vntghaen myt vñ
 behoeden syene daer he quade verbel-
 dynghe yn syner spelen mede kregghen
 heft. of myt vnghehorsamheyt. myt hate
 of myt nyde kregghē vp ymande. **U**nde
 he ys daer altyt om vte wo he dat ware
 vñ betere mach. vp dat he daer gheen
 berouwe meer vā hebbē en darf. **D**ye
 yn sulker vryheyt staen. als ya. yr heb-
 be al dye punte ghebychtet dye yr weet.
 yr sal myn ghebet spreken. yr mach wal
 dus tot vnser lreue herē ghaen. den
 ghebreket noch alte alte wonderlyckē
 voele **I**c hebbe ghedacht dese lude soelē
 vōrblinden dus valre tot vnser lreue
 heren te ghaen. des eenē daghes te byt-
 ten des anderē daghes weder te ko-
 men vñ brenghē dat selue. ys dat eens
 kersten mynschen leuen. **D**ye vā der
 gracen vnser lreue herē ghelatē ys
 dat weer em beter dat he weer een
 pedde of een slanghe of dat weminstē
 dyer dat ys. **S**o verweerlytz solde

8

uns al vnse vnuutte spreken wesen daer
wy uns so merkelyke hinderlyck mede
syn van binnen vnde vnse quaden sēde. **Vn**
sunderlinghe solde wy uns hoede voer dīe
vulen achtersprake. **Want** wat teghen
vnfen wyllen yn uns vs. dat sy guet ofte
quaet. wat ynualle. wat ghedachte. wat
becoringhe. wo lelyck. wo quaet. wo yn
reynē of wo vurd dat se syn. ysset dat se
teghen vnfen wyllē synt se en syn vns
gheen myddel. of afstherde vā vnse hūē
herē mer verdronstlyck. **want** wy werde
daer mede ghepynghet vñ ghecrueghet.
Vñ wo voele gudes dat wy doen. ya mocht
te wy doen al dat guet dat alle hēlyghē
ghedaen hebbe. weert vns myt yn den
wyllē. wy en mochte daer myt mede
salvtych werde. **Collacie**

Darberde vnde yn swete vnser anghe
sychtes soele wy vnse broet hīr eten.
vñ soctē allene vnfen lyeuē herē. **Wāt** heb
be wy oen. so hebbe wy et al. vñ myn en
doech vns myt. **Vnse** lyeue herē heuet vns
guet gheschapē na vnfen wesen. vñ myt
na vnfen guet wesen. vñ dat guet wese
heuet he dīe gauen ofte dīe crachten der
svelen ghegheue mer dīe soele wy oese
nen als een rydder scap daer vns vnse
lyeue herē yn ghesat heft. **Wy** solde
vnse oghē oer vatie den wech keren
vnde denckē dat daer noch een ander

arbeit to hoert. Dyt ys dyc arbeit man
 gherloey fantasien der een ghewoent ys.
 myt ghewelde wt te dyue. vnde ander
 gude ghedachte daer weder yn te setten.
 ofte een vmeeyne of een houerdich of
 een vmeerdich ghedachte. rechte woert
 weder te staen. wāt selden dure se. se. en
 beuleckē. **W**n wat ysset dan myt den.
 dyc myt murmurraen ofte myt bytter
 heyden of myt wylle. auerdentke. dat
 dede my dyc. of so hadde syck dyc. vñ
 dyc. of des ghelykes. **W**y soele of moghe
 meest mysdoen myt vnsen ghedachten.
 vñ wy mochte wal myt eener ghedach
 ten ter helle varen. **A** vnsē werke vñ
 arbeit soele wy daer na setten. dat wy
 dyc doghede daer mede vertryghē. **W**āt
 alsulken arbeide antwoord alle vrede oer
 hēt yn der tyt. **W**ante wy heft ye son
 der wtlope sijn herte een pater noster
 ghelesen. ofte syck ghedruinghe tot yn
 nycheit. of weder ghestaen syne ver
 kyertheit. ofte eenwyllychout. of houerdich
 dycheit. ten ys em hēt gheloent yn vrede
Wāneer wy voele dyt of dat wolde ye
 gheerne doen. ofte daer wolde ye gheerne
 ghaen. of dat wolde ye gheerne segghē.
 mer hēt en soeke ye vnsen lyeuē herē
 omers myt yne. dyt ys omers mins sel
 ues soekelycheit of. to neyghen. dyt wyl
 ye late vñ vns lyeuē herē wylle. dat wyl

vnse lyeue here hondertuolt lonē. **W**ir
soele wijt verst mede begheerē In allen
dynghe soele wy eenē strijt hebbē. Want
wy werdē yn alle dynghe anghewoec-
ten. an der tafelē myt gulscyheit. yn der
kerken myt traetheyt vñ ydelheyt. vnde
on butē myt clappen vñ ledycheyt. Vnde
sunder arboyt en moghe wy myt ver-
winnen. **V**nse arboyt yn der kerkē sal
wesen als wy segghē. **G**ot wyt denckē
yn myn hulpe. dat vnse herte daer by
sy. vnde kōne vnse krancheyt. **V**n dat
vns des givet noet sy dat vns vnse
lyeue here te hulpe kome. **L**ese wy. got
sceppe yn my een reyne here. dat dan
vnse begheertē daer by syn. vñ des ghe-
lykes by al dat wy lesen. recht oft wy
segghē woldē. **L**yeue here dyt begheer yc.
dyt wolde yc. of dyt hedde yc gheerne.
Wy solden vns oec pynē myt begheertē
te lesen. **Cantabiles michi erāt iustificatio**
mea tue. dat ys. dat vns al dat synge-
lyck vñ begheerlyck solde wesen dat
vns rechtuerdyck mochte makē. vñ dan
solde wy vns oec latē dunckē dat wy yn
der teghewordyck vnser lyeue here stun-
den. **V**n dat wy rechtuoert to den ordel
komē solden wo gheerne wy dan byddē
soldē dat vns dyē sentencie oft ordel
sachtlykē mochte ouerghyaen. **V**n des ghe-
lykes den helyghe te byddē. **V**n wy soldē

sijnvende voer vnsen lieuen heren nederuallē.
 vnde vnse crachte to same ropē om em te laic.
 myt herte vñ myt muunde vnde myt lychame
 vñ myt begheertē vnde myt al dat wy ver-
 moghē dyt ys dye arboyt dye den vrede ant-
 wort. dye verkerden hebbē oec vrede yn der
 teghenwoordyghē tijt als se oerer verkeert
 heyt volghen. yn spreke vñ oere karth beholde vñ on- gheuey
 volghē vñ der ghelyck. Mer alsulckē vrede
 antwort waer vnzede yn tijt vñ yn ewy-
 heyt. **W**n wy solden oec alsulckē ghedachtē
 yn vns makē als oft wy ter doet kranck
 leghē vp den bedde vñ dattet beghunde te
 beruē. wo wy dan vnse crachte vergadde
 ren solden wt den brande te kromen. so
 solde wy nu ghedroumyghen werde myt
 der noet des ewyghē ouers vñ myt der
 hapene des ewyghē leuens vnse crachte
 te vergadderē ynwendyck vñ wtwendyck
 om van den bedde te komē. vñ tot ande-
 re gudē werkē der vns verdryetet vnde
 dencē dat vns dat lycham met langhe
 durē en sal vñ dattet vns nergheyt om
 ghegheue en ys dan ewyghē dynghe me-
 de te verdryenē vñ te ghebruke vuyrlykē
 der wyle dat wy dye tijt hebbē. **E**t heuet
 den hellyghē gheest oec lycham. daer
 om solde wy hebbē een ynwendyghē
 cracht sterckelyke an te grijpen vnde wort
 te ghaen. **A**er dye anxt hebbē voer oere
 nature te kranckē of oer houede we te

vñ on- gheuey
 gheuey //

ae

no

doene myt wat gudes te denden. dye woerden yo lenck yo harder. een ymwendyck sucten vñ beghere sal yn croychende duere.

Dye wal kan segghe yn den beghyne. **G**ot wyl dencke yn myn hulpe. dye maty wal segghe yn den eende. **Benedicamus domino.** benedye wy den here. gade segghe wy danck.

Broders konde wy vnser lye uer vrouwen gheest een vze bekennen so solde wy wal syen. dat vns vnse ghetide anders gheboerde. te lesen. doe se segghede

Myn syele dye maket groet den heren.

Want al lese wy also voele als ye myn schē dedē. vñ en ys vnse meynighe dar myt to. dat wy et beghere te lesen als et dye helyghe hebben ghelesen vñ daer se et to ghesecht hebbe. so en yset myt voele.

Sante **franciscus.** als he vp den weghe was. plach he yn welcke bussche of anders maer ghaen staen vñ las vnser lyeuē here syne ghetide. dye hande to hemelwert vñ blotet houedes vñ oer yn den reghen. vnde segghede.

Yset dat dye werltlykē mynsche soeken stede vñ tijt als den lychame bequemeft ys. dye spysse te nemē. wo voele meer soele wy dan soekē solke wyse als den gēste bequemeft ys. der spysse te ghebruken. daer syele vñ lijff ewelyke by leuen sal. **Collacie.**

Dat ys vnser lyeuē here offerhande te doene. uoes selues mytes myt te beholden. dat ys te steruē uwer

nature vñ al den dnyghen daer ghy to ghe-
 nuyghet sijt. uwer houerdychteyt vñ dzyf-
 cheyt vnde vnsen lyeuē herē yn alle dnyghe-
 te soekē vñ te moyne vñ met anders te be-
 ghere. v seluē cleyn vñ neder te kēne. als
 ghy doch yn der waerheyt sijt. **Vñ** to den
 dnyghen te pynen daer gy v seluen vnde
 anderē luden cleyn moghet werden. Als
 dye pphete seghede. **Ick sal spelen vñ snoe-**
der werden dan yr hebbe ghewesen. dye
 dye syck seluen makede tot eenē doeren
 vñ vor der acken spranck vñ syck des met
 en schamede vp dat syck seluē cleyne mocht
 te werden. **Vnde** als ghy v hūt to pynē
 dat ghy v seluē vñ yn anderē mynshē oghē
 cleyne werde. so soelē v dye woerde des
 ppheten soete werde. **Ansiet** wo veer of
 wo na dat ghy desser offerhande sijt of
 ghy v aldus te offerē pleghe vñ dencket
 dat ghy daer noch veer sijt vñ v daer
 noch voele yn vntbreket vñ dat daghet
 vñ bekēnet voer vnsen lyeuē herē. dat
 he v uwe veerheyt gheue to bekēne. **Vñ**
 wo ghy meer uwe veerheyt bekēnet
 vnde v nochtā dunckē laten dat v daer
 voele yn ghebreket wo ghy daer naerre
 sijt. **Woe** dat myn syet vñ bekēnet wo
 ghy meer verblynden soelen vñ tot ho-
 uerdychteyt ghaen soelen. **Ghy** soelt oer
 ansyen yn wat personen ghy leset. yn
 uwes selues of yn den personen der

hellyghen vnde yn der begheartē vñ lyeue
dye se daer to hadde wy dat ghy noch mocht
tē beghearte daer to vertryghen dat lyef
te hebbē. **D**ier lese ghy also. dat v dinc
ket dat ghy also ghevoelē vñ dat yn v
hebbē so soele ghy meer verblyndē vnde
vorhouerdyghet werdē yn v seluē. **S**omy
ghe komē vñ wyllē segghen vā oerē oef
senynghe vñ latē syck dūckē dat se wat
grotes voer hebbē vñ dat se wat bedryuē
konnē om dat se een maneer of wyse vā
oefenynghe na den helyghē hebbē. mer
wo se oere passyē mochten verwynen
vñ syck seluē cleynē mochtē werdē. daer
alle doghede yue staen. en achtē se niet.
Sunte gregorius secht. dye syck vnschul
dyghet. als he berispet wort. dye dubbelt
syne schult vñ he verdpenet nūmermeer
gracien te vertryghē noch he en wesset
niet yn gheestlyken vortynghe. **D**ro
ders wy möten to sven dat wy niet har
der en werdē. vā den dat wy sven vñ
horen wāt wāneer wy der gracie niet
en brukē daer se vns to ghegheue ys.
so werde wy altijt harder. **D**ye arme
vā gheeste steet altijt yn guden grunde.
he wyll altijt dye dnynghe dye he doet
dat se derne gherekent syn. **D**ye den
rechten gheest hedde. wo swaer soldet
em wesen dat he vā buten niet wat
gherekent worde. **W**at teghē lyeue ys.

en ys myet myn to vleen dan vā den duuel.
Sunte bernart secht. dyse punte syn. ou
 myddes welcke een mynsche kēnē mach.
 of he een ghetuych eener guduer consuetie
 heuet of myet. **Dat** icste ys dat he kēne
 dat he ghene verghyffnisse vā sunden kry
 ghe en kan sonder onsen lyeuē herē vnde
 of he schymet veynch guet werck te doen.
 dat he dat syck seluen myet to en schryue.
 recht of he dat ghedaen hedde. mer salt he
 onsen lyeuē herē to schryuē. **Dat** ander
 dat he ghene doghede verkayghē en mach
 sonder onsen lyeuē herē. **Vn** voelet he syck
 sachtmodygher dan he plecht. of voelet he
 dat he somygher ghebreke quyt ys daer vā
 he ghemoyet plach te wesen. of wat he voe
 let vā anderē doghede dat he dat myet en
 hebbe vā synē verdpenste verkayghē. **Vn**
 dencke dattet onse lyeue herē doet vñ myet
 he. vñ dat he et em altemale to sayue. **Wat**
 wo wy onsen lyeuē herē meer to sayuen
 wo wy meer hebbe. vñ wo wy meer ons
 seluē to sayuē wo wy meer verlyesen.
 mā he seluē ghesecht. sonder my en moghe
 ghy myet doen. **Dat** derde ys. dat he syck
 rekene vmoeydych des ewyghē leuens
 vñ dat he dat myt synē verdpenste myet
 verkayghē en mach. mer vermyddes
 der barmherticheit ons lyeuē herē vñ
 synē hellighe verdpenste. **Wolde** wy
 onses lyeuen herē wesen. he wolde gher

ne vnse wesen. so hebbe wy vmer gude roep
dat he vns syck selue gheuen wyl om also
snoden penyck. **W**n dat he noch so groet
yn vnser herte mochte werde dat wy seg
ghe mochte. wat yset my om al dat yn
hemel vn yn erde ys hute dy **B**roders
dat ys waerachtighe ymyheyt. eene oet
modyge vuryghe begheerte to gade vn
tot allen dynghen dre gades syn. **D**at
hoert oer den ymyghe mynsche to. dat
he vnser lyeue here altijt teghe wordyt
hebbe yn syne ghedachte. woerde vnde
wertke vn yn alle syne bedryue **V**nde
nimmermeer. penyck dyck myt eyghe
gheyt. en soelen bespitten. wy en soelent
gherne vermyddes ghehoorsamheyt late.
wat ghehoorsamheyt sal vns leyden tot
alle doghede. **C**ymachus secht. **A**ls du
dye ledder der doghede vyghelomen
byst so behoert dy myt te bydde om vergh
nisse dyner sunde. **w**ant dye eene doet
sunde ghedaen heft dye heft altijt ghe
noech te beschreyen. vn en solde syck byl
lyke nimmer op doren rychte. **V**ake sol
de wy vns seluen vnse lyeue here vp of
seve myt hele herte teghe vnse ghebreke
vn maken vake eene me vpsate. **V**nde
al yset dat wy vns vntghaen yn den
ghebreke. wy en soele daer vme myt
myshape noch versaghet werde van
herten. mer make altijt een me vpsate

vñ een oetmodych belpen voer den voten
 vnſes lyeuē herē. Want wyſe ſyck eens
 ghehelyke ouergheue. he en kreeghe ſyck
 nyet lychtelyke ofte nūmer weder als **ſun**
te **heronimus** ſecht. daer vñ offeret v vake
 va. tot allē vren. v herte. v ſpele. v lychā
 vñ al dye kragtē uwer ſyelē vñ uwer
 lychāmes to den dyenſte vnſes lyeuē herē.
 vnde ſo wat he v to ſendet. bereypt te ſyn
 tot allē durtke. vñ lyde vñ verſmaetheyt bly
 delyke telyden vnde al vnſe wtwendyghē
 wercke em vake te offerē. **Wat** lychte vnſe
 lyeue herē mochte vns gracie gheue dat
 wy es alweghe ghebeteret werē yn enen
 ouergheue vnſes ſelues. **Want** heer iohan
 ruyſbroect waert eens to gheſprake vā
 vnſen lyeuē herē. du byſt myn vñ yr byn
 dyn ewelyke vñ vmermeer. et ys te vmoē
 den dat he ſyck eme durtke gheoffert had
 de eer em vnſe lyeue herē ſo weder gheof
 fert wart. **Inde** vſter gerit dye grote vnſe
 vader. beclaghede ſyck eens ſo yamerlyke
 dat he ſyck nyet meer dan ſewerue of
 neghenwerf yn eenē daghe gheoffert en
 hadde. vñ dat beclaghede he eens dat he
 ſyck nyet meer dan twewerue yn ener nacht
 of dzywerue gheoffert en hadde. recht of
 he dye nacht al verlarē hedde. **Vñ** weret
 moghelyck. wy ſolden vns tot allē oghē
 blycke offerē. nochtā ſolde wy vns ſunder
 lymghe offerē. als wy to den hellyghen

saacramente ghaen woldē vñ maken dan een
oetmodygh belven voer voer vnsen lyeuen
herē wāt myt oetmodyghē belven. mach al
dye versumemisse betaelēt werde. Vñ myt
oetmodyghē belven komet men tot berou
woelicheyt des hertē. Vñ also voele dyenē
vns dye saacramētē als wy se myt berouwe
lycheyt nemē. **Thymachus** secht. wat wy
doen. gha wy to den hellyghē saacramente
of bede wy. of lese wy. of wat wy doen. vset
dat wy et myt en doen myt beweghelycheyt
des hertē. so soele wy et. al rekenē als een
gheestlyck querspel. **Wāt** wat wy doen.
dat soele wy doen yn beweelycheyt des her
ten. **Dye** dat verste roepē of inspreken
vnses lyeuē herē myt en volghet. alst em
echter werdet ynghyghē he sal mynē cracht
voelē em te volghē. vñ voert wo he vaker
gheropenē woert. wo he myn crachtes hebben
sal vset dat he myt en volghet. **En** mochte
eens dye gracie gades vnses herē verwer
pē dat he der nūmer meer weder en kre
ghe. **Der** laet vns segghē myt **sunte augus
tino**. daer he secht yn synē bycht boeke.
Lyeue here van der tijt dattu my ierst yn
gheuest dat yck my bekperē solde. vā der
tijt begherde yck gracen vā vnsen lyeuē
herē dat to vullenbrenghē. **Maria** sochte
den herē vro yn der morghestunt vnde se
vant eene recht als eenen gardenar. also
doen dye syck yn oever yuncheyt tot vnsē

lue heren kperen. Dye vinden den here licht
 loke vñ recht als eenē gardenet. Want he
 plantet alrehande gode crude yn oere herte
 dat syn alrehande doghede. Bunte augustin⁹
 secht dye sijn yn oerer yuncheyt bekperen/
 vñ al oere leue gode offerē yn gudortperē
 heyt vñ yn doghede. Dye steruen sekerlyke
 vñ en dorue ghenē amxt hebbē dat se ymer
 meer vā vnsen lyeue here ghescheydē mer
 sonder myddel soelē se tot em komē. In eenē
 armē ellenden bedruckeden vñ oetmody
 ghē herte daer wonet vnsē lyeue here vñ
 daer is he yme. Collacie.

Dyt syn dye vruchte des hellyghe sacra
 mentes. de dye mynschē vntfanghē
 dye daer selchlykē to ghaen. Dat men
 weder kryghet gracen dye verlarē was
 Dat dye begherē wassen tot vnsen lyeuen
 here vñ een verlangthē kryghē oenne meer
 to vntfanghē. vñ alle doghede werdē em
 smakelyker. als oetmodycheyt ghehorsahoyt
 vñ alle andere dogheden. Men werdet le
 uendygher yn der speler vñ tot allen gode
 wercken bereyder vñ vucygher dye to
 voerē swaer werē. Dye hellyghe scrift wer
 det smakelyker vñ soeter te lesen. Men
 werdet oer bereyder tot oetmodyghē helpē
 der ghebreke yn der bycht vñ butē der
 bycht. Dye yn eenē vasten stude wyllē
 staen vm al dye werlt nyet te doen dat
 teghē den wyllē gades were dye synen

willē also wynt to gade ghekeert. dye en
darf niet cleynmodygh wesen vnsen lyue
horē te vntfanghē. al en woede he dese
vruchte niet yn em. **E**mermeer en soele
ghy wassen sonder vmpendygh beweghē
yn uwer oeffnynghe. **E**n mynsche dye sy
nes vleysches vñ synes blodē vñ alle der
lust der nature steruē wyl to der ere gades
vñ butē doet fundē ys. also vake als he
eene aue maria sprekēt. oft ene gude ghe
dachte heuet. oft eene vmytlych sichte. so dñ
met he eenē graet hogher yn den hemel
ryke. aldus mach he dusent grade hoger
dñmē yn den hemele. **V**n he mach oec
wal twyntlych dode des dages vñ gades
willē steruē. **W**ant wāner he syne synly
ke lust wedersteet so steruet he eenē doet
vñ gades willē. so weert syn bloet mytē
mynē ghemenghet. sprekēt **cr**istus. **V**n
also lychtelike als men eenē doet steruē
mach. of eenē graet vptymē. also lichte
lykē mach een gheestlyck grunt vā eener
cleynē ghedachten verstroyet werden
of berouet al dar he yn eener maent
vergadderē solde of mochte. daer vñ ne
me een purwelyck sijns ware vñ sijns
grundes. **D**oertmeer en sal mynant sijn
hagē laten. al velle he oec dusentwoerue
des daghes. **E**n mynsche sal alle daghe
pynē wat vā synē ghebrekē te verwy
nen. vñ dye daghes niet meer dan een

ghebreck en vorwüne. he solde yn corte
 tiden seer vullēkomē werde. **D**ye alre
 verste wech to gade vñ daer men rechte
 uoert to gade mede komē math vñ got
 yn em vñ daer men em best mede beha
 ghē mach dat ys vullēkomē ghehorsa
 mheyt sonder veynch vpsyen vñ veynch
 enghē soekē of vertayesen yn veynghē
 dynchē. **W**ant een mynsche dye syck
 yn vergadderynghē to ghehorsamheyt
 ghuet. alle dat guet dat dye hele vergad
 derynghē doet. des ys he deelachtich. al
 beden dye anderen vñ he seer vñledyct
 were yn der hokē of yn anderē vñledyct
 heyt dat he yn ghehorsamheyt dede. he
 solde also voels hebbē als dye anderen
 dye al den dach yn ghebede hedde gheve
 sen. Aldus steet dye ghehorsamheyt yn
 vergadderynghē. dye vnderfate sal doen al
 dat synē ouersten lyef ys vñ gheen dynct
 doen dat synē ouerste leet ys. vñ tuyuel
 em oftet een lyef ys sy. so en sal he es niet
 doen. mer he sals em vraghē. ofte eenē an
 derē don he es best ghelouet. **B**roders yt
 dorste daer wal eenē guet voer wesen dye
 et bestaen dorste dat he daer wal mede va
 ren solde yn der ewyghē dye syck to ghe
 horsamheyt gheue dye cost solde al betact
 werde beyde hñr vñ hñr nae. **E**t ys dye
 tofste rechtste wech to den ewyghē leue
 wāt wat vns ghebreket yn der gheestlykē

gheboorte vñ yn der vullēkomēheyt. dat
moghe wy mytter ghehoorsamheyt vervulle
Want een mynsche dye syct tot ghehoor-
samheyt helyke auerghēue. he en mochte
myet bedroghe werden. al dwoele oet syn
ouerste. **W**ant vnse lyeue here. en ver-
henghedes om myet. al dwoele oet syn
ouerste dat he verleydet of bedrogghen
solde werde. **B**unte bernaert vp dye hoech-
tijt vā vnser lyeue vrouwe dach to lycht
myse secht **B**roders dyt syn dye daghe
der reynighe. dye hijt myet ghereynigket
en werde dye moeten hijt na gherey-
nigghet werde yn den veegheuer **A**
licbbe wy hijt dye grote sunde ghelate vns
ns noet grote amat te hebben voer dye vñ
behoetheyt vnser herte vñ voer vñuerspen-
nycheyt yn spreke yn quade sedē vñ yn
quader lychtuerdicheyt. **W**at hondert
dagheylker sunde en mochte vns myet ver-
domē. mer dye lauheyt vñ vñachtamheyt
verdomet vns **E**en mynsche dye vrede yn
syner consciencien hebbē wyt dye moet een
stedtych waer nome hebbē vā hynē vñ yn
eener stedtygher hoede gade voer oghē heb-
ben vp dat he syct myet en vntghae yn
woerde yn wercke vñ yn ghedachte. **V**nde
vsser sake dat he syct yn reynighe tijde ver-
sumet so sal he een bitter we ghevoelen
voer gade. oet vā cleynē ghebzeke als vā
vdelen spreke of vā vdelen hoere of te

vernemē vā werldlykē sake . of anderē ludē
 dat voert te segghē . lychtelike quaet vermaedē .
 ofte vū cleynē dnynghe verstuert te werdē .
 vā cleynē dnynghe te murmurere . dye tyt
 myt verstorpedē ghedachte to te brenghen .
A dese dnynghe vū des^{er} gheluck . besmetten
 eene royne consciencie . vnde se doen dye
 tyt versumē . **H**ij vū moet syck een guet
 mynsche voer hoede . **W**ant dye vpanit ys
 daer vū vte . altijt te brenghē to versume
 myse der tyt vū alle tyt yn den mynsche
 syn voer hebbē vū vpsate to den doeghedē
 te doede . **D**oerwaer vol syck een mynsche
 aldus ware nemē . so mach he hape tot
 roeter tyt te werdē vā doghensamē leuē
Ier yffet sake dat he hijn en bauē vnder
 tijde velt yn syne alde ghewoentē wātet
 mynschelyck ys . so sal he syck so voele dye
 meer veruotmodyghē vnder syne kran-
 cheyt myt eene medelyden syns heatē vā
 em seluē . **V**n et ys ghenoech dat truce
 vnser herē te draghē yn alsulker bytter
 heyt synes ghemoeses vū also te stryden vū
 te vechten teghen dye sūnde vū teghē dye
 vnpuyrheyt synes herten . **I**er yffet sake
 dat syck een mynsche myt en pynet van
 alsulke cleynē dnynghe consciencie te makē .
 vū hoede daer voer te hebbē . so sal he al
 syn daghe runt blyuē vū grof vā grūde .
 vū et ys te vruchte dat he swaer vū vū
 sprekelijck vegheruer sal moeten lyden

ii
2

na desen leuē. **W**ā dyt ys leder dye sake
 dat men so luttich recht guet woelender
 mysthe vint. al yssel dat se guet vā wylle
 synt. se en wylle cleyne ghebrek myt schu
 wen. se wylle oere symē mede ghenoech
 wesen daer vū en voelē se got myt vū
 dat alre hēste oere herten. **W**āt een my
 sthe sal al syne ghebreke syck wynnē te late
 also veer als he kan. wāt alle ghebreke
 sū teghē gade. **D**er wāt wy vū desen
 leuē also pupr vū repne myt gheleuen
 en künē vū ghedachtē vū woerdē vū vū
 werckē als wy soldē vū schuldich synt.
 nochtā soele wy vns pynen daer wy mo
 ghen dat vns dan vntbreket dat wyl vnsē
 lyeue here vervulle myt syner pynē dye
 he vū vns gheledē heuet. **Collacie.**

Dat cruce dat ghy schuldich synt te
 draghē. ys uwe regule vū statuten
Dat ouerste vā den cruce ys lyeue. daer
 wy vnsen lyeue here vū lyeue pynē an te
 hanghē vū vns pynē myt em to verenghē
 vū vū lyeue tot vnsen euenē mynschen
Dye rechter arm ys ghechorsamheyt sonder
 vndersthepde **D**ye lichter arm des cruces
 ys lidsamheyt **D**ye voet des cruces ys
 oetmodicheyt. dat wy vū den grunde oet
 moedich sū soelē **A**ls wy al hebbē ghe
 daen dat vū vns ys dat wy dan vns sel
 uē rekenē vū mutte knechte te wesen **W**āt
 al vnsē rechtuerdicheyt myt en ys dan

ii
7

als een doech myt eenerhande blodryghen
vulemyssē vntremyngghet. **W**āt al dat wy
doet vñ arbeiden. doe wy es daer niet vñ
me dat wy vns seluē meer vñ meer vñ vñ
sen lyeuē herē pynē te steruē. so ys daer we
niet vruchtes vñ. wāt dat sal altit dye sa
ke syn vnser wercke. **O**nse lyeue herē he
uet ons scharpe weghe voer ghegheuen
den hellyghē vaders duchte. dat oen so
grote penitēcie hoerde te doen. **V**ñ wy soe
len oec segghe. **I**ck wil gherne penitēcie
doen want ic niet en weet weer ic des
hates of der lyeue gades werdicht byn. **W**ye
mach dye regule holdē he en moete arbeide.
Yffet dat wy dye regule holdē vñ daer niet
voer en sette. soele wy een huys vnser lyeuē
herē werde. **D**ye hellyghē haddē ghehorszam
heyt also lief vñ also groet. heddē se ymande
sien doen teghē ghehorszamheyt also vole
dat se een oghe heddē vpgheslaghe oen hed
de gheducht dat se alreide vñ der helle hed
dē gherwest. of dat se quaet vā dē anderē
hedden ghesecht. **D**at hoert der redyter ghe
hoersamheyt toe. so wat vns vnse consaen
cie luyhet dat vnser ouersten lief ys. dat
wy dat doen. of wat wy verstaen kunnen
myt eenē wenckē. **W**y en moghē niet be
ter vñ vns prentē dan ghehorszamheyt wāt
se sal vns lerē wat vns noet ys to der enoy
ghesaluyhet. **D**ye ghehorszamheyt leydet
vns to den cruce daer dye na volghet dat
doet

ys. dat wy vns selue sterue. daer wy mede
komen to der seluygher vpuerstandemisse dye
vns vpuoert to den ewyghē leuē. **G**hehorsa
heyt ys een alte lychte wech mede te komē
ten ewyghē leuē wāt mochte wy myt eenē
teldendē perde auer wech ryden. waer vñ
wolde wy dan to voete ghaen. **U**ns selues
wotte ghaen vñ sympelhondē. dat ys myt vñ
sen lreue herē an den cruce te sterue. **A**l vñ
se leuē ys vns wydach. daer wy vñsen ho
uede vñe na volghē soelē. **S**yn wy lede vñ
so moete wy vñsen houede ahesum vñm
na volghē wāt yffer dat eenen anderen
wech dye lede wyllē dan dat houet gheet.
so en syn se myt veremighet myt den hoede.
mer se syn afghescheydē lede dye oer hoede.
de myt en volghē dye vns een exempel des
steruens gheueest heuet. **D**ye ghehorsame
mynsche weidē voele verlichtygher dan
ander mynsche. **V**ñ se ^{lyben}meer insprekens
van vñsen lreue herē dan ander mynsche.
Dye ghehorsame mynsche vñ dye enghelē.
syn suster vñ broder. **I**ck en weet ghyne do
ghede daer dye mynsche myt to komē en
mach dye gherecht ghehorsam wesen wyl.
Wy soelē vns pynē te sterue der dynghe
der wy myt leuē en moghē vñ daer wy
myt mede ten ewyghē leuē komē en mo
ghē. **G**hehorsamheyt ys dye hoghste doe
ghē. laet vns dat bundyckē doer vñse
herte treckē. dat wy vns to ghehorsameht

lore gheue **D**aer om wylle vns lieue here
 dat wy vns gheue to syner lieue. vp dat he
 vns loone mach na vnsen lieue **S**ca kōnyffe
 der lieue wasset danckberheyt. na danck
 berheyt wasset gracie **A**l vns waer vme
 sal wesen om te vertryghē pyntheyt des
 herte **D**aer om syn wy beslotē yn eenen
 cloester vp dat wy vnsen lieue herē myt
 eenē vrede same reytien herte anhanghē.
Wā vme dat wy myt dēdie en doruē dat
 wy den lyeueste wylle vnses lieue herē myt
 en weten vā wy et al yn den schryfte myt
 ghelesen en kūnen. daer om heuet vns dye
 helyghe kercke ynghesat dat wy eenē myn
 sche voer vns setten den wy na volghē vnde
 wat vns dye secht. des soele wy te vrede we
 sen vā gheclouē dattet dye lyeueste wylle v
 ses lieue herē sy. **A**lso vake als wy we
 der
 staen dat yn spreke vnses lieue herē. so doe wy
 gheestlyck doetslach **D**ye myt myt ymwendyghē
 oefenynghe vā myt guden ghedachte oere her
 te pynē te veruazē. dye vlyctē tot alle ghebze
 ken vā krancheydē. **D**ye wylte wat een guet .id.
 mynsche weer vā wat eenē gude mynsche to
 behoert. he solde myshapē hebbē dat he num
 mer een guet mynsche werdē en solde **G**heen
 vefenynghe en ys vnsen lieue herē bequemer
 dan te sterne der dymghe vā baten. vnde vns
 also to den doghede te setten dat wy vnses
 lieue herē werdych werdē **W**ā dat he vns
 verluhte vā lore vā gheue vns syn

d

.id.

gracie. **U**nde als wy ons hijs to. vnbegher-
lyck voelē. so soele wy voer vnsen lyeuē herē
nederuallē vñ belijent em vñ byddē broet
der ghenadē. **A**lle den dyenst dye vnsē lye-
uē herē vā butē ghedaen ys. den moghe wy
vñ syne ledē nu vervullē als vnsen broderē
te dyenene vñ myt lyeue vñ myt lede oetmo-
dycheyt te vrede te holdē vñ te helpē waer-
men mach to doghede vñ to verarouwen
vñ oere voertgangyghē. dat ys vnsen lyeuē
heren vntfandlyker dan of wy em al den
dyenst vā butē ghedaen hedde. **W**y soelen
doen als dye byren dye vergadderē des
somers so voele homyghes dat se des wyn-
ters ghenoech hebbē. so solde wy oec doen
vñ vergadderē nu oetmodycheyt ghehor-
samheyt verduldicheyt vñ ander doghede.
daer wy al dat paer vñ leuē mochte. **U**nde
wy soelē vns altijt zynē te hebbē een vñ
wendyck bescreyen vnses sunde vñ dencke
altijt der penitencien vnses lyeuē herē vñ
hebbē mede lyde myt syne lyde. **D**ye hebbē
allene medelyden dye gherne lyde wyllē
vñ vns lyeuē herē wyllē. **D**at wy een tunne
vul tranē streyde et en mochte vns myt
helpē wyllē wy myt lyde vñ vnses lyeuen
heren wyllē. **S**umant vntfangyghet dye
gauē gades to syner selicheyt dye vndanc-
bar ys. vñ wy en moghē vnsen lyeuē herē
ghenē meere danck doen dan dat wy dye
sunde laten. daer he vñ gheledē heuet. **ysayas.**

dye pphete secht. dye mēne soelē vēghaen dye
den herē wederstaen **E**chter secht he. **W**ee
den alre vnrēymensten drecte dat den herē
teghē steet. vñ dye dat teyke dat he voer vns
gheset heft. na te volghē myet en doen. **W**at
dye staen den herē en teghē dye segghen

Ick en mach my so myet verdoetmodyghen
Ick en mach my so tot ghehorsamheyt myet
gheue. vñ begherē langher te slapen vnde
bet te eten. vnde verlychtet te werden yn
den arbeide **W**ante dat een teyke ys. den
truce of der reden to weder staen daer
hoedet v omers voer. **E**t sic est finis

Hin begint dat boeck her **Johān Ruetsbroeckes**
vā den seue trappē der mynnen.

Graec vñ dye hellyghe anxt vnser
herē sy myt vns allē. **A**l dat wt ga
de ghebarē ys veruunt dye werlt
spreckt sante **I**han **G**hewaryghe hellychert
ys wt gade gēbarē **H**ellych leuē ys der mynē
graet myt vij trappē daer wy vphymē yn dat
ryke gades **D**at ys dye wille gades dat wy
hellych sijn. **V**ñ als wy eendrachtich vñ een
wyllych sijn mytte wille gades so hebbe wy
dye eerste trappē yn dē graet der mynē vñ
hellyghes leuens **E**en guet wille ys ^{de} funda
ment vā allē doeghedē. **V**ñ hīn vme secht
dye pphete **D**auid. hē vt hyn to dy gheuloen.
leer my te werke ne dymē wille wāt du
byst myn god. **D**yn gude gheest sal my ley
de yn dat rechte lant der waerheyt vnde

Die eerste trappe

Dre ij trappe wil
Dy armode

der doeghede. Een guet wylle den wylle ga
des ghee myghet. veruymt den duuel. **U**nde
alle funde. **W**at he ys vul der gracie gades
vñ he ys dre eerste offerhade dre wy gade
schuldrych syn vñ geue moete sulle wy eme
leue. **D**re gudwyllyghe mynsche dre meent
vñ beghert gade to mynene vñ te dyenene
nu vñ ewelyke. vñ dat ys syn leue vñ syn
oeffenighe vā hīnē. **V**ñ daer hīnē heft he
vrede myt gade. myt syck selue. vñ myt al
alle drynghe. **V**ñ also sunghē dre engele yn
der lucht doe cristus gebare was. **G**lorie ga
de hīr bauē. vñ yn der erde vrede de myn
sthe dre guedes wylle syn. **G**uet wylle en
mach myt ledrych syn vā gudē wercken.
Wat dre gude boem berencht gude vrucht
sprekt vnsē here. **D**re eerste vrucht dre
wasset vte dē gudē wylle. dat ys wyllych
armode. vñ dat ys dre ander trappe dre
wy vādīmē yn dē grade mynlykes leuēs
Dre wyllyghe arme mynsche leuet wy vñ
sonder forge vā alle erdesche gude des em
gheen noet en ys. **W**at he ys een wijs coep
mā. **H**e heft gegeue dre erde. vñ den he
mel. **W**at he volget der sentēien vnsē here
dre sprekēt. **S**ien en mach gade vñ den
rijckdom der werlt myt dyenē. **V**ñ hīr
vñ heft he al gelatē dat he besittē mochte
myt erdescher myne. vñ he heft ghecoft wyl
lych armode. dat ys dre acker. daer he
dat ryke gades yn gerunde heuet. **W**ant

salich ys dye wyllyghe arme dat yke ga
 des ys syn Dat yke gades ys myne vn
 caritate vn oeffenynghe yn alle guden
 wercke Dat ys dat he sy wtlopende
 vnfarmich genadich vn gestadich
 waerachtich vn geradich em alle dye
 syns behoue Also dat he tone moghe ten
 odel gades dat he genracht heft myt
 yken gauen gades dye wercke der vnt
 farmicheyt Wat he en heft selue met
 pers of eugens va erdesche gude mer
 al dat he heft dat ys gemeyne gade vn
 synu familien of gesynde **S**alich ys dye
 wyllych arme dye met en besyt dat ver
 gantelych ys he ys cristu nageuolghet
 syn loen ys hunderfolt yn doegheden
 Wn he ys wtberdende der glorien gades
 vn ewiges leuens **S**ier dye ghynghe my
 sche ys harde ~~vroet~~ of vmoys he ge
 uet den hemel vn dye eide nothta dat he
 se vlyesen moet **D**ye arme va geeste dymet
 op yn den hemel dye ghynghe valt neder
 yn dye helle **S**ach dat kameel gaen
 doer der natelen oghe so math dye ghyng
 ghe vracke yn den hemel komen **W**n al
 ys he arm va erdesche gude vn heft he ga
 de met vercore sterft he ghynghe he blyuet
 vlaren **D**ye ghynghe verkreset dye bul
 stere voer dye kernē vn dye staelen voer
 dye doederē **D**ye golt mynt vn besyt er
 desch guet he etet femyn dat sterue doet

Dre iij trappe
eynycheyt

vñ dryncket water ewygher droefhent. **S**o
he meer dryncket. so en meer dorstet. so he
meer heuet so en meer lustet. **A**l heuet he
voele he ys nochtant vnghesaedet. **W**ant
en ghebrecket al dat he syet. **A**l dat he he
uet dat en duncket en myt nauweheft
oene yment lyeff. wāt dyc vrach ys. he
en vdenet des myt. **H**e ys wal gelijck
des duuels clawe. dat he grijpt he en
mach es myt losen. **E**t moet en to der
doet al blyuē. dat he myt lyste kan ghe
kryghen. **I**n dan vlyust he et to eenen
male vñ daer na volghet dyc lyeffche
quale. wāt he ghelijket der helle wale.
wat se venghet. se en wert nye sat. al
heuet se voele er en ys myt te bet. **A**l
dat se grijpet dat holt se vaste. **S**e gapet
altoes na hellsche gaste. **H**oedet v dan
vā ghyrycheyt wāt se ys wortel aller
sunde vñ aller quaetheyt. **V**ijc na vol
ghet dyc derde trappe yn vnsen graet
der mynē. dat ys reynicheyt der syde
vñ suuerheyt des lythames. **S**u vstact
my rechte. **S**al uwe syde venne syn so
moete gy aumddes dyc lyeffte gades
haten vñ vsmāen alle vngheordende
lyeffte vñ negynghē to v seluē tot vader
vñ moder vñ tot alle creaturē. **A**lso dat
gy v seluē mynt vñ alle mynschon
to den drenste gades vñ anders myt
So moghe ghy dat woert spreke dat

ghe sprack: **O**ve na de wylle gades leuet
 dat vs myn moder myn suster vñ myn
 broder **V**n dan myne ghy uwē euēkerste
 als v seluē. haldet v veyne vñ en latet v
 niemāde treckē noch vangē myt woerde
 noch myt wercken. myt ghyften noch myt
 myreden. myt oeffenynghē noch myt schy
 ne vā hellrheyden **A**l schmet gheest et
 wort al vleysch men en mach em myt
 gelouē **E**n oeffent niemāde vñ en wylt
 ock vā niemāde gheoeffent syn **A**l schy
 net quet et wort vnspoet vñ al fenijn
Staet vp v hoede doet als dye vroe de vñ
 en latet v myt bedreyghē **W**erde ghy ghe
 tanghē. ghy werdet bedragē men sal v
 luyten. **L**atet al dyt varen. nemet uwes
 selues ware vñ oeffent **i**hesū uwē brude
 gom **S**cruwet vremde gaste. blyuet myt
 em vaste. vñ nemet syns war. **V**iert
 v bñgen plegghet ghy v ghe myne vnde
 aller doeghet he sal v spysen. leere vnde
 wysen wāt he is v vaeghet. **H**e sal v
 voere bauē alle v gheboere in syns va
 des schoet. daer vnde ghy trouwe boete
 vā alle rouwē vñ vā aller noet. **M**ijn
 na volghet suuerheyt des lychames
Iu verstaet **O**ot heft de mynsche ghe
 maket vā tven nature dat vs lyf vñ
 svele gheest vñ vleysch **D**ese tve syn
 vergaddert in eener personē in men
 schelyker natuer. **D**ye ghe wū nē vnde

nabere

ghebarē ys yn sundē **W**n al heuet got
vnse syele gheschapē reyne vñ sonder
vletke yn der enynghe mytten vleysche
nochtā wert se besmyttet mytter eussun
de. **W**n also sijn wy al ghebarē yn sundē
vā vnser moder. **W**ant alle dat gheba
rē wert vte den vleysche dat ys vleysch.
Wn alle dat ghebarē wert vte den ghees
te dat ys gheest. **W**n al heuet dre gheest
lyef dat vleysch. aumydes dre natuer
lykē gheboerte. yn dre anderē gheboer
te wt den gheeste gades werden se con
traire vñ stydē vnderlynghe. **W**ant
dat vleysch begheert teghē den gheest
vñ teghē gade vñ dre gheest myt gade
teghē dat vleysch. **L**eue wy na gheney
ghieder lust des vleysches so sterue wy
yn sunden. **D**ier verwyne wy dre wert
te des vleysches mytten gheeste so leue
wy yn doegheden. **W**n hijs vme mote
wy vnse lychā hatē vñ vsmāen alse
vnse doctwant. **D**re vns treckē wyl
vā gade yn sundē. **W**n wy moekt vnse
lycham vñ vnse synlyck leue lyef vñ
wert hebbē also alst een ynstrument
ys daer wy gade mede dyenē. **W**ant
sonder vnse lycham en moghe wy ga
de myt dyenē yn wtwendyghē werckē
alse vastē wakē bedē vñ ander gude
werckē dre wy vā rechte schuldych
sijn to doene. **W**n hijs vñ moghe wy

gheerne vnsen luyham spysen dede v̄n voede
 daer wy gade mede drene vns selue v̄n
 vnsen euckerste. **S**der wy mote vns selue nauwe
 merke wachtē v̄n hode vā dren sunden
 dre yn den huc regnerē dat vs traecheyt
 gulsycheyt v̄n vnkuyssheyt. **Q**uermiddes
 dese dre so ys mēwch guetwyllych mynsche
 gheualle yn grauc sundē. **T**eghe gulsycheyt
 sulle wy vkyesen v̄n mynē mate v̄n sober
 heyt. v̄n vns selue altoes aftrckē v̄n myn
 nemē dan vnse ghelust. v̄n yn nauwoer noet
 druft bliuē v̄noeghet. **T**eghe traecheyt
 sulle wy yn vnse b̄nēste gheuolē trouwe
 v̄n gunste v̄n vnsfarmen aller noet. **V**nde
 vā butē snel v̄n ernstachtich v̄n eenen
 yghelike ghereet dyc vns behouet na vnse
 v̄moghe v̄n na beschedelheyt. **T**eghe vnkuyss
 heyt sulle wy sauwē v̄n v̄leen vnsheordede
 wandeluyghe v̄n oeffenuyghe vā buten.
 v̄n vā b̄nen vnsuure fantasien v̄n bel
 den. dat wy daer yne met en merre. noch
 en bliuē myt gheneychider ghelust. so wor
 de wy v̄beldet v̄n vnsuuer yn der nature
Sder wy sulle vns an v̄n miyere yn vnse
 herē ihesu xpm. v̄n ansvēn syn lyde vnde
 s̄me doet v̄n dat dat mylde wstortē s̄mes
 bloedes vā mynē v̄m vnsen wylle. v̄n daer
 yne sulle wy vns oeffenen v̄n dat helde sulle
 wy dructien v̄n formē yn vnse herte v̄n syn
 svele v̄n luyff yn al vnse nature ghelijck eenē
 seyhele dat ghedrukt v̄n gheformet ys ynt

no

was. **V**n dan sal vns **xps** voerē mit synē sel-
uē yn dat hoghe leuē daer wy gade gheem-
ghet syn vñ vnse reyne syele ouermyddes mī-
ne cleuet vñ woent yn den hellighe gheest
Siet daer vloren homich vlode vā hemel-
sche douwe vñ vā aller ghenadē **V**n als
wy des ghesmakē so myssmaket vns
vleyfich vñ bloet vñ al dat yn der werlt
xps **V**n also langhe als vnse synlyke leuē
vhuuē vñ gheemghet **xps** vnse gheeste. daer
wy gade oeffenē meynē vñ mynē. also lan-
ghe syn wy suuer vñ reyne yn syele vñ yn
lychā **S**der wāner dat wy neder komen
vñ vnser synē pleghen so moete wy hoedē
vnse kelē vā gulfscheydē vñ syele vñ lychā
vā tracheydē vñ vnse natuer vā vnkuyfiche-
neghynghē **V**n wy moete vns hoedē vā qua-
der gheselschap. dat syn dye ghe ne dye gher-
ne legghen vloctē vñ swerē vñ gade blasphemē-
meren. vñ suuer yn woerdē vñ yn werckē.
dese solle ghy scouwē vñ vleen alse den vnat
vā der helle **W**art v oghē vñ v oze dat gy
myt en syen noch en hoze dat myt gheor-
louet en **xps** to doene noch to werckene **V**n
hijr om holdet v reyne sūt gherne allene
vleet ma mythuoldryghent. oeffent v kert-
ken vñ myt unvē handē gude wercken.
hatet ledryghent schuwet vngoordent ghe-
maectvōn en holdet vā v seluē myt **S**der vnt
leuē vñ waerheyt **V**n al hebbe ghy v rey-
ne vundē scuwet orsake vā sūden **S**der vnt

pyne vñ arbeyt **S**eruet sūte iohan
 baptistē. he was hellych er he was gheba
 ren. nochtā yn syne yungheſen daghe leet
 he moder vñ vader. eer vñ ruyckdom der
 werlt **V**n om to schynwē orſake vā ſundē
 ſo gheſchick he yn dre woesteyne **H**e was
 vñofel ghelyck eenē engel yn veymythede.
He leuede vñ leerde dre waerheyt vnde
 wart ghedoet om syne gherechticheyt vnde
 ys gepryſet bauē alle ghemeyne hellycheyt
Seruet oer dre aldē vaderē dre legghen
 yn den wolt vā egyptē **H**e lyeten dre werlt
 ſeruyghede oer vleyſch vñ oer natuer yn
 wederſtane den ſundē. myt penytēciē. myt
 abſtynēciē. yn hungghere yn dorſte. yn der
 uene alle der dymghe der ſe vntere mochte
Vn hiir om ſolle ghy merckē dre ſentēciē
 vñ dat orderl dat **x**p̄s ſprack vā dē ryken
 man dre ghecledeſt was myt purpūre vñ
 myt ~~abyſſen~~ vñ he at vñ dranch alle daghe
 yn blyſchape vñ yn wēldē vñ he en ghaſ
 myemāde myt. he ys gheſtoruē vñ vā den du
 uelen begrauē yn dre helle **H**e wert ghep
 myghet vñ brent yn der helle vñ vā me vñ
 begheert eenē dropē waters em to vcoelē ſyne
 tunghe. vñ dre en mach em myt werde **S**er
 dre arme mynſche **l**azarus dre voer ſyner
 doere lach hunggherych vñ dorſtych vñ al val
 ſweerehe begheerde tromē vñ brockē dre vā
 der tafelē vñellē. mer men en ghaſ em myt.
Vn he ys gheſtoruē vñ vā dē engleē ghedra

Dre vwerde
trappe

gthen yn abrahams schoet daer ys sunder
rouwe blijstchap groet. vñ ewygh leuē son
der doet. **A**lir na volghet dre vwerde trappe
vā vnsen hemelschē grade. dat ys gheuary
ghe oetmodycheyt. **O**etmodycheyt dat ys een
gheestelyke nederheyt daer leue wy myt ga
de vñ got myt vns. yn gherechter vrede
familieyt. **V**ñ dat ys dre leuēde grunt alre
hellycheyt **D**re gelyke wy eener fonteyne
wreloyende myt vwer ruyrē alre doechde
vñ ewyghes leuens. **D**re verste ruyere dat
ys ghehoorsamheyt. dre andere sachtmody
cheyt. dre derde vduidicheyt. dre vwerde ey
ghens wulle vtheeghecheyt **D**re verste vrucht
wt eenē oetmodyghen grunde. dat ys ghe
hoorsamheyt. dre wyl dat wy vns seluē ne
derē vñ vsmāen vnder grade vñ vnder ga
des gebade. vñ vnder alle creature. also dat
wy kryesen dre nedersten stede yn hemel
vñ yn erde **V**ñ dat wy vns nyemāde en
doerē ghelykē yn doeghedē noch yn hellygē
leuene. mer wy sullē begheerē te wesen een
voet ghetret vnder dre voete der mogentheyt
gades **V**ñ wy sollē een oetmodygh oer hebbē
to horene waerheyt vñ leuē vā der wysheyt
gades vñ een gherede hant to werckene den
lreuestē willen gades. **D**at ys dre lreueste
wylle gades dat versmaen wysheyt der werlt
vñ cristū na volghē de dre wysheyt gades
ys he was arm om vns ryke to makene he
dyende om dat wy herē soldē syn. he stasf

wy

om dat wy leue souden. vñ leert vns to leue
 ne daer he sprekt **D**ye my na volghē wyl
 he vsake sijn selues vñ draghe sijn cruce
 vñ volghē my vñ waer vt byn daer sal my
 dener sijn **V**ñ he leert vns wo wy em vol
 ghē sullen in den dat he sprekt. **L**eert van
 my dat vt sachte vñ oetmodych byn vā herte
Fachtmodych sijn dat ys dye ander reuyer
 vā doechden. **D**ye vloyt vte den grunde der
 oetmodychert **B**elych ys dye sachtmodyche
 wāt he besyt dye erde. dat ys syel vñ lijff
 yn vrede. wāt vp dē sachten oetmodyghen
 rustet rustet dye gheest vnser herē **D**aer
 draghe wy dat vocht cristi vnser herē dat
 soete vñ sacht ys. vñ wy sijn gheladē myt
 syner boerde dye licht ys **W**āt dye lieue en
 arbeidet nyet **W**āt so wy mēt luffhebbē.
 so wy lichter gheladen sijn. **W**āt wy draghe
 lieue yn se dreghet vns bauē alle hemele
 to den ghenē den wy mōnē **W**ante dye
 gheest dye luffhest. dye gheestet em seluē
 daer he wyl. **W**ant eme sijn alle hemele opē.
 vñ he heuet sijn syel yn syner handē vñ geuet
 se altoes daer he wyl **V**ñ he heuet gheuōndē
 yn syner syelē stat dat ys **xps** sijn ghemōde
 luff **W**eset dan also dat **xps** leue yn v vñ
 ghy yn em so volghet em na yn leuene.
 yn waerheydē. yn werckē yn woerdē vñ
 yn ghedoeghene **S**ijt sachte vñ ghenadych
 vnsarm. milde vñ gueder treuē eenen
 vthelykē dye uwes behouet **G**hy en sult

ty

myet hatē noch bonydē vsmaen noch be-
druckē myt wredē woerdē mer al v̄ghe-
uē **M**ymāde bespottē noch vnwerde be-
den noch myt woerdē noch myt werckē
noch myt tekene noch myt ghelate v̄n ghe-
ner wijs **E**n sijt myet stum noch suer. mer
rijp vā seden v̄n blyde vā anghesychte.
Hoert v̄n leert gheerne vā eenē v̄ghelykē
des v̄ noet ys **E**n mystrouwet myemāde
noch en ordelt myet dat v̄borghē ys. **E**n
strydet teghē myemāde v̄n v̄ toenene
dat ghy wyser sijt dan he **S**ijt sachte als
een lam dat srick myet toernen en kan
nochtā dattet steruē moet **A**lso latet v̄
wille v̄n s̄orghet altoes stille wat mē
v̄ doet. **U**t desen sachte mode so v̄lytet
dye derde reuper dat ys leuē v̄n v̄duldich-
tyet. v̄erduldich syn dat ys gheerne līdē
sonder roeder wille **T**rybulacie v̄n līdē
dat syn dye baden v̄nses herē daer he
v̄ns mede v̄sytet v̄n als wy syne ba-
den v̄ntfaen myt blydē mode so komet
he seluē mede **W**at he spreket doer den
p̄phetē **I**ch bin myt em v̄n trybulacien
v̄ sal oen v̄lofen v̄n glorificerē **W**ant
v̄duldich līdē dat was x̄ps brulocht doet
doe he syne brut dye hellighe kerckē tru-
wede v̄p den altaer des cruces **V̄n** h̄r
mede heft he gheledet al syn ghesynde
dye em naghewolghet syn vā beglyne
Wat se hebbē ghespen dat x̄ps dye wijs

hert gades vertoes een oetmodyck. vsmaet.
 hart leue **Vn** daer vp syn ghesunderet al
 le ordene vn alle stade va gheestlycheyde.
 mer dye nu yn ordene syn. Dye vsmaen
xps leuen vn syn bruetlocht cleet vn se cle
 den syck ghelijck der werlt so se naest moghe
 myet alle. mer dye meeste partye **Wat** houet
 dye behaghelychert. ghyrlychert. vn wydyt
 heert. gulsycheyt vn vnkuyfheyt. vn alle ma
 nere va quaetheyt dye regimere nu yn or
 denē ghelijck yn der werlt dye yn doet
 sunden leue **Scamet** v dan dye gade heb
 bet ghelate vn urwe regule hebbet vghet
 ten vn alle urwe ghelosten vn leuet alse
 dye beeste. vn dyenet den duuel dye v lo
 nen sal also als he ghelonet ys va synen
 sunden **Dye** dyscipel en ys myet beter
 dan syn meyster **Dye** duuel. sal syne dys
 cipulen wal bekene. se solle myt em wo
 nen yn den hellsche vuer. daer sal syn we
 nyghe va oghē vn kuyferynghe va ton
 den. vn ewyck ellende sonder eende. **Mer**
 dye xps ghecledeet heuet myt om selue vnde
 myt synen gauē dye sulle myt em wonen
 yn dye glorie synes vaders ewelyke sonder
 eende **Nu** weset dan sacht vn vduydyck
 wat ghy synt schuldych der passyen vnser
 here **Sulle** ghy hoeghe. so moete ghy lyde.
 dye waertheyt salt v lere. **Hij** na volghet
 dye vyerde reuere vn dye leste yn een
 oetmodyck leuen. Dat ys vertinghe eghes

lydene

wylle vñ aller eyghentheyt. Dye reuyere vlot
wt ghedogghene vñ vduidrychert **D**at ys
als dye oetmodyghē mynsche wort vñ bynē
beweghet vteert vñ ghetaghtē vñ dē gheest
gades so vsaket he synes eyghens willen
vñ gheuet sytz auer vrylyctē vñ dye hande
gades. vñ also wort he een wille vñ een
vryheyt myttē willen gades. **N**och he en kan
noch en mach anders myt ghe-wylle dan
god wyl. **V**ñ dat ys dye grunt der oetmo
drychert. dat ys als vns god roert myt sy
ner ghenadē also dat wy vns selues vsake
vñ vns eyghens wille vtyen vñ dē breuef
ten willen gades so ys gades wille vnse
wille. **V**ñ gades wille ys vry vñ vryheyt
vñ he nemet vns af den **duyest** gheest
des vruchtē vñ maket vns vry. los vñ le
dych vnser selues vñ alles vruchtē dye vns
besware mach vñ tijt ofte vñ ewycheyt
Vñ gheuet vns ~~gheuet vns~~ den vrozene
gheest daer wy vñ vopē myttē sone. **abba**
pater. vader **V**ñ dye gheest des sones ghe
uet vnson gheeste ghetughe. dat wy dye
sone gades sijn vñ eerfghename myttē
sone vñ dat ryke des vaders **D**aer sye
wy vns vhaue vñ dye hoetheyt vñ neder
vns selue vñ vulgriacē vñ ghenadē vñ
dye enynghe myt gade. **H**yr ys dye ho
gheste vryheyt vñ dye nederste oetmo
drychert vergaddert vñ eener personen
Vñ dye oeffenynghe dye hjr to behoert

yn derheyt vñ yn hoetheyt dye ys den
 vromede vnbekant **D**re oetmodyghē
 mynsche ys vā gade een wtūtare vat
 vul vñ auerplorende vā allē gauē vñ vā
 allē gude dye den mynsche myt truwen
 roert **H**e vntsaet dat he beghert vñ des
 em noet ys. mer hoedet v voer dye ghe
 uensde. vñ voer dye ^{ghene die} wanē ^{te} ghene sijn
 vñ duntket dat se het sijn. Dye sijn gkelyck
 der blasen dye vul ys vā losen wynde.
 als mē se durwet vñ per set so gheuet se eenē
 luet dye vngratelyck ys to horen **A**lso doet
 oet dye houdyghē gheuensde mynsche dye
 bellyck wanē te sijn **A**ls men en drucket
 vñ per set so berstet he wt he en kans met
 ghedraghē he en wyl met beryspet sijn
 noch gheleert **H**e ys schalck vñ scalklyck
 vñ vnderdy. vā ghemode en ys he vnder
 nemene. mer alle dye ghene dye em ghenā
 kē **I**n desen punttē moghe ghy se merckē
 vñ bekēnē dat se gheuenset vñ vnuaryck
 sijn vā bñen alleweghe vnghestorue vñ
 eyghens willen **S**ijt dan oetmodyck. ghe
 horsam. sachtmodyck vñ ghelatens wylle
 so vñde ghy dat spel vā bñen mynē **V**ñ
 oet sulle ghy merckē wes v noet ys. **A**l heb
 be ghy mytter graciē gades verwūnen
 alle sūde myt dogheden vñ unwe gheest
 nochtan leuet nature vñ syme gheney
 ghet yn sūde vñ yn ghebreke vñ hñt
 mote ghy teghen stryden vñ vechten also

9

Dye vijfde trappe

dye

langhe als dat licha sterfelyck ys vñ
myt ghorificeret. **V**hij na volghet dye
vijfte trappe yn vnsen gheestlyke grade
vā mynē. Dye ys ghehveten edelheyt aller
doechden vñ aller guder werckie. **E**delheyt
aller doechde vñ aller guder werckie. dat
ys begheerē dye eere gades bauē alle dynck
Dyt was dye verste doghede. **v**e gheoeffent
was yn hemelike **V**ñ oec dye verste dye
vps sycle oeffende yn syner moder licha
me **V**ñ dyt ys oec dye verste doghede dye
wy gade gheue moten. sulle wy em behaghe
Vñ dese doghede ys grunt vñ oersprunck
aller hellecheyt. **V**ñ daer se ghebreket daer
en ys myt guds **G**ades ere begheeren
meynē. vñ mynen dat ys ewyck leue. vnde
dat ys dye verste offerhande vñ dye ho
gheste dye he vā vns begheert. mer dye syck
selue behaghet vñ eyghe ere soecht vñ be
gheert. he en mach gade myt behaghe **D**aer
vns god syne gauē gheuet. daer behaghet
he syck selue. **W**āt he syner guetheyt plegghet
Ser daer wy syne gauē antworde myt
doghede yn syner eren. daer behaghe wy
em wāt wy em ghevoldhsam syn **S**der wt
wat wysen dat wy vure. woe hoghe dat wy
slymē vā leuene. vā gude wercken. meyne
wy vns selue vñ myt syne ere. so syn wy
bedraghe wāt vns ghebreket caritate. **V**ñ
hij vme alse wy wt eenē oetmodyghē grū
de dye ere gades meyne vñ begheerē myt

spele vñ myt houe vñ myt alle vnsen crach-
 ten. dat ys caritate wortele vñ oersprunck
 aller doghede vñ aller hellicheyt. mer dye
 der ere gades myt en achtet vñ syn eyghene
 ere soket he ys houdrck vñ dat ys dye wor-
 tele aller sunde vñ aller quaetheyt. **I**n meit-
 ket dan wāneer dat dye gheest vnses herē
 weet een oetmodyck herte. so gheuet he
 syne gracie. vñ crsthet ghelijckheyt yn do-
 gheden. vñ bauē alle doghede eenhert
 myt em yn myne. wt desen eyfche v̄blydet
 dye leuende spele. vñ dat mynende her-
 te. nochtā en weet se nyet wo se den rope-
 ne offte den eyfche ghenoech mach wesen.
Vn dye schult betalen dye er vā mynen
 ghemagnet vñ gheerschet ys. **S**ochtan
 v̄steet dye mynede spele wael dat oer dye
 vñ werdycheyt to gade ys dye edelste do-
 ghert vñ dye corteste wech den men ghaen
 mach to gade. **V**n h̄yr v̄me v̄kryset se bauē
 alle gude wercke vñ bauē alle doghede.
 eere vñ hemelsche werdycheyt yn oeffe-
 mynghe to gade ewelyke sonder eende. vñ
 dat ys een hemelsch leuen dat gade wal
 behaghet. **W**āt vā den eyfche gades vnde
 vā den antwoorde der leuender spele ver-
 blyden alle crachte herte vñ syme vñ al
 dat leuet yn den mynsche. **H**̄yr v̄blyden
 alle dye crachte der spelen vñ alle dye
 aderen gapē. vñ dat bloet v̄hettet mit
 beghere to vullēbrēghene. dye ere gades

We wy anfyen yn kerstene gheloue dat
god vnse almectyghthe vader heft ghescha-
pen vñ ghemaket hemel vñ erden vnde
alle creaturen to syner ewygher ere **V**n
aümyddes syne sone dye syne ewyghthe wif-
heyt ys. so heuet he vns ghemaket. vñ
vermaket. vñ al dat ys gheregeret vñ
gheordenyeret to syner ewygher ere.
Vn aümyddes den helyghen gheest dye
wille vñ myne ys des vaders vñ des
sones. so syn alle drynghe vulmaket vñ
vullebracht yn dye ewyghthe ere gades
Vn aldus syn dye drie personē yn eenheyt
der natuerē vñ eenheyt der natuerē yn
drychert der personen. een almectygh
ghewaerygh got. den solle wy erē vñ an-
beden myt al dat wy gheleyste moghe
Wy sollen oec erē vñ anbedē vnse heue
herē ihesu cristu got vñ mynsche yn ener
personen **W**ante got heuet syne myshert
drie een myt vns ys gheerct. ghebene
dyet. ghehoghet. vñ em gheenyghet ba-
uen al dat ghescape ys **V**n aümyddes
drie hoghe enyghthe myt gade so ys syel
vñ lijf vervullet vñ vullheyt aller ganc
vñ alle ghenade **V**n wt syner vullheyt
alle dye syne discipule syn vñ em navolghē.
gracie vñ ghenade vñ al des em noet ys
yn hellinghen leuene **V**n dye edele myns-
cheyt vnser herē myt al synen wtukare
vrynde ys weder boghet yn dye ere

synes vaders myt dancke vñ myt laue vñ
 myt ewygher werdyghert vñ myt al dat he
 vmach myt al den synē Dye em tobehozen
Syet aldus cert god Dye vader synen sone
 vñ alle dye em navolghē vñ em gheenryghet
 syn Dye gade cert he wert gheeret van
 gade Eren vñ werdē gheeret dat ys oef-
 fenynghē vā mynē **S**yet dat got behouet
 unfer eere. **W**āt he ys synes selues eer vñ
 glorie synes selues glorie **V**n synes selues
 vngthemetene salycheyt **S**ier he wol dat
 wy oem eeren vñ mynen vp dat wy myt em
 uenryghet vñ salych syn **S**iu merket wo wy
 gade eeren vñ laue sollen. **I**stet dat em god
 vdoent vnser vstandyghē oghe yn ghegha-
 ueden lechte so gheuet he vns machtem to
 bekēnēne yn ghelykenysse alse yn eenen
 spyghel daer wy yn synen formē. belden
 ghelykenysse gades **S**ier dye substācie
 Dye he seluē ys en moghe wy myt anderē
 synen dan myt em seluē. vñ dat ys bauen
 vns seluē vñ bauē alle oeffenynghē van
 doghedē **V**n hyn vme moghe wy gade
 gherne ansyn vñ oeffenē yn beldē vnde
 yn formen vñ gotlykē ghelykē vp dat he
 vns vheue bauē vns seluen yn ewyghedē
 myt em sonder ghelykē **S**iu sye wy yn vn-
 sen spyghel myt beldē vñ myt ghelykē. dat
 god ys groetheyt hoetheyt moghentheyt
 startheyt wysheyt vñ waerheyt gherech-
 tyghert vñ ghenadyghert. rycheyt vñ myl-
 dyghert guetheyt vntfarnyghert. truwe

vñ grundelose m̄ne-leuē vñ ^{vñse} crone. blijfscap
sonder eende vñ ewyghē selycheyt **D**eser
na me ys noch voele meer dan wy besty-
uē begrypē ofte vertellē moghē **W**ij af ho-
met vñse rede vñ vñse vstaen in een ver-
wunderē. vñ vñse m̄nende begberte
wyl gade lof vñ eer gheue na dat he wer-
dich ys. **V**ñ vñme dat wy dyt begtheren
so leert vns dyc gheest vñses heren dyc
wysē vā oeffenynghen daer wy in plegghē
moghē aller ere dyc wy gade doen moghē.
Dyc verste wyse emyghet vns myt gade
sonder myddel **D**yc ander wyse emyghet
vns mytte wyllen gades. aū myddes gra-
aen vñ vñse gade wercke. **D**yc derde wy-
se holt vns gheemyghet myt gade vñ se-
doet vns wassen vñ to nemē in graāe in
dogheden vñ in alle mannyere van helyc-
herde. **D**yc verste wyse heuet dyc punten
dyc vns myt gade vemyghē. dat ys gade
anbeden. eren vñ m̄nen **D**yc andere
wyse heft oec dyc punte dat ys begtherē
brddē vñ eyfchen **D**yc derde wyse heuet
oec dyc punte. dat ys gade danckē lauen
vñ benedyen **I**n vñstaet wat dat sy gade
anbeden. dat ys gade anspen in kerste-
nen ghelouē myt groter reuerencien ba-
uen redene in vñsen gheest een ewyghē
moghentheit. schieper vñ here des he-
mels vñ der erde vñ aller creature. **D**at
ander punte dat ys gade erē. dat ys vns
selues verstyen vñ vgheten vñ aller crea-

hierē vñ gade nauolghē vñ endelphē son
 der vmsyn yn ewygher werdycheyt. dat
 derde punte dat ys allene gade besyten
 meynē vñ mīnen. myt vm vnse gherwyn
 noch vm vnse eer. ofte vm vnse selphcheyt
 ofte vm het dat he vns gheue mach. mer al
 lene vm em seluē vñ vm syne ewyghē ere sol
 le wy oen mīnē vñ dat ys vulmakrede cari
 tate. daer mede sijn wy gade gheewyghet vñ
 wonē yn em vñ he yn vns. **Wt** deser caritate
 komet dyc ander wose yn gheestlyker oeffe
 nynghe myt dzen punten dat ys begheren
 byddē vñ eyschen **Begherē** yn herte. **byddē**
 byddē myttē munde. eyssthe mytten gheeste
 wy sollē dyc gracie vñ dyc hulpe gades be
 gherē myt ynygher deuotien to syner ere
 vñ to vnser noet em mede to dyenē **Dese**
 begherte sal bernē yn vnser spele myt leef
 ten vñ myt luste den leefsten wyllē gades
 to vullēbrenghēne myt al dat wy ymoghē.
Hier komet dat ander punt. dat ys byddē
 vñ beden myt herte vñ myt munde **Wy**
 sollen byddē vnser hemelschē vader. **Want**
 he ys een gheuer guder ghyften aller vul
 makeder ghaue. dat he vns gheue den syen **gheest**
 lyker vruchten **Also** dat wy reuerencie heb
 bē to em vñ vruchten oen to vtoerene myt
 sunden **Vñ** dat he vns gheue den gheest
 der ghenadpcheyt **Also** dat wy sachte. ghe
 nadych. oetmodych. vñ guderterē sijn
 allē mynschē dyc vns behouē yn synen
 namē yn gherechter dogthesamheyt. **Wy**

sollen oec bydden dat he vns gheue den
gheest der sciencē vñ der kunst. also dat wy
wanderinge voer em vñ voer allen mynsche
yn eersame sedē. gheuarych yn woerden
yn werckē. yn done. yn latene. yn ghedo
ghene vñ wal gheordent yn alle dynghe
also dat nyement yn vns gheerghet en
werde mer ghebetert yn aller wijs. **Noch**
solle wy byddē vnsen hemelsche vader dat
he vns gheue den gheest der startheit.
also dat wy verwynen moghē alle dynck.
den duuel dyc werlt vñ vnse eyghē vleysch.
vñ also leue wy myt gade yn vrede **Oec**
solle wy byddē den vader der lechte vñ al
ler waerheyt dat he vns gheue den gheest
des rades. so volghe wy cristū na bauen
alle hemele. vñ versmaen dyc werlt myt
al oerē to behorē. so syn wy ghewaryghe
discipule vnser herē ihū xpi vñ syne na
volghere. **Wy** sollē oec beghere vñ byddē
dat vns god gheue den ^{gheest} ghewaryghes vstaen
des. so wort vnse rede daer so moghe wy
vstaen alle waerheyt der vns noet ys yn
hemel vñ yn erden. **Doertmer** solle wy
byddē vnsen hemelsche vader vñ ihesum
cristū synen ewighen wtuertarē sone.
dat he vns gheue den gheest der wijsheyt.
so sal vns myssmakē vñ ledē alle dat ver
ghenlyck ys vñ dan solle wy syn sma
ken vñ gheuoelē dyc soetheyt gades.
dyc sonder mate grundeloes ys. **En** dan
solle wy vrylyck eysche den hellinghe geest

yn ons dre een here ys alre gracie vñ aller
 glorien vñ aller gaue vñ aller hellychert
 yn hemel vñ yn erdē **D**yt ys dre ander
 wyse wo dat wy begheerē byddē vñ erfsthe
 sollen onsen hemelschen vader vp dat wy
 em gheleyke vñ xpm syne sone na volghen
 vñ myt em beyde besytte ere glorien yn
 ewichert des hellyghē gheestes ewelyke
 sonde eende. **V**ijc na volghet dre derde
 wyse dre ons vulmaket yn doghedē vñ
 yn aller cyerheyt vā hellyghē leuene dre wert
 gheoeffent yn dzen puntē. dat ys gade danc
 ken. louē vñ ghebenedren. **S**u mercket wy
 solle dancē vñ lauē gade want he heuet hemel
 vñ erden gheschapē vñ alle creaturē to syner
 ere vñ to onser behoef. **V**n he heuet ons ghe
 maket to syne belde vñ to syner gheleykenisse.
 vñ heerstap ghegheue bauē al dat yn der werlt
 ys **S**ochtan brack onse yerste vader yn der
 naturē syn ghebot vñ vvel yn fundē vñ wy
 alle myt em **D**ier onse eweghe almethyghē
 vader heuet onse funde audectret myt syner
 ghenadē wāt he ghaft ons syne sone dre onse
 last ghedraghen heuet **H**e heuet ons ghele
 uet gheleert vñ gheuyset den werch der waer
 hert **H**e heuet ons ghedyent oetmodygh.
 ghehoorsam to der doet vm dat wy leuē soldē
 ewelyke myt em yn syne glorie sonder een
 de **D**yt rechte solle wy dancē lauē vnde
 benedren onsen hemelschē vader vñ syne
 gloriosen sone. vñ oerer beyder gheest dre
 dyt grote wonder gheuyacht hebbē van

van mynē yn vnser natuerē **W**y sollen oer
lauē danckē vñ benedycen vnser lyeuē herē
ihesū xpm̄ dyc een myttē vader vs dat he
vns ghegheue vñ ghelaten heft syn vleysch
vñ syn bloet vñ syn gloriē liden yn den
hellyghē sacramēte daer wy yn vyiden
spryse vñ dranch vñ ewygh leuē vñ al des
vns lusten mach. meer dan wy vterē moghē
Wy sollen offeren vnser vader synē sone
ghewūdet ghemartelhet vā mynē yn vnse
wylle **W**y sollē offerē vnser vader synen
sone myt al der hellygher sac̄fricē dyc
ye ghedaen was vā gudē kerstenē yn synē
namē vñ daer medē solle wy offerē der
werdycheyt gades alle den dvenst der hel
lygher kerstēhert vñ al der guder mynschē
vā den verstē to den lesten **W**y sollē oer dāc
ken vñ lauē vnser lyeuē herē ihesū xpm̄
mytter werdychert mariē syner lyeuer
moder dyc he wtūdoes wt al der werlt synē
moder to syn vñ he ghewerdyghede dat
se oen vntfenck vā den hellyghen gheeste.
droech vñ ghebeerde sonder smerte vñ son
der we. moder vñ maghet. **V**n he ghewer
dyghede oer edele borstē to sugheue **D**yc
engēle sunghe em gloriē yn den hemele vñ
he weende syner moder yn der krybhen
Be anbedede vñ sach en an als oerē god vñ
oerē sone **B**e dyende eme myt groter wer
dychert vñ he oer weder als een guet kynt
syner lyeuer moder **B**e mochte em bydde
als oerē got vñ ghebpedē als oerē sone. so

grote wonder en waert nye ghespen. **M**
 arien edelheyt vā doghede vñ vā hell vghē
 leuene dre en machinen nyet bescriuen
 noch vtelle. **S**e ys drepe yn oetmodyther
 de hoghe yn reyntheide. wñt vñ breet
 yn caritate. lanck yn vntfarmsherticheyde
 alle sunderen dre oers begherē wāt se ys
 moder aller gracie vñ aller ghenade vñ
 se ys vnse amper sche vñ vnse mydde
 lersche tussche vns vñ oere sone vñ he en
 mach oer nyet weyghere des se begheert
Wāt se ys syne moder vñ syttet to syner
 rechter syden kromnglyne myt em ghe
 cronet vrouwe methyrtch yn hemel vnde
 yn erden bauē allen creaturen. aller ho
 gheste vñ aller naest em seluen. **H**ijr vñ
 solle wy em dancken vñ lauē vā der gro
 te ere dre he ghedaen haet syner weuer
 moder. vñ vnser aller mynscheyker na
 ture wāt vndanck:samheyt doet vdroghe
 dre fonteyne der ghenade gades. **D**anckē
 lauē vñ ere gade dat was dat yerste werck
 dat re ghoeffent wart vā creatuerē. vnde
 dat sal ewelyckē duere. vnde dat begunde
 yn den hemel. **W**ant doe dre engel **S**unte
 mychael myt syne engelen strect teghen
 lucifer vñ syne engelen wre den hemel
 behalde solde doe wart lucifer verwūnen
 vñ al sru heer vñ vvel neder vten ousten
 hemel als een blyrem vñ bernēde vlam
 me. wāt dre syck seluē vhoghet he wert
 vnedert. **D**oe vblhde alle dre chore vñ

Dre ordene vñ alle dre moghende heer-scappe
des hemels. vñ dre ouste enghel vā den se-
raphymen gaf gade ewygh lof vñ alle dat
hemelsche heer volghende em na. **Se** danct
den alle gade van der wytzen vñ se an-
bedē vñ laue wāt he oer got ys. **Vñ** se myn-
nen vñ se ghebrukē syns ewelike yn smer-
cere. mer dre ouste verartlyre. throne. che-
rubymē vñ seraphymē dre en strydē niet
myt vns vñ to verwynēne vñso sunden.
mer se leue myt vns daer wy vheue sint
bauē strijt myt gade. yn vrede yn stouwe-
ne vñ yn ewygher mynē. **Dre** dre ordene
der myddelster verartlyre. dat syn pryncē
mectyghhe. vñ heer-scappe. dese stryden myt
vns teghen den duuel. teghē dre werlt vñ
teghē alle vndogthede. vñ alle dat vns lettē
mach yn den drenst vnses herē vñ se orde-
myerē vñ reghyerē vns vñ helpē vullēbrē-
ghen een ymwendygh leuen ghetzet myt
allen dogtheden. **I**n merckzet yssēt dat wy
aūmyddes dre gracie gades vñ hulpe
der engelen verwynen dre werlt vñ vsmāen
al dat yn der werlt ys so syn wy conynghe
vñ pryncē bauē alle dre werlt. vñ dat he
melyke ys vñse. vñ dat vwerde choer der
engelen dre pryncē lyerē dyenē vns yn
dre ere gades. **W**oertmer yssēt dat wy vns
seluē nederē vñ vsmāen vñ oetmodyghen
vā hertē vñ vā grunde vñ dre ere gades
vnder alle creature. so verwynē wy den
duuel vñ alle syne macht. vñ dat vyfte

schoer der enghelē Dye mechtighe ofte moghē
 de herte. syn vuse ghesellē vñ dyenē vns yn
 ymwendigher oeffenighe vñ vuse vyctoye
 vñ vñ dye werdrtheyt gades. **Doertmer** als
 dye mynsche syck seluē vsmaect vñ nedert
 vnder alle gude mynsche. also dat he syck
 ghenē gude mynsche ghelykē en doer. yn do
 ghedē wāt he en ordelt nyemāde. noch en
 verdomet dan em allene Vñ alle dat he
 doen mach yn doghedē dat dunckt em cle
 ne als nyet. **Wat** dye gheest der gherecht
 heyt gades vñ syn gheest der oetmodrtheyt
 en latent nyet ghedure **Se** ropē nacht vñ
 dach yn synē herten. du salst gade lauen
 vñ dyenē **Se** knaghē dat herte wt synen
 buke vñ dat marck wt synē benē Vñ hun
 gher vñ lust gade to dyenen ys so groet
 wat se gudes ghedoen mach dat ys geyatthe
 vteert. vñ enūegē nyet vñ hīr vme ys he
 tormyck vñ wdyck vy syck seluē. dat he nyet
 ghedoen en kan dat em ghenoeget **A** na
 tuerlyck behaghē syns selues vñ aller crea
 ture dat ys yn em vstoruē vñ te ghaen. Vñ
 he en weet noch en gheuoelt anders nyet
 dan du salt gade laue vñ dyenē Vñ hīr
 vme hatet he syck seluē vñ vsmaect. want
 he des nyet ghedoen en kan als he beghert.
Wat dye gheest vnses herē enstiet syner
 begherten alweghe myten dyenst vñ eer.
 vñ meer dan he vullēbrenghē mach **Wat**
 he gheuet he blīft meer schuldryck vñ hīr
 vñ leuet dye begherte yn vnghedure **Alse**

.. faen

afte

oetmodyghē

Dre oetmodyghē mynsche mercket vñ suet
dat he nyet vullēbrenghe en kan dat em
gheeyfchet wert vā gade so valt he neder
voer Dre voete vnses here vñ sprekt. **W**e
yt en kan v niet vghelden. yt vsake myns
selues vñ gheue my auer yn v hande. doet
myt my al dat ghy wylt **I**n desen oetmody
ghē aūgheueene antwort vnsē here **D**u be
haghēs my wal yn Dvne auergheueene vñ
yn dym betruwen yt gheue dy myne gheest
der vryheyt vñ der waerheyt vp dat yt
dy allene behaghe bauē alle gude wercke
vnde oeffenynghe vā dogheden **B**yet dyt
vnderlynghe behaghe tussche gade vñ den
vren mynsche. dat ys dre wortele der tazi
tatē vñ aller hellycheyt yn ymyghe leuene.
Unde yn dre oeffenynghe des behaghens
so en mach dre mynsche nyet betoert wer
den vā enyghē fundē **W**at alle vande
vleen vā em alse dre serpente vā den wijngar
den dre bloret **U**nderlynghe behaghe tussche
gade vñ den vren oetmodyghē. dat ys dat
hogheste vñ dat edelste werck yn ymyghen
leuēne **I**n hyn wt werde alle doghede vñ
alle gude wercke wal ghevracht vñ wal
gheordent **W**ant got gheuet syne gaue vñ
syne ghenade. vñ dre ymyghe mynsche
gade weder alle syne wercke **I**n aldus meert
vñ vnyet gracie vñ gude wercke alweghe.
Wat got sprekt yn den ymyghe mynsche
Ick laue dy myne gracie ghyf my dyme
wercke **I**n he sprack voert yn dat behaghe

der vzer begherten **G**hyf my dy. yt gheue
 dy my. wulstu myn syn. yt wyl dyn syn.
Oyt syn graciose vrage vñ antworde ghespra-
 ken. yn den gheeste vā hñe. myet myt woer-
 den vā buten. **I**n antwort dyc mynende
 siele aldus **H**ere ghy leuet yn my myt uwer
 ghenade vñ ghy behaghet my bauē alle
 dynck. **I**c moet v mynen. danckē vñ lauen
 vñ des en mach yt myet vntberē wāt et ys
 myn ewyck leuen **G**hy sijt myn spysē vnde
 myn dranck. so yt meer ete. so my meer hun-
 gert. so yt meer drynckē so my meer dorstet.
 so yt meer hebbe. so my meer lustet **G**hy sma-
 ket my soete bauē honyctraten vñ bauē
 alle soetheyt vā maten. **A**lleweghe blyft yn
 my hungert vñ begherē. wāt yt en kan v
 myt vteren **E**te ghy my ofte ete yt v dat ys
 my vntkunt. wāt beyde duncket my yn
 mynē grunt **G**hy erschet my een myt v
 to syne. vñ dat gheuet my grote pyne **W**āt
 yt en wyl myne oeffenynghe myt laten.
 vñ yn uwe arme slape **I**c moet v dancken.
 lof vñ eere gheue. wāt dat ys myn ewyck
 leue. **U**ngheduer vynde yt yn my. en kan
 ghemete wat dat sy **D**rochte yt enycheyt
 myt gade ghekynghen vñ alle weghe yn
 mynen wercken blyuē. so solde yt al myner
 claghē swynghe **G**ot dyc alle noet bekent
 he doe myt my al dat he wyl **I**c gheue my
 to male yn syn ghewolt. so blyue yt yn allen
 doghede stolt **S**ijt vp antwort dyc gheest
 vnses herē yn dyc myntheyt der syelen.

myet myt woerdē vā butē mer ynt gheuoelē
vā hōnen **V**yeue ghenymde yt byn dyn vnde
Du byst myn **I**c gheue my yn dy bauē alle
myne ghauē. **V**n yt eysche vū trecke dy yn
my bauē alle dyne wercke. **A**lse dre ynyghe
den yntrekenē gades ghenoech ys. also dat
se oer vrylyke gheuet yn den gheeste vnser
herē. so gheuoelt se grundelose myne daer se
to male yn beuaen ys. **V**n daer se vhauen
ys bauē oer seluē. **V**n bauē alle ghauē yn dē
gheeste vnser herē gheuoelt se vngheernde
blitscap dre se myet begripē en mach daer
se oers selues to male yn vntoloten ys. **T**u
schē grundelose myne vū vngheernde blitscap
ys dre ynyghe spele behelsē vū vnuvaen yn
dat anstijn der mynen mer dre vze ys toxt.
myne en mach myet ledyck sijn **G**e roper myt
luder stemē yn dre ynyghe spele dankret
lauet vū eert uwē got. dat ys der mynen
raet vnde oer ghebot. **B**ret dyt ys dre edel
ste vū dre hogheste wyse yn ynyghe oeffenyn
ghe vū aller naest den schouwēden leuēne **W**ir
mede ghelyke wy den enghelē yn den sefte
choer dy lyvetē dominaciones. dat sijn heer
scapē. wāt se heer scapē bauē dre vijs chore
of ordene dre beneden em sijn. **A**lso ys dese
wyse vhauen bauē alle dre oeffenynghē der
men plegghen mach yn ynyghe leuene.
Cristus dre leuende gades sone dre heuet
vns huc weghe gheleert vū gheleuet dre
vns leyden yn dat ewyghē leuen. yset
dat wy em volghē wollen. **D**re yerste

183

wech dat syn syne ghebade **Dre** ander wech
dat ys syn raet. **W**at he spreket aldus **W**yl ghy
vul maket syn vñ myne discipulē. so latet al
dat ghy besyttet myt lreiden. vader vñ moder.
suster vñ broder. wijs vñ kynt. hurs vñ hof.
vñ al dat yn der werlt ys. dat v linderē vñ
letten mach yn uwer ruwendygher oeffenighe
to gade. dat mote ghy al laten vñ vsmaen wyl
ghy my ghelyken **W**at yt sende v. also alse
my myn vader sande. vnde yt en hadde myt
daer yt myn houet an lenen mochte **A**lso en
moghe ghy oer myt behalden yn deser werlt
dat ghy myt lusten of myt lreiden besyten
wylt mer ghy moten alles vlyen. wyl ghy yn
synghē leuen ghedryen. **C**on ghy dnt ghedoen
so syn ghy xps discipulen. vñ arm vā gheeste
vñ conynghe vñ herē bauē alle dre werlt
dre ghy veruunnē hebbe. **V**ñ al en hebbe ghy
myt eyghens ghy besyttet al dnyck yn gade.
dre v dre veruunnende cracht ghegheue heuet.
Woert spreket **xpus** **D**re ghelate heuet al
dat he myt lreiden besyten mochte. he volghe
my na. dat ys. dat he dre eere gade gheue. vñ
em seluen myt en behaghe **A**lso dede **xpus** doe
he sprack **I**c soeke myns vaders eer dre my
ghesent heft **S**oeke yt myn eere so en ys myn
eer myt. **M**yn mede so ghelyket dre mynsche
den sone gades dre em dre oetnodyghe wijs
hert ghegheuen heft **W**oert secht **xps** **D**re
na my komen wyl. he draghe syn cruce vñ
volghe my na **V**ñ also dede **xpus** doe syns he
selues vsakede vñ gaf syn lycham to steruene

in dyc hande syner vrande vñ synē willē
in dyc hande syns vaders **D**oe he gheghe
uen hadde al dat he was. vñ al dat he ver
mochte doe ryp he myt luder stēmen **E**t
ys vullenbracht vñ he neyghede syn houet
vñ gaf synen gheest. vñ also solde wy doen.
Solle wy vulmaket syn yn caritaten vñ yn
synyghen leuene wy moten vns selues vhyer
to male in den lyeffsten wyllen gades. **W**y
moten oec wyllych vñ bereyt syn to steruene
vm dyc eere gades vñ oec vm vnsen eue kerst
ten. mochte wy oen daer mede behaldē yn
dat ewyge leuen. **V**ñ aldus hebbe wy vul
makede caritate to gade. vñ to vnsen euen
kersten. vñ ghelyken den hellyghe gheest
dyc alle wercke der myne wercket vnde
vullēbrēnghe sal yn dat ewyge leue **D**ese
dyc puntte vngheuenset. voer gade gheoef
sent dat ys dyc raet vnses heren vñ een
vborghen wech to gade den luttel mynsche
vynnen **W**at wtwendyck armode sonder
synyge offenynge vñ anderē doghede
en mach es myt vñden **L**ijckheit wyslyckē
gheorbet vñ myldelyck ghedeylt den ar
men yn dyc eere gades dyc vint den
wech dyc den ghevynsden vñ den vmyl
lyghen armen ys vborghen. **D**yc ghemey
ne wech dyc vns to gade leyt dat ys dyc
wech der ghebade vnses herē. **W**at xpus
sprecket **W**yl ghy behalden syn. so haldet
dyc ghebade **V**ñ he spreket noch **I**ffet dat
ghy myne ghebade haldet so bliue ghy in

108

myner vzyntscap gheleyker wijs dat vt myns
vaders ghebade ghehaldē hebbe vñ wone yn
syner myne. **S**ynne ys dat verste vñ dat
hoghste ghebot. **V**ñ nremāt en mach mynē
he en leue yn kerstene gheloue. **D**en ghelo-
~~uighen~~ **D**en ghelouighen synt alle dynck
moghelich. **D**re vnghelouighe ys een brant
der helle. **W**yl ghy dre ghebade gades hal-
den so moete ghy ghelouen vñ gade betru-
wen vñ uwe consciencien suueren vā sun-
den na kerstener. ee. vnde ordynancie der
hellygher kercken. **V**ñ ghy moetet guet
wyllich syn vnde ghehozsam gade vnde
uwē p̄elaten yn allen wysen vñ yn alle
der guder oeffenighe der men ghemeyn-
lyke pleecht yn der hellygher kercken na
uwen v̄moghen vñ na rechter besthey-
denheyt vñ oer na wyse vñ ghewoenheyt
guder mynschen daer ghy by synt. vñ na
ghewoente des landes daer ghy woent.
Dre tven ghebade solle ghy lerē vñ daer
na leuen. **D**re sūen doet sinde solle ghy
schuwē vñ vleen vy dat ghy gade niet en
vertornē vñ helsche pyne verdroenen. **V**astet
vñ v̄yt v̄yt dre hellyghe daghe vñ sijt
ghehozsam vñ bereet yn allen gude wert-
ken na uwē v̄moghen. **W**eset gade ghetru-
we vñ v seluen yn allen guden wercken
als een guet knecht synen hezen. to des
maels dat he v weder haelt to em. **B**ret
dyt ys een leuen der ghebade gades dat
wy alle schuldich synt. **V**ijr v̄m droenen

uns dye enghelen vnses herē vā den neder-
sten choer al vnse leuedaghe. vp dat se vns
reyne vnde suuer sonder funde moghen
brenghen voer dat anschin vnses heren.
Vnde dat ys dat veerste puntte vñ dye ne-
derste vnse yn eenen werckende leuene.
Vñ hñr mede ghelyke wy den nedersten
enghelen yn den hemel dye gades baden
hreten. **H**ñr na volghet dat ander punt.
een hogher wech yn den werckenden leue-
ne dat ys vnosele ghedoethsāheyt vnosele
heyt ys dochter der caritaten. ghedoethsā-
heyt dat ys oer suster. **W**t desen Dren doghe-
den mytter ghenadē gades werde alle gu-
de wercke gherwacht. **W**āt se dwynghē
vngheordende neyghynghe der naturen.
Vñ al vnderstheyt vā doogheden ys eenvol-
dych yn vnosele ghedoethsāmhēyt. **W**ant
dye vnosele ghedoethsame mynsche he le-
uet yn vruchten vnses heren he ys oetmo-
dych. sachtmodych vñ ghehoesam. ghena-
dych. mylde yn seden eersam. sympel een-
voldych vñ vduuldych. yn allen guden dyn-
ghen gheboetsam. **W**āt he ys leerych vñ
dye scoler vnses heren. alweghe vntsaen-
de vā gade dyscipline ghewarnghes vre-
den. **E**ret als ghy aldus gheordent sīt
yn doghedē. so hebbe ghy dat ander punt.
dat wy ghelyken den ertshē engelen
yn den anderen choer dye ghebedē vnde
heerscap hebbe bauen alle andere enghelē
yn den nedersten ordene der veersten

165
vermachten. **V**n also syn ghy verheuen ba-
uen alle dre mynschen dre leuen yn dre
nederste ordene guder wercke daer men
yn behalden mach sijn. **H**ier na volgheet
dat derde punt. daer alle werckende le-
uen dat gade behaghet yn vullēbracht
wert. **E**vet als een eenvoldygh mynsche
dre. ee. vñ dre ghebade gades halt vñ
dattet got wyl vñ ghebedet. wret van ghe-
woente noch van node so ys he guet vnde
behaghet gade yn dre nederste ordene vā
leuene. **V**nde als he dan ghehoghet vnde
gheert wert vā hymen myt manych
uoldyghende vā dogheden vñ gade to
ghelijken vñ synen engelen vnde allen
hellyghen vñ guden mynschen. vñ vñ
eersamheyde der doghede vñ hat der
sunde vnde oet vñ ewygh leuen vñ vze-
de van consciencie vñ vñe dre blytscap
vñ dre waellheyte dre he gheuoelt vñ vñ
gheuensden leuene. **I**n desen behaghet
he gade voete bet. dan dre ghemeyne
mynsche yn den nedersten choer. **D**er wā
meer dat he bauen alle gode wercke van
butē vñ alle ynwendyghē doghede vā hijnē
syn oghen vñ heuet anspende synen got yn
trouwen vñ yn kerstenen ghelouē oene mey-
nende vñ mynende bauen alle dynct vñ
daer by blyft vñ dat he oeffent bauē alle
dynct. so heft he dat derde punt daer alle
werckende leuen yn vullēmaket ys. vnde
he ghelijket oet wael den enghelen yn den

derden choer yn der nederster verartwen-
dye hyeten doghede **W**at alle doghede syn
vullē maket alse dye mynsche syck gade of
fert vñ oene meryt vñ mynt bauē al **B**ret
dyt vs een vulmaket werckende leuē myt
dren ordene dye vns lenden yn dat ewyghē
leuen hoghere vñ hoghere na dat wy yn
gracien verdryenen vñ werdtych syn voer
dat anshijn vnser heren. **H**ebbe ghy dyt
leuen yn v beuuyde vñ wyl ghy et behalde
vñ besyten. so moete ghy ledtych syn vnde
sonder sorghe uwes selues vñ aller creature.
vñ ghy en moghet v seluen niet behaghen
yn ewygher wys. **D**er ghy sult gade ansvren
meryt vnde mynen vnde oeffene vñ syn
re cere begtheren bauen alle dynck. **A**lso
moghe ghy blyuen ghestadych vñ wonede
voer sin anshijn yn ewygher werdtycheyt
Want men vynt voele mynschen dye syck
seluen behaghe vñ wenen groet syn vā
leuene vñ verheuen voer gade vñ nocht
tan dolen se yn voelen puntte **W**at dye
vnghelate vñ vnghestoruen syn oers selues
yn der nature. se syn oec vnuerhauen vnde
vngheleuet yn der genaden vñ vngheoeffent
voer dye werdtycheyt gades **V**nde al ysset
dat se verstandtych syn vñ subtyl yn rede
lyken lechte se behaghen em seluen. vnde
se begtheren anderē mynschē to behaghyene.
vnde syn afkeret vā gode. principale wor-
telen vā sunden **V**nde hūr wt komet dat
se bauen anderē mynschen begherē to syne.

alle

ja bauen alle mynschen mochtet em wer-
 den **Se** en syn nyemande gheuolchsam
 vā grunde. mer se begheerē dat alle myn-
 schen oerē guetdunckene ghevulchsam
 syn. **Wāt** se syn kryghelych vñ eemoyl-
 lych. **Uwe**ghe duncket em dat recht heb-
 ben teghē eenē yuwelykē dye em contra-
 ryē is **Se** werden licht vnrēdet ghestuert
 wryngh. hastigh. sculck. slachelych vñ vnwer-
 dych yn worden yn wercken vnde yn ghelate
Unde hīr vme syn se vnwerdelich mede to
 wandelen. **Vñ** se syn em seluen oer vnvrēde
 lyck vā bynen. **Wāt** se merckē nauwe vñ
 ordelen voele andere mynschē vñ em seluē
 met **Unde** hīr vme hebbē se voele suspicien.
 voele ynvals. vñ vngheuoeliche vā mysmo-
 ghene. anghel vñ ynwendyghē vnwerde-
 vy andere mynschen dye em met en ghe-
 nueghen. **Vñ** hīr yn werden se seluen ghe-
 quellet vñ vnsat vā bynnen **En** duncket
 dat se alle dynck bet weten vñ bet doen
 dan ymant anders **Se** willen lerē. wysen.
 beryspen vñ corrygerē andere mynschen.
 vñ van nyemande en willen se gheleert
 ghe wyset noch beryspet syn **Want** en dunt-
 ket dat se dye wysesten vā der werlt syn
Se drucken vñ versmaen gherne dye ghe-
 ne dye vnder oen syn. of dye oen ghelijck
 syn vñ oen gheen eer en doen. of dye van
 oen met voele en halden **Se** knytsen vñ
 schelden. mer schem. ych. stuer vñ suer vā
 mode syn se dactereyde. wāt se deruē der

vnonste

saluen des hellinghen gheestes vā bīne **D**at
voespreken nemen se gherne vnder andere
gude mynsthē. **W**arite en duncket dat se es
werdych syn voer eenen yuwelike te spreke
ne **W**at yn oeren onthē syn se dye wifesten
dye leuen **S**e bedecken oere houdye myt oet
modyghen wysen vū oere mydycheyt myt
eenen schyne der gheredtycheyt **S**e syn
maechholt vū vryntholt den ghenē dye se smen
ken vū dye oen guedertreerē syn **S**e syn beaū
mert. vnledtych. sorchertych myt den dynghe
dye se to beirchtene hebben **S**e verbylden
vū bedrouen syda vā lyeue vū vā lede er
desscher dynghe ghetlyck der werlt. **D**ye se
pryset of lastert voer oerē ogthen he weit
wal ghewaer wat se syn. **A**myt vū sorghe
hebben se oers selues van sreckherden vā
steruene. vā hellen. van vegthevuer. van
den ordel gades vnde vā syner gheredty
cheyt **S**e syn tyvoes yn oer seluen. vnde
hīr vme hebbē se tyvuel vū vruchte van
allen dynghen dye ghescheen moghē. **W**at
se mynen em seluen vnordelike met vū
gade noch to gade. **V**nde hīr vme syn se
bloede yn der nature. vnryp vū vnbewā
delt voer gade **V**ū se hebben voele vrem
der sorgthen vū vruchten vā tijtlykē dyn
ghen dye werltlyck syn **S**e vntsyren quaet
heystop. dat ys. dat men en lijf vū guet
nemē mach dat men oer guet stelen. vnt
halden qualtyck betaelen sal. dat se arm
ellendtych vū vsmact sollen werden. vū

olt kranck vñ sonder troest vā vrienden vñ
 van ertschen gude **Dyt** syn vromde sorghe
 vñ solte. Dye dye volden ghyryghen voeden vñ.
 wt oeren synne alsulke brenghen. In ordene
 vnde yn gheestelykē state vryntmen oer dese
 ghelyke vñ dat syn dye ghene dye noch en
 ghens wyllen syn vnde vnghestorue oers
 selues. Dye witspen dat vemyt ouerste of ve
 myt prelata bymē oerē leuen komē mocht
 te dye se drucken of vsmaen solde. vñ oen
 duncket dat se dat met en solden comē ghe
 liden. **Wat** se pensen aldus vā ymande dye
 em contrayre ys **Ofte** dye man myn prelataet
 worde. wo solde yt em vnderdanyt vnde ghehour
 som komē ghesyn. he en heft my niet lyef. he
 solde my drucken vñ vsmaen waer he mochte
 vnde dye syne vzynde weren dye soldē myt
 em syn. vñ teghē my. **Vñ** van desen anrte
 veruandelt oen oers herten bloet. vñ werde
 vnuerduldych vnde spreken yn em seluen
 aldus **Dyt** en mochttyck niet ghedraghen.
 yt solde myne syne vlyesen. ofte yt moeste
 dat doester rumen **Dyt** dyt syn solte vruch
 ten vñ vngtheordende wijsheyt vñ voerspreyt
 hert. dye wt eenē houerdryghē grunde komet
Nier worden se seuen prelataen. se solden druckē
 vnde verismaen alle dye em contrayre werē.
 vnde oerē querdunkene niet volghen en waldē
Want en duncket dat se bet vnde wijslyker
 regieren vnde ordynere solden alle dynck
 dan ymant anders **Vnde** hijr vme bestraf
 sen se duchte wyle oere prelataen vnde dye ghe

ne dre amboditen hebben yn oeren herte. **W**oer voer dre gheue dre se weten datter gheue
ne horen. **N**ode horen se vnaude prysen
dre by em ys. **W**at oen duncket dat se es te
myne gheachtet syn. **D**an myemāde en ghe
louen se hogher leuen bauē dat se seluē yn
syck gheuoelē vñ vstaen. **E**ret dyt syn myn
schen dre wenen dat se syn wijs vñ vroet
bauē alle mynschē dre by em syn nochtā
syn se vnhubbelyck vñ vngheordent ghe
waryghe hellychert to vkrayghene. **V**nde
lyir vm een yghelyck proue vñ mercke
vnde ordele synen gheest vñ syn nature of
he ymtych punt van alle dese yn em vynt of
gheuoelt dat moet he vdrvuen vñ verorn
nen sal he ghewaryghe hellychert vmermeer
vynden. **W**y moeten steruen den sunden
solle wy gade leuen. **W**y moeten vwer
beldet syn vnghehouden vā lreue vnde vā
lede solle wy dat ryke gades syn. **V**use her
te vnderonse begherte moet gheslatē sijn
voer erdesche dynghen. vñ gade gheopent
vñ ewyghē dynghen. **S**olle wy gades ghe
smaken wy moeten al dre werlt laten
vñ myt gade mynen vñ haten. **S**olle wy
gades gheveldyck syn. wy moete vns sel
ues vertryen. **S**al dre gheest gades yn vns
ghedryen. dre vns vā allen dynghen sal
vryen. so moghe wy bauē allen hemelen
sijns lyen. vnde emtych myt em syn sonder
partien. dan solle wy em ghebenedryen.
vñ yn vreden horen dre hemelschē melo

Dren myt vper paer noten ynt mēnythjuol
 dyghe loen **V**use hemelsche vader heft vns
 ewelyke gheropen vñ vertarē yn synē ghe
 mynde soene **I**n he heuet vuse namē ghe
 schreue mytte vyngthere syner myne yn dat
 leuendryghe boeck syner ewygher wysshert.
Vn hūr begynen alle sanghe vā enghelē
 vñ vā mynschē dre nūmermeer vghaen
 en sollen **D**re verste mamer vā sanghe
 dat vs myne to gade vñ to vnsen euekerste
Daer vme sande dre vader synen sone
 dat he vns den sanck lerē solde wāt dre
 den sanck met kan he enkan ten hemel
 stic choer met ghaen **W**āt he heuet cunst
 noch choerdeet an **D**aer vme moet he al
 weghe buten den hemelschē choer blyuē
Jhesus xpūs vuse ewyghē myner doe he
 vutfanghen was yn den werde lychame
 syner moder **D**oe sanck he yn den gheeste
 glorie vñ eer synen hemelschē vader **r**uste
 vñ vrede allē mynschen dre vā gode wylle
 synt **V**n dat selue ledyke sunthien dre en
 gelen yn der nacht doe he ghebaren was
 vā der maget marien syner moder **V**n
 des ghedencket dre hellighe kercke vñ
 synghet dyt ledyken sunderlynghe yn bey
 den desen festen **W**āt gade mynen vnde
 den euenkerste to gade vñ vm gade vñ
 yn gade dat vs dre hoghste stēme vnde
 dre blydeste dre men synghen mach yn
 hemel vñ yn eerden **L**ert vñ cunst van
 desen sanghe dat vs dre hellighe gheest

Cristus vnse cantere vñ vnse ouerste me-
ster heuet vs ghesunghe vā beghīne.
Vn he sal vs voer singhen ewelyke dē
sanck vā trouwē vñ ewygher mynnen.
Vn wy sollen em alle navolghē myt alle
dat wy vmoghen beyde hīr vñ vñ den
choer der glorien gades **G**he waryghe
vngheuensde myne vs dre ghemeyne
sāck dre wy alle cūnen moeten solle wy
to choer ghaen mytten engelen vñ mytte
hellyghen vñ dat ewyghē leuen. **S**dyne
vs wortele vñ ozsprunk aller doghedē
vā hīnen **V**nde se vs cverthert vñ een
ghewarych vtonen aller gueder werckē
van buten **S**dyne vs leuen vñ loen oers
selues **D**effenunghe vā mynnen en mach
myt dwelen dre heft vs **xpus** voer ghe
ghaen gheleert vñ gheleuet myt alle dē
synen. Dre moete wy alle volghen wil
le wy myt em salych syn vñ behalden
bluen **D**rt vs dre verste maner van
hemelschē sanghe dre dre wijsheyt gā
des leert aumydes den helyghen ghees
te al oerē discipulen dre oer ghehorsam
syn. **H**īr na volghet dre ander maner
vā hemelschē sanghe. dat vs vngheuensde
nederhert dre mynāde verheuen noch
verdruken en mach **W**āt se vs wortele
vñ baedem sonder grunt vā allen doghe
den vñ vā allen gheestlyken ghestichte.
vnde se holt tenoer vnde slote van allen
hemelschen sanghe **V**n se conu:dyert

dolen

myt allen doghedē wāt se ys mantel vñ
verhoert der caritaten vñ se ys dye soeste
stēme dye men synghet voer den oghe ga
des **Der toene** syn soe gracios vñ so treckē
de dat se dye wīshēyt gades neder treckē
yn vnse nature **Wāt doe maria** sprach.

Syt hīr dye dperne gades. my gheschre
al dat got wyl. doe got also verwūnen dat
he dye oetmodyghē stat **marien** veruullē
wolde myt syner ewygher wīshēyt. **Vnde**
also ys hocheyt worden nederheyt **Want**
dye soen gades heuet em ghenedert vñ
eenes knechtes forme anghedaen vnde
vns ghehoghet yn eene gotlyke forme vñ
he heuet em seluen gheoetmodyghet vnde
ghenedert vnder allen mynschen. **Vñ** he
heuet em seluen vsmact vñ vns ghedre
net al to der doet. **Vnde** hīr vñ wylghe
em ghelyken vñ na volghē daer men
synghet den sanct vngheuensder oetmo
dycheyt soe moete ghy uwes selues vertvē
vnde versmaen. vnde mynē vñ begherē
vsmact vñ vngheachtet vñ vnbekent to
wesen vnder allen anderē mynschen

wart

Wāt oetmodycheyt blijft vñberoeit vā
lyue vñ vā lede vā eeren vnde van schā
den vñ vā alle dat he seluen myt en ys.
Vñ ys dye hogheste gaue vñ dat schoenste
dat god gheuen mach der mynēder
srelen beneden em seluen **Se** ys vullheyt
van gracen vñ vā allen ghaue dye yn
oer woent he ys een myt oer vñ he heuet

vngheene

aller

vunden ewyghen vrede. **H**ijr nauolgghet
dye derde manjer vā hemelschen sanghe.
dat ys als wy verlypen eyghens wyllen
vnde aller eyghenheyt. vnde vnse natu-
re auergheuen yn den lyeffsten wyllen
gades. al to doghene vñ to lydene dat he
vp vns ghestaden wyl. **V**nde al ys dye
natuer bedrouet dye dat cruce dregghet vñ
vnser heren na volghet al to der doet.
dye gheest ys blyde dye alsulke vrywylly-
ghe offerhande doet. **V**ñ al ysset dat vnse
nature nu weyt vñ clagghet alse wy swaer-
lyke verladen sijn. **W**y sollen vns noch ver-
blyden yn dye glorie gades. als vns **i**hesus
dye tranē af droghen sal. vñ sal vns tonē
dat he vns heft ghecoft teghē synē vader
myt synē hellighē blode. vñ betaelt myt
syner doet. **D**an solle wy myt em synghē
dat lyedeken dat myt wyllyghē **D**ogghene
vdyent ys. dat mynshelyker naturen alle
ne to behoert vñ myt den engelen. **V**nde
na dat dye martelye. arbeet vñ doghen
groet vñ mannyuoldyck ghewest heuet.
daer na sal glorie. loen vñ eere manny-
uoldyck sijn. vñ **x**pūs sal vnse canter sijn.
dye vns voer synghen sal. **W**āt he ys pryn-
te vñ vorste van alle vryen doghene dye
ye ghelede wert vā mynen yn dye eere
gades. **V**ñ syn stēme ys so claer so glori-
oes vnde ludet so wal. **V**ñ he can so wael
hemelschen sancti. dye tone vnde dye flo-
zure vnde drcant. **W**y sollen al myt em

synghe. dancken vñ lauen synen hemelsche
 vader dye oen vns heuet ghesant **C**ristus
 moste liden vñ also komen yn syne glorie.
 vnde hÿr vme moghe wy gherne liden vp
 dat wy em gelyken vñ na volghē yn syne
 ghorie vñ yn dye glorie syns vaders. daer
 he een mede ys. yn een ghebrukē des helly
 ghen gheestes. daer solle wy alle synghen
 yn den namen vns herē ihū xpi yuweluyt
 sunderlynghe yn synen gheeste. na dat he
 verdrenet heuet. vñ voer gade werdich ys.
Hÿr na volghet dye vperde maniere vā he
 melsthen sanghe dye ymygheste. dye edelste
 vnde dye hogheste. dat ys ghebreken yn den
 laue gades **V**nse hemelsche vader ys ghyrich
 vnde mylde **S**ynen ghemynnden dye ver
 hauen syn yn den gheeste vñ wandelen
 voer syn ansthyñ den gheuet he myldelykē
 sme gratie. syne ghaue vñ syne ghyften. vñ
 erschet eenen yghelyken sunderlynghe dat
 he em antworde myt dancke. vnde myt
 laue. vnde myt allen gueden wercken. na
 dat he gheghauet ys vā buten vñ vā bynen
Want dye gratie gades en wert nyet ghe
 gheuen ydelyke noch to vergheues. yset
 dat wy oers waer nemē **D**e vloyt vnde
 gheuet alweghe des wy behoeuen vñ se
 erschet vns weder al dat wy vermoghē.
Vnde tusschen dese twe werden alle do
 ghede gheoeffent sonder dolen **A**er ba
 uen alle wercke vnde oeffenynghe van
 dogheden soe verdoent vnse hemelsche

Druck

vader synen sunderlinghen ghemeynde dat
he myt allene en ys ghyrtych vñ mylde yn
erschene vñ yn gheue ne mer he ys seluen
ghyrticheyt vñ myltheyt **W**at he wyl vns
em seluen gheuen vñ al dat he ys. **V**ñ he
wyl dat wy vns em weder gheuen myt
al dat wy syn. **V**ñ aldus wyl he to male
onse syn. vñ dat wy to male sijn syn vñ
nochtan blijft een yghelyck al dat he ys.
Want wy en moghen myt got werden.
mer wy syn gade gheemyghet myt myddel
vñ sonder myddel. wy syn em gheemyghet
aūmyddes syne gracie vñ onse guede
wercke. **H**e leuet yn vns vnde wy yn em
auermyddes vnderlynghe lyeue vñ myn
ne. dat ys syne ghenade vnde onse doghede
Why syn em gheuoltsam vñ eenes wyllen
myt em yn alle gude. **S**yn gheest vnde
syne gracie. werket alle onse gude. wercke.
eyghelyker dan wy seluen doen. **S**yne gra
cie yn vns vñ onse myne yn em. dat ys
een werck dat wy vnderlynghe to gader
wercken. **O**nse myne to gade dat ys dat
hoghste vnde dat edelste werck dat wy
gheuoelen. moghen tusschen vns vnde
gade. **D**re gheest gades eyset vnsen
gheest dat wy gade mynen. dancken vñ
lauen na syner edelheyt vnde na syner wer
de. **V**nde hijs sine ghebreken alle mynende
gheeste yn hemel vñ yn erden. **S**e wercke
syck ute. vnde vallen alle yn vnmacht
voer dre grūdelose hoecheyt gades. **V**nde

dyt is dat edelste vnde dat hoghste myddel
 tusschen vns vnde gade **H**ij is dyc gracie ga
 des vulmaket myt allen dogheden **B**auen
 dyt myddel syn wy gade gheemyghet son
 der myddel haue gracie bauen alle doghede.
Wat haue dyt myddel hebbe wy dat belde
 gades vntfanghen yn dyc leuendycheyt
 vnser spelen. **V**n daer syn wy gade gheem
 gheth sonder myddel. nochtā en werden
 wy got myt. mer wy blyuen alweghe gade
 ghelyck. vñ he leuet yn vns vñ wy yn em
 ouermyddes syne gracie vnde vnse guede
 warcke **A**ldus syn wy gade gheemyghet son
 der myddel bauen alle doghede daer wy
 sijn belde draghen yn dat ouerste vnser
 ghestapenheyt nochtā blyue wy alweghe
 yn vns seluen em ghelyck vñ gheemyghet
 ouermyddes syne gracie vñ vnse dogensam
 leuen **V**nde aldus blyue wy gade **gheem**
ghet ewelycke ghelyck yn graciē vnde yn
 glorien vñ bauen ghelyck een myt em yn
 vnser ewyghen belde **D**yc leuende emycheyt
 myt gade is yn vnser wesenē wy en moghes
 niet begrypen. verhalen noch veruolghen
De speelt alle vnse crachten vore vnde erschet
 vns een to sijn myt gade al sonder myddel
 vnde dyt en come wy niet gheleysten **V**n
 hij vme volghe wy em na yn eenē ledyghē
 syne. vnser wesenē **I**n dyt ledyghē syn. rus
 tet vnde woent dyc gheest vnser herē myt
 alle synen ghaue **H**e gheuet syne gracie
 vnde syne ghaue yn alle vnse crachte. vñ

vnde

erſchet vns mīnen. Dancken vnde laue Vn
he woent ſeluen yn vnſen weſene. vñ erſchet
vns ledycheyt vnde een to ſyn myt em bauen
alle doghede. Vnde hijs vme en kūne wy myt
gheduren yn vns myt guede wercken noch
bauen vns myt gade yn ledytheydē Vñ dyt
ys dat vnygheſte ſpel vā mīnen. **Dre gheest**
vnſes heren ys een ewygh werck gades. Vñ
he wyl dat wy ewyken wercken vñ em ghe
lyken. Vñ he ys oer ruſte vñ ghebrukē des
vaders vñ des ſones vñ alle ſyner ghemyn
der yn ewygher ledycheyt **Dat ghebrukē**
ys bauē vnſe wercke wy en moghens myt
begripen Vnde vnſe wercke blyuē alle we
ghe beneden ghebrukene. wy en moghent
myt ghebruken myt brenghē **In den wert**
kene ghebreke wy alle weghe wy en kunnē
gade myt ghenoech ghemynen. yn den ghe
brukene ys vns ghenoech. wy ſyn al dat
wy wyllen **Dyt dyt ys dre vverde maner**
van hemelſchē ſanghe vñ oer dre edelſte dre
men oeffent yn hemel vñ yn erdē. **Herer ghy**
ſult weten dat got noch enghete noch ſpele
myt en ſynghen myt lūflyken ſtēmē wāt
ſe ſyn gheeste **Se** en hebben noch oren noch
munt tungghe ſtrate noch kelen. ſanck me
de to formere **Nochtā** ſpreket dre hellyghe
ſcrifture dat god ſprack to abraham to moy
ſes to den patryarchen vñ to den ppheten
yn mēnygher wīs myt ſynlyken woerdē
eer he mynſheyt an nam. vñ dre hellyghe
kercke tughet dat dre engheten ſollen

synghen Sanctus. sanctus. sanctus. ewelyck
 sonder eende. Unde dye enghel gabriel brach
 te dye badestap vnser vrouwe dat se solde vut
 saen den sone gades vā den heylighen gheeste.
 Unde dye engele vorden sunte mertens syle
 yn den hemele myt sanghe. Unde h̄yr vme
 guede gheeste vnde quade syle dye moghen
 syck vtoenen den mynschen yn wat formen
 dat se wyllen also vere alst god ghestadē wyl.
Sier des en ys gheen noet yn den ewyghē
 leuen. Wāt wy sollen ansyen myt vnser ver-
 standyghē oghē dye glorien gades aller en-
 ghele vnde aller heylighen vut ghemeyne vñ
 yghelykes sundeluynghe loen vñ glorie yn
 aller wijs dat wy es begheren. **S**ier yn den
 lesten daghe ten ordede gades als wy verzesē
 sijn myt vnser gloriosen lythamē aumyddes
 dye krachte vnser heren sollen vnse lythame
 wyt vnde blenckende sijn als dye sne vnde
 schynende claerer dan dye sūne. dorstschynich
 als een cristalle. Unde een yghelyck sal sijn
 trycken hebbē yn eeren vnde yn glorien na
 aller wijs dat he gheleden vnde ghedoecht
 heuet yn martelyen vñ yn anderen doghe-
 ne wylluycke vñ vrylyke vñ dye eer ga-
 des. Wāt alle dnynghe sollen gheordent sijn
 vnde gheloent na der wijsheyt gades vñ
 edelheyt vnser guder wercke. Unde xpus
 vnse cantere vnde vnse voersenghere dye
 sal synghen myt syner glorioser soten stēme
 een ewyck ledykijn. dat ys lof vnde eere synē
 hemelschē vader. vñ wy sollen alle na synghe

2
a

dat selue lydelcijn myt bliden mode myt
claren stemmen ewelyke sonder eende. **G**hyt
scap vnde glorie vnser syelen sal vloeyen
vnse syne vnde doer al vnse lede. **V**nde
wy sollen vns sunderlynghe ansyen myt
gloriosen oghē hore vnde spreken vñ syn
ghen dat lof vnser heren myt vnghebrake
lyken stemmen. **V**ñ **x**pūs sal vns drenest.
vñ he sal vns toenen syn daer anstijm vñ
synen gloriosen lytham myt alle den teyke
nen van truwen vñ vā mynen dye daer
yn gheprentet syn. **V**ñ wy sollen ansyen
alle dye gloriosen lythamē myt alle den
teykenen vā mynen daer se gade yn ghe
drenet hebben vā begynnen der werlt. **V**ñ
al vnse synlyke leuen sal vervullet syn myt
ter glorien gades vā buten vñ vā bynen
Vnse leuende herte sal vntsteken syn myt
bernender myne to gade vnde to allē hel
lyghen. **V**nde alle dye crachte vnser syele
sollen vervullet syn myt glorien vñ ghe
gheestet mytten ghauē gades vnde myt
allen dogheden dye se ghevzacht hebben
vā begynne. **V**nde bauen al dyt solle
wy vntgheestet werden yn dye glorie ga
des dye grundeloes ys. vnbegriepelyck vñ
sonder mate der solle wy ghebruken myt
gade ewelyke al sonder eende. **V**nde **x**pūs
yn mynschelyker natuer sal regherē dat
rechter choer wāt he ys dat hogheste vñ
dat edelste dat got ye ghemakede. **V**nde
to den choer behoeren se alle daer he yn

leuet vñ dye yn em leuen **D**at ander choer
 behoert den enghelen to. **A**l syn se edeler
 yn der nature. wy syn hogher gheghauet
 yn xpo ihesu daerwy een mede syn. **U**nde
 hijs vme sal xps syn dye ouerste byscop
 tussthen den choer der enghelen vñ der myn
 siche voer den tyden der hogher moghent
 heyt gades. **U**nde he sal offeren vñ vernijen
 voer synen hemelschen vader den almect
 tyghen god alle dye offerhande dye ve ghe
 oeffent worden vā engelen vnde vā myn
 schen. **U**nde dye sollen sonder vnderlaet ver
 nijen vnde alweghe ghestadyghet blyue yn dye
 glorie gades. **S**ret aldus sollen vnse lychame
 vnde vnse synne glorioes vnde salych syn daer
 wy nu gade mede dyenen ghelyker wijs
 dat xps licham glorioes ys daer he gade vnde
 vns mede ghedyent leuet. **U**nde vnse syele
 sollen syn salyche gloriose gheeste daer wy nu
 vnde ewelyke mede gade dyenen. dancke vñ
 lauen ghelyker wijs dat dye syele cristi engelen
 vñ alle gheeste salych vnde glorioes syn. dye
 gade mynen dancken vñ lauen. **U**nde auer
 myddes cristu solle wy vns alle vntgheesten
 yn gade. vnde wy sollen een syn myt gade
 yn ghebrukene. ewygher salychheit. **V**n hijs
 mede late yt dye vyften trappen vā vnser
 hemelschen grade. **V**hijs na volghet dye seste
 trape yn vnser hemelschen grade. dat ys een
 claer yn syn. puer van gheeste. vñ vā ghedach
 ten. **D**yt syn dze eyghenscapse der schouweder
 syelen dye komē vnde ghaen wt eenē leuendē

Dre vij tije

grunde daer wy gade gheemghet syn bauē
redene vnde bauen alle oeffenynghē vā doghē
den **Dre** dyt beuinden sal he moet alle syne
doghede vnde alle syne guden wercke gade of
feren sonder vpsyen vā veyngghen loene **Inde**
bauē al. so moet he syt offeren vñ auerghenē
yn dye vryen gheualt gades vnde alle roeghe
voertghaen sonder vmsyen yn dye leuende wer
dychert gades. **Adus** moet he em bereyden
mytter gracen gades to eenen scouwenden
leuen sal he et vertayghen **Syn** wtwendyghē
sintyck leuen moet syn wal ghesedet vnde
wael gheordent yn guden wercken vā butē
voer aller mynschen ogghen **Syn** vwendyghē
leuen moet syn vul gracen. vul caritatē vnghe
venset yn rechter menynghē vā allē doghede
ycke **Syne** memorye sonder kumer vñ sorghe
vry vnde loes vā allen kumere. vā allē belde
quyte **Syn** ghemoede vry apen vñ verheue
bauē alle hemele **Syn** ghedachten ledyck son
der ghemerck. bloet yn gade dat ys der my
nender gheeste slot daer vergaderē alle puzē
ghedachten yn eene eenvoldyghē puerheyt.
Dat ys dye wonynghe gades yn vns. daer
nyemant yn wercken mach. dan got alle
ne **Dre** puerheyt ys ewyck daer en ys tijt
noch stat. voer noch na. mer se ys alweghe
teghemwordyck bereyt vñ apenbaer den pu
ren ghedachten dye daer yn verhaue syn.
Sret daer syn wy alle een leuende yn gade
vnde got yn vns **Dat** eenvoldyghē een. ys
alweghe claer vnde apenbaer den vstedy

ghen oghe in oeren ynkeer in puerheyt der ghe-
 dachten. Daer ys dye luyt suuer vnde reyne
 verclaert myt gotlyken lechte Daer in synen
 starren vnde schouwen ewyghē daerheyt myt
 auerformen verclaerden oghe Daer syn al-
 le dynghe eenfor mych een waerheyt vnde
 een belde in den spregghel der wijsheyt gades.
 Dat wy dyt belde vnde bekēnen in besytte
 moghen in vnsē wesen vnde in puerheyt in
 ser ghedachten daer to heft vns god ghemaket.
 Vnde alse wy dyt an synen vnde oeffenen in
 gotlyken lechte myt conuoldyghen vstandyghē
 oghe so hebbe wy een scouwende leuē. **I**nder
 hē to hoert noch een punt. dat ys puerheyt
 van gheeste. **W**ante een ledyghē vnghebelde
 ghedachte een claer schouwen in gotlykē lech-
 te vnde een puer verheuen gheest voer gades
 ansyghte. dese dre to gadere syn een ghewarpych
 scouwende leuen. daer nyemāt in dwelē en
 mach. **W**āt dye puer gheest ys alweghe ney-
 ghende vnde na volghende den claeren versta-
 ne myt bloter mynen in syn begynn. **V**nde
 vnsē hemelsche vader ys begynn vnde eende
 alles gherwerdens **I**n em begynnē wy alle
 guet myt bloter ghedachten in vnghebelde
 ghesyghte **I**n synen sone an synen wy alle
 waerheyt myt verclaerden verstaene in got-
 lyken lechte **I**n den hellighen gheeste vulbrē-
 ghe wy alle vnsē wercke. daer wy vns vnt-
 gheesten myt bloter myne in gades ansyghte
 daer wy syn loes vnde ledygh van aller hysto-
 ryen van allen ghedychte **D**yt ys een schou-

Dre vij tije

wende leuen na den hoghesten ghewychte In
elken ogthenblytke begynnen vnde vullēzen
ghen dat syn mynen rade. **Vnde** dyt ys dye seste
trappe yn vnser hemelschen grade. **Nijr** na vol
ghet dye seuende trappe. dat edelste vnde dat
hogheste dat men leuen mach yn tijt vnde yn
ewycheyt. **Dat** ys als wy bauen al bekēnen
vnde weten yn vns beuynden een grunde
loes myt weten. **Als** wy bauen alle namen
dye wy gade gheuen. ofte creaturen vsteruen
vnde auerlyden yn een ewyge vngghenaemt
heyt daer wy vns yn verlyesen. **Vnde** als
wy bauen alle oeffenynghe vā dogheden yn
vns ansyen vnde beuyndē ewyge ledycheyt
daer nyemat yn wercken en mach vnde ba
uen alle salyge gheeste een grundelose saly
heyt daer wy alle een syn. vnde dat selue een.
dat dye salycheyt seluen ys yn oer selfheyt.
Vnde als wy ansyen alle salyge gheeste we
seltyck vntsunken vntoloten vnde verlarē
yn oer auerwesen yn een grundelose vnbekē
de deensterheyt. **Wy** sollen oer ansyen den
vader den sone vnde den hellyghen gheest.
dyeheyt der personen. eenen god yn der
nature dye hemel vnde erden ghescrepen
heft vā alle creaturen. den solle wy mynen
dancken vnde lauen yn ewyge dūzē **I**he
heuet vns ghemaket to synē belde na syner
figuren dat ys blytscap groet den ~~wat~~ ede
len. puzen. **Syne** gotheyt dye en werckzet
myt. se ys een sympel ledyck wesen. hadde
wy dye ledycheyt myt gade beseten. soe

were wy ledycheit myt em. vnde yn syne
 hoetheit verzesen. so were wy bauē alle trap
 pen vnde hemelsche grade myt gade yn
 syne gotheit een ledyck wesen vnde ewy
 ghe salycheit **Dre** gottlyken personen yn
 vruchtbarheyt oerrei naturen syn se een
 got ewelyke werckende. vnde yn dre sympel
 heyt oers wesens. syn se gotheit ewyge
 salycheit. **Vnde** aldus ys got yn den per
 sonen ewyck werck. yn den wesene ewyge
 ledycheit **Tusschen** wercken vnde ledyck
 syn. so leuet mynne vnde ghebruken **synne**
 dre wyl alweghe wercken **Want** se ys een
 ewyck werck myt gade. **Ghebruken** moet
 alweghe ledyck syn. wāt et ys bauen wyllē
 vnde begherten. leest yn lyef. behelset yn
 ghebelder bloter myne **Daer** dre vader
 mytten sone syn ghemynde begrepen heuet
 yn dre ghebrukelyke ewycheit syns ghees
 tes bauen vruchtbarheyt der nature **daer**
 dre vader spreket to eenen yghelyckē ghees
 te yn een ewyck behaghe **ic** byn dy vnde
 ghy sijt my **ic** byn dyne vnde du byst myne
ic heb dy ewelyck vertaren. **Syet** daer ys
 vnderlynghe blytscap vnde behaghe soe
 groet tusschen gade vnde syne ghemynde
 gheeste dat se em seluen vutgheesten vsmel
 ten vnde vntulcten vnde werden een gheest
 myt gade yn ghebrukene ewelyke gheney
 ghet yn grundelose salycheit syns wesens.
Syet dyt ys eene wyse vā ghebruken der le
 uender schouwender mynschen **schoutan**

ys een ander wyse dye vinnighe deuote my-
schen leidet yn een ghebruken gades dye
vulmaket syn caritate na den lreuesten
wyllen gades. **D**at syn dye ghene dye
oets verloechenen vnde vertven. vnde
aller creatuzen. dye se myt lust vnde myt
lyfden mochten besyten. **V**nde al dat
got gheschapen heuet. **A**lso verze alst tumer
vnde hynder mochte sijn yn oer ynwendy-
ghe leuen. daer se gade yn dyenen. **I**n hijn
bauen to gade verhauen syn myt hertely-
ker lyfden. myt leuender spelen. myt
verheuenen ghemode bauen alle hemele.
myt allen crachten yn bernender mynnen.
myt verheuenen gheeste yn vnghebelder
ghedachten. daer ys dye. cc. der mynnen
vulbracht vnde alle doghede vulmaket.
Daer syn wy ledyck vnde got vnse hemel-
sche vader woent yn vns yn vullheyt syner
ghenade. vnde wy wonen yn em ~~bauen~~
bauen alle vnse wercke yn een ghebrukē.
Cristus ihesus dye leuet yn vns vnde wy
yn em **I**n syn leuen verwyne wy dye
werlt vnde alle sunde. **S**dyt em syn wy
vpygherychtet yn myne to vnser hemelsche
vader **D**ye hellighe gheest dye wercket
yn vns vnde wy myt em alle vnse gude
wercke **H**e ropet yn vns myt luder steme
sonder worde. mynet dye myne dye v-
erwelyke mynnet **S**yn ropen dat ys een
ynwendyck gherenē yn vnser gheeste.
Dye steme ys vreselyker dan dye donder

berore

Dre blyzeme dre daer wt komen dre ope
 nen vns den hemel vnde tonen vns lytjt
 vnde ewyghē waerheyt Dre hette sijns
 ghermens vnde syner myne ys so groot
 dat se vns to male verberne wol **Syn ghe**
rine .. yn vnsen gheest ropet sonder
 vnderlaet **Betalet** v schult mynet dre
 myne dre v ewelyke ghemynet heuet. **Wyr**
 af komet groot vngheduer vā en bynen
 vnde wyseloes ghelaet al sonder manere.
 Wat so wy meer mynen so vns meer lustet
 to mynene. Vnde so wy meer betalen dat
 vns myne eyschet so wy meer schuldryth
 syn **Synne** en swyghet myt stille se ro
 pet ewelyke sonder vp halden mynet dre
 myne **Dyt** ys een shyt. wael unbekant
 van vrenden synnen **Synnen** vnde ghe
 bruken dat ys wercken vnde ghedoghen
Got leuet yn vns myt syner ghenaden
 he leert he raet he ghebyedet vns dat wy
 mynen **Wy** leuen yn em bauē gracen
 vnde bauen vns wercke daer wy ghedoghē
 vnde ghebruken **In** vns leuet kenen myn
 nen. **scouwen vnde iolijt** Bauen al dyt
 leuet ghebruken. **Vns** ghebruken. dat ys
 ghedoghen behelfet to syn yn gades myne
Tusschen myne vnde ghebruken ys vnder
 scheyt als tusschen gade vnde syne ghenade
Daer wy an gade deuen myne. Daer syn
 wy gheeste. mer daer he vns vntgheestet
 vnde auerformet myt synen gheeste. daer
 syn wy ghebruken **Dre** gheest gades blaest

beuens

beort

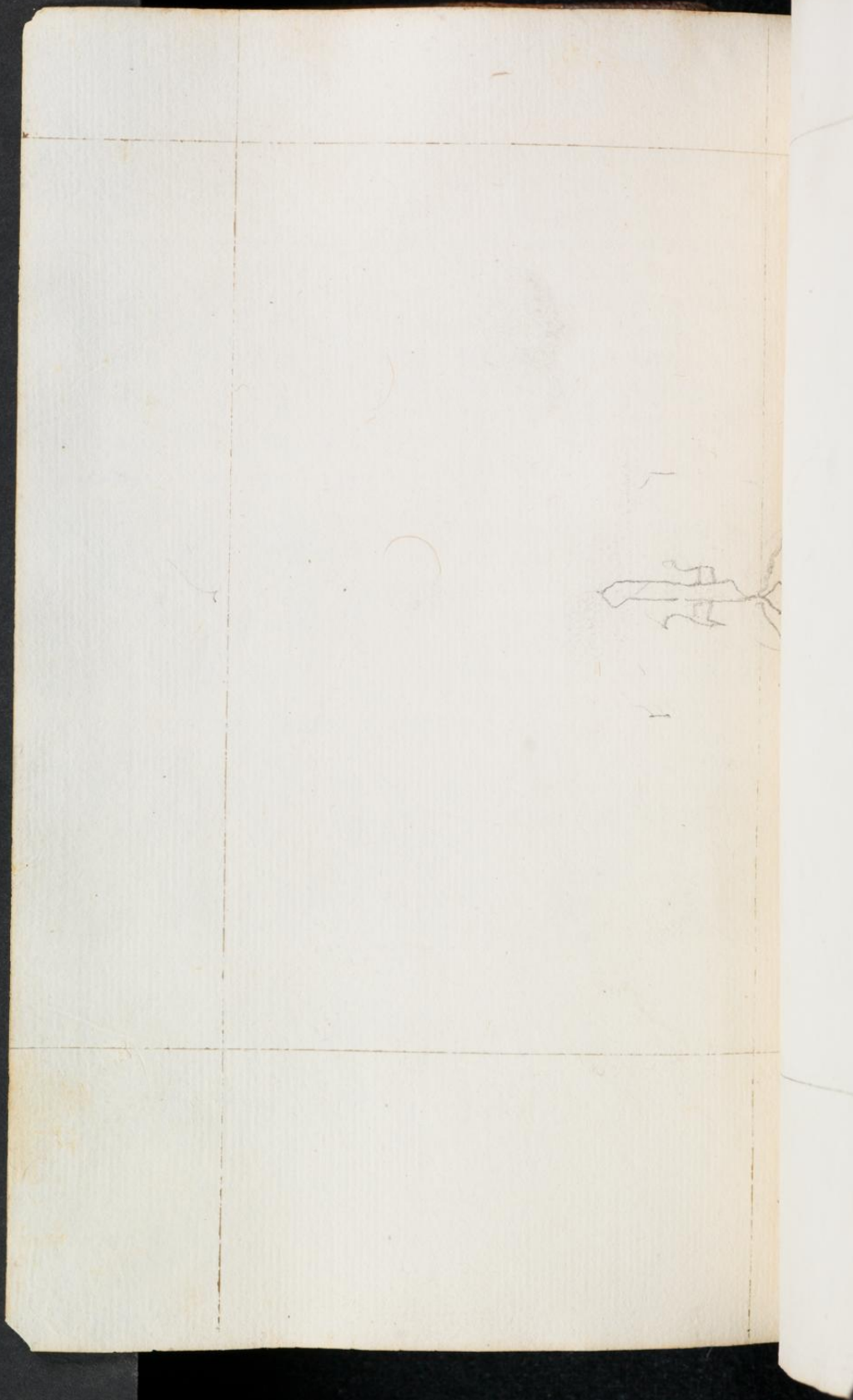
iubelre

ons vte vñ minne vnde vñ doghede wert
ken. vnde he trecket ons weder vñ em sel
uen vñ rusten vnde vñ ghebruken. vnde
dat vs ewich leuen. **G**helykerwijs dat wy
dye lucht ~~weder vñ halen~~ dye vñ ons vs
wt gheuen vnde nye lucht weder vñ halen.
vnde daer yne beskeet vnse steruelike leue
vñ der natueren. **U**nde al yst vñ dat ouer
ste vnser gheschapenheyt. den solle wy soeke
vñ vñ besyten aümyddes syne
gracie vnde dye hulpe vnser herē ihesu
xpi vñ kerstenē ghelouen vñ rechter men
nynghe vñ vñ gheuensder caritaten. **U**nde
auermyddes vnse doghentfa m leuen vñ
syne ghenade so leue wy vñ em vnde he
vñ ons myt alle synen helligghen. **U**nde
also sy wy alle eene vergaderde enrychert
myt em vñ mynen. **U**nde dye vader mytte
sone hebben ons begrepen behelset vnde
auiformet vñ enrychert oeres gheestes.
daer syn wy mytten gottlyken personen
een myne vnde een ghebruken. **U**nde dyt
ghebruken vs vulmaket vñ dat wyselose
wesen der gotheit daer syn wy alle myt
gade een eenvoldyge wesylyke salychert
Daer en vs noch got noch creature na wy
se der persoenslychert daer syn wy alle myt
gade sonder vnder-scheyt eene grundelose
eenvoldyge salychert. **D**aer syn wy alle
verlaren. vntsunken. vnde vntuloten vñ
een vnbekende **d**eensterchert. **D**yt vs dat
hoghste dat men leuen vnde sterue. myne

vnde ghebruken mach yn ewigher salve
 heyt. **U**nde so wre v contrarie leert. dat ys
 doerheyt. **B**iddet voer den ghenen Dye
 Dyt mytter ghenaden gades heft ghedrychtet
 vnde ghescreuen vnde voer alle dye ghe
 ne dye et hoeren of lesen. dat got vns ghe
 ue om seluen yn een ewygh leuen. **Amen**
Wij cendet dat bokcken van den graden
der mynnen myt seuen trappen. Deo graas

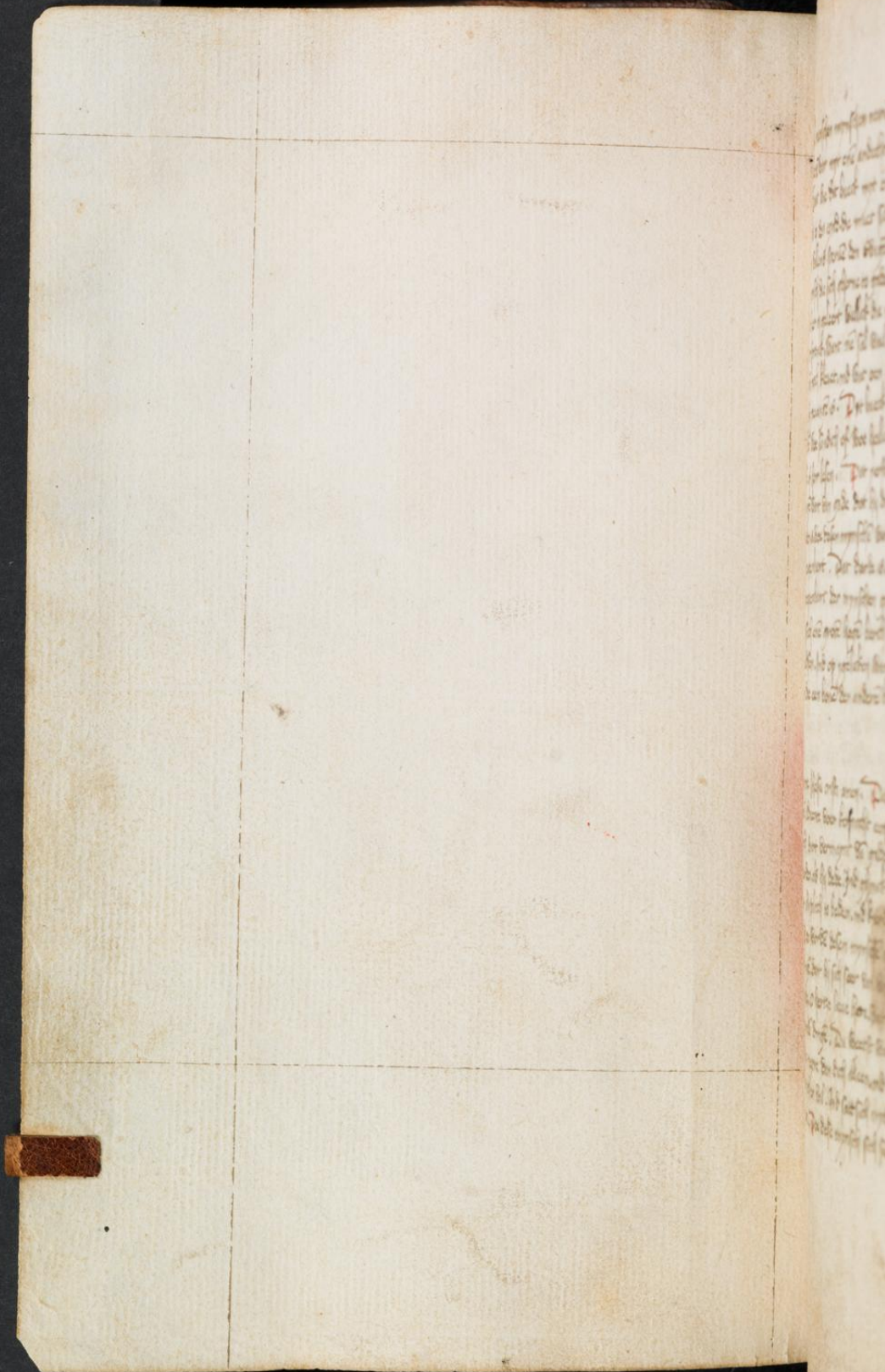
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

[Faint pencil sketch of a bird or animal]

Alle menschen mynschen neme deser wonder
 leere van myt ene andersinge gansen ernst.
 Want wie dit buect myt ernste lesse of hoort
 lesen bis to den eynde. die muet sich betere. hi en
 wil dan willems sterue den ewige doot. Is auct een
 quet mynsch die sich gherne to gode liere wolve. die
 worde hier in geleert wullut die rechte wech is to
 sine onspronck. want me sal wail hier in synde
 van hi noch kleuet. ind wat oen hondert. ind van
 mede hi geuangt is. Dit buect behoort alleynste
 to hebbe woe sanduch of woe heulich dat hi is. dat hi
 dat lese of hoort lesen. Dat verste is. woe een mynsch
 gedwonge wort van gode dat hi die selrijue muet.
 Dat ander is. woe deser mynsche wonderlike dinge
 worde geapenbart. Dat derde is. woe deser mynsche
 worde geapenbart der mynschen gebreke. Dat vierde
 is. woe hi sich ene grote hoge berch myt negt kelsen
 of steenruisen. ind op ygeliken wandelde criste mynsche.
 ind omer die een boue den andere bis op den berch.

In den name ihesu cristi amen. Dat geschach to eenre
 tijt in ene aduente voer te spracht een spronges vruue. dat
 een mynsch wort vermayne da gode dat hi sich in sel
 ind inkerden. als hi dede. ind ghint an een hemelike
 stede dar hi plach to beden. ind kerde sich in. myt alle
 ernste. Poe worde deser mynsche gheapenbart won
 derlike dinge. dar hi sich saer van vayspruchte. ind
 riep to gode. O hertze lieue here. wat menstu myt
 deser vrende dinge. du beest wail. dat ic niet
 anders en magne dan dich alleen. ind niet anders en
 gheren noch en wil. ind salt sich myt al sinre macht
 hier tegen. Poe dese mynsch sich sus weder dese vrende dinge

sat in die kercken. Doe wart der zo meer in meer. Als hi dus
in desen wederstrijn was in groter klage to gade. Doe
wart om inwendich to gesprake. **N**iet en ver dich noch
en fier dich tege dese dinge. Du muet si die liden
of en minstij hebbe bis an dyn eynde. **D**oe sprack die
mynstich hertelike lieue here niet en torne dy auer my.
Din wil gesche. **A**lso hantz doe hi syne wille geliet.
Doe woerde oen voer gehalten wonderlike brende dinge.
Vnde duerden ontrent een dus maria lanch. **E**nd hi
verfchrickte seer hier van in sprack. **H**ertzelief. Wat
meynstu myt desen wonderlike dinge. **D**ie antworde

En en bedude anders niet. dan een gelijckens der dinge
die dy got wil apenbaren. die soel groter wonder
habben dan dese dinge. **D**ie mynstich sprack. **O**ch hertze
lief. sal ick noch meerre wonder sien. so muet ick bruch =
ten dat ick mijne groter brancheit ontgelde. **D**u
weest doch wil dat ick alle creature orlof heb gegene
in dyn gehorsamheit bis an myne doot in alle dinge.
Die antworde. **N**o die op din binnenste oge. **E**nd siet.
Niet den wonder. **W**orde den mynstich vertoynt alledese
wonder die hier na geschreue staen. **E**nd hi verfchrickte
van grond sijn herte. **E**nd dit duerde ontrent eenre
singmissen lang. **D**oe sprack die mynstich. **O**ch hertze
lief. Du weest doch wil dat ick gheens wilst en beger
dan di alleen. **W**at meynstu myt desen wonderlike dinge.

Die antworde. **D**at salu beuynden hier na van won
der al deser dinge die hier na geschreue sijn. **D**oe
wart dese mynstich to mail brant an der naturen
in sprack. **O**ch hertze lief. ick byn overmate seer
verueert. **A**s dat schijnt so dustu overmate tawriech
op die verstenheit. **E**nd der ontfarmt my hi grond
mijne herte. **O**ch donst ick som si bidden. **D**oe
wil ick my daer toe ontberdich kene. **D**ie ant

worde. **A**ll dattu nu gesien hefft. dat saltu in een
 buect schryue der kerstenheit to hulpe. md to eenre
 barmherticheit. **D**ie mynscly sprack. **O**ch alre lieffte
 here. wat helpt dat. **E**n hadde doch voel leerre md aen
 vol buect. **I**nd wat men oen seget dat gheet oen allet
 dor die son. md en kieren sich dar niet an. **D**ie ant-
 worde. **N**een. sprack niet also. **F**er got ene mynscly
 liet verlaeren werden van sijner bege! **W**eer dat moeg =
 liet. hi leet noch eens den dor dor den mynscly. **I**nd
 dar om weer dat een mynscly hier van wurde gebe =
 tert. du soldst die gern schryue. all soldstu dar om
 den butere dor lyden. **D**ie mynscly verschrackte hier
 van alto fier. md sprack. **O**ch hertze lief. verlaer my
 des schryuens dor dyn grondelose barmhertichheit. du
 hefft doch vol leerre die kune md doeren vortbren =
 se dyn leer. **I**nd ick bin alto arme snoede creatur
 md ongeleert. md en kans niet vort brenge der
 heiliger kercken. **D**ie antworde. **P**u en bynst
 niet die verste dar got sijn genade heft dor gesant
 der heiliger kercken. die also ongeleert ware als du.
 dar om laer dar van. md schryft an. **D**ie mynscly
 antworde. **O**ch hertze lief. **I**ck vrucht dat my die
 vyant yetswat sal mbrenge niet desen schryuen.
Die antworde. **W**heeft gode die eer. md en neem du
 des niet an. **I**nd wat dij die vyant dan mbrenge dat
 neem gon een bekeringe. **I**nd lyde dich so billick in
 deser bekeringe als in eenre ander. **W**ant niemant
 en sal begere des. **C**ruce ledich to sijn. eer om got le
 dich make. **H**ier om heue an md schryft. **W**ant des en
 wart der kerstenheit niet so grote noot als to hant. dat
 men si waerden. **W**ant si to hantz alto sorsliche laet.
Die mynscly sprack niet groten anse. **O**ch hertze lief
 niet en torn dich. **I**ck dic dat suermate node. **W**ant

ick to snoede byn, mid my dese worde sake to groet is. dat
scrucert den groet myns harten. **Die antworde.**

En quemen dyn ongehon-samliet met va oermechtheit.
got worp dics in der hellen groet. Nu heue bald an
to schryue. dat gebied ick dy by der heiliger drievoldigher
dattu met langer en bedst. mid schryft an op huden
des dages. **Die mynscly verschrictte** mid sprack.

Ick byn een arm wormte mid en byn met verdich
dyn creatuur to harten. ick miect dics dattu wolt.
den ick arme creatur ick bid dy abrelieffte eens dings
dat id nimmer creatur grasenbant en ward. auer =
mints wen du du gescreue wilst hebbe. **N**u segt my
abrelieffte. sinte die omer gescreue miect wesen. dat
ick dan auct schryue die liefliche rede die ick met dy
heb. dat ick dy hantze lief heit. **Die antworde.**

In vrylieden. **P**or gudes vriende liefliche rede miltien
dich beghynt hier. mid duirt ewelick. **I**nd of yet hier
in belt desse to hants met en versteest. des vringh
my. ick salt dy to hants segge. **I**nd dat sal dyn ontfude
sijn dat id got van dy wilt hebbe. **D**eser reden
woil meer heft dese mynscly wail ylf wecten met
sone lieue geschadt. eer hy sich dan in kond gegeuen
dat hy begonde to schryue. **I**n desen ylf wecten qua
die mynscly durt dan toe dat hy also hant waynde
to sterue. **I**nd qua durt in also verborge brinckheit
dat men des met wail schryue en mocht. **D**ick sold
men alle die rede mid dat wonder schryue. dat die
mynscly in desen ylf wecten met sone lieue hadde. id
weer wail een grants buect van de wonder dat hy
myt om had. eer hy oen dan to bracht dat hy schryue
wolde. **I**n deser tyt geschach seer durt mid woil. dat
dese mynscly miect sien al dese wonder die in desen
buect gescreue staen. **I**nd op die stont dat hy sach

Van der konstenheit gebreke. dat hi dar af also
 brant wart van grond sijns herte. dat hi to hantz
 wainde to sterue. **D**oe dese ylf weke Cirquanie
 md oen also zwaren gebot gegouue wart. in der vasse
 wart tot oen gesprake. **N**e heue to hantz an to schryue
 dattu gesien md gehoort hefft. **D**oe sprack die mynsch.
Ick wil gehoorsam sijn. md schryue an in dyne name

Die antword. **N**e doe op dijn binnenste ogen
 md besiet war du nu bist. In den selue won-
 den sach dese mynsch een wonderlick geberchte. dat
 was so wonderlicke groit hough md wijt. In d'baue
 op dat ouerste dis geberchts. Was een seer diep
 water als een sea of een mer. In d'was seer klar an
 to sien. In d'dam in liepen wonderlicke seer vol visch
 groit md klein. In d'doe wart oen getopt an ene
 eynde des geberchts dat die grote watyn uit vloet
 in dat hoge geberchte. In d'doe si baue dar an quame
 doe vielen si auer die hoge steenrudsen neder to dal.
 dat id seer to brack. In d'dat water luyden seer grū-
 belick md wonderlick eer dat van der eenre steenrud-
 sen op die ander viel. dat den mynsch seer grūbelcke
 md wonderden. want id was seer grūbelick an to sien
 md to hoeren. In d'hi sach dat die visch baue to same
 maecte op den geberchte. In d'der was wonderlicke vol.
 In d'die vielen altomail dat water af neder to dal
 auer die hoge velsen of steenrudsen. In d'no vander
 eenre rudsen to der ander. **D**oe sprack die mynsch
 van groten wonder sijns herte. **M**ijn hartz lieff. segt
 my doch wat beduyt dyt. dat dese grote visch al to
 gader sich hebbe vergadert. md dat die so allgader
 va baue neder vallen auer die grote hoge velsen of

stremudsen. Die antworde. Die grote hoge gebest
mid dese see dan baue op heft got also gesape md ge-
ordynett. dat id deser visch onspront sal syn. And
dese visch hebbe dat en nature. Wan sij wassen bis
an om naturlike tijt. so vergadere sij sich to samen.
md stryde myt malckandere. md valle dit water af.

Die mynsch sprack. Och alrelicffte. Wann come sij dan.
of warr vallen sij. of warr blyue sij. Die antworde.

Giet. Die mynsch sach in dat dail dat die visch dinn
vloten in den dail md van dan dor die vlietende
watere. ind so sij veerre vlieten woe der myn md
myn wardt. want an allen eynde warr oen struce
gelacht. dan sij vast mede gebange worde. ind sij
liepen dor all water bis in dat meer. md liepe aut
dor dat merr. ind duc en was der visch nab die helst
md die andere warr al gebange. ind dat qua by. wat
sij so onbeluede vloten onderbege. Mit grote won-
der sprack dese mynsch. Och hertze lief. id schijnt dat
dese visch syn volna an dat eynd des meres. md met
wail vorder en kune come. Die antworde. Dat
is wail warr. Sy hebbe sich auct so veer verlopen:
der sij weder kune come tot oere onspront: der sal
also wemich werden dat s wonder sal. Vnd sy sach
dat sij sich weder om kerde ind liepen dor dat meer
md dor alle die ander watere. ind woe sij langer liepe
woe der myn wart. want aen allen eynde vielen sij in
die struten. der soil in den bege warr. ind duc sij
weder onder an dat gebartste quame doe docht oen
dat der visch also wemich wemich was. dat va dupsen
de licht een weder qua. Vont sach die mynsch. dat
die visch spronge tege dat vallende water den berch
op. so lang bis sij quame op die nederste belse of steen-
ruise. And spronge so vaste van der eenre ridsen

of velse to den ander. Mer der viel seer voil weder
 om to rug neder op die harde rudsen mid vicle doot.
 so dat der seer wemich bestonde to werde. Ind die sel-
 ue die leuendich bleue die begonde street liet op to
 clome tegen dat vallende water. And dreue dat also
 durt mid so voill bis si auer quame. **Doe** si dit all
 auer geklume hadde myt so groter noit. **Doe** qua-
 me si verst aen een wonderlike grote hoge steen-
 rudse dat wonder was. **Die** mynsche sprack. Och
 alrelicffte. miecte dese visch auct op dese rudse.
Die antworde. Dese visch hebbe dat va naturen.
 dat si myt af en late. si en wagen eer om leue. si en
 come weder op oere onspront. Ind dit dede dese
 visch durt mid vaurt. mid were al ghem weder om
 gebest tot oere onspront. And so durt si op spronge.
 so durt si vicles. And dus viel der voil doot. also dat
 der wemich bleef die op dese hoge steenrudse of hoge
 velse quame. Ind die selue die dur op quame die liepe
 weder in dat merr in oere onspront. Ind doe si dan
 weder in quame doe lieten si so rechte kranck of si
 myt meer en mochte. **Doe** sprack die mynsch. Och
 hertze lief. Wat beduyt dit. dat deser visch also wemich
 hier op is come. Ind dat die selue also rechte kranck
 geberen. **Die** antworde. Want si seer hebbe gear-
 beidt myt den auerspronge. Mer wan si dan op sijn
 come so sijn si so rechte vro dat si in oere onspront
 weder sijn come. dat si to hantz van groude stant
 werden. Ind doe wemich der is. so werde si also bruch-
 ber. dat van oen also rechte voil visch werde dat alle
 die water op dat gebertiche rijck werden van visschen.
Int beet. so wat visch hier weder op dit gebertiche
 come. die sijn anders gebartket worde. Ind auct so wordt
 oen een ander naem gegene. **Die** mynsche sprack.

Och hertze lief. Wat beduyden dese wonderlike dingen.
Die antworde. Nyet anders dan dattu bekentest hoe
sorghelicken dat men leeft nu in deser tyt. Ind hoe sorgelick
id to hant staet myt der kerstenheit. Die mynsche
verschruckte sich ditzter mate seer. ind sprack. Och hertze
enygge lief. Ick bid di die grond myns herte ind myne
zielen. dattu auer my verhyngge wilt den schentlusten
dout den du ye auer mynsch verhyngste. dattu di wilt
verbarme auer die kerstenheit. Die antworde
Neen dat en mach so nyet sijn. Du siest doch wil. dat
id wensch helpt. dat got saluer den dout gelede heft.
Wat sold dan dyn sterue helpe. Die mynsch sprack.
Hertze lief. ick haup dijn dout noch menyge mynsch be
halde. Die antworde. Doil myn dan die kerstenheit
menydt in deser sorgelicker tyt. Die mynsch sprack.
Ick haup wust die kerstenheit dat si also seer omricht
leefden si en dedens nyet. Die mynsch antworde.
Dann made en moege si sich nyet onschuldige. Want so
wullick mynsch toe syne jaren come is ind sijn dyf sijn
ind verstandenheit heft. die is schuldich to wera ind to
halden die gesette der kerstenheit. Die mynsch sprack.
Och hertze lief. dit is een verschruckende rade. also als
dat nu steet in deser tyt. Die antworde. Du salst
nu seluer sien hoe seer sorgelicken dat id to hantz steet
in der kerstenheit. Ind hoe die luyde nu leue in deser
tyt weder al gesette der heiliger kercke. Ind hoe dar
bruchte ind amptz gades to maill vergate is. Die
mynsch sprack. Hertze lief. mach dat omernmeer gesien
so verlaut my des. Want wan ick dar an gedruken. so
werd ick also frant. dat ick nyet meer en mach.
Die antworde. Dat muet sijn. Du en salst nyet
alleen die dorrechtige mynsche sien. Du salst aut die
guetschynede ind guetwillige mynsche sien. Hoe si ghe =

Gangte sijn. ind kwam an dat sy noch hange so dar sy
 niet went en kune komen. Die mynsch sprack.
 Die wattu wolt in allen dingen. Die antwoorde.

N Die op dyn bynenste ogen ind siet wam du
 bust. Mitten sacht die mynsch dat hy seer vern
 was gebuert in ene dault an ene grutdelicke hogen berch.
 ind hy seken so hoge to wesen dat hy den hemel ruerde.
 Ind an desen hogen berch. sacht hij ligge so grote hoge wude
 ind wonderlixe welsen of steenruelsen. ind so die een baue
 der ander bis baue an den berch. ind op een ygelicke welse
 of ruden waren lude ind woynde dar. And hy sacht dat
 die alre wonderlixe schoynste blyncfende beelde dar baue
 af siele bis op dat ertrick. ind der was stermae vol.
 ind also sacher sy hier neder quame. worde sy so sbart
 als kulen ind die wyle sy op den berch ware so waren
 sy so onsprebelicke blyncfende schoyn. dat dese mynsch
 sy nab an en fond gesien ind sprack. Och hertze lief. Die antwoorde.
 wat beduyt dit wonder. Die mynentlicke schoyn
 beelden dar sijn die edel zielen die got na oen selue gescha
 pen ind gebelde heft. Synt dan dese edel ziel. die oere
 ontspronck hier af to den vroulike name komt. na den
 dat got geordinyert heft na der nature loep. ind
 als dat vroulike naem ontfencklic wort. ind als dat
 tijt is. so ghut got die edel ziel dar in den licham.
 ind als dat tynt op ertrick komt so selt dat alto hant
 in die erf sunde. Die mynsch sprack. Alre lieffte
 wat bedude dan dat grote hoigh geberechte ind die grū
 belicke welsen of ruden die daer an sijn. Die ant
 worde. Du miuert dat noch seluer sien ind doch
 niet op dese stonde. wae sorchslich id steet myt der berf

tenheit mid myt allen mynschen, die op een wensch mynsche
 Ind woe alle kerstliche ordmyeringe vergaen mid der
 diert is in deser tyt. Ind woe wensch mynsche ind le
 uen in deser tyt. die die eer gauds suchen mid mayne.
 mid sich seluer myt en mayne. **A**lch wordē desen myn
 sche doe getoent heymeliche verborge sünden. die
 hy nyet schriue en dorst omb kranckheit der mynsche.
 Ind hier van verfercke die mynsch va grond sijns her
 ten. mid id verbarnde oen so seer dat hy qua in noit
 sijns herten. Ind wort so seer schreynde. dat id van oen
 sloit Ind wort so kranck dat hy woynde to sterue. **D**oe
 die mynsch weder tot oen selue quam. doe ghaf oen got
 een verborge kranckheit, doe stont hy op mid siel cruyssbijs
 op die erde. mid sprack. **O**ch hertze enyges lief. weert
 dyn wil. so wold ick hulde gern hert ziele mid lijf wagen
 vrom die kerstenheit. dattu dy woldest verbarne auer si.
 mid si sich mochte beteren. **D**ie antworde. **W**at
 hulpe dat. synt den maul dat got al sijn bliue heeft dit
 gestort Ind ene also schemeliche doot heeft geleden. dat
 in deser tyt so rechte wensch helpt. Ind des is nu per
 vergete in der mynsche herten. **P**an si hebbe dat be
 halde in smelichheit gauds in zibere mid in vliucken
 tot allen tijden. **D**ie mynsch sprack. **O**ch hertze
 lief. don dyne bittere doot. verbarne dy auer si. **D**ie
 antworde. **D**oe sold dat got enyge kongde late saen.
 du hefft wail gesien. woe forschlick si leuen buyten
 al gauds vruchten. **D**ie mynsch sprack. **A**lre liefste
 heb mayne dat noch menich mynsch si die gades vruchte heft.
Die antworde. **H**ed enygh mynsch rechte gauds vruchte. hy en
 doed nyet weder die gesette gauds. **N**u siet wie left nu na
 den gesette gauds. **D**ie mynsch sprack. **O**ch hertze lief.
 verbarne dy auer die kerstenheit

Die antworde. Du bidst vrom die kerstenheit. Niet
 woe heilich sijn ne die mynsche die in der kerstenheit
 leue. dat si geestlic of werltlic. Ick wil dy wisse an den
 hoichsten. **H**est my. hebby yet vol pauzen gesien in vol
 laren die gheschiet sijn. als hier sommals was. die gro
 te heilige Ware vrom gode. **D**ie mynsch sprack. Och
 herte lief. wat is die sake. **D**ie antworde. **D**ie
 pauzen die hier sommals waren md gheschiet worde.
 die vromde vrom een ander leue dan dese ne duen ind
 so duen ne al prelats geestlic md werltlic. **D**ie
 pauzen hier sommals Ware myt alle ernst besorght
 woe si der kerstenheit to hulpe mochte come. myt
 al den luffliche md geestelike guede dat si getuge
 mochte. ind en meynde sich seluer in gheene dinghen.
Dan in al oere duen md laten meynde si guds eer
 md vruucht vrom alle dinghen. dan an en ontfange si niet.
 noch mach. noch eer. noch guet. **A**l on duen was alto
 maul opgericht to gode myt gantzen gemuete md myt
 vlyte. ind Ware al tyt in den wille. **F**er si weder got
 een ogenblich hadde wille duen. si wolde eer ene seker
 licken doir hebbe geleden als auct een deel leden. **D**u
 salst auct weten. dat dat licht der heiliger kercken
 to hant in oen is vorgegauen md verkaldt. **N**iet of
 si in deser tyt yet meer sorghe hebben. dat si grote eer
 md vol gueds gelohne. ind dat si oere luffliche vromde
 to hulpe mogen comen. md si to guede md to getalt
 brenge mogen. dan si sueten die eer guds. **D**u mey
 ne sich selue md dat om in al oere duen. vol meer
 dan die kerstenheit.

Die vromt an die cardinale die in deser tyt
 leuen. **H**iestu niet woe seer si dan na arbeide
 dat got sijn genade in sijn ghout ind sijn goetlike ghe

melicke werken dan sy mocht werken. Sy sijn al gader
verbljndt myt ghiericheit mid homuet. mid dat der
Grinde mid magt helpe mochte tot groter Frey mid
houerdien. Ind en helpen oen an der zielen niet Ind
sy staen dan na. of een priester sturue. darsto hantz
die prauend frege. Of dat die Paulbes sturue
dat sy dan Paulbes worden. Ind dat en was vortids
niet also. Want sommals als een Paulbes afghiet.
so verschructe al die Cardenale van grond ons herte.
mid vruchtte dat got auer sy sold verhingz dat
ma sy kiesen solds tot ene pause. Ind dese oir
muedichit qua vir ene quede gronde Ind behande
sich des onberdich to wesen. Ind woeneer me ene
pauss sold kiesen. so vreden sy myt alle gader vrien
den gade to vueten. dat hy vueghde na syne alre
liefften Willen ene Paulbes die der kersticheit to
hulpen quemen. Pit geschach al vir ene queden
gronde. mid in die eer mid Willen gauds. War is
die oirmuedige ordmanij ne in deser tijt. der is alto
maul vergeten

Niet vort die Biscopen. Woe die nd leue in
deser tijt. Sy solden sijn nacht mid dach besonght
Woe sy to hulpe queme oere vnderste. myt rade
mid myt heuliger leer. dat sy in alle kerste geloue
gebestet wurde. Ind war oen des gebreack dar
solden sy leerre saeken die dat myt den leue ver
solget mid geleest hedde. Ind den leerre solden
sy gesbalt geue. mid bidde sy dat sy oen hulpe dar
toe. Vnd sy solden seluen also kuyfelle oirmuedige
leue leiden. dat all die ghoen die da oen honde sey
ghen of sy sege. dat sy des gebetert wurden. Sy
solden sich alint beynde got mynende mid meynde.

122

ind sijn eer in alle dinge. ind sich selue in gheenen
dinge. **D**is is nu to mail vergete in deser tyt. **A**lle
guder meyne ind myne sijn guet indeer. ind grote
werklicke gelbalt. meer dan sijn sorge voor die zielen
dan got sijn bluyt om gestort heft. die oen dorst
benalt sijn. Als auct een bisdom versterft **So** werft
mallic dar na. ind myt meniger behyndicheit ind
auct eens deels myt kopen. Hier omb want dat nu
albus stree. ind in een gelboynte is come. dan om lett
got menyge plage geschijen. **H**ier vormals muest
got sijn dan to dhyng ind die lude: dat sijn biscop muest
te werden. ind dan om was oen got heymelick bij. ind
worde grote heilige.

D P siet voort. hoe men leuet in den cloisteren
dan abbe ind abdissen in wone. hoe die suprige
myne to gade all vercaldet is. ind vir oere herten
gedaen is. **I**nd als in supich der cloisteren die abt of
abdyse sterft. alto hantz is der twee of meer dan. ind
kynd dar om. want een ygelick will dat wesen. ind
brenge dat gantsche cloister in schade ind in werringe.
Hier vormals als men in den cloistere ene ouer
sten kieser sold. ind an sijn qua. so baden sijn da grond
ons herte aller dat sijn mochte da gades vruchte. dat
men oen des verlaten wold. **S**o muest me sijn dan
to dhyng mit ghesonfambheit. **I**nd als sijn dat dan dien
mueste ind sijn dat an name. so name sijn die wisse ind
die heilichsten to rade. ind ghyng seluer vir dat volck
to leren ind toe wiffen die gades vruchte ind myne.
Dis is nu al vergete in den cloistere. **H**ij suete nu
all genuichte ons hies. **D**ie mynsch sprack.
Och hertze lief. verburn di auer sijn.

Niet van den biddenden onden. ind die dan byget
alden hoeren. Hoe die nu leuen. ind die dat wort
gude solden verkondige den volck. Hoe die leue in
deser tegenbordiger tyt. Hoe soill wordt der gesei
licht als hier vormals wart. **Die mynsech sprack.**
Och hertze lief. Ich hant der bychter noch soill leue
die heilige lude sijn. **Die antworde.** Men synde
noch onder oen guede lude. mer der is also rechte
wensich die den gelbare rechte wech wille ghaen. dat
samer is. Hedden si hier vormals geleect als si nu
duen. men en hed si niet in den cloistere late wonen.
noch gheen byget late hoeren. **Die werlt is nu**
sol valsche. Wan die lude nu ene bychter synden
die oen die sunde helpt bebynden ind ten lachsten
kieren den kiesen si dit. ind seken den ene wisen ind
berue bychter. ind soal geleect in der scharre. weet
dat si hier na anders vreisichen sullen als si komen
vorn dat strenge gericht. dan me die sunde niet bebyn
den en mach. **Och men spreect nu.** al die mynseche
sijn nu kranck. men muet nu niet oen liden: die na
tur en si nu niet so sturck als eermals. **Dat en is**
niet war. ind is valsche leer ind valsche glose. Got
en maecte nye dat sunde die natur sturckten. Ind got
en heit nyemant duen baue sijn vermoge. hi heit die
sunde elyck ind schulden. **Got sprack.** ganc ind die
gheen sunde meer. hi en sprack niet. verderff of doudt
die natur ind di seluen. hi sprack. heue op dijn cruce
ind volge my | dat is na oeren vermogen. Wan syndt
men nu priester ind bychter die oere niet nu niet en
sueken. vornbar wensich. Ind dan van geschuyde dat
die bychter valle vorn in den graue der duystermyse.
ind die lude na. die si den valsche glosierde wech heb
ben late ghaen. dat si in wat wisen dat si. hier omb

128
en sold die bychter die dat van onden of van konste
heft niet laten. hi en sold byget hoeren. md der waar-
heit niet verfliegen. Iker om leue noch om steruen.

Niet van den leerren. Van byndt men nu leerre.
die op den stiel der waarheit apenbarlick doere
segge die mon-dige gebrecke die nu optraen in der ker-
tenheit. md die luyde warre. md so om leue wage in die
eer md myne gaude. als got selue op ertruck dede.
Die mynlich sprack. Och hertze lief. die leerre merne
licht. doe du op ertruck weerst. doe was dyn rede onder
wilfen so rechte verborge. **Die antworde.** Dat is
wail war. mer dat beduyde. dat sijn tyt doe noch niet
kome en was. dat hi den doot liden sold. In doe die
tyt doe qua doe sacht hi apenbar die waarheit. Göt
wail dat men den lude apenbar die waarheit segge sal.
Die mynlich sprack. hertze lief. die leerre merne licht.
Secken si die waarheit blout den lude. si worde licht
omslaende md verloere. licht een mytte andere. **Die**
antworde. Ende weer lieuer dat men de lude in dese
sondelike tyden kuenliche die waarheit sechte war an
dat lege. In wat der gebreke waren. dan men dat
verfliege. Want een mynlich die den rechte wech geet.
is gode lieuer dan hondert duysent andere. ^{weech} In den myn-
schen wil beter. dat si ghynge in drucke md in sange
als si die waarheit wuste. dan si alsus verjelike gaen
md merne recht to gaen md gaen onrecht. **Die mynlich**
sprack. hertze lief. ul haup men byndt noch leerre die
om leue wail doere wage om die waarheit. **Die antworde.**
al is der noch war. so is der doch guttermat wensch. In dan
omb wordt der nu wensch geselichte. **Die mynliche**
sprack. Och hertze lief. verbarin dy auer die kerstenheit.

Niet woe me in deser tyt in den vrouwe cloistere
leuet. Hier vormalis was in den vrouwe cloisteryn
een inwendich vuyrich heilich leue: wie sy an sich of
myt oen kaldey. die wart in sich selue bekeget. and wart
dare van gebetert. mer no cest leider dare to komen.
Wan no een guet kersten mynsch is. die miuet sy vlyen
and schuiben: om ons gebeers and gelauts wil. duc so
sijn on wond and wandell ingeser onbedwongen and
onbekuedt. and myt so gottlic dat sich ymant dare
an betere mach. mer altyt argeren. Och leider sy sijn
al inwendichs gottlics ernstu vergete. **By** sijn wil
myt den mond. and beden at aich wil myt den mond.
mer on herte sijn seer wylt and vern van gode. Ich
miuet dy clagen. dat id no dare to komen is. Wulch
mynsch myt ene ganste tugeneysche herte in den
cloistere and aich in der werlt to der ewiger hantheit
sich wil herte. des spotte die andere and vernelen
sijn leue. **Dit** geschuydt in vrouwe cloistere and
aich man cloistere. Weet. dat all die mynsche in enge
cloistere die den mynsche verkiere on geistlic leue
and dare yet in spotte dat sy heymeluc of apenbar die
moege wil vruchte want hebbe sy den name na der
werlt loep eens geistliche ordens: sy sijn vor gode ver
storre des dynste gude. Weet. dat in den vrouwe clois
tere sijn seer vernich gueder mynsche. want wolden
sy sich selue bedme: so solde sy wil vucte: dat sy
ongent mede gebange were. dare mede sy zbeerlut
tegen got in sunde velen. **Een** deel sijn sy gebange
myt der sunden der gheerichheit. Die andere myt
houerdichheit. Die andere ^{myt} tarmycheit. Die andere myt
weden streuycheit and ongehoorsamheit. Die andere
myt onkuyssheit. al en sijn sijn myt den werke myt dat
wendich. **So** volbrenghe sy doch grote onkuyssheit in

mēnigerley wyſen in den ſonen. myt vromder genuech-
 ten ind liefhebber. Ind auct mytten wille. Ind geue ſich
 in die creature. ind veronkuyffen ſich vor gade den
 ſij getrubet ſijn. **D**iet walle ſij in onkuyffheit myt
 ledere ind in houerdige werltlike gelaut ind wou-
 de ind vrentſchap der luyde. Ind auct^m alio verucer
 licken heymelicken ſunden. daar van^{ik} myt ſchryue en
 mach. **W**eet dat alfo mēnige ſunde in den vrouwen
 cloistere geſchrydt heymelick ind openbar. dat id ſeer
 ſorckliet omb ſij ſteet. **A**uct weet. dat die rechtſte ſtraut
 eens inwendige gothicken leuens is in oen ombgokiert
 in ydelheit. Ind die myne ind ynwendich bucke to gade
 dat is in oen myt alle nedergevalle ind verghayn. ind
 dan omb worde der alfo wēpich geſchickte vor gade.

Die mynſch ſprack. **O**ch hertze lief woe bedruaft
 my dat. dat dese vrouwe ſich aldus verderuet. ind
 ſich van di kiere: dan na ſij dan toe georderet ſijn vor
 allemynſche. dat ſij alleen an di trouſt ſolde neme.

Die antworde. **D**iet woe al geiſtlike onden in de
 vrouwe cloistere vergaen is. ind auct in māne clois-
 tere. ſij ſijn beſlate of onbeſlate. **D**ie mynſch ſprack.

Och hertze lief **I**ck han dat men noch wail cloister
 vnde. die een inwendich guet leue. **D**ie ant-
 worde. **D**at is wail waur. **H**er der rechter ernſtack-
 tiger cloister der vndt me no also recht wēpich.

Dat ſamer is. **D**ie mynſch ſprack. **O**ch hertze lief.
 woe byn ick dus va grond mijn herte bedruaft. **I**ck
 bidden di. **V**erbarm di auer ſij.

Niet woe die werltlike priesters no leuen.
In woe ſij dat guet dat ſij van gade geue neme
 woe eſſentliet ſij dat verduen ind vertere. myt on-
 kuyffheit. myt aueract. ind dan toe myt groter ho

uerdicheit. Ind siet woe onpriesterlike si ghaen myt
myt oere dedere. Ind myt oeren gebeer. ind meniger
hand ydelheit. Ind siet woe der heiliger kercken guet
ind der zielen darr got sijn blynt om gestort heft.
Woe darr mede omgegaen worde in deser tijt. Darr
die zielen in den beghyn na wachende sijn. ind in
den begebuyr mieteren bliue liggen. des si gheen meed
liden en hebben. ind den arme zielen sa montlick om
guet dat vor oen gegene is affneme. ind so quellick
verduen. Siet si doch al an. Woe wemich dat si den
priesterlike stant ind uerdicheit aechten. ind sich darr
na halde. Woe wemich got genuemt ind gemint wort
van grond in al oere werken. in duen ind late. Want
al godlike ernst ind yndicheit is altomail in oen ver
gaen ind vergete. Ind darr to so is oen tot alle misbe
dige godlike bedualen recht of oen dat myt an en gha.
ind gedyncke wemich darr an. Mer si stuen maer na
groter renten der heiliger kercken. dat si der vol
krigen. ind woe si grote konst krigen: dat si grote
schijn ind eer darr van gelouic onder gesluchte ind
verluchte liede. Darr op steet om begere vol meer.
dan dat si gelouic werde den smaect gude ind sinre
mkenidiger genaden. Ind darr om so neemt oen got
die selue genade die si hebbe. ind geeft si ene anderen.
Die mynsch sprack. Dat is een wonder. Och hertze
lief. Dattu den die wemich heft dat neemst. ind gheeft
dat den ghoene die vol heft. **Die antworde.**
Darr got sijn genade sijn ghut. ind men die donluk
verschudt. So neemt got den die genade ind gheeft
si ene andere die der vol heft. ind die si myt ernste
ind myne heldt. **Die mynsch sprack.** Och hertze lief.
Des sit. om meer gedanct. dattu noch ymant heft die
diner genaden acht heft. ind der uerdich is. **Die**

130
antworde. Weet dat der so rechte wensch is. Ind wren
die selue myt. so muet alto hant die kerstenheit een
eynd hebbe. Die mynsche sprack. Och hertze lief.
verbarm di auer die kerstenheit. mocht ick doch myns
herten blijft die myns ogen storten vor sij. dat deed
al ghem

Dsiet. hoe die baghyne leue nu in deser tyt. ind
siet war om inwendige oitruedige godlike le
ue nu sij come. Bij arbeide nu dar na dach ind nacht.
hoe sij vol guets vergadere kuden ind vol rente. ind
schon huser ind kercken. ind vol dar in en alre gerecht
schappe. ind schon dieker ind kleyn. ind der luyde
sonst geluyne. ind gheert werden. ind vont getage
in der werlde. mer inwendich ernst to gade ind een
ynich begheert hert to gade. des is in oen alto mail der
gheten. Aen sij kune vol klappens myt den monde. ge
brake der werlt to verkalle. Ind is der baghyne wat
die des myt en duen. der is also wensch dat te wondere
sold. ind jamer is. Bij werken dat meeste deel al der
eygenschap. want sij en wille om wyse myt latey. Hier
vormaels hadde sij so rechte stynde eenboldige got
like byrige leue. ind ware also guetshertich. so dat
oen got sunderling heymelich was. ind wercke grote
godlike verborge saken in sij. Die mynsche sprack.
Och hertze lief. des laut dich verbarme dat di al myn
schen myt geloufam en sij in gelatenheit ons selfs.

Dsiet hoe die brueder ind bagarde nu leuen.
die sijn des rechten inwendige waren ernst. alto
mail vergeten in deser tyt. Al vondt men der wail
wat. so is der doch to mail wensch. Ind weet sold
got sijn genade yemant in geue omb vol wyslyp ind

befeyndes clappens wil. so solden sij der wil hebbe. Is
en leegst niet an sefione mid befeynde klappen. Is leegst
an ene nedergeborpa oitmuedige gelatene gronde.
Dair sij groit gebreck an hebbe. mid aick ander mynschen
Die mynsche spract. Hertze lief. ick bructe wulste die
die papen sij solde sich hier an argeren. Die antbord.
Neen. niet. Du salst noch so wil gebreck der mynsche
sien. dat nyemat den anderz niet tijen darf. Want allga =
der sijn sij so seer gebrecklic. maket in sijn start. dat also
sontlic niet oen steet. dat wonder is.

Niet an die hoge heldige heren die hofde der
kristenheit. als kaiser. koning. mid om wif. Hier
gommant als me ene kiesen wold tot alvultre stuit des
werde sij sich niet alle blite. Ind bekande sich der heerschap
ontberdich to kiesen die gronde der oitmuedichheit. Ind
als onre een dan gebare was ind dat omer dien muest.
so nam hij dat een seer oitmuedichlic mid vmychlic
niet groter bructen. Ind druedy gade op hif mid ziel
niet mid eer mid rekende sich grude knecht dair van.
Ind nam got toe hulpen mid sorgheiden dach mid nacht.
Woe hij Gede mid genade maecte moeste in der kersten
heit. Ind street kienlic dair von. mid grif gade dar
licham mid die ziele to wage. om die rechtuerdicheit. Ind sy
Ware got meynede mid mynende in all oere duen. Ind
om wandelmg was also rechte oitmuedich baide vrouwe
mid man. dat sij got lief had. Ne is dat also mail omb
getiert. Ind leue in so grote ongotlicken leue. dat on
sprekelic is. mid al der kristenheit schadelic is. Want
al ander mynsche die onder een sijn die argere sich dair
an

Niet woe die hartonge mid Gede mid vrien

ind on wiff no leue. Vier vormalis waighde si om hif
 inde ter eren, ind dat brede ind genade wart in der
 kristenheit, ind in oere lande. Ind si hadde ene godlike
 mikendige ernst to gode. Ind on wiff ware also tuchter
 ind oetmuedich ind van so rechtter gueder wandelinge.
 dat so wie si sach, die wart oerre gebetert, ind schaemde
 sich sijn boesen leuens. mer no leue si in al den muetwill
 den si gedyncte hene. myt hauerdicheit, ind myt auer
 muede, ind dhyngt on arme luyde auer recht, ind neme
 oen oere sijnren arbeit, ind verduen dat in so groter
 beliden, in so grote auermuede weder, all godes bruchte,
 ind in so groter sargen onre sielen. Die mynsche
 spint. Och hertze lief, des lait dich ontfermen.

Diet die edel luyde ind kintere ind edel kintere.
 Diet woec wonderlick oer leue no is. woec si ghaen
 myt oere cledere, ind woec sachtlick ind oncerlick die
 snede onre cleder is. ind on gelait is of al sonder sijn
 were, als doren sonder guds bruchte. ind myt al oere
 wesen of si gheen bescheidenheit en heden. dat wiff
 ind man, buyte all rutterlike tucht, in muetwille, de
 si myt hie ind guede gedyncte moege. mer hier vor
 mauls was de kintere waul georloft toe tornyere ind
 steken, in den sijn dat si waul leerde striden, of die kris
 tenheit nou ge wune. dat si bedulbe ind wesen mochte
 bescherme. Diet hadde si die so tuchtege oetmuedige
 wandeling, dat menich sich dan an beterde. On meyn
 dan ind myndd doe got, ind sijn eer in all oere duen,
 ind ledten in guds bruchte, ind des worde oerre sam
 mych seer heulich von gode, des no wemich geschuydt.

Diet woec die borger ind konplide in de steden
 leuen, woec dat is seer sorschlick om si stect in deser

tijt. Want die grubbelycke gherecht is so groot in oen op-
gestaan. midt sijn so seer dar mede verbyndt. dat sij des
enptelicken gebrecks nyet en kunen gelaten. Ind dese
ghierichheit komt die ene also boesen houerdige grande.
dar so die een haue den ander wil wesen. Ind wyne dar
guet so rechte forchtlick midt boeslick. Ind een deel myt
meedketen ons bychters. als dat sij dat licht van hande
staen. ind helpen oen dat verblueme. Ind om efficiencie
sij oen seer wylt apen. Hier vormalts ward die burger
ind die konplide godverrichste mynsche ind docht fan.
Ind ward rechtwardich. ind van ene oermuedige herte.
ind lichte sich genuege myt kleyne guede. Ind dar om
was got by oen. Want hij en want om herte myt tot
omrecht gheert. ind tot ghierichheit als nu. **Wet.** dat
got in gheen to brake noch verlicert hert wone en
will noch en mach. Want dar hij wone sal. dar muet
een berouwich hert wesen. **Wet.** wie in deser ghe-
richtheit word wone in sone leste. den sal dat alto
forchtliche staen. Ind die wete sij wyl. ind en willeis
nyet verstaen noch weten. **Mer leider.** nu wil een
ygelick den andere gelijck wesen. of haue de andere.
Hier om so wyne sij dat guet so boeslick. ind besitte dat
in groter karicheit. dat sij den arme dar van nyet
en deken. Ind een deel leue sij dar van in groter
houerdien ind walden. ind in ydelheit. Ind dar om
sijn sij nacht ind dach in grote sorgz. **Woe** sij des vol
gelijck. **Die mynsche sprack.** Och hertzo lief. wat
beduyt. dattu so manige mynsche so groot guet ver-
leest. dat ick vrucht dat oen an der sielen schadelick
wesen sal. **Die antworde.** Wat is also ghuet. dat
hij den mynsche nyet ongelovne en mach laten. **Woe**
neer hij sayde dat die mynsche sijn hert ind al sijn ge-
muet hert deger an dese vergentlike tijliche dingz.

loyne hi si na begere ons herte myt tytelike dinge.
 md verbult oen on begert md oere will mot de dinge
 die der werlt toehoeren. Ind id steet seer sorchslic om
 die mynschen. die om genuechte in tyteliken satten. want ⁱⁿ syngen
 myt tyteliken dinge sullen si geloynt werden.

N siet an die ambochsps md werclude. Hoe sorch =
 lic die nd leuet. md hoe vol ghierichet md
 onrechtferdichheit si nd sijn. sijn vormals ware die
 werclude seer oetmuedich md eenboldich van grande.
 Ind ware in oere gelate md gebeer md al oere wercke
 also goetlic md rechtferdich. dat oen got seer hoult
 waer. mer nd klyme si also seer op myt homiet md
 myt onrechtferdige werken. md in myn ghand loysheit
 die si in oere werken driue. Die monsch sprack
 Och hertze lief. dat laet di verbarme. Ich wust niet.
 dan dat een guet eenboldich volk wer. Die antbord.
 Si maken on hantbarek myt loysheit. diek verschiet
 te si on eue kiste md neme ons wercks to groit loyn.
 Ind hebbe onder sich grote aefgriste md hat. die een
 verkleynt den andere. md hyn dere malliet andere an
 oeren werck. diek leeder leue si aek in groter onkuyf
 heit md in groten auerspeell. md in manngershand hey
 meliken sinden. dat also sorchslic om si steet in desen
 tyden. dat wonder is

N siet hoe die dorplude nd leuet. ontweende
 burte all grude vruchten. als oye. na willeij.
 Ind sijn nd also rechte schalick worde in al oere wercke
 md arbeide. myt valsheit dan si die sijant mede be
 seten heft. Si leue so rechte onrechtferdichlic myt
 oere vrucht die oen got verleent. wassen lett. dat won
 der is. sijn vormals waren si so rechte onoesel md

cenboldich md rechuendich m al oere werken. md onfrucht
ten got. md plagen den Senendacht toe vieren. md plage
den arme van oere guede to deilen md to geue. **Ms** sijn
leider die guede werken alto mail m oen verballdet md
vergheten. **Die mynsche sprack.** **D**es hertze lief. Beer
mijn arm krancke gebet yet nut. so wold ick dy hertze
lief bidde. dattu dy auer sij wilt verbarme md gestare
sij. **Die antworde.** **G**ot gestant sij so lang bis hij
des met langer geliden en kan. **Ms** so sendt hij sijn
wrake auer sij. **Die mynsche sprack.** **D**es hertze
lief. **I**ck en weet niet wat ick seggen sal. dan dattu dy
auer sij verbarme wilt. **D**oor dijne grondelose barmhar
ticheit.

Diet war toe die wijf sijn come. md war is
ms wijflike tucht md schemeltseit. md al vroulike
gotlike vrucht die ns alto mail m oen vergete md
verghaen is. **W**et. dat die wijf m deser sorchleker
tijt vol germger md vol kuerre sijn na oere wijfe
dan die man tot menigerhande sunde. **A**er bindt
noch wil guede dochtelike wijf. die m gade vruchte
leuen. mer der is alto wemth. **A**er die andere gemeyn
lic die arbeide dan na dach md nacht. **W**oe sij der werlt
behegelic moge werde. m worde. m werken. m kle
dere md m gelat: dan toe kieren sij al oere vlijt
meer dan aen got. **D**ie wijf sijn leider worden
tot eerre rechter maert kuylen des diuels. **I**nd die
lijdt md verlijngt oen got. **A**er dat en helpt niet
Dij willen oersam wijf heiten. md auct heite sij soe
onder den lide. **I**nd sijn gade duec vol onberder dan
gemeyn apenbar sanderfchen. die m vruchte md m
anxt sundige. **V**nd m desen leue ontfange sij den lichte
gades. dat alto sorchlic is. **D**ese wijf sijn den diuel vol

lieuer, dan die gemeyn wyf. Want sij sijn oen vol nutter.
Diet sij an hoe schentlick md onkuyflick sij nō ghaen
 voor al man. hedden hier vommints die wilde gemeyn
 wyf also vutwendich geguen: guede vrouwe hedde sich
 des van grond ons herte geschaemt. dat sij dat gesien
 hedden. **D**iet hoe sijn on kleder. on gelaut. on geberde.
 on werck. md on worde. on wandeling. md al on vutbe-
 digt so vutwendich md schentlick tege den manen. **A**van
 is nō vrouwelicke sijnend md turst. **V**oet dat menich
 wyf in deser sorchlicker tijt myt oere ydellen boesen
 hondert doet sunden diēt des dages. md heuen eerfam
 vrouwe. sijn en wille van desen sūde myt beten. md
 sij sijn doch in der warheit an oen allen schuldich hier
 omb. Want sijdt een man sijn vutwendige apenbare
 wyf an die aldus ydelick voor oen md allen manē gheet.
Komt dan in der man hert dat diēt gevalle mach mocht
 sij oen to sijnē wille werden. hij wold dan mede sūde
 gen. **A**lso diēt md so menichwerf dat myt miltillen
 wordt gedacht. so menige doet sūde geschuydt dan.
 nochtant dat is nōmer tot den werke en komt. **I**nd in
 al desen sunden velt sij mede. Want sij al der sūde een
 onfale is myt oere boesen gelaut. **D**ie geschuydt
 in kercken in strate md an allen eynden. **G**eschuydt id
 dan. dat die man van der selue neyghing wege/ gheet
 tot ene gemeyne wijue of tot ener andere md sūndicht
 dan mede. der doot sūde wijfs md mans is sij een on-
 fale. **I**nd hoe vol die geschuydt die sūde valle al op
 om. al en wil sij des myt beten. Want sij sich sijn ydel
 md vutwendich gemaect heft. **I**nd sich buyte gūde
 vruchtē sijn onkuyflick ydelick getornē heft myt oere
 boesen md ydelicke gelaut. **N**ō voet hoe dat dan staet
 om ger in oere lesten. **M**en geeft on gūde licham.
 md bereydet sich ghar of seer wail. **I**nd men meynde

kercken

dat sy seer wail om sij. **So** komt die duuel ind gelt
or sulcker ydelheit so wil vor. ind so wil sunden dan
van komen sijn. so dat sy dan vbiuellich wordt. ind
sterft also des ewige doods. **Dit** geschuydt seer ducht
ind wil. myt den die oir tijt myt ydelle viltvendinge
gelant toe brengen. **Ind** die bychter die desen vronthe
besegelint wille wesen. ind sy oen des gestaden. ind sy
myt en onderwisen. ind schelden van desen leue. die va
ren den selue sorchlicke wech. **Weet.** dat men ych byf
ij duysent doitsunden gauds lichaam ontfengt. als
sij een gants jaar gavn in deser viltvendingheit ind ydel
heit. so komen sy dan to den bychter ind en gedencke
deser vromde sunden nimmer. ind behalden des gants
willen. dat sy die sunde weder omb duer wille. als sy
vorn deden. **Ind** dan op halde sy al die gereitschap die
dan toe gelont. als kleder. ind al ander omige. dan
sij sich viltvending mede make ind sijren. **Ind** weer oen
eens deels nutter ind beter. dat oen duysent duuel in
oir lijf vuere. dan sy in oere sunde gauds lichaam ontfan
gen. **Weet.** dat dan to is come. dat me dat heilige licha
guds seer cleyn eert. **Ind** men ych eldich mynsch den hei
lige licha seer sorchlicken neemt. **Weet.** die dij to gult
bede in sijn huys ind set dij dan in een onreyn stontende
stede. **Boe** weer dij dat to danst ^{den dat} na du een arm creatur
bist. **Die** mynsch sprack. **Och** hertze lief. boe sorch
lic is dijn heilige lichaam to ontfinge. **Die** antword.
Ind en is den niet sorchlic. die sich gude to grond gegave
hebben. **Die** mynsch sprack. **Och** hertze lief. verberm
dij auer die bristenheit.

Diet van toe die heilige echtschap come is. **Weet**
dat die meeste deel der lyde die in deser sorchlic
ker tijt leue. die make die heilige echtschap tot conra

124

mystkaylen. Want si leue dan in recht als die: myt al
re lust ind miertwillen. die on- vleessliche natur gelesste
ind gedincke kan. Ind leue weder al gesette datheiliger
eestichap. ind tegh al bescheidenheit. **G**ot en gesat der
eestichap nye in der mate dat me dan in leue sold na
der lust der vleesslicheit der boiser naturen. mer dat
me in der heiliger eestichap sold hebbe een heilich ernst
tich gottlicke leue. **D**ie die heilige eestichap hield als si
van gode ongesat is. dat waer een sterckinge der zielen
ind liuce. Want got en is nyet een verstorre der nature
mer een volbouerre. Ind want men is also vol duet die
der die gesette der heiliger eestichap. dan omb is die myns
like natur alsoe brant worden. ind al die hilde meist ded
sijn vol onglauw. ind so onkuyfich worden in der eestichap
ind dan buyten. Also dat wensch remants is hien si
dmer ongent mede beulect in eniger wysen ind is
dat nyet myt den wercken so is dat myt andere wysen
of ander wandeling ind ubyng. inwendich of outwendich.
Solde got die werlt laten vergaen om onre sunden
vill als si dede in Noeh tijden. hi sold ind miest si alle
dage laten vergaen. **G**ot wint die mynschen alle dage.
myt sterften ind myt andere menige plage. ind dat
helpt seer kleyn. ind sijn gode seer ondancken ind gele
ren of oen dat nyet an en gheet. ind si argere sich van
tijden to tijden. **W**aerom got die nyet langer lieden
en vil. so verhyngt got grote plage ind samer auer
den mynschen to komes. van sterften. van onroge. van
water. van duy. ind van mont. ind ander menige plage
Want ygelick mynsch dicke dan na omb haue den anden
to come. ind nyemat en vil den andere wyse in worde
in wercken. **B**ij vleesche. zweren ind liue. ind monde.
Ind mallick is der auermuedichheit ind homueds so vol.
ind van so boisen syne. dat si sunde vor gheen sunde

en halden. So dat die mynschen in menich hondert jaren
nye so boiss en worden als sy to hantz sijn. Ind als die myn-
schen dan sterue sullen die nye sich en ubeden in der myne
grads. Wie sal oen dan myne leren. So komt der duuel
ind duet alsyn macht dan toe dat hy die mach brenge
myttruelmuet. ind brenge oen bonn al om ydel doerech-
tige leue. also grubelick. dat sy in truelicke valle. ind
werden verlarer. die men meynt guet to wesen ind be-
halden to wesen. Auct sijn een deel mynsteren dan op got
ser turmych is. dat sy in also grote onsprekelike pine
sullen wesen. Ind sullen bis an den sunpten daech in der
noit ind pine fallen staen. Ind sulte nimmer gebeten
dan toe der tyt. Wer sy in der helle of in den verhuur
sijn. of in der hellen sulte bliue. Ind dat sijn ghem die
vruel sander die oer betering. werde bis an oer eynde
Ind oen dan nauwelick een berouke word. Op dese is
got also turmych dat hy der nyet gedynken en wil. Ind
en wil auct nyet dat om vriend. Som oen bidden of en-
mych ander gebet oen to straden kom. Weet dat id vol
anders ind grubeliker. stree omb den mynsche. dan me
harpt of weent. Die duuele duen al om macht dan
toe. dat sy den mynsche in den sunde behalden bis aen
sijn eynde. Valtu weten. Wat die iorden doorden. Die
mynsch sprack. Och hertze lief. wat deed dat. Dat
deed ghemerheit ind hemelike sunde. Weet sold
got die kerstenheit verstaen omb omre hemeliker
sunden. Ind apenbare sunde. hy en deed nimmer
anders dan staen. Is siet hoe zwerlick die mynsche
gevalle sijn in den pit der onkuyshheit. der konerdijsen
ind der ghemerheit. die sunde haet got sanderling. Wat
in sijn een sake alre sunden ind auct haet got haet ind
myt. Ind die sijn die stede ind cloistere al boll. papen
ind leyen ind nyemant en darf dat op den anderen

legge. malck is dan an schuldich. **N**ecm een ygelick
 sins selfs war myt vlyt. hi so wil myt oen selue
 to duen hebbe dat hi eens andere wail sold bergete.
Die mynscly sprack. **O**ch hertze emges lief. ick byn
 deser reden van grond minn herte verueert. an
 dunct ick byn also krank. als of ick to hant sterue
 fall. md bere dat dyn wil. dat weer my lief. **D**ie
 antworde.

Ick sag di. soltu dit vorder gesien hebbe. Du en heest
 des myt kune geliden. **D**u salt ns sien. dattu ghem
 sien salt md hoeren. **D**ie mynscly sprack. **O**ch hertze
 lief. dyn wil geschie. **D**ie antworde. **N**o die op dyn
 binnenste ogen. md besiet war du bist. **D**ie mynscly
 sprack. **O**ch alre liefste. ick sie dat ick weder byn an die
 stat dar ick voo was. benede an den grote hoge berch.
 ick begheer van di to wete onderseheit van desen dinge.
Ind to hantz sacht hi dat die zielen van den berch velen
 in dat daill. md van den zielen ghynt een also claren
 blyntende sijn. dat die mynscly des nau gelide en
 kande. **D**ie mynscly sprack. **I**s dit een ziel die noch
 moere onsprunck is. md so steruata sijn blynt
 vende is als ick si ns sien. **D**ie antworde. **D**u
 salt weten. liet di got sien een ziel als si is moeren
 onspronck. md si na gade gebedt is. dyn mynscly
 natur en mocht des myt liden. md du en mochtst
 des myt al dymre synluchter berstandheit ^{myt} begrypen
 war id bere. **N**er got heft di des edel zielen late sien.
 omb dattu dat to warden mochtst brenge. **I**nd dattu
 dar af sijnue mochtst der kristenheit toe hulpe md
 to warynge. **D**ie mynscly sprack. dyn wil geschie.
Die antworde. **D**ie op dyn inwendige oge. md set
 baue di. **D**ie mynscly sacht dat die berch so grubelute

hoigh was. recht of hy an den hemel reuckte. Ind so wort
dat hy gheen eynd dan. Van gesien en kond. Ind aen desen
berch waren negen velsen of steenrudsen. die een baue
die ander. ind om grote wijdde ind breide was wonder-
lick an to sien. **Die mynsch sprack.** Och hertze lief.
Wat beduyt dit. dat ick dees grote hoighede des berghe
ofhy gesien heb. **Die antworde.** Biet wat an desen
berch is. ind wat luyde dan op wone. Ind also hant was
die mynsch op den nederste velsa of steenrudse. ind die
was also hoigh dat hy auer al die werlt sach. Ind hy
sach dat een grubbelick nette ind een garn was auer
auer all die werlt getage aen allen eynde. dan alleen
auer desen hogen berch. die was alleen ledich ind buyten
den nette. **Die mynsch wart seer veruert. ind sprack.**
Och hertze lief. Wat beduyt dit. **Die antworde.** Got
heft dij dit laten sien in een gelijckem. Goldstu sien
hoe enptelick ind hoe sorgelick die werlt is gebangen
myt sunden. dyn natur en mocht des myt liden.
Die mynsch sprack. Ick meynde ick heb nu der Kristenheit
sunden gesien. **Die antworde.** Wulstu ind seeghstu
hoe grubbelicke sorgelick is to hant steet in der berste
heit. ind hoe grubbelicke enptelicke grote pijn ind mar-
telij sy liden mücke om omre sunden wil. du en kondst
dat myt geliden. **Die mynsch sprack.** Och hertze
lief. Wat beduyt dit. dat dit nette myt auer desen
berch en gheet. **Die antworde.** Die mensche die
aen desen berch wone. die leue in der bruchte grude
ind buyten dat sunden. Nu besiet hoe voel der myn-
schen is die hier op desen nederste velsa of steenrudsen
wonen die sonder doitsunde sijn. tage die. die onder den
nette ind in doitsunde sijn ind doch kerste name hebbe.
Die mynsch sprack. sach al om myt gruiten. blijt. ind
sach so wam een mynsch was op die nederste rudse

in guede vruchte ind sonder dootfunde: dat dar hon-
dert onder den nette in dootfunden lagen geuorigen.

ind nochtant Kristen mynsche hieten.

Die mynsch sprack. Och hertze lief. is der mynsche auct willic die
hier banne wonen op den hogen velse.

Die antbord

Der is wil myn dan deser is. Ind deser is meer dan

op al den anderen velsen wonen. Welvillic sij groter ind

Wider sijn.

Die mynsch sprack. Wat lude sijn dit.

die op desen nedersten velse wonen.

Die antborde.

Dat sijn lauue trage mynsche. ind aen grote ubinge

in guede dynst. Sonder sij en hebbe gheene wil grote

funde to dūen. Ind dar genueghit oen in. ind bliue

dar in bis in oere doot in salcker eenboldicheit. ind

oen dūct dat sij niet beters en weten. Auct weet

dat is alto sorchlick om die lude steet.

Die mynsch.

sprack. sullen dese mynsche auct behalden werden.

Die antborde. bliue sij aldus bis in oere doot. sij wer =

den behalden. mer is steet wil sorchlicker ind zbeer =

licker omb sij. dan sij wenen.

Oy meynde sij moege gade

ind der nature gelijc diene. Ind dat is seer zwaar to

dūen. ind en mach nau staende bliue. ind bliue sij

staende. sij werden behalden. mer sij sullen so grote on =

spreliche noit ind angst ind ometich grubbelick begif =

buur liden. Ind so lang dar in liggen. als dat got an

oen gesat heft. bis die alremynste funde gebetert is. ind

so lang bis dat alremynste dat in der tijt ye mysdarm

wart bit geleden ind gebrant is. Ind als een mynsch

na al der noit dan to hemelrick komt. so sal sijn loyn

wonderlike kleyn sijn vor ander guede mynsche. want

sijn arbeit. sijn ubing. ind sijn myne to gade is kleyn

gelijc. Ind die mynsch sach. dat deser seluer mynsche

van desen velse seer snellick worden gestoten. ind velle

onder dat nette.

Die mynsch sprack. Och hertze

lief. Wat beduydt dat dat dese mynsche so snellick hier
van gestoten werden. Die antbord. Die sijn to hantz
in doutsinden geballe. md der en mach dese velse myt
op sich liyden. Die mynsch sach went. dat an god eede
des nets mynschen vut den nette klopen. md die waren
ghele md zwart. als of sij lang onder der erden dour ge
lege hedde. Die mynsche sprack. Och hertze lief.
Wat beduydt dat. Dat sijn mynscher. die in dour sun
den onder den nette hebbe gelege in des byands benke.
md nu is oen een beroulbe worden. md nu en heft die
duuel gheen macht auer oen. md miyt si dat de nette
late lopen. Die mynsche sprack. Wat beduydt dat
dese mynsche so rechte doulich sijn geschapen. Die
antbord. Dat beroulbe dat si hebbe. dat en is noch
myt volbracht myt der byget md bueten. Ind als dat
geschiet is. so werde si dan als die mynsche op dese velse.
Dout sach die mynsch. dat op desen velse ware vol jong
gheer luyt selicker blyender mynsche. Ion frouwe. pape.
monnye md nonen. geleerden md angeleerde. md va
alreleide mynsche vut der kerstenheit. Ind deser jonger
luyt selicker blyender mynsche was also vol. md liepe
to same onder dat nette md in die stricken. Die myn
sche sprack. Och hertze lief. Wat beduydt. dat dese myn
sche so geryng lopen onder dat nette. Die antbord.
Nu wordt di konde die gelykens der visch. die va oere
hoge onspronck van den bergh. auer die hoge velsen
of rudsen vielen md dour al water liepen. md der wart
so vol onderwege gebange die in die stricke liepen.
Mit deser gelykens meynde got die jonge mynsche.
die onder dat nette also liepen. Dat sijn die jonge myn
sche al die kerstenheit dour. als si tot oere dage komen
md sich solden kuren in oere onspronck. so diuen si als
die grette visch md volge oere nature. md valle willeis

onder dat nette in die stricken deser balscher bouwer werlt.
 In die diuvels duyn al oeren blyt in die stricke moege bren
 Woe si dese mynsche onder dat ^{net} in die stricke moege bren
 gen in besalden. Ne siet wie mach deser sorgelike stric
 ontuyhaen. Der stermtaten woul in deser tyt in der werlt
 is. Die mynsch sprack. Och hertze lief ick sie wail dat
 dat nyemant geduen en kan: ten si dat hi sich myt ene
 kuene getrouste gemucte alto mail dan af licert. Die
 antword. Dat is war. Mer ne siet woe die jonge luyde
 wietende in Willens onder dat nette in die stricke lope.
 In woe si kerre gaen. Woe si dieper in die stricke valle.
 In woe dat enpteliker in sorgeliker om si is. In so
 si verre dan onder sin gelopen: Woe omynstliche suer
 oen muet werden. sulte si omcer dan dit come. In bli
 ue also geuange in den stricke deser balscher werlt. in
 duyn als dat die dat gheen son en heft hier na sach die
 mynsch. Woe dat een jonge dochter of maget van vier
 tien jaren. die leiden een ene seel ene seer eerbere man
 in geistlick. dan na ghynt een eerbar werelick man in een vrou
 uck an die zeel gebonden. In auck ghyngt dan na twee
 vroulike name auck an dat selue zeel gebonde. In die
 jonge maget ghynt vor in touch die andere al myt
 sich onder dat nette in die stricken. Die mynsch sprack.
 Och hertze lief. Wat beduydt dit. Die antword. Die
 werelicke man in die vroulike dat ward eerber eestelike.
 in liefden lang in der vroulike in anote gaude. in
 huedden sich vor dootfunde. Ne is dese dochter omre wyer
 aldste kynt. in ne si tot oere dage is come ne heft si
 onder dat nette gesien in die vdelheit deser balscher werlt
 in on balsche vroude: ne wil si auck den selue wech gaen.
 In sprecket tot oere vader in moeder. set wil auck
 duen in liebbe als ander luyde dochten. die mijne geluck
 sin. Ne souden des vader in moeder die dochter in
 in kynt van kynde op getage liebbe tot syne onsprout.

tegen den beroff. des en hebbe si niet gedaen. And si hebbe
dit oerd bijster gesacht. die si hier niet om gestruft en
heft. md heft oen dit helpe verblueme ind niet den licht
sien hem slaen om der rijker lude vrienfchap to hebbe. md
sprack. dat weer nu die seide md al om gelijcken die de
dent. Auk dedent die ghooen die armer weren den si. And
hij gestanden oen der houerdien. And hi en sach niet aen
dat lucifer niet al sone geselle omb houerdien wil der
dreue md verpaigt worde van gade. Dit is die sake
dat des songe dochter den bijster wort an an dat
zeel touch md om alder auct mede touch onder dat natte
And die twee ander vroude die name een exempel an der
dochter. md deden auk soe die selue ydelheit. md dar
omb heft si die auct getagen gebonde an dat zeel onder
dat netta. Die mynsche sprach. Och hertze lief ver
berm dits auer die kerstenheit. Woe semerlick is dit an
to sien. Die antbord. Du muctst wort sien andat
eynde dufer velsen. Doe die mynsche dar quam doe
docht oen hi weer an dat eynde der werlt. And sach wort
bencue sich md schreiden bitterlike md yemerkte seer
md sprack. Och alre liefste lief help my to deser stont
Want dit en kun ut niet geliden. Want ut sic al hier
een so grulbeliken enptelike wonder. dat my donct
mijn hert wil my to spliten van grote bitterlike anpt.
helpstu my niet ut muct verderue. Ich heb gesien
een so vtermate grulbelike md so veruerlike dier.
md is so enptelike groot. als een hougt beroff. And die
grulbelike dier heft een so groten ketten omb sich ge
bonden. And die selue ketten is wort an dat gurn ofte
nette gebonde. And sin macht schijnt so groot so stark
md so vruchtelick to wesen. en deed dyn grondlose
barmharticheit dattu die werlt behuedst. id touch alle
die werlt na sich md verderfden si to same. Die

antbord. Weet dat di got dit echter heft late sien tot ene exempel. op dattu dat schrijue moighst. Mer soldstu dat dier sien als dat m oen selue is. al heft dijn hert duysent herte kracht. id Weer alto hant to braken. die gude kracht en heft di dan onthalde.

Die mynsc sprack. Och hertze lief. dat is my ombe = grupplick. Hoe dat grubbelicker md keruuelicker mocht wesen.

Die antbord. Dat grubbelicke dier is luifer. md heft wal die macht dat hi myt der ketten al die werlt na sijn toich. En dede noch een deel gueder mysche die noch leuen in der werlt. mer der is alto wemich.

Die mynsc sprack. Och hertze lief. Wees si di omer meer danck gesacht. dat alkulcke mynsche noch leue md die kristenheit onthalden. Och mocht ick doch sien die luyde md wam si woynde die die kristenheit sus verhalden.

Die antworde. Du salst si noch sien. Ind om woyngge is op den ouerste valse die berghe.

Die mynsc sprack. heft die vyant grote gelbalt auer die mynsche die op desen nedersten valse wone.

Die antbord. Die vyant en heft gheen gebalt auer si. dan also wil als si seluer wille md si buyte dootfunde bliue.

Wan die vyant heft een guet vermuede tot oen. Want hi sijndt dat si noch myt der werlt bekumert sijn.

Ind om gedechte menichfeldich sijn md geneicht tot ceren md gemaek. Hoe wal si gheen dootfunde en willen duen so sijn si doch seer na by den nette Ind die vyant arbeitd dan na sonder onderlau. dat hi si onder dat nette mocht trecken.

Ind heft een angel an si geborpen. dan mede hi si tract. dat si myt op die rechte strait en kunen geraken tot oerz om spruck.

Die mynsc sprack. Och abrelieffte. Wat is die angel md deser luyde wyse. md wat luyde sijn dit.

Die antbord. Dar sijn also dorechtige in der kristenheit mynscheit

dat si meynen dat men gade mid der nature gelijck dene
mach: dat doch seer sordelick is. Ind willen desen eerfam
berff lijde. mid en diuen gheen dootfunde. op dat si in die
helle nyet en komen. Ind oen donckt dat oen got
houde is. Want si halden sich selue som eerfam. Ind
oen beuelte om leue mid om wyse also wail: dat si
ghene son en hebben tot ene nairren leue to komen.
mid willen sus bliuen. Ind die oen van oere leuen
sacht mid wold si ghern tot ene anders leue trecke.
den en volge si nyet. Mer si volgen den boisen geest
die si heldt myt den angel der nature: der si leue
willen. Si leue vut ons selfs wailbeuallende mid
guet donckende willen. mid hebbe om wyse mid om
leue vuerckaren mid meynen dat id seker si. Ind
is doch seer sordelick. mid wone seer na by den nette.
Die mynsch sprack. Och alre liefste. als dese mynsch
sterue. waren si dan nyet in dat hemdruck. Die
antworde. Ja. of si woude werde in oere eynde son
der dootfunde. Ind si dat onsprackelike beghin
vut geleden hebben van die lust der nature die si
ye ghadden of bebarde. Bekende die menschen
wat samers mid pyne sal gelede werde omb dat
alre mynste lustken dat ye bebart of geubet wart
in der nature weder got. Ter hi dan een degelick
sind deed: hi liet oen lieuer al dage sijn houft aff
slaen mid ene ^{sich} nien dour an duen. Ind dese mynsche
moeten grot ewiges loyns ontberen. omb de miut
willige lust den si in omre nature gebruyct heb
ben. Die mynsch sprack. Och hertze lief. my wou
dert dat al mynsche der nature nyet vrien orlof
en gheue die du horen. Want id en is gheen vrede
noch vroude in ghene dynghe. dan in dij alleen.
Die antword. Niemand en mach vrede noch vroude

hebbe in den heilige gheest: dan die mynsich die sakh
gude to grond gelaten heft. Ind solden die mynsiche
die op desen velse wone hier to comen to deser trou-
den. so muesten sy verst leren na wiffen rade woe
sijn natur auerwonen ind auergzue. No bectstu
wat luyde of mynsiche op desen nederste velse wone.
no saluck di laten sien wat mynsiche op den andere
velse hier baue wonen.

Duct op dyn ogen ind siet bauen dach. Die
mynsich sakh op den necste velse. ind sakh woe een deel
mynsiche ghyngē van den verste velse tot den andere.
ind als sy dar baue quame. so viel omre een deel seer
snel dar af. ind een deel bleue baue op de velse. ind
die selue die dar op bleue. die wane also clare. dat sy
der myt aen en mocht sien. Die mynsich sprack.
Och hertze lief. Wat beduydt dit. Die antbord.
All die mynsiche die vanden versten velse klyme tot
den andere. die hebbe gesien dat op den verste velse
sorghelick is. ind oen is inkomen dat sy wort sullen
gaen. ind sy sijn den inkomē gebolget. ind sijn op ge-
staen myt ene kienē vrien gemuetz. ind sijn gegaen
vande versten tot den anderen. Die mynsich sprack.
Och hertze lief. Wat beduydt dat deser lude so vol
hier weder af vallen. Die antbord. Die mynsiche
die op desen andere velse wone. die hebbe een vol har-
der leue ind uoyngē dan die nedersten: dar na myn-
velt oen om leue. ind myne dat sijn oen to hart. ind
laten oen dan van den vossen gheest ingeue: Och du
bist to krank. Du en kunst des myt geliden: dar
omb vallen sijn dar af hyn weder op den verste velse
Die mynsich sprack. Och hertze lief. dat mynsiche sijn
du die op desen andere velse wone. Die antbord.

leue op dyn ogen du salst sij seluer sien, In desen woorden so was die mynsch op desen velse. md sach dat die mynschen hadden een liefliker leue dan die verste. Hier der was seer wensch worden. md dese velse was seer wit md schoen. Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat mynsche sijn dit dese venalle my seer wail md vol bet dan die andere. Die antbord. Dit sijn mynschen die om natur dwinge. md myt ene ge-traysten muede sich kiere van der werlt. Ind hebbe moere wil dat sij oere eigene wille opgene willen gehorsam to sijn den guids vriende. den die werlt wail kondich is m guids stat. bis an oere doot. Nochtat sijn dees mynschen seer kern van oere onspronck. Ind die vrant neemt onre grote wan. md oen vrucht sij sullen oen ontrene. des heft sy een angel an sij geworpe. dar mede dat sy sij heldt dat sij still bliue stuen. md niet hoger en bliue tot oere onspronck. Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat is dese angel. Die antbord. So dese mynsche m den andange bren-lic md groot aenbryng. so brenge oen die vrant m sy sijn zart md krank. Ind beginne nu seer to slape md beken niet des vrande schalckheit die oen mbre-geet. sij sullen een guet betruwe to gode hebbe. sij heb-be sich der werlt afgedaen. dan sij noch menich jam sich mede vergetst mochte hebbe. md hier mede brenge sy sy m geistelike houerdij der sij seluer niet en bekenen. Ind aldus maect sy oen een genuege m dese leue. md wille m desen leue stene. Die mynsch sprack. Och hertze lief. Sy hadde sich doch den guids vriende auergegeue. Wan om en leue sij oen niet den naisten werlt. Die antbord. Die guids vriende bekande wail deser mynsche angel. dar sij die vrant mede gestruet heft. Ind des vruchte sij of sij die mynsche vrant wille

trecken. si mochten to mael af vallen onder dat nette.
 mē weren arger wordē dan vor. mer so lang si op
 desen velse bliue. so hebbe si got vol lieuer dan die ande
 ren op den nederste velse. Want si hebbe omre nature
 vol meer af getage mē strengliker gelēst. dan die
 op den nederste velse sijn. Ind dar omb sijn si vol nāer
 re oeren om spronck dan si. **Die mynsch sprack.** Och
 hertze lief. sille dese mynsche auct begheuer liden
 hier na. **Die antworde.** Ja. si mūcten grulbelick
 dmetich begheuer lide. mer doch myt so groit als
 die op den onderste velse wonē. Ind om elck sal
 auct vol meerre wesen dan der nederster. **Mer ick**
seg di. so wie tot sijn om spronck wil kōme. die mūct
 desen velse auerclime mē al die ander hoge velse.
 bis dat hi an die houheit dē berghe kōmt. **Die mynsch**
sprack. Och hertze lief. ick bekene di so ynentlicke guet
 mē getruwe: **Weer dat een mynsch een gants guet**
betruwe mē di mē der warheit hedde. mē myt enen
 kuene gemūcte mē sijn hēd willen dan mē hēd
 gesat. allen creature gants orlof to geue. mē di
 alleen tot ene hertze lieue neme. **Wold mē myt**
alsulcken frachten tot di quēem. **ick geloue dat hi**
stede holp an di vōnde. mē dat die vail snellick de
 se hoge velsen sild auerclime. **Die antworde.**
Dat is vail war. die een recht verbege kōm ge
 mūcte alleen myt ene steden by bliueden. **Wille hēd.**
 got die quēem een pēer to hulper sijn. **byrde den**
seluer auer: mer der byndt mē mē deser tyt seer
 wemich. **Ne salu vort sien op den derden velse.**

Duc op dyn ogen, mē siet baue di. **Die myn**
sche sach op den darden velse. mē sach hoe een
 deel mynschen kōme van de andere velse tot de derde.

md als sy dar bane an quame. so vielen omre een deel
to hant dar weder af. md een deel bleue stynde.
Ind die selue ware also snell van den yerste belze to
den andere gelope. md van den andere to den derde.

Die mynscly sprack. Och hertze lief. Wat beduydt die
snellicheit deser mynscly also hooge to kōmen. Die
antworde. Id is per brand in deser tyt. mer hier kom
maels geschiedent seer ducht md goil. dat die myn
scly sich also per verbegentlick md kuenlick kerde
tot der ewiger warheit. Ind kuenlick orlof gauen
omre selfs naturn md alle creature to same. md hier
den sich also ernstlick tot oere onspronck. dat sy nyt
der hulpen gaides liepe auer al des houghe belzen eens
gangs. md quame an die ouerste houghe des berghe.

Die mynscly sprack. Och hertze lief. Wat mynscly sijn
dit. die hier bane op den derde belze kōne. Die antword.
dat salu sijn. In den woerd Was die mynscly op den
darden belze. md Was in grote brande. Want die myn
scly beuyle. vol bet. dan al die andere die daar onder
waren.

Die mynscly sprack. Och hertze lief. Wat lie
uer mynscly sijn dit. Die antword. dese sijn gade
vol lieuer md verder dan alle die hier onder sijn. Wat
sij hebben een vol strenger leue md udyng an sich
gename dan alle die hier onder sijn. Ind dese streng
ubinge hebbe sij dar om angenome. op dat sij in dat
hemelrick kōme. md wor die helle beluedt werden.
md wempech veegebuyre dorue lude. dese hebbe sijn
aect der werltlicker bekōmeringe meer afgedaen dan
dese onderste. Ind hoe wail sij beter sijn dan die. soe
hebbe sij noch seer vern tot oere onspronck. Ind die
sprant heft auct sijn angel an sij gelborpe. dan mede
dat hy sij heldt. dat sij nyt hoger en kōme. Die
mynscly sprack. Och alrelicfste. Wat is des angel. Die

antwoord dat is dat si noch wat kumers hebbe myt der werlt. ind beynde sich seluer mermede. Dese wyse ind al om strenge ubynge hebbe si myt on selfs eygen scap ind wail beuallte bezten. Dit is die grote angel dar mede hi si beghelst. dat si myt hogert en komen. Die mynscly spract. Och hertze lief. anucte dees mynsclyen auct beglybyr liden. Die antworde. Ja. bliue si in deser wyse. doot. so mucte si groot beglybyr liden. mer doch niet so groot als die hier onder sijn. Ind si sullen auct meer elichs loyns hebbe dan die. Want si onre nature wil kuanlicker ind meer hebbe af getagen.

Doet op dyn ogen. ind siet baue dich. Die mynscly sach dat der mynsclyen van den derde welse een deel gynge tot den vierden welse. ind doe si dar baue an quame. doe vielen der een deel so snel her weder af op den derde welse. ind een deel viele so neder dat si onder dat nette quame. Dar na sach dese mynscly onder an den berch. ind sach woe een mynscly quam slupen by den nette. ind liep seer zwind by berch op eens loys auer die drie welsen. ind qua baue an die vierde welse. Die mynscly spract. Och hertze lief. Wat beduyt dit. Die antworde. Die mynscly die van den vierde welse neder geuallte sijn bis onder dat nette. Die sijn myt groten arbeide ind myt strengere ubynge op geklome bis an den vierde welse. ind die si dar quame. die lichte si sich den byant ind om eiga natur verbynen. ind sijn weder om neder geuallen onder dat nette. Ind weet sullen si omer dan weder byt gekomen. dat muct oen alto grubelichte sijn werden. Die mynscly spract. Och hertze lief. Wat beduyt. dat die een mynscly also gering myt ene loyp

Gut den nette auer die drie velsen liep bis op de vierde.
Die antbord. Desen mynsch wart onder den nette
een starck beuouken, ind was so groot ind so trechtich.
had hy ^{mogen} sijns herten bluyt dit hebbe geschreit hy ghet
gedaen. Ind dan toe greep hy to hant sijn natur an
myt strenger ubinge. so dat hy seer krank wart. ind
doe got dat sach dat die mynsch so starcke ind stonde
gemuet had ind sijn natur alsd hart angreep. doe
halp hy oen dat hy so seker tot deser geselschap qua.
Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat mynsche
sijn die. ind wat is om leuen die hier op wone. Die
antbord. Wat saltu sien. Ind alto hant was die mynsch
op den vierde vels. ind sach die mynsche myt grote
vrouden. Want si ware vol lieflicker dan al die ander.
Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat ubynge heb
ben dees mynsche. Die antbord. Id sijn mynschen
die oerre nature kuenlick af trecke. ind uben sich
dach ind nacht so veer si dat gelijde kune ind volbre
gen. Die mynsch sprack. Och hertze lief. sijn du bit
gename mynschen. Die antbord. Id sijn guede
mynsche. ind myt bitgename mynsche. ind hebbe noch
seer vern ind hoge tot oeren onspront. mer so
sijn doch vol narre dan die andere die dar onder
sijn. Ind die byant heft aut ene angel an si ge
worpen die groot is. dan mede heldt hy si dat si
myt vorder en kune komen. Die mynsch sprack.
Och hertze lief. Wat is die angel. Die antbord.
Desse mynsche hebbe om ubyn^{ind} om werck besesd
myt ons selfs eygenschap myt angenamelheit enyger
wissen. ind en laten sich niemant dan bit wiser. Die
mynsch sprack. So en gebreect dese mynsche met
dan gelatenheit als my dunckt. Die antbord. In skol
den si sich laten. Ind weet. dat der eygen willich mynsche

gheen en komt tot synen onspronck in deser tyt. In
 weet dat id got seer ducht in wil an desen lude ver-
 sacecht. of si sich yet laten wille. in dat en helpt myt.
 in woeneer oen got wonseldt dat licht der gelatenheit.
 to hantz is die brant dar. in wort an sy die angel
 ons selfs angenamenheit myt al omre eigener wise.
 want hy heft sy geuange myt den seel om selfs egen-
 schap. dan dit sy al om werck in using wercken. des
 neemt hy wil eue wam. want die brant weet wail.
 lieten die mynselke sich to grond. in onderworpe sy sich
 in oit muedicheit onder die den die werck bet bekant is
 in gude stat. Alto hant liet oen got genyete omre
 groter usynge in groten arbeit. in tough sy altohant
 seer hoer. ⁱⁿ verborge heymeliche wege die oen in verborge
 in onbekant sijn. Die mynsch sprack. Och hertze
 lief. dees beualte my doch seer wael. in sijn seer got
 liet in lieflick. Die antword. Woe wail dat so is. so
 werde sy doch seer bald bebeght tot tairnysheit. in
 uit tot andere ondoighde een deel. nochtat dat sy
 sich hueden dat beste sy omer kunen. in dat geschurd
 dar omb. want sy noch ongelate mynselke sijn in on-
 gestorue. in sich myt geubet en hebbe in rechter
 gelatenheit. Doch so sijn sy gade wil lieuer in
 werder dan al die mynselke die du voor gesien hebst.
 In weet vortwar dat dees mynselke seer ene andere
 wech muede gaen. sullen sy omermeer op die rechte
 strait come die tot den onspronck geet. Die mynsch
 sprack. Och hertze lief. muede dees mynselke uit beght
 vuyr lyden. die al om dage hebbe verdreue in so grote
 strenge barynge. Die antword. Wat die mynselke va-
 eniger ongelatenheit van sijn guert. Wat in woe
 klyen der is: die muede alto mal in de beghtvuyr afge-
 lade werde. in dar toe muede sy grouts elghis loms

onbieren. Ind weat. werde sij in deser ongelatenheit
vonde in oere doot. so muete sij seer groot streng begif
vuyr lieden: doch is dat minre dan der ander op de neeste
velse. duc sal on loyn elbelicke meerre sijn dan der die
hier onder wone. Die mynlich sprack. Och hertze
lief beuynde of besnake dees mynliche dijne heyme
licke verborgene sanderlinger genade myet: die du
dine vriende in somiger tijt licst gelbar werden.

Die antword. Die wile sij in deser ongelatenheit stien.
so on bauye sij nabier der sanderlinger heymelickheit.
die got in der tijt toyne sine heymelicken gelate vry
den. Die mynlich sprack. Och hertze lief. dorst ick
di aen dine conu bidden. so wold ick di alto gern bid
den dattu my arm snode creatur dijn heymelicke vriend
woldest laten sien. Die antworde. Dat sal sijn mer
du salst noch vol hoger opklyme. ind so vande ene
velse tot der ander. bid dattu die gelbare heymelicke
vriende gauds siede wondst. Ind ick seg di. du salt auct
seluer in den onspronck sien. Die mynlich versuckte
vangrond sijns herte. ind sprack. Och myn hertze lief.
ick en heb di myet gebede. dan dyn heymelicke vriend
toe sien. Ind du spreectst. du wilt my in den onspronck
laten sien Och alrelicffste. dat en was mijn meynige
myet. ick bid di ind mach dat sijn so verlast my der
groter eerwerdicheit. Want ick beken my een arm onber
dige creatur to wesen. ongelate ind ongeubet. ind lynn
vā grond mijns herte des onberdich: mer dyn wille
geschie. Die antwoorde.

Ope op dyn ogen. ind siet baue di. Die mynlich sach
baue sich. dat die vyfte velse also seer grubelic
ke hoge was baue den neeste. ind dat seer wemich
mynliche den wech op grunge. ind dat sich die vanden
vierden velse een deel seer duc waigden op to gaen.

md als si dan baue an quame. so desen si dat meeste
deel her weder af. md der bleef seer bewys dan op.

Die mynsc̄ sprack. Och hertze lief. Wat beduydt dit
op desen bysten helpe so seer bewys my selve komen
md dan op bliue. Die antword. Die helpe is seer hoge.
md hoigh klime muet suyn werde. Ick segdi. Die
op desen bysten helpe is come md dan op blyft staen =

de. die is alreicst come op die rechte straat to de om =
spronck. Die mynsc̄ sprack. Och hertze lief. Wat
lynde sijn dit die hier op wonet. Die antword.

Doe op dyn oge md siet. Alto hantz was die mynsc̄
op den byste helpe myt vroude. md sach dat die myn =

sc̄ so lustelick md so orientlic waren md guetlic
ware md god meer dan die andere. md die helpe was
so wyde so groit so schoen seer hem bauw die andere.

Die mynsc̄ sprack. Och hertze lief. Wat lynde sijn
dit die hier wone. md wat is oer leue md uding. Wat
orre is seer bewys. Die antword. Id sijn my selve

die omme eigene will hebbe auer gegeue. md hebbe een
gade weder gegeue. md hebbe des gantze wille dat si

inmer en wille geduen sit omme eigene guetducken
of wail beualle wyse noch werck noch leue. md wille

bitucke ene want gade den die wech wail bekant
si. md seluer geguen hebbe: den wille si sich opgeue

in gade stat bis in oere doot. Die mynsc̄ sprack.
Och hertze lief. Dees behaage noch wil bet dan die an =

deren all. die ick noch gesien heb. md sijn my seer wert
md alto lief. my dunct dat si di acck so sijn. Die

antword. Dat is also. si sijn gade. leue werde myn =
sche. want si sijn komen op die rechte straat. md bliue

si in deser straten. so sijn sy gade seer lief. Die mynsc̄
sprack. Och hertze lief. sijn dese mynsc̄en aut na by oere
onspronck. Die antword. Si sijn noch seer hem van

oeren onspronck. Ind die want is des geliam worde
 dat si op der rechter straten sin. Ind heft een angel
 an si gelborpen. dat hi si behalde. dat si die rechte
 straat myt want en ghaen. Die mynsch sprack.
 Och hertze lief. Wat is dese angel. Die antworde.
 Dat is dat si myt alreyt dat si op desen selze myt
 stedich en staen. Die mynsch sprack. Syn dees my
 sche al gehyrt m ene duen. Die antword. Ja mer
 die boise gheest heft dees al gebange myt der angel
 der onstedicheit. Die mynsch sprack. Wat is die
 onstedicheit die dees hebbe. Die antword. Dat
 dees mynschen onderbilen guen vande vyfte selze
 tot den vierde. ind neime ons selze angename wyse
 weder an sich. Sus lopen si bliken van den ene tot den
 anderen. ind en hebben gheen stedicheit. noch blyue op dese
 vyften selze. Die mynsch sprack. Wat beduyt dat dat
 si myt en blyue op desen selze stedich. Die antworde
 Om eigen will en is noch myt to grond die moen. mer
 si sijn gode wil lieuer ind werden dan al die ondersten.
 Want got die mynt die mysche alto wonderlike seer
 die ons eigene wille ledich worde sijn. Ind auct blyue si
 myt alreyt stedich: so blyue si doch dat meeste deel m der
 gelateme wyse. Die mynsch sprack. Och hertze lief
 als dees mynsche sterue. miuet si dan auct begheuyr lide.
 Die antword. Ja werde si m desen liefen bonde so miue
 to si groue begheuyr liden: mer doch wil myne dan
 die hier onder sijn. Ind sille auct wil meer ewighs loens
 hebben dan die. Die mynsch sprack. Och hertze lief.
 Hoe luttel ind veyn miuet dat sijn. dat tot dy come sal.
 Ind dat is wil billic. Die antword.

Duict op dyn oge. ind siet baue di. Die mynsch
 sach baue sijn. ind sach dat die seste selze seer gru

Welicke hoig lach haue den vierde. ind dat alto Wempe
 mynsche gringge van den bisffe op den sefte. Ind als
 dar een deel dar haue op quame. so vicle sij so seer siel
 dar weder af. recht of sij vom dat hoist worde geslage.
 Ind den mynsche docht dat also Wempe mynsche op
 den sefte helze ware ind bleue als onder honderde nab
 een. Die mynsch sprack. Wat beduydt dit. Die ant
 word. Duct op dijn ogen. ind siet. In den wonde was
 die mynsch op den seften helze. ind sacht om sich die alre
 mynentlicste mynsche. ind also lieflick ind guetlick
 haue all die hij dar onder ye gesach. Ind die helze was
 so stermate wit groot ind sijn. Ager der mynsche was
 seer luttel die dar op wonde. Ind waer Wempe der was.
 so ware sij doch so rechte sehorn lieflick ind so guetlick.
 Die mynsch sprack. Och hertze lief. Hoe rechte yncou
 lichte ind stermate wal beualle my dees mynsche. segt
 my wat mynsche sijn dit. Die antword. Sy beualle
 auck gude ond sijn oen lieue mynsche. Die mynsch
 sprack. Och hertze lief. Wat mynsche sijn dit. Die
 antword. Dit sijn mynsche die sich hebbe gelate gude
 ind gude vriende in sijn stat. Ind oere eigene willen
 to maul hebben opgegeue. ind wille stedich bliue bis in
 oere doot. Die mynsch sprack. sijn dese mynsche tot
 oere onspronck komen. Die antword. Dees my
 nsche hebbe noch seer hoge ind bern tot oere onspronck.
 Ind muete seer grubbelichte hoige klyne. sulte sij den
 onspronck afflange. Die mynsch sprack. Wat be
 duydt dat. Die antword. Die vrant heft een angel
 an sij gelborpen. dar mede hij sij heldt dat sij myet vout
 en kane come. Want hij sijn wt waul dat sij op die rech
 te strait sijn come. ind sijn auck die neeste oere onspronck
 vom al die andere die ghy noch gesien hebt. Die mynsch
 sprack. Och hertze lief. Wat angellen is dat. Die ant

word. Dat is. dat die mynsche hedde garm yett wat
 troests of wat bekamps van gode. als ander mynsche.
 Ind woe Saul dat myet boiff an is: so an een cest doch
 myet dat neeste to den onffronck to komen. Ind dese
 begering heeft een heymcluck verborge gebreck in
 sich: dat sich die mynsch dan in yemant gelucke wil.
 ind got myet en lat wercke van hy wil. ind wat hy
 wil. ind myt wen hy wil. **D**ie bekene sy Saul. ind
 volge doch den boisen ingeue des hyants. **D**ie mynsch.
Och hertze lief. Syn dees mynsche des begheuyrs
 myet ledich. **D**ie antbord. Werde sy hier in bonden.
 so miecte sy groot begheuyr lyden: mer doch myet so
 groot als dese hier onder. Ind on eldich loyn sal auck
 vol meerre wesen. **D**ie mynsch sprack. **O**ch hert
 ze lief. Wat is dat. dat dees lieue mynsche myet vont
 en gaen. **D**ie antbord. Dat is. dat sy der nature
 heymcluck gesont hebbe. ind on schaleckestige begering
 myet to grond en hebbe lere kene. ind myet to grond
 en hebbe af gelucht. Ind des weer grote noit to bekene
 ind af to leggen.

Duct op dyn ogen. ind siet baue dij. Die mynsch
 sach. dat die seunde belze seer grutbelucke hoigh
 lach baue de sesten. ind dat seer wemich mynsche van
 den sesten ginge to den seunde. Ind als die selue
 dan baue an quame. so viel der een deel seer siel
 dan weder af. ind der bleef seer wemich dan. **D**ie
 mynsch sprack. **O**ch hertze lief. Wat beduydt dat. ind
 wat mynsche sijn dit. **D**ie antbord. Du salst dat
 sien. Also hantz was die mynsch op den seunde belze.
 Ind dese was vol schorme ind wyder dan al die dan
 onder waren. mer der mynsche die dan op ware was
 vol myn. dan hy op enyge belze gesien had. **D**ie

Ind woe Saul der myn was. so ware sy doch vol schorme ind van
 liefter hartben ind mynencluck. dan al die hy vort gesien had.

mynsch sprack

mensch sprack. Och hertze lief. Wat mytste sijn dit.
Die antbord. Dit sijn myschen die sich gude to grond
 hebbe gelate. mid dan an stedich willen bliue bis noere
 dait. Ind al om slyt is. Woe sijn die natur gedrucke so ver
 sijn omer moigen. mid om bescheidenheit wylt. Ind wera
 ack gude gern genuect in al dat got van oen wil heb
 den. dat sijn vutbendich of yntbendich. dat wera myne
 sterc. vutbert of inkeren in sich selue. Ind sijn dan
 in wardenne sijn lieffte wille. Ind dat dese also sijn
 derlicke lichte mid sijnne. dat is die fact. dat got sijn
 auerbonderlicke genade myt oen in sunderlinge wyse
 myt oen gedeelt heft: dan van lichten sijn so seer bou
 die andere die hier onder thone. **Die mynsch sprack.**
Och alre lieffte. Sijn dese myschen tot oere onspronck
 come. **Die antbord.** Neen sijn hebbe noch seer hoogh
 mid veer dan van. **Die mynsch.** Och hertze lief. Wan
 om is dat. Ind wat eest dat desen lieue mynsche hondert
 dan an. **Die antbord.** Der mynsche is seer kienich
 die in deser tijt oer bonning in den onspronck hebben.
 alstu noch seluer sien salst. dat so hondert desen mynsche.
 dat die vyant heft ene haerck an sijn gelborpe. dan sijn sijn
 mede heldt. dat sijn met vout en gaen. **Die mynsch**
sprack. Och hertze lief. Wat beduydt dat. dat die vyant
 an dese lieue mynsche ene haerck geflage heft. mid an
 die andere een angel gelborpe heft. **Die antbord.**
Die vyant veruercert sich seer. mid heft anyt dat oen de
 se mynsche myt allen ontlopen sulen in oere onspronck.
Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat is die haerck.
 dan sijn sijn mede heldt. **Die antborde.** Dat is. dese
 myschen hebbe grote auerrijcke genade ontfange. mid
 gedruyten der auerlang in onre nature myt men
 gerhande wylsen. Ind neeme des myt to grond wan. Ind

gebruycke deser groter gaue in lust oerre nature. Ind
des en bekennen sij nyet. ind ^{en} neme des nyet war als si
schuldich were. ind en kune des nyet gemercken. Mer
die byant die des een raitgeuer is die merckt dat wal.
Want hy seer beseyn is. Ind als si auct nyet bebyndic
ken troyst en hebbe van gade: so neme si dat heilige
sacrament om dat si ghem troyst van gade bebynden.
ind dit en is dat neeste nyet. **D**u salst noch ander
lyde sien die deser omge al gestorue sijn. Met dese
mynsche die hier wone. die gebruycken deser lust vol
dicht hemmelick in der natur. Ind hoe wal dy dat een
klyen byndermisse dunckt wesen: so michte si doch groot
veghuyr dar om lyde ind doch myne dan die hier
onder hage wone ind om ebych lorn sal vol meerre
wesen ^{dan} der ghoerre die hier onder wone.

Du diet op dyn oge. ind siet baue dy. Die mynsch
sacht op den achtien velse. die was seer grubbelicken
hoyt baue al die andere. Ind alto woych mynsche ware.
die ginge van den seued velse tot de achte. ind die selue
die dan op klu me. als si dan baue op quame. so dielen
si dat meeste deel seer snell dar weder af. Ind alto woych
bleef der dan op. **D**ie mynsch sprack. Och hertze lief
wat lyde sijn dit. ind wat is om ubinge. die dan op tho
nen. **D**ie antbord. dat salstu sien. Alto hantz was die
mynsch op den achte velse. ind sach dat die mynsche won
derlicker luchtender ind seghorre ware. dan hy ye vor
gesien hadde. **D**ie mynsch qua in wonderlick vroude
dat hy dit gesien had. ind sprack. Och ymentlickes hertze
lief. wat mynsche sijn dit. **D**ie antbord. Dit sijn
gade seer lieue mynsche. ind hebbe al dees andere auer
klume. ind hebbe sach gade to grond gelate ind op gege
ue. wat hy myt oen duen wil in der tijt ind in ebychheit.

Die mynsch sprack. Och hertze lief. were deser mynschen
 wil Die antword. Hoe sold der mynsche wil gelde sijn
 du sieft doch wil. dat der seer wemich is: die deser tydelic
 der naturaliker dingre sich dor got genstlick getrouwen
 willen. ind sich dan genstlick md luterlick laten. ind m
 der wansheit der willen verlorne gade to lieue md to ere.
 Hoe sold dan die mynsche omermeer dan to kome. dat
 si sijn des geloue soldes hebbe: dat ewich omeetlick md
 onsprekelick is. Die mynsch sprack. Och hertze lief.
 Alre alsus spreectst: aen sal alre tyteliker dingre ver
 lorne. So verstaen si dat: dat si al om tytelike giet
 een werch müete geue. md des veruere si sich. Die
 antword. Dat müet aick sijn. wie op desen achte delze
 wone sal. myt dese mynschen die hier wone. ind hy müet
 al sijn tytelike giedes ledich werden. Of hy müet dat
 hebbe of hy des myt en hed. ind dat hy des onachtigam si
 md m ghene dingre aen nemelick. ind dat oen meer vor
 derlick si to gade dan hynderlick. ind die dat also heb
 be die moigent wil behalde. of si myt dan an en sijn
 meynede of mynede: dan alleen got md myt sich seluer.
 Wan orloft got wil. dat si om noutruft lifflick dan
 af neme aen eigenschap. ind dat ander myt gade deile.
 des dat doch is. Die mynsch sprack. Och hertze lief
 ick byn seer vro. md haep. dat dese mynsche tot onre or
 spronck sijn kome. Die antword. Neen myt. aen
 si sijn die alre neeste den onspronck. die du noch gesien
 hebst. ind si hebbe meer ryckeliker onsprekeliker gae
 nade ontfaenge van gade dan al die andere. ind got heft
 desen mynsche groot wonder laten sien. aen doch al m beel
 de of gelyckenisse md m forme. aen een dinct dat baue
 emre gelyckenisse md forme is. Die mynsch sprack.
 Och hertze lief. Wat is dat een dat baue emre gelycke
 nisse is. Die antword. Desen mynsche wardt onderwile

een seer kleyn blycken uit den onspronck. In des en kune
sy tot ghene gelykenys gebrenge: noch myt worden
Sitzespreken. Die mynsche sprack. Och hertze lief. ik
haep dat dees mysche den verghurr ontrone sijn. Die
antworde. Neen: Sy muete auct dar in. Die mynsche
sprack. Wat is die sake. In auct war om en kune sy in
den onspronck myt kome. Die antworde. Die byant
heft twee grote hauck in sy gelborpen. md helde oen die
an ycke syde. op dat sy oen myt en ontloeyen. Die mynsche
sprack. Wat sijn die twee hauck. Die antworde. Als desen
mysche des onsproncks een luttel ingeblyct heft. md
sijn myt begerten dar op geualke: dat sy des ghem meer
hedden. In dat an is dat naeste to den onspronck myt
Want sy hebbe noch wat verborgens inblyckendes wille.
md dat is so verborge dat sy selue myt en weten noch
en betekene. noch to grond myt gedoidt en hebbe. In die
ander hauck is. Weet dat got seer grote wonderlike
verborghen. sijn vromde. dese mysche heft gebuyrt
In heft oen laten sijn grote vromde wonder. mer doch
al in gelykenys md forme. In dat hebbe dees mysche
seer hemelick md verborgentlick myt eigen sijn besete.
dat sy des selue myt en betekene. mer got kent dat wail.
In en dar oen myt betrubbe dat sy oen dees geestelike
genade ontrecke en verberge. In muet sy sijnne wat
sijn wail bekent oere hemelike grant. die dar wat ver-
borge leeght in der nature: des sy doch selue myt en be-
tekenen. Niet dit is die ander hauck. dar mede die byant dese
mysche ontheldt van oere onspronck. Die mynsche
sprack. Och hertze lief. Is muete gar seer verstorue
mysche md to grond gelate sijn. md oir natur to grond
gedoidt hebbe. In muete den wech der nature to grond
betekene myt merclike onderscheide. eer dan sy omer
nature moge comen tot oere onsprong. Die mynsche

sprack. Des lamert my dat dees mynsche auct in dat
 begheer mieten. Die antwort. Iere deser mynsche
 meer in der krenkenheit. so stond dat wonderlicke volk her
 inder krenkenheit dan dat nu dact. Vreest auct. dat om begheer =
 Gurr sal alto vol myne krenken dan deser hier onder. Ind
 om ewich loyn sal auct onsprekelyk meerre krenken dan
 alder anderen.

Nu dact op dyn ogen. ind siet baue di myt vrou =
 den. Die mynsch sach op den negende helze. Ind
 sach dat hy seer gruelike hoogh was. dat oen dacht
 dat hy dar niet an gesien en kond. recht of hy stonde
 an den oeuerste hemel. Ind dat so wensch mynschen
 vande achte helze to den negende ghyng. Ind woe he =
 myt der was. die selue als sy dar baue an quame. to
 hantz so vielen der oen deel seer snel dar weder af.
 Ind sach dat sich dees mynschen seer vol ind dact waugh =
 den. ind so dact sy dat waughde. so dact vielen sy dor
 neder. also dat der to mail wensch dar op bleef. Ind
 die andere die af vielen die gebeerde of sy dor vielen. Ind
 woe dact sy dat waughden so geschiedent oen eyster also.
 Die mynsch sprack. Och hertze lief wat beduydt dit
 wagen ind dat vallen. ind dat also wensch yemant hier op
 blijft. Die antwort. So wat hoogh is dat wordt suer
 to thmen. dar om eest dat sich nu wensch mynsche in deser
 tyt to grond wille wagen bis in den doot. Ind dar om b
 komt in deser tijt wensch yemant op den negende helze.
 woencer sy ansien der mynsche leue die dar op wonen
 so verschrucke sy sich ind vallen weder af. Nu siet baue
 di myt vroude. Alto hantz was dees mynsch op desen
 grueliken groten hoge helze. Ind oen dacht al were
 al die ander helzen to same een gebest. sy en were all
 niet also groot so byt noch so sifom gebest als dees alleen.

Mer hemtch mynsche waren dar op. ind doch so ontienck
die mynsch meer troude ind wonen van den anien deser
hemtch mynsche. dan sa al den die sy ye con gesach.
Ind die mynsch bruyghe. hoe dat dar so sassen keer. ind
dat dar so hemtch mynsche op bornde. Die antworte.
Got en heft desen helte met also geordent dat dan
also hemtch mynsche op sulle wone. of sy sich dan toe
bereiden wolve. Op dat eynde van desen helte is die port
die dan gheet to den onspromt: dan alle geschapey
dinge sijn vergeulde in hemel ind mertrick. Die
mynsch sprack. Och hertze lief. Wat beduydt dit. dat
dees mynsche also recht kranck sijn verberdich. ind
inwendich sijn sy so klar als Engellen. Die antworte.
En solde die mynsche met kranck sijn worde. eer sy
dees gruilicheit hoge helte al auerklume hebbe. Weet
dat in desen mynschen een drayp bluyds noch manghs met
bleue en is. 48 en sy al verdort ind verteret. sy muete
billick kranck wesen. Die mynsch sprack. Och hertze
lief. hoe mach dan dat sy sliche leue in oen sijn bleue.
Die antworte. Die gheen dan sy onr bliyt ind onr march
om verteret hebbe. die gheet oen con dat naturlike
onkupsche bliyt reyn march ind reyn bliyt. Ne is doch
in dy selue al bliyt ind march verdorret ind verstorie.
Die mynsch sprack. Och hertze lief. dan en weet ik niet
van. Die antworte. Dat is war. id is dy vergeten.
Dat heft die auertredede myn gedayn die in dy also
bernet. Die mynsch sprack. Och hertze lief. War en
lichte dees mynsche van byne so klar als Engelle. Die
antworte. Got heft also onmetige genade in sy geyate.
dat dat wir oen lichte muet. ind dis en wete sy seluer
niet. ind en begerens auch niet to wete. Weet auct.
hoe hemtch deser mynsche is. So let doch got die kerf
tenheit om oeren wil stien. Weere dese mynsche in deser

tijt myet. alto hantz liet got die werlt onder gaen. Got
 geeff lucifer die machte dat hi myt der ketten mytte
 nette ene togh dede. **Die mynsch sprack.** Och hertze
 lief: dat deser mynsche nu so bewych op ertrick is. Was
 der in bontijde myet meer op ertrick dan der nu in de
 ser tijt is. **Die antbord.** Weet der was in seer korte
 yare vol meer dan der nu is. **Die mynsch sprack.**
Och hertze lief. So hed my dat geducht grote noot
 dattu die mynsche hedst hier gelate der kerstheit to
 hulpen. **Die antbord.** Got en wold myt dit dese
 lieue mynsche langer wandelle solden onder de val
 sche kerste volck: dat dan tege al kerstliche gesette
 leeft. **Die mynsch sprack.** Och hertze lief. Wat lieue
 hebbe dees lunde. Weet si wul dat si oerd onspronck
 also rechte na sijn. **Die antbord.** Si en weten myt
 som die warheit. Mer dat geschuydt wul dat oen on
 derbyle een kleyn blycken wordt gefant dit de on
 spronck: dan an si wul mercke: dat oen een ander
 wese vomblycke de nu lichte de is. Mer si hebben sich
 so rechte genstlic gade to grond gegene in de geloue
 nu gelate: so woener oen got yetswat trostes seynde
 des versprucken si meer: dan dat oen got des trostes
 let darue. Want si en begere myt. dan den exempel
 cristi na to ghaen: eenboldichlic in den geloue. **Si**
en myne noch en myne gheue trost. noch en bege
 ren auch myt. **Si** hebbe sich also rechte eenboldichlic
 nu luttorlic in den geloue gebiert: dat si myt en
 begere to wete noch en myne. **Si** sijn auch so out
 muedich: dat si sich onberdich ducken wesen aller
 gotlicher hermeliker nu trostlicher gaue. Ind en
 begeren auch myt. **Die mynsch sprack.** Och
 hertze lief/en hebbe dees mynsche gheen begert myt
 allen. **Die antbord.** Si en hebbe gheen begering

Dan dat die eer gades volbracht wordt md met anders.
Sij hebben sich gade also genstlick gelaten: Wat sij
myt oen duet md myt allen dingge. dat beuelt oen
to grond waul. Geest sij oen: sij latent guet sijn.
Necmt sij oen: sij latent auct guet sijn. Ind stryn
des m allen dingge on aengenamic. Sij bruchte meer
siet dan suyr. Want sij myne dat cruce. Die
mynsich sprack: hebben dees mynsich enige bruchte.
Die antword. Sij en bruchte wer hell. noch beghebr.
noch brant. noch doot. noch leue: al bruchte is oen
af geualle. Mer oen dinct dat sij den exempel
crusti met na en volge. als sij gern deden md schul
dich sijn. Sij sijn so rechte oitmuedich. dat sij sich sel
uer md al om wercke die sij ye gedeeden to maul ber
myeten. Ind sette sich onder allen creature. md en doere
sich nyemant gelijcken. Wer m der tyt of m ewichheit
Ind sij hebbe al mynsich m gade gelijcke lief. Ind
wen got mynt de myne sij auct. Ind sij sijn der werlt
to grond doot. md sij is m oen auct to grond doot. Ind
sij sijn aller vernuftiger werken verstorue. die so
myt eigentstap md myt allen wiffen ye gheuefde
of ic beseten hadde. Ind dees sijn. die got mynd md
myne m al oere duen Sij en myne noch en myne
sich seluer myt. Noch nongent en bynde sij dat om.
noch sich seluer. noch m der tyt noch m ewichheit.
Sij hebbe sich seluer verlore to grond. md al creature
myt oen seluer. md al dat ye geschape wart. dat sij m
tyt of m ewichheit. Sij leue m onbetenheit. Ind en be
gere myt to weten. Sij en hebbe m den onspronck met
gesien. auct en begeren sij des myt. Want oen dinct
dat sij des onbetenich sijn. Ind weet dat die bynde
dore dees mynsich sijn gebare myt alle betaringe die
men gedyncke mach. Ind een deel auer mynsich

syn. And si en hebbe gheen begering anders. dan wolt
 got oen al die bekarmge weder auer sichten: si wolt
 die myt vroude ontfange. And alle creature syn oen een
 cruce gheest. ind hebbe dat donless. And geef oen got
 dit cruce weder. si wolt dat myt vroude ontfangen.
 Want om heer om got oen borgegaen is myt de cruce.
 Sy en begerd anders gene wech to gaen bis in oeren
 doot dan desen. ind si syn der werlt onbekant. Dese
 mynsche die op desen negede selie wone. dat syn die
 wam anbeder. die den vader anbede in de gheest ind
 in der wamheit. Die mynsch sprack. Och hertze
 lief. Act vrucht. die dit bucc salte lesen. dat si sich
 dan an salte arger. Want men die perlen myt
 wam die ghyn en sal storten. Die antbord. dat
 benelet grade. Weet dat id hondertste deel dat hier
 geseue is van de negede selie. sal der kerstheit
 nutter syn. dan al dat in dese bucc geseue stet.
 Weet. dat deser mynsche een is gade licuer ind wer-
 der. ind der kerstheit nutten dan dusent andere
 die bit ons selso wiffen leue. Men en sal des myt
 wonderen wail dynas dat hier stot myt exempelte.
 men en wust anders myt wat id wech. And en kande
 auct myt verstain. Got is een also grote dat gheen
 mynsche syn des myt en mach noch en kan begri-
 pen. Du vruchtens dat men dese rede myt en
 sal kenen verstaen. die ick di hier heb dijn scrij-
 uen. Als syn doch mynsche op ertrick die myt leue
 dan to kome syn. al is der wemich. die dit wail ver-
 staen. Hed ick di hene scrijue van den negde koren
 der engelle. And woc die ongelege schape were. dat
 wech een onverstente rede ind wemid van mynsche
 lichte verstemisse. Want die en mach des myt
 verstain noch begripen. Die mynsch sprack. Och

hertze lief. Nach gheen mynſch anders to ~~de~~ om =
ſpronck kome: hy en heb verſt een woning myt
deſer wyſen op deſe negende belze geſchadt. Die
antbord. Ja dat geſchick ſiute paulſel. mer hy
mildeſte dan na een zwaar cruce drage bis an ſme
doit. md dan na ſyn leue dan om gegew. Weet.
dat ongeuifde doighden en is niet to gelocue. Ind
nō m deſer tijt myn. dan byne hondert ſare pe ge
wart. Die alre ſkerſte wech weer dat die mynſch
deſe harde grote hoge belzen myt ūbunge m rechter
gelatenheit al auerklame weer. bis dat hy queem
an den negde belze. dan queem hy verſt to yetſwat
vreden. Die mynſch ſprack. Och hertze

lief. hoe ontfrucht ic dat ſo menich mynſch ſo vol
vare heft omgeloep. md hebbe al dwelde geguen.
ſo dat ſij nye en konde kome tot deſe vredſamen
mynſche die dan wone op deſen belze. Die ant
bord. Ven ſijde nie m deſer tijt grote begering
dan toe hebbe. Die mynſch ſprack. Och hertze
lief. Ich hay dat noch vol myſche begering dan
toe hebben. Die antbord. dat is wil war. moech
ten ſij dat hebbe myt onre wyſen md na oere wille.
mer ſijen grupe der werke niet an. Die mynſch
ſprack Och alre liefſte. Sijn deſe mynſche die hier
op wone des begheuyrs yet ledich. Die antbord.

Ja bliue ſij hier m bis an oeren doit. ſo ſijn ſij alre
verſt des begheuyrs ledich. Die mynſch ſprack.
Och hertze lief. noege dees mynſche auck wil af
valle. Die antbord. Ja: dat is wil eer geſchick
md is wil mogelijk. dat deſer myſche va deſe ho
ge belze ſomge vicle van deſe belze bis onder dat
nette eens valles. Ind dat was dan omb dat die viont
yetſwat wil beuallens m ſij bracht. ind ſij den niet

en wederstonde als sy billick solden. And omb des selue
 wil. so wart die vyant auct gestoten uit den hemelrick.
 myt al sinre geselschap. And so wullick mynsch van dese
 hoghe belze velt neder onder dat netze. dat wordt die
 alre schedelickste mynsch die in der kerstenheit is. dat
 is dan om. want sy hebbe ontfinge van gode een onspre-
 kelicke genade. And verkieze dat licht in een onrechtse
 valsche wijsse. dan mede sy die kerstenheit verleide. men
 drogft sy bet blijen in schuldre dan den vyant van der
 helte. Des weer noit eenbeldige kersten mynsche: dat
 sy sich wail vorr oen kuden geschuede. in deser sorschlucke-
 tyt. want dat onkruyt beglynt seer auerhant to kringe.
 Die wyle die ziel by den lijue is. so en komt die mynsch
 nimmer so hoigh noch so diep in syne onspronck. die vy-
 ant en stree dan altyt na myt grote vlijte. of hy oen
 dan yet af getreste konde: dat sechen wail. want hy
 bekande Cristus seluen. Die mynsch sprach. Och hert-
 ze lief hoe lief in wert sijn di dees mynsche. die op
 desen hoghe belze sijn come. Die antbord. Gor heft
 dees mynsche also ouermate lief in wert: dat id saut
 weat dat deser mynsche een got bede om een sake.
 And dat al die kerstenheit to same beden weder die sake.
 So honde got lieuer den mynsch alleen. dan hy al die
 kerstenheit verhornden. Die mynsch sprach. Och her-
 tze lief. hoe is midoch so ouermate vrolick. dat ick dees
 mynsche anse: wat vrouden in wuene muet dan dese
 als men di aen myddel sijn. Die antborde. Weer
 dat mogelijk dat een mynsch hed al der engelle sijn
 in crachte in vermoege. hy en mocht in der enger.
 cracht myt begrippe die alre mynsche vroude. die got
 myt syne vriende heft in der ewichheit. Die mynsch
 sprach. Och hertze lief. Noch spreect ick ghem dat dees
 grote noit weer. deser mynsche die op dese belze wone
 dat

Goel weer. op dat sy vom die kerstenheit beden. Die ant-
word. Dat der also kerstich nō is. Des sal die kerstenheit
noch wal geken werden. Die mynsch sprukt. Och
hertze lief. Ich hay doch die kys der mynsche noch enych
op ertruck leyt. Dattu dy auer die kerstenheit om oere
wil berharne wilt. Die antword. Weet waeneer dat
got des myet meer lyde en wil. md sijne gerechticheit
berdrut. md als oen tijt dunckt. so neemt hy dese myn-
sche al om kracht md om vermoeghe to bidde von die
kerstenheit. Die mynsch sprukt. Och hertze lief. Ich
hay dat die tijt noch myet en sy kome. Dattu die werlt
wilt late vergaen. Want my dunckt dat kon der vic-
uerkarenre en is noch myet verbult. Die antword.
Dat is wal war. gher weet. dat got va sinde wegen
een liet vergaen al die werlt bis op acht mynsche Ind
va de acht mynsche wart een nye werlt. Ind weet. dat
got die grote sinde die nō in der kerstenheit sijn myet
lang liden en wilt. Die mynsch sprukt. Och hertze
lief. Nō brughde ick dy ghem. hoe lang du dese my-
sche op desen beke laest wone. die om bliyt md om
marck alsus gedoidt md verdorret hebbe don dy. eer
dan du sy in den onspront leest sien. Die antword.
Somme sien dan in. eer sy dan op kome. md den
salie muett namals seer suer werde. bis an oere doot.
als sure paulvel geschact. Ind auch let hy sommen
dan in sien to hantz als sy dan op kome. So let auch
got somme beide twee jar of drie. somme vyf jar.
Somme tien jar. Ind somme let hy al om dage liggen
bis in oere doot. md dan let hy sy dan in sien als sy
an oere eynd kome. Ind somme wort die onspront
also bedeckt dat sy dorren. bis oen die ziel bit gheet.
Dit sijn die verborge hemelike wercke md wonder-
gude. die nyemat en bespore to liete. Want omb hy

also ongelijck desen lieue mynsche dact. hy weet
 wail wat ene ygelicke mynsche toe behoort. ind oen nūt
 ind guet is. Nu siet hoe weinich gelsomfamer gela-
 terre mynsche nu in deser tyt sijn. sander alleen die
 op desen velle wone. Die mynsch sprack. Och hertze
 lief. dorde ick onberdige creatuur di bidden. al east my
 also seer onbesonlick. mer du vermoigst al dinct. dattu
 my holdest late wone hier by desen mynsche. die op desen
 velle wone. Och hertze lief. nyet en torn di dese bidden.
 mer mach dat omer gesijn so helpt my. wat du al dings
 vermoigst. dat ick deser lieuer mynsche knecht moigh lēse.
 Hoe wail ick die to mail onberdich sijn. Die antword.
 Got is to mail guet to verborne myt oitmuedicheit.
 ind die heft hy angesien in di. ind wil di nyet alleen late
 myt desen wone. hy wil di auct seluer late sien in den
 onspronck. Die mynsch sprack. Och hertze lief. dit
 dinct ^{my} to mail een vrenede rede. hoe sal ick alre on-
 berdichste creatuur durr toe omer gekoene. durr ick
 also mail onberdich toe byn. Die antword.

Nu dact op dyn vreneste oge. ind weest gelsomfamer.
 du mūct seluer in den onspronck sien. Die
 mynsch verschricket van grond sijn herte ind sijne zic-
 len. ind sprack. Och hertze lief. verdruyght my deser
 groter eren ind berdicheit. wat ick durr diermate
 onberdich to byn. ind ongebuoght. des bid ick di dor
 di selue. ind omb al dat durr ick di omb bidde mach.
 dattu my die verlaest. Die antword. Duet sijn
 dese rede. want dat mūct sijn. ind du salt schriue wat
 men myt syne legrupe mach. ind myt wone spreken
 mach. Die mynsch sprack. Och hertze lief. hoe kom
 ick hier toe. dattu my dit wilgt toene. dattu done ho-
 ghen vrenede so lang ontreckt. die so lang myt so

grote übyngē op desen berch hebbe gelboent. Ich dy
hertze lief. verlan my deser groter werdicheit. Want
ik der to mail onberdich bin. Die antworte. begest
dese bede. Want dat miēt sijn. mer weēt. du salst dat
alto sijn bekopen myt alto grote bitterlicke lijde von
dine dode. Die mensch sprack. dan en verschrut
ik my niet van. Want du also vol von dyne arme
knecht gelede hefft. No diēt myt dyne armer cre
ature. Wattu wilst. in deser tyt. ind in elbicheit. Doe
sich des mensch geliet hier in. Doe wart oen to hantz
opgednen een portē des onspronck. Ind hy sach in de
onspionck. Ind oen dūcht dat naē een ogenblich
en werden. Doe dit gesicht een eynd nam. Doe vant
sich des mensch so vol vrouden ind lichte to grond.
Dat hy to mail van sich selue qua. ind vander tyt to
mail niet en wust. Doe hy doe weder qua. doe was
die mwendige vroude ind dat licht also ometelick
ind onspreclich grow. dat hy verschrute. ind wart
rechte krank an sijne nature. Ind dacht. War bistu
gelbest. of wat wonders is dy gescheet: dat din zid
ind din lyfliche nature also aueruluedich vol gantzer
vroude is. Ind sat lang also in den gedachte. Ind woe
hy meer dar an gedachte. Woe hy myn wust wat id
was. hy dacht hy wold ghem hier af sijnue als
oen gheue was. Doe en mocht hy noch en kond myt
al sijne mynslicher verstandens van de alreynste
niet gesenue noch gespreke dat hy gesien had. hy
nam sich an. hy wold dat myt exempelte lere keney
ind myt forme: des en kond hy niet by brengen. Wat
id was vern daue al exempel ind forme. Doe nam
hy sich an. hy wold dat so lang bedyncken: dat hy dat.
myt verstantemisse ind myt de syne leerde. Doe
was dat to mail vern. daue al sijn ind verstantemisse.

Doe dacht hi: hi wold so ducht ind so vol dan an gedinc =
 ken. bis dat hi des verffwat leerden kenen. Ind woe hi
 daer meer an gedacht. so hi dat mijn bekende. Want id
 was vern ind vol banē al sijn bekende. of dat hi ve
 verstont. of ghewordē. Ind woe hi des meer dede: woe hi
 mijn dan af wust wat id was. Die mynlich sprack.
 Och hertze lief. hi wondert alto seer wattu meyndes
 doe du sprackst. Ick sold sien. ind schrijue wat me myt
 woude spreke mocht. Ne en kan ick een wort myt hier
 af bibringe myt al myne sone noch verstantens:
 noch en weet noch en kan verstaen warr ick gelbest si.
 of war ick gesien of ghewordē heb. mer dat ick alto mail
 vol auerrijcker vroude bin. ind en weet niet. woe ick
 dese onspreekeliche vroude moge ontshalde. ind verber
 ge. dat si myt onverstendelick dit en breeck. Die
 antbord. Wat gebont di wail to diē. Die mynlich
 sprack. Och hertze lief. bekende al mysche wat vroude
 ind wone in di id: so weer oen licht. al dinct to laten.
 Die antbord. Ja. die alreminste vroude die in gade id.
 die en heft gheen gelijck al der werlt vroude. of si
 alto same were op een stont. die en were een kuf myt
 hier bij. Die mynlich sprack. Och hertze lief. my wou
 dert bon al wouder dat mijn herte niet en to springt
 vā auerbludiger vroude. Och hertze lief. dorste ick
 di vrage. ind woldstu my bescheide. wat dit gelbest si
 dat ick sach. ind warr ick was. Want ick en kan daar af
 wer gedynke noch geschrijue. Die antbord. Weet
 du hefft gesien in de onspront. ind wondert di vol
 seer dattu dit niet gespreke noch gerede noch ver
 staen en kanst. noch verstaen noch begripen. Weet.
 weer dat mogelijk dat een mynlich hed alreminste sijn
 ind verstantens die op ertrick ve gequane of omer
 meer gekome sullen. En en mocht niet myt eniger

kracht of verstandens begripen. dat alreynste dattu
gesien hebste. Dan om en neem dy dis nyet aen. wat
dat vern baue al mynschelicke syn en verstandens is.
Ind doe du dat saughst. doe ontscien dy al gescrepen
dinge. ind die scepere wort dy tot ene lieue gegeue.
Ind du bist gelwest in der weder schole. dan die heilige
geest schoolmeister is. ind doe dijn ziel in die hogge scho
le qua. doe sach sy dat die hogge school al vol brieff was.
die al vol wars lichts ind onderschids wort. Doe dit
die ziel an sach. doe wort sy also seer onsprekelicke dro.
ind so onsprekelicke angripiet. ind sprack va vron
de bit onseluer onder dese brieue. ind wendelde sul
omb ind omb. bis dat sy rechte vol gelwes liches wort.
ind gelwan onderschiet gelwan. Weet. doe dijn ziel
in die hogge werde schole qua: doe nam sy die werde
schoolmeister. ind schyncken onr. ind verbulde sy also
rechte vol. myt auersynliker onsprekelicke myne.
dat die myn auerblout in dyne bitterdige mynsche.

Die mynsch sprack. Och hertze lief. ick miuet dy
segge. also balde ick in den onsprout sach: beuant ick
in mynre zielen also onsprekelicke myne. ind een msc
wonderlicke myn. dat ick beuclde dat ick ghem
al die ppi hed gelede. die al die zielen in de begheurr
lyde of ick sy gelede mocht hebbe. also seer onfirm
den my onre. ind beuat auct so grote myn in mynre
nature. ind al weder al natur dat myt dijn lyden
also grootlick ten herte ghynt ind dijn doot my al
so ontelicke lief wort: dat my dorste na de groot
sten lyden. ind na den schentlickste doot den me ge
dincte mocht. dar gelwan myn ziel ene samer na
dijne dode toe ere ind to. verdutheit. ind mijn na
tur gelwan een gerechtit to lyde vnr al de sudere
die in ertrick sijn. ind auct aller mynsche lyde. of datt

Dijn wil gebest weer. Die antbord. Weet. dattu dese myn md dese auer bliedige gaue hebst gesalt. m der hoger werden scholen des heilige gheests. Die mynisch. Och hertze lief. mocht ic al dat lieden alleen gelede hebbe dat al mynische to lieden steet. di to wille md to laue. dat weer my een grote vroude gebest. Die antbord. Weet. dat en ghesen mynisch sich nd mer en kan bynde m groter hoger gotliker myne. dan m desen grade staende. Die mynisch sprack. Weert dijn Will. so wold ic my ghesen m die elbige helle late di to lieue md to eren. dar alle mynische bekende alqu

ontberdigen

my heft laten sien van dijnre barmherticheit. Die antbord. Weet wold die mynische die nd leue ons eygende wille kienlic ledich werden. md wold sich menlic md kienlic kage auer dees negre grote hoighe gelzen. md wolde gude so volge. die vuyrde got md hulpe si bont als he di heft gedaen. Die mynisch sprack. Och hertze lief. ic en weet ghene mynisch ic en gondes een so wail van grond mijns herte als my seluer. my wondert dat ic so grote wonderlike onsprekelike vroude md myn m my bynde.

Die antbord. Nyet en verlat di op dees grote gaue. Want woener got tijt dijnck. So neemt he sy di altomail. md let di also arm md so onbetende ofstu nye wat va gade en gebreest of geboneft.

Die mynisch sprack. Och hertze lief. nyet en torne di dat ic nd spreke. Weet dattu my so rechte md ynentlike lief bist worde. dat my nyet donck wesen dattu yet geduen mogest dat my leet sij. Al dattu duest of geduen moigst. dat beuelc my also rechte ynentlike wail van der groter myne die ic tot di heb. md hed ic alra wonsche gebalt ic en kond nyet beters gebonische. 48 al to mal

gnet. **Woefftu my: dat is my lief: Neemstu my: dat is**
my to mail lief. Die antbord. **Nb sie dat di met en**
geschie als sate Peter geschact: die had auct grote var
metenheit. Ind die dat an die noot ghing: doe ver
buur sijn vermetenheit. Doch so siet nb auer dees
velken sijn bi onder dat nette dat auer al die werlt
getage is. Die mynsch sach onder dat nette md
sach woe tbes myfche wandelde onder den nette.
md die een was p rechte schoen klar md blynsede
an to sien. Ind ghing luctende onder den nette als
een klar engel. Ind die ander die was also rechte
dov zwart md duyster aen to sien als die viant.
Die mynsch sprack. Och hertze lief. Wat myn
schen sijn dit. Die antbord **Weet dat die mynsch**
die also zbert onder den gharn of nette gheet als
die viant: die mynsch had sijn woning myt desen
myfche op den negede velze md hi wart hier af
gestoten als lucifer geschact want hi van sompich
wal beualle m oen seluer md had voil kalens myt
den luden bit den wal beualle md wold wat sijn
van oen seluer Ind nb is die mynsch die schedelichste
myfchen een die op ertruck leue mach want sijn
leer is valsch md is meer to vlijen dan al die boise
gheeste Ind deser myfche sach hi also voil onder
den nette om woning hebbe dat hi jamer dan
an sach md dit sijn die schedelichste mynsche die
m der kristenheit sijn Die mynsch sprack **Och**
hertze lief woe sal men dees valsche mynsche beke
ne Die antbord **Sij leue ene besonne sachten**
wech dan die natur m deser tyt sunderling toe ge
neight is Die mynsch sprack **Och hertze lief**
Wat mynsche is dan dit die also luctede gheet onder
den nette Die antbord **Weet dat die mynsche**

auct op desen negede beke sijn koning had md in
 den oorspronck had gesien In dan groter myne md
 ontfarmhartichheit so is hij dan myne sijn eue kerf
 tens hier van gelope onder dat nette tot de arme
 sunderen of hij der enich bekere mocht myt der gaides
 hulpe md dat hij oen bit de nette hulpe Wese mynsch
 sijdt seer vern md bekenit Woe verste jemerliet die
 kerste mynsche onder den nette in enotelicke sange
 ligge In d' hold gern ene hifliche doir hjde dar omb
 of hij yemant bit geshelpe mocht Want hij waul
 bekenit dat strenge gruweliche ordel gaides na deser
 tijt Die mynsch sprack Och hertze lief Sijn deser
 luctender mynsche yet voil op ctnick in der kersten
 heit Die antword Du salst weten dat deser myn
 schen to mail wemich is dattu dat ouel soldest moge
 liden ofstu dat segest Die mynsch sprack Och
 hertze lief hebbe dese mynsche auct bruchte of anpt
 Die antword Ja si hebbe bruchte mer myt anders
 dan dat si bruchte dat si oere hene md got to klyen dien
 md syne exempel myt na en ghaen als si ghem dede
 In d' woe klyen die anpt is so en let si got gheen wyle
 dar in Sij en bruchte wer hell noch begheuyr noch
 diuel noch mynsch noch sterne noch leue Wat oen
 is alle bruchte af gename md af genalle aen allcen
 een kintelicke brucht die muede si tot somger tijt
 hebbe bis an oere doir Die mynsch sprack Och her
 tze lief hebbe dese mynsche noch to liden Die ant
 word Ja: si hebbe to liden md en begere auct myt anders
 dan den wazen exempel Cristi na to ghaen bis in oere
 doir In dat meeste liden dat si hebbe dat is dat si
 waul bekane Woe suermate sorchliet dat id staet omb
 die kerstenheit In dan mede hebbe si een mynetlich
 medeliden In si sijn also groutlich verlucht dat si

Wail sien van al mynsche war si an hangende sijn dat
sijn niet wort en ghaen tot oere onspronck Ind als dees
edel verluist mynsche bekene ind sien dees gebange
mynsche kleuende myt oere eigene Wiffen ind auct myt
andere saken so hebbe si een medelijde myt oen ind dit
Cruce drage si bis in oeren doot oere gade to oren

Die mynsch sprach Och hertze lief Sijn dese mynsche
auct verlekert des eldige leuens Die antword Sij
sijn ons selts uitgegauen ind sijn myt gade een worden
war wold got dan myt den syne sijn wold got dat
sijn den vrande beuden woencet dees mynsche sterue
so waren si eens gancs vut deser tijt in dat eldige leue
dese edel verluichte mynsche en mach nymet troisten
dan got seluer Die mynsch sprach Och hertze lief

Wat is die sake dat al ordening so seer verghaen is in
der kerstenheit Die antword hier wort maels al dat
men diens seld van grote dinge dat sucht me al an got
ind an gades vrienste mer weer die kerstenheit ind in
noyden ind queem deser edelre mynsche een die dar de
rait des heilige gheests hedde ind wold oen raet geue
beid geistlich ind werlich Sij hedde den to spot ind en
achten oen voren ene doren Weat weer al die kerstenheit
een deser mynsche alleen beuale si, seld si voil bet vut
richte myt alre ordening dan al die mynsche die dar
in sijn to same Ind id weer oen auct licht to diens want
die heilige geest is in oer Nochtan verdruct men si
ind bespot si Als segt my wort hefftu auct verstaen
Wat got dar mede mernde dat si, di liet sien ten pers
te een also hoge geberchte ind een grote see dar op
dar so voil visch in ware Ind dat die visch auer dat ge
berchte banie af viese auer die hoge velsen ind doe si
dar af quame Woe si die dom alle water dom al die
werlt liepe Ind woe voil der dar triffse gebange wart

Ind die sij doe die werlt al omb geliepe woe sij doe her weder
 quame an dat verste gebercht: Wemph der bishop doe was
 Ind woe die selue weder tegen dat water die hoge selue op
 klumen Ind so ducht des bishop dan baue an quame so viele
 sij al her weder af ind een deel viele dit Dit saughtu dat
 se dat so ducht ind so vil dreue eer sij auer die harde ho
 ge selue quame dat der to mail Wemph wart die baue
 op den berch quame heftu dit auct verstaen wat got hier
 mede meynde Die mynsch sprack Och hertze lief
 ick versta wail dat dit al een betrekemg is gelbest Och
 alre yuentlicke ennges lief verberm dy auer die kerstheit
 woldestu ick wold ghem dan omb mijn hert m dufant
 stucken splijten: dat wold ick yuentlicke ghem duen dy
 to lieue ind to eren Die antbord wat hulp dat En
 en achten al myt Siet manet sij got genuech ind
 wairt sij myt sterften myt orloge myt douflaen ind
 myt mennger ander plage ind ten helpt al myt Der
 edelre gauds vriende en achte sij myt Ind dit en wil
 got die lengde myt liede So warte sij dan een ander
 vreyfende want m menngre hondert jare so en worde
 sij me so recht boise als sij to hant sijn Sij ghaen recht
 woe herdwelde stau ind en wille gauds vriende myt
 geloue Got heft m der alder ee ind m der nuer sijnen
 vriende gheapenbant sijn verborge heymelicheit ind dat
 duet hij nu also wail als ye: ind vermaught also wail als
 ye ind wie des myt en wil geloue: des sal begheyt hier
 ind sal ebelich dure. Die mynsch sprack. Och hertze
 lief. woe vernuerliche rede is dit al aen lieude mysche
 die gern oir leue selde betere, ind doch gheue grote gelo
 ue en hebbe an die gauds vriend. want sij en verstaen omre
 reden myt. Die antbord. Woe selde sij die gauds vriend
 verstaen. die wijl sij oere leue also recht ongeluck sijn.
 Sij spreke sij en bekene der myt. Sij en sijn myt werdich

dat sy sijn kene want sy en sijn niet bereet oen to volgen.
Weet dat id anhangende mynsche nit weer. dat sy enen
guds orient durschte. md den volghden. md late sich den
m guds stat. md myt den alleen oir rede heden. md sich
wont myt allen sijn sieden vrom die phariseen die
nd achter wege lopen myt wil beheynde worde. die
men nd meer hort: dan der rechter warheit bit der scrift.
Allen eenboldige mynsche duet des noit. dat sy sijn onder
dat cruce cristi. md huede sich vrom die geselschap deser
phariseen md oeren reden. Die mynsch sprack. Och
hertze lief. Ich hant weer ergent een eenboldich mynsch
die een gants stedich coekere tot dy dede: dij allene to
leue md alle creature orlof to geue. du soldst oen seker
to hulpen come. md late een din genade md heymelick
heit beynde. Die antbord. Got is also bereet als
hy ye gebart. also mylde grote genade to geue den die
des ontscencklic weren. Die mynsch sprack. Och hertze
lof die mynsche die nd sijn die meyne al dat oir. md
myne die gaue md den wordt guds beuyntlike genade
myt. In den dan om die mynsche die nd leue. die beynde
wemich sunderlinger genade. noch en sijn der nd myt ont
fenglic. Want sy sich myt men kere myt ene rechte
verwegen de kere gemilete. md myt eenre rechter
oirmuediger gelatenheit md onderborpenheit. Want nd
sijn een mynsch weer. In den weer got nd bereeder gro
te dinge to werken m deser sorslicker tijt: dan hy ye
gebart. Die mynsch sprack. Och hertze lief. weer deser
mynsche wil die du deden. Ich hante du soldst dy der
barme auer die kerstenheit. Die antbord. Got en ver
barmde sich ye so seer m wil hondert jare: als nd m
deser tijt. Want hy verdrengst nd also wil. md sehornt
md warnt. md beidt. md weder beidt. Want die vader
m der ewichheit wolde auer lang tijt die werlt hebbe late

Vergheuen bis an sommige mynsche. Mer die soen onder =
 bruyck dat. md bat den vader dat hy noch leide. Die
 mynsch sprack. Och hertze lief gedynck an dyn grote
 martelij. md an dyne bittere doot. md an al dyn ellendige
 liden. md verbarm dy auer die Kristenheit. md verhalde
 dit noch een tijt. op dat sy sich betere. Kündstu abrelieffte
 enyge wech of wyse gebynde. die darr toe vorderlick
 weer. dat id in enyge ordening weder quemen. md dat
 sy dy meer vrom ogen hedden. Die anttword. Wat sal
 got myt oen duen. du siest doch wail. Wat got myt oen
 duet dat id al met en heelpt. Sy leue also rechte valsche =
 lick md smelick. sonder al gauds vruchte. md des en
 wil die vader gheenreley wys liden. Die mynsch
 sprack. Och hertze lief. verbarm dy auer sy. Die ant =
 word. Woe sal sich got verberme. Want sy sijn so rechte
 seer to rug geguen. dat id die gerechticheit gauds die
 lengde gheenreleide wys liden en mach noch en wil.
 In woencer die tijt komt. so is dijn md abremynsche
 bede bit. In dan müet die barmherticheit zlygen.
 md müet den vader syne eengebore soen late wreke.
 al die on eer die oen gebade md geschiet is. md noch wor =
 det in desen tijde. Die mynsch sprack. Och hertze lief.
 Is en weest ick niet wat ick spreken mach. dan dattu
 dyne grondelose barmherticheit myt oen duest. En
 hertze lief. orloft my noch eenre vrage. md dan niet
 meer. Die mynsche die des werdich werde in den on =
 spronck to sie hebbe die darr van in der tijt volksomen
 vroude. Die anttword. Ick seg dy. sy hebbe also grote
 vroude. die to mail onsprekelick is md onbegrijplick.
 Nochtant is id der volksomedder vroude der ewiger
 selicheit so ongeluck. als tijt md ewicheit. Ick seg dy.
 een mwendich verborge cruce salstu drage bis an dyne
 doot. In dat sal auch dyn letze sijn. Want ick niet meer

to desem mail myt dy kalle en wil. Die mynſch ſpract.
Och hertze lief. dyn wil geſchic. Act begher dyne exem=
pel ind wech na to ghaem. alſo vern ick arme thoem
vermach bis an myne doot. Doe dit buect to mail
vit geſchreue was. doe nam got weder va dese mynſche
al die luſtelicke gaue. ind maecte den mynſch alſo
arm. als of hy nye wat va gade beuonde en hedde.
Ind gaf oen dar toe die alre grootſte bekeringe die auer
al mynſche ſyn treſſete. Ind hy leeft noch ind wendt
dat hy die ſal hebbe bis an ſyn eynde. Ind hy en begert
auct anders myt dan liden. Dit buect wart be=
gont in der vanden doe men ſchreef van der gauds
geburde duſſent ind vierdehalffhondert ind twee
van. Niemand en ſal noch en darf vragz dor ſien
got dit buect geſcreue heft. Want die mynſch be=
truffet gauds guede. dat id in ſyne leue indmer vit=
kōmen en ſull noch indmer creature en ſul bekant wer=
den in der tijt. Wie dit buect ſal lezen of hoeren
die beſta dat vōman bis dat vit is want ſo mach hy
dat verſtaen. Ind en betert hy dan ſyn leue myt ſo
let got den ewige val op oen vallen. Dan vō onſ
beſuede die vader in der ewicheit. Amen.

O Wie dat pater noster als hier na gescreuen staet, myt
 andacht. den sal wonderlic nutticheit dan te come.
 Die verborgē leget in den wonde ons lieue heij ihesu xpi.
 do den verste bringet nutticheit lijfe md ziele tot alle
 dooghē die du begerede bust. Is broymt auch al dyne
 vriende leuedich md doir wonderlike seer. Du wordt
 auch deilachtich al des gueds dat te al de mynede herte
 geschuydt die in der genade syn. Die nutticheit die hier
 af komt den ghoene die sich myt ernst hier in uben
 en kan gheen man gedoncken. Aldus ghaet dat an

Pater noster qui es in celis. Dat beduydt. Vader ons die du
 bust in den hemellen ons rest. In bedinckt dat hi dyn te
 der is. In du nye kintlike myn noch vrucht tot om en
 brengst alse schuldich warst. In beger te oen een gantze
 zbuyn myt oen to maken. md dat hi dyn gebet ontfang
 in ernstheit des vruchtberlike gebedes sijn mynentlic
 ben eengebare soens. In al sijnre vuerfare vriende
 in den hemel md in der erden. In bidt oen dat dyn kleyn
 kint gebet md myne auermyts om Erechtige myn: oen
 ontferenlic werde. Dan sprek to den rechte vuer. O he
 heilich werd dyn name. No rest. In danct oen der groter
 myne die hi ons heft belbesen. In al der smerte md bit
 terheit die hi heft gelede in sijn myne wonde. In lat
 di dat ten herten ghaen. dat dyn got md dyn heer al sijn
 wonde ontfange heft om dyne wil. Vreghert auch myt gro
 ter myne bit den wonde to sijn al dat mynentlic blyft
 dat bit der wonde is geblate. md druck di so na in die
 wonde. dat di een drayke werde sijn mynentlic blyde
 moet en ontga. In begheer myt ene ygelike drayp inge
 vloiet to werden in dat vaderlike hert. dan in ontfange
 een nye kracht eens name in werkens tot ene volbre
 ge des lieften Willen dyn. Dit machstu doen tot ygelic
 ker wonden. No heilich bit der wonde. dat dyn beghe

rynge geyemycht werde. dat dyn ongeordende lust
getemt werde. Ind dyn gespreide gedachte vergadert
ind gheemycht werde. dat dyn hert tot oen gericht
werde. Ind dat sijn naem in dy ind in alle mynste
geheiliget werde. dattu een lustlike neygnick ge-
wynst myt ene waren byblyueden ernst tot al den
dienste gauds. Tot den lichterē buet. Toekom
onss dyn rijck. Keste. Ind danct oen darr van. Ind
heisch bit der wonden verduldicheit. Oitmiuedicheit.
Gehorsamsheit. Gelatenheit. Sachemuedicheit. Volher-
herding alre dooghde bed mwendich ind vrbendich.
ind dat hi dyn hert besitte wil Ind dat hi geue al
dine kracht rechte onderdamsheit. Ind hi di maecht
geue allen ondooghde ind bekaynge to wederstaen.

Tot der rechter hant. O vader onse Wij wille gesche
als in den hemel ind in der erden. Keste. Ind danct
oen ind begheer va oen. dattu dijn selfs verlorne muetst
so wat auer di komt of auer dijn vriend. dattu des
ledich staust. ind dat hi dyn herte spijst myt oitmie-
dicheit ind verduldicheit. Tot den gekroynden
hoifde so spreect. O vader Wijn wil gesche als in den
hemel ind in der erden. Keste. Ind danct oen. Ind begert
myt groter oitmiuedicheit dattu got also krachtelick
sonder warr om myne muetst. al selstu nemer in
sijn ryck gekome. dattu oen myt to myn en wilt diene
Ind begheert va oen dattu des ledich staust. op dat dy
werd een nije kracht ind ontfenckelicheit myt xpo
Wese vomsereue bede salstu heische bit der mynen
wonde dy ind allen mynste. Tot der lichter hant
O vader onss Geft onss huyde onss segelicke broit
Keste. Ind danct oen. Ind begheer dat hi dyn honge-
rynge ziel geberdige to spijzen myt oen seluer. Want
hi seluer dat leuendige broit is. Ind dat he di geue

Wijsheit des gheestes dat dyn gheest noyget meer op
 en reyse dat dy an gade hyn dere mach. Dattu gebuyet syste
 va allen onarde der nature. In dat hy dy gene Wijs-
 heit md starckheit alle doighde to volbruyen. Tot
 den dornbonde herte. O vader onss. geft onss hunden
 onss degelike broit. Keste In danck oen der mynen
 wonden. Want dar in leeght die verborge schat al des
 godlicke ruyckdome. md bedynck die wonde seer andecht-
 lick. Want al konst md wijsheit md wes du begerst
 dat byndstu dar in. Sendt dy dar in myt al dynre
 armuede md beger dattu werde ouerbegelike myn
 myt allen doighde In dattu werd starcke geloue. dar
 bit du al dyn wercken moight wercke. md geban ofe-
 nung in gantsen toerclant. dan so wordt dy ziel vol-
 kemelick gebuedt. Dit salstu heische md begere va
 onsen heren dy md al den die in der genade sijn. Wan
 streck dij myt grote ontmuedichheit vor onse here md
 spreck. O vader onss. vergeft onss onse schulde als
 by vergeue onsen schulderen. Keste In beken dat hy
 die wan priester is dar va al priesten on macht
 hebbe. In begheer md heisch van oen aflat md ver-
 gifmys al dynre sinde in gantsen volbetrukke. In
 vergif hutterlick al dyne byande alstu wilst dat
 dy got vergeue dyn grote scholt. die du oen schuldich
 bist. Bid auck dat by dyn sinde myt hyn dere en muede
 an der ontfercklichter deser gaue. Wat du va dynre sin-
 den bege al deser gaue seer onontfercklick bist. Weet.
 hoe wail die byant van onseluer bois is. hy en heft
 doch gheen gebalt auer dij: dan so vol oen got verlyngt.
 Wan om so bidt oen ontmuedichlick dat hy den byant
 gheen macht en gheue auer dij: dy to verleide in enge
 bekering. In spreck. O vader onss. Niet en leide onss
 in bekering. mer verlost onss va den quaden Amen.

Al den name Ihesu xpi ame Dat sijn Giff alto wys-
like md auernutlick dachresen in den wonde onss lieue
here Ihesu xpi. dar men mede wandert tot den gotlike
romen. dat is die ewige myn in got. Die wech dor
die wonde des lichter vucts. Dat is een begerlike
steruyng vleyslick naturlicks md al onordelicks lustes
bis in die gebruykinge der gotlicker lust. Die wech
dor die wonde des rechter vucts. dat is een sterck md
freschlick dondringe in got. In al vutwendige tuchball
md weder spuet myt geduldiger volghender oitmue-
dicheit to liden. gode dancke md laue In dat ouerwe-
selicke guet dat got seluen is. Die wech dor die wond
der lichterhant. dat is een wercklike ubyng alre doogh-
doighden md oitmueediger gehorsamer onderworpsheit
sijn selfs altomail onder got myt ubyng to volghere
na den driuen md na der maninge des heilige gheests
In in alre inwendiger darbnyng beuynders md dar-
uens in gedreng md in liden sijn selfs altomail een on-
derganck in sachtmueedicheit in tijt md in ewichheit in
rechter gelatenheit in die ongemeten hooghheit des
gotlike wille die onss onbekant^{is} md oen alleen bekant.

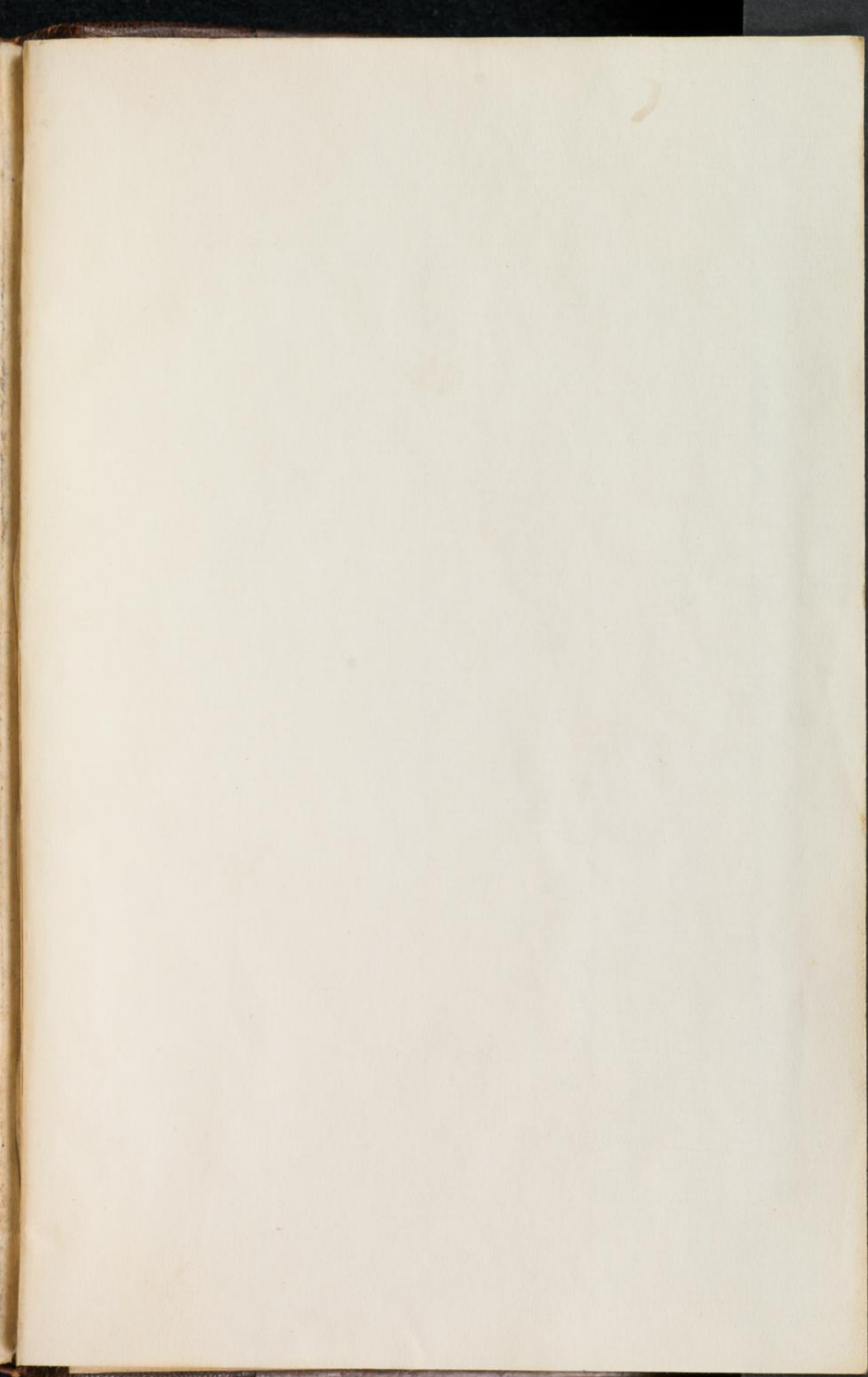
Die wech dor die wond der rechter hant. dat is een
afgescheiden ledige armuede des gheests. canboldichlick
myt wisslicker myne in dryngende in die vercleerde
lutter auerwefelicke bloutheit gotlicker verborgene
eenboldicheit. Die wech dor die wonde des herte.
dat is dor die heilige sacramenten na gehorsamheit
der heilige kercken. myt alle vutwendige goede wer-
ken. In inwendich myt heter verneder begheringe
md wiser ubyng in myne rycklick sich seluen myt
wercklicker myne vut sieren md verberne In in wys-
licker myne versmelte In oen seluen nederwerpen
sonder al myddel in beuyntlike onderschade in die

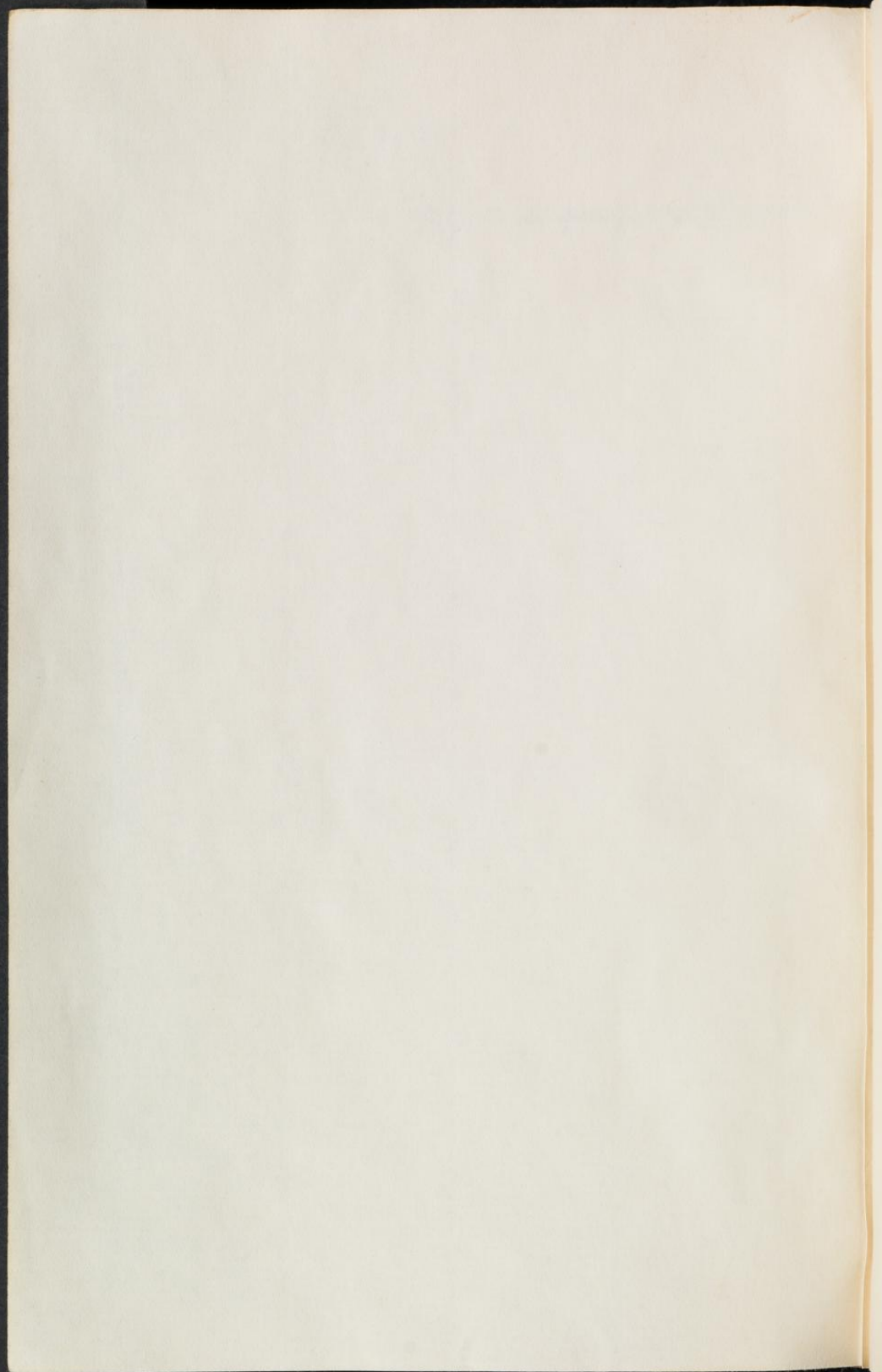
Duyster stille godlike anerbetelike enyghheit in Ihesu
 Cristo
 So wie dese voorgescreue leue vruchteberlick hebbe in
 salde wick. die sal si inwendich drietwelf an sien onder
 dach in nacht Dat eerste an sien sal si in myt eenre
 oetmuediger berouwbiger bekentenis: gade sich myt
 onderscheide schuldich to geue In den andere an sien
 so sal hi got ernstlike mane sius auerberdige verdins =
 tes sius mynentrucke wonden in sal heiffche oetmued =
 delick die voorgescreue doighe myt onderscheide In
 der darden an sien so sal hi sich bueren in die heilige biff =
 wonden myt heder begeringe in groter myne in myt
 alle krachte in myt gantzen herte in zielen in myt
 ene luene gemuede dringe in got al dom die hemel sche
 ponte der berkleerden wonden onfflicke here Ihesu
 Cristi. Des ghem onffgot die vader die soen in die heil =
 ge gheest. Amen ✓

LAHDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

ind. in modo et die beati gesfrancu

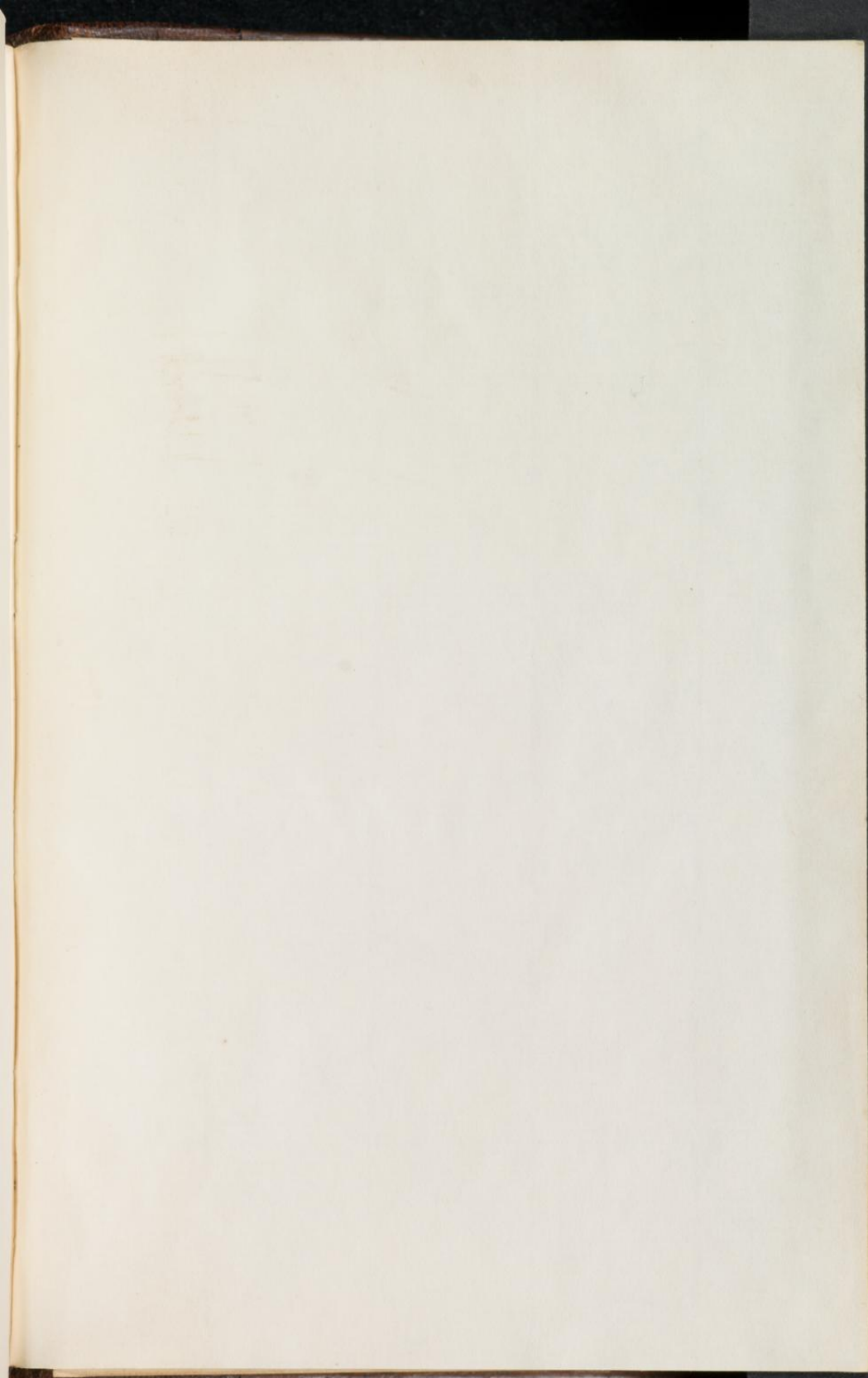
Dñe habe misericordiam in me quia peccavi tibi nimis

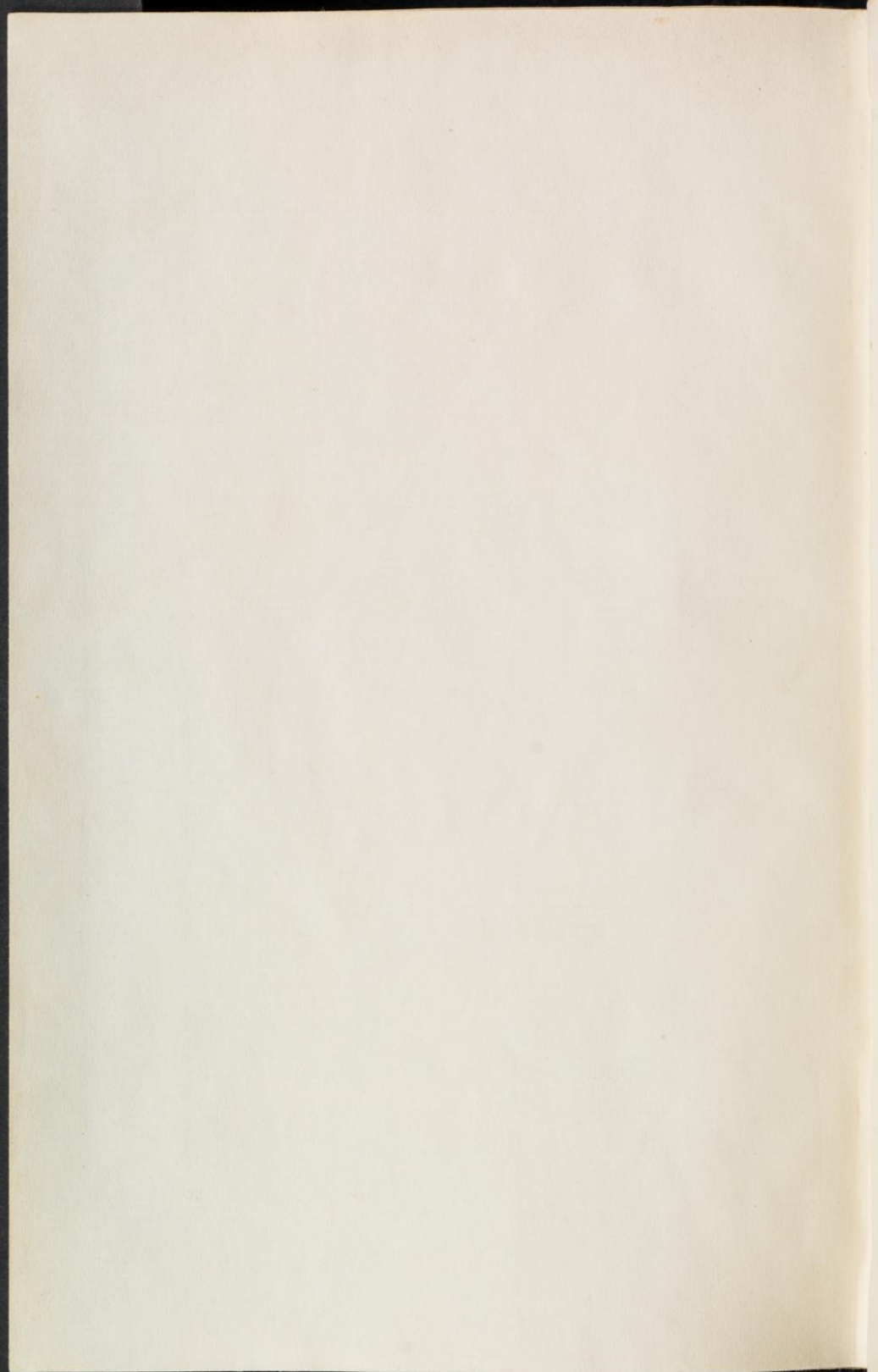

BOSSDORF-KARLSWITZ
REISBURGER
HEINZ PETERSEN
BUCHBINDEWEKSTATT

BUCHBINDWERKSTATT
HEINZ PETERSEN
RESTAURATEUR
005520000 KASSELWEIHER

© The Tiffen Company, 2007

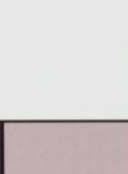

TIFFEN® Gray Scale

- A** 1 **R**
- G** 2 **G**
- B** 3 **B**
- M** 4 **M**
- W** 5 **W**
- G** 6 **G**
- K** 7 **K**
- C** 8 **C**
- Y** 9 **Y**
- M** 10 **M**

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue															
Cyan	